Erich Maria Remarque

mặt trận miền tây vẫn yên tĩnh

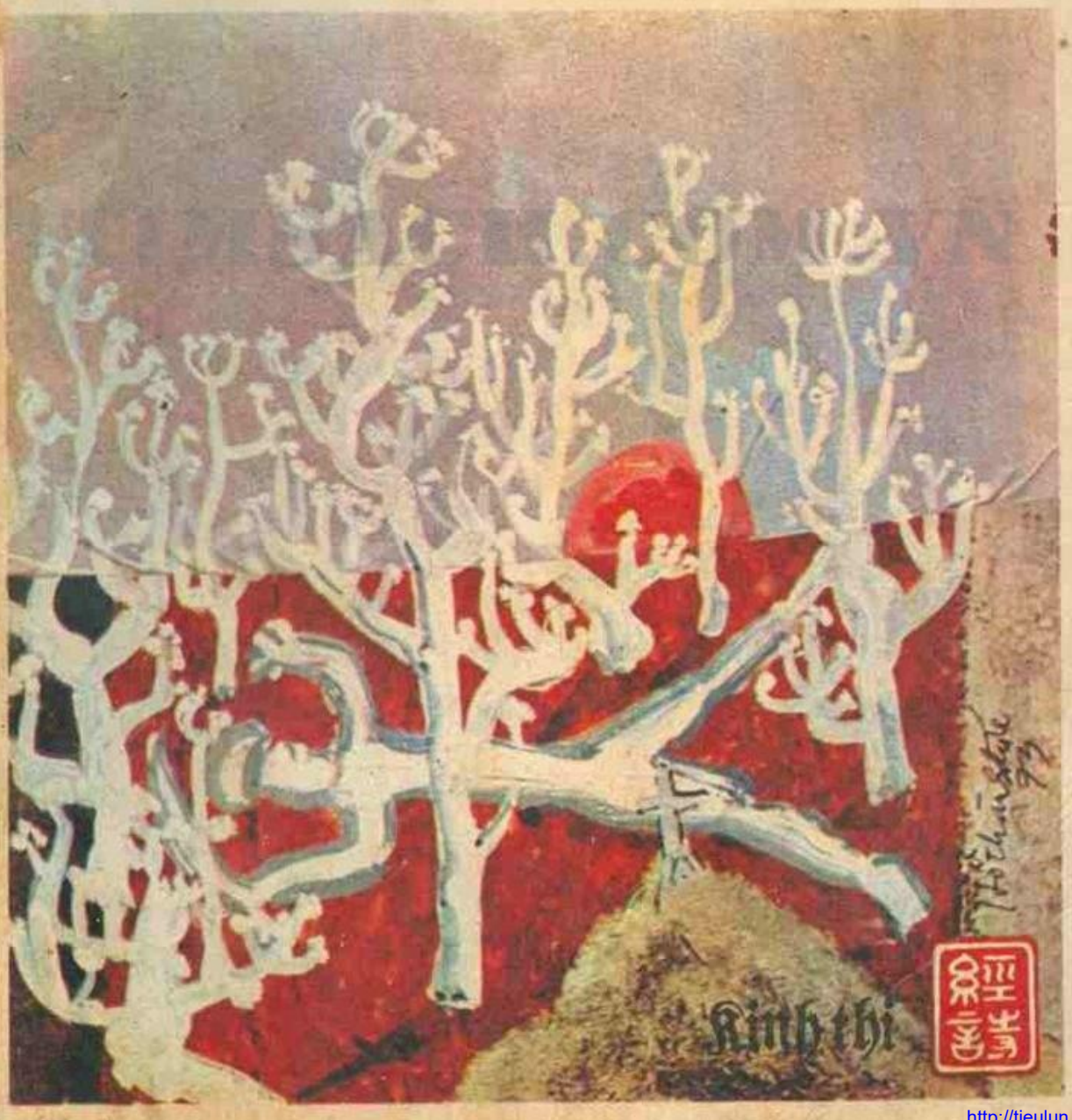

http://tieulun.hopto.org

ERICH MARIA REMARQUE được mười sáu tuổi khi thế chiến thứ nhất bùng nổ. Bị động viên, bị thương năm lần, ngay từ trong chiến lũy ông đã mang tư tưởng hiếu hòa. Chính tâm trạng này đã là nguồn cảm hứng cho cuốn tiểu thuyết trứ danh hoàn vũ của ông là cuốn MẶT TRẬN MIỀN TÂY VẪN YÊN TĨNH được in ra tám triệu bản trước khi bị bọn quốc xã ra lệnh thiêu hủy công khai. Trong thời thế chiến thứ hai ông cư ngụ tại Hoa Kỳ. Các tác phẩm khác của ông như ĐẢO HY VỌNG, TIA LỬA SỐNG, và KHẢI HOÀN MÔN đều nói đến các tai họa của chiến tranh cùng sự suy sụp của văn minh tại Âu Châu hiện đại.

TINSACH.COM.VN

Kinh thi

http://tieulun.hopto.org

MẶT TRẬN MIỀN TÂY
VẪN YÊN TĨNH

TIMSACH.COM.VN

Đã đọc
ĐAN-VŨ

http://tieulun.hopto.org

MẶT TRẬN MIỀN TÂY VẢN YÊN TĨNH

nguyên tác

IM WESTEN NICHTS NEUES

của

ERICH MARIA REMARQUE

Bản dịch : TÂM NGUYỄN

TIMSACH.COM.VN

KINH THI IN LẦN THỨ NHẤT 1973

http://tieulun.hopto.org

Erich Maria Remarque

Mặt Trận Miền Tây Vẫn Yên Tĩnh

TIMSACH.COM.VN

KINH THI XUẤT BẢN

http://tieulun.hopto.org

Cuốn sách này không phải là một lời buộc tội cũng chẳng phải là một lời thú tội, lại càng chẳng phải là một chuyện phiêu lưu, vì cái chết đâú còn là một chuyện phiêu lưu đối với những kẻ đã đứng đối diện với nó. Nó chỉ nói đến một thế hệ của những con người mặc dầu đã may mắn tránh khỏi các bom đạn của chiến tranh vẫn bị chiến tranh tiêu diệt.

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG I

CHÚNG TÔI NGHỈ XẢ HƠI NĂM ĐẶM sau tiền tuyến. Hôm qua chúng tôi được thay phiên và giờ đây bụng nịch đầy thịt bò nấu đậu. Thế là đã đời và thoải mái. Mỗi thằng lại được thêm một hộp thức ăn đầy ặp cho bữa tối ; và hơn nữa lại được cả một khẩu phần đúp xúc xích bánh mì. Thế bảo sao không khoái. Đã lâu lắm mới được tổ đãi như thế. Thằng hỏa đầu quân tóc đỏ như cà-rốt mời mọc mấy thằng ăn ; dợ muôi chào mỗi tên đi qua và múc cho mỗi tên một muôi tướng. Hắn không biết phải làm sao

http://tieulun.hopto.org

để kịp đun nước pha cà-phê. Tjaden và Muller hai thằng còn đưa chậu rửa mặt ra múc đầy đến miệng để dành. Thằng Tjaden vốn ăn như vâm, còn thằng Muller vốn tính hay phòng xa. Không hiểu thằng Tjaden nó ngốn sao cho hết là cả một sự lạ, vì nó hiện giờ và lúc nào cũng cứ gầy như que tăm.

Điều đáng kể hơn nữa là lại còn được hai khẩu phần thuốc hút. Mười điếu xì-gà, hai-mươi điếu thuốc lá và hai mồi thuốc nhai mỗi thằng ; thế mới là biết điều chứ. Tôi đổi thuốc nhai cho thằng Katczinsky lấy thuốc lá, thế là tôi có bốn chục điếu cả thảy. Một ngày mà được thế kể cũng đầy đủ.

Đúng ra thì chúng tôi đâu được hưởng của trời cho này. Dân Phổ có bao giờ mà rộng rãi. Chẳng qua cũng là nhờ một sự tính lầm.

Hai tuần trước kia chúng tôi phải ra thay phiên ngoài tiền tuyến. Khu vực chúng tôi khá yên tĩnh, nên cái nhà ông quân nhu ở hậu phương mới biện ra số khẩu phần thông

http://tieulun.hopto.org

dụng cho một đại đội đầy đủ một trăm rưỡi tên. Nhưng vào ngày cuối chả hiểu tụi Anh lôi đâu ra đến lắm đại bác nã vào vị trí chúng tôi liên hồi, khiến chúng tôi tổn thất nặng nề nên khi trở về còn vẻn vẹn tám chục tên.

Đêm qua chúng tôi rút lui tìm chỗ đánh một giấc cho khỏe xác, thằng Katczinsky nói đúng khi nó bảo rằng cuộc chiến này cũng không đến nỗi tệ nếu như được ngủ thêm đôi chút. Ngoài tiền tuyến chúng tôi hầu như không được ngủ tí nào, và một hơi mười bốn ngày không ngủ kể cũng lâu đấy chứ.

Thằng đầu tiên bò ra khỏi giường thì cũng vừa trưa. Nửa giờ sau mỗi thằng một hộp thức ăn tụ tập dưới bếp sặc mùi mỡ bồ béo. Đứng đầu hàng dĩ nhiên là thằng háu đói nhất — thằng choắt Albert Kropp, thằng có đầu óc nhất trong bọn tôi và do đó là thằng đầu tiên được vinh thăng hạ sĩ ; Muller, vẫn na theo mình các sách giáo khoa, mơ tưởng thi cử, và trong lúc bom dội xuống vẫn lẩm nhẩm các mệnh đề vật lý ; Leer, đẹ râu xồm

http://tieulun.hopto.org

xoàm chỉ khoái mấy ả điếm dành cho các sĩ quan. Thứ tư là thằng tôi, Paul Baumer. Cả bốn thằng đều mười chín tuổi, cả bốn thằng đồng lứa tình nguyện nhập ngũ chiến đấu.

Nối đuôi chúng tôi là mấy thằng bạn : Tjaden, thợ chữa khoá, đồng tuổi chúng tôi, gầy như que tăm, ăn khoẻ nhất đại đội. Ngồi xuống ăn nó gầy như con châu chấu, ăn xong đứng lên nó cũng chỉ vừa to bằng con rệp cái có chửa ; Haie Westhus, cũng đồng canh, phu đào than bùn có thể một tay nắm gọn cả khẩu phần và nói : Đố biết trong tay tôi có gì ; rồi Detering, một anh dân quê, chả nghĩ đến gì khác là vườn tược mình với con vợ mình : và sau hết là Stanislaus Katczinsky, tay cầm đầu nhóm chúng tôi, khôn ngoan, ranh mãnh tháo vát, bốn chục tuổi, mặt màu đất, mắ· xanh, vai khom khom, và tài đánh hơi trời mưa trời gió, thức ăn ngon, và công việc khỏe.

Găng chúng tôi đứng đầu hàng trước nhà bếp. Chúng tôi bực mình vì thằng cha đầu bếp không đếm xỉa gì đến chúng tôi cả.

http://tieulun.hopto.org

Mãi rồi Katczinsky mới gọi hắn ta, «Này, Heinrich, khai nồi súp đi thôi chứ. Ai mà chả thấy đậu nhừ rồi.»

Hắn ta lắc đầu ngái ngủ: «Đợi chúng đến đông đủ cái đã.» Tjaden nhe răng: «Chúng em đã đến đủ mặt rồi ạ.»

Bác trung sĩ hoả đầu vẫn không thèm để ý. «Mấy chú đã đành,» hắn ta nói, «Nhưng còn mấy tụi kia đâu?»

«Hôm nay trung sĩ khỏi lo nuôi chúng. Chúng không ở trạm cứu thương thì cũng đi bón hoa rồi.»

TIMSACH.COM.VN

Bác đầu bếp chưng hửng khi nhớ ra. Bác trố mắt lảo đảo. «Thế mà tao nấu cho trăm rưỡi thằng ăn.»

Kropp thọc sườn bác. «Có thế chúng em mới được nhen vào bụng. Trung sĩ cho khai trương thôi chứ!»

Bỗng một viễn ảnh đến với Tjaden. Khuôn mặt chuột nhắt của nó sáng hẳn lên, hai mắt híp lại khoái trá, hai hàm đã nhai trèo trẹo, và sẽ sẽ hỏi giọng khàn khàn: «Ái

http://tieulun.hopto.org

dà ! thế Trung sĩ cũng có bánh đủ cho trăm rưởi thằng chứ ?»

Bác trung sĩ hoả đầu gật, chưa hết bàng hoàng.

Tjaden nắm áo hắn ta. «Cả xúc xích chứ ?»

Hắn ta lại gật.

Tjaden rung rung đôi má. «Cả thuốc lá ?»

«Ừ, cả mọi thứ.»

Tjaden hớn hở ; «Tha hồ mà ăn đậu ! Chúng mình được hưởng trọn ! Mỗi thằng được—để tao tính xem ừ,—gần hai khẩu phần».

Lúc đó Ginger mới chợt tỉnh và nói : «Đâu được ?»

Chúng tôi sửng quá quây cả lại.

«Sao mà không được, hử lão cà-rốt ?» Katczinsky hỏi.

«Tám chục thằng mà đòi ăn của trăm rưởi thằng.»

«Để rồi xem.» Muller gầm gừ.

«Món hầm thì đã đành, còn thì tao chỉ phát tám chục khẩu phần, thế thôi.»

Katczinsky nổi cáu. «Mày xài lớn một lần

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

thử coi. Mày đâu có xin khẩu phần cho tám chục thằng. Mày xin cho Đại đội Hai cơ mà. Phải không? Thì để cho chúng tao. Chúng tao là Đại đội Hai.»

Chúng tôi thúc hắn. Chả ai ưa hắn ta, vì chính tại hắn ta mà hai lần ở ngoài tiền tuyến chúng tôi bị tiếp tế chậm đã thế lại nguội tanh. Hễ có đại bác nã là hắn không chịu chuyền bếp núc lên cho gần, làm xe súp phải đi xa đường hơn là các đại đội kia. Chả bù với lão Bulcke của Đại đội Một bảnh hơn nhiều. Tuy béo ủn ỉn như con đại thử mùa đông, mỗi lần tiền tuyến chuyền là lão chuyền nồi niêu theo đúng mức.

Chúng tôi đã cáu sườn, may có ông đại đội trưởng đến, bằng không thế nào cũng có tên ăn bụi. Ông nghẹ thủng chuyện rồi chỉ nói vỏn vẹn, «Ử, hôm qua mình tổn thất nặng.»

Ông nhìn vào nồi, «Đậu trông ngon đấy chứ.»

http://tieulun.hopto.org

Ginger gật. «Chuyện, hầm với thịt bò và mỡ mà lại.»

Trung úy nhìn chúng tôi. Ông biết chúng tôi nghĩ gì. Ông còn rành nhiều cái nữa kìa, vì xuất thân vào đại đội từ cấp hạ sĩ lên. Ông nhấc vung hít hà. Đoạn ông nói: «Có bao nhiêu phát tuốt. Chả sao. Và cho tôi một đĩa đấy nghe.»

Ginger trông tiu nghỉu trong khi Tjaden nhảy múa quanh hắn.

«Trung sĩ có mất mát gì! Cứ làm như thể quân tiếp vụ là của riêng mình không bằng! Thôi giờ thì khai trương đi chứ, ông thần giữ của. Và nhớ đừng đếm lộn đấy.»

«Thằng chết tiệt!» Ginger rủa. Hắn được cái hễ không chịu nổi là giơ tay hàng liền: trông hắn đến tang thương. Và làm ra vẻ muốn sao cũng được cần quái gì, hắn tự ý mang nửa ki mật nhân tạo ra phân phát đều cho chúng tôi.

o
o o

http://tieulun.hopto.org

Ngày hôm nay thật là tuyệt. Thư từ lại đến, và hầu như tên nào cũng có đến hai lá thư.

Kropp mở một lá. «Ông Kantorek có lời hỏi thăm cả bọn.»

Chúng tôi cười xòa. Muller vứt điếu thuốc nói: «Phải chi có ông ta ở đây.»

Ông Kantorek vốn là thày học chúng tôi, người nhỏ bé, hiếu động, hay mặc chiếc áo đuôi tôm màu xám, mặt như mặt chuột nước. Tác người cỡ lão Hạ sĩ Himmelston, «Hung thần Klosterberg». Kể cũng lạ thường thì những con người nhỏ thó lại là những kẻ làm thế giới đau khổ. Họ cương nghị và cố chấp hơn những người to xác. Tôi lúc nào cũng tránh những đội lại có những ông đội trưởng nhỏ con. Phần lớn là những kẻ khắc nghiệt đếch chịu được.

Trong giờ thực tập Kantorek không ngớt tràng giang đại hải thuyết phục chúng tôi kỳ cho đến khi cả lớp theo ông đến ông Tổng trấn tình nguyện nhập ngũ. Tôi nhớ lại cái

http://tieulun.hopto.org

hình ảnh lão ta trừng mắt nhìn từng thằng chúng tôi qua đôi mục kỉnh rồi hỏi với một giọng xúc động: «Thế nào các chiến hữu, ta nhập ngũ chứ ?»

Mấy lão thầy này lúc nào cũng thủ sẵn quan niệm họ trong túi áo họ và moi ra bất cứ giờ nào. Nhưng lúc ấy chúng tôi đâu nghĩ thế.

Thật vậy, trong bọn chúng tôi có thằng do dự không chịu đầu quân. Đó là thằng Josef Behm mập mạp, xấu xí. Nhưng mà rồi cũng phải theo, bằng không cũng chẳng sống yên. Có lẽ chúng tôi cũng nhiều thằng nghĩ như nó, nhưng chả thằng nào dám ra mặt, vì ngay lúc ấy đến cha mẹ mình cũng còn mở miệng là chê 'hèn nhát'; chả ai hiểu chút mô tê gì là tại sao mình lại đâm đầu vào. Kẻ nghèo khờ khạo lại là kẻ khôn ngoan nhất. Họ biết chiến tranh chỉ là tai hoạ, trong khi những người có của ăn của để lại hân hoan ra mặt, mặc dầu lẽ ra họ phải là những người có đủ khả năng hơn để nhận định được

http://tieulun.hopto.org

các hậu quả ra sao.

Katczinsky cho đó là tại vì nền giáo dục của họ. Nó làm họ ngu xuẩn. Và Kat đã nói gì là bác ta đã suy nghĩ chín.

Kể cũng lạ, Behm lại là thằng ngã gục đầu tiên. Nó bị bắn trúng mắt trong cuộc chạm súng, và chúng tôi đành bỏ nó lại coi như là đã chết. Chúng tôi không thể vác nó theo, vì đã phải tháo lui trong hỗn loạn. Chiều đến chúng tôi bỗng nghe tiếng nó gọi, và thấy nó ở bên ngoài bờ về phía chúng tôi. Nó chỉ ngất đi. Vì nó không thấy, và đau như điên, nên không biết đường ẩn, nên nó bị bắn hạ trước khi chúng tôi kịp ra dìu nó.

Dĩ nhiên chúng tôi không thể đổ lỗi tại Kantorek. Đời làm sao mà sống nổi nếu cứ mỗi chút lại trách móc người này người kia? Có hàng ngàn hàng vạn Kantorek, kẻ nào cũng tin rằng chỉ có độc một con đường đúng là con đường của mình.

Và chính vì thế họ làm khổ ta.

Đối với chúng tôi những thằng mới mười

http://tieulun.hopto.org

tám tuổi đầu, lẽ ra họ phải là những người hòa giải hướng dẫn đến cái thế giới trưởng thành, cái thế giới công tác, nhiệm vụ, văn hóa, tiến bộ - đến tương lai. Chúng tôi thường chế riễu họ, đùa nghịch họ, nhưng trong lòng vẫn tin tưởng họ. Trong đầu óc chúng tôi, quan niệm uy quyền, mà họ đại diện, tất đi đôi với một sự nhận xét sâu rộng hơn và một sự khôn ngoan chín chắn hơn. Nhưng cái chết đầu tiên mà chúng tôi chứng kiến đã làm tiêu tan sự tin tưởng này. Chúng tôi phải công nhận rằng cái thế hệ chúng tôi đáng tin hơn là thế hệ họ. Họ chỉ hơn chúng tôi về môn ăn nói về cách khéo xử. Cuộc oanh tạc đầu tiên cho thấy là chúng tôi lầm, và dưới bom đạn cái thế giới mà họ dạy chúng tôi xưa nay cũng tan vụn.

Trong khi họ viết họ nói thì chúng tôi nhìn những kẻ bị thương những kẻ hấp hối. Trong khi họ dạy rằng nhiệm vụ đối với đất nước là nhiệm vụ cao qui nhất thì chúng tôi đã biết rằng những cái quằn quại đau đớn khi

http://tieulun.hopto.org

chết còn mạnh hơn. Nhưng bất chấp mọi sự ấy chúng tôi không làm loạn, không đảo ngũ, không hèn nhát—họ tha hồ lạm dụng các danh từ này. Chúng tôi yêu đất nước không kém gì họ: chúng tôi can đảm đi hành quân; nhưng chúng tôi phân biệt được thế nào là nguy thế nào là chân, bỗng nhiên chúng tôi đã học được cách thấy. Và chúng tôi thấy rằng cái thế giới của họ còn lại được gì. Thế là chúng tôi bỗng cảm thấy cô đơn kinh khủng: và chúng tôi phải cô đơn nhìn đến tận cùng.

TIMSACH.COM.VN

o
o o

Trước khi đi thăm Kemmerich chúng tôi gói ghém các đồ của nó lại: khi về nó sẽ cần đến.

Trạm cứu thương thật là nhộn nhịp; khi nào cũng sặc mùi thạch thán toan, ê-te và mồ hôi. Phần đông chúng tôi đã quen với các mùi này ngay ở nhà trọ, nhưng ở đây sặc đến muốn ngất. Chúng tôi hỏi tên Kemmerich. Nó nằm trong một căn phòng lớn và đón chúng tôi với một niềm vui yếu ớt và dại dưa bất lực. Khi nó bất tỉnh kẻ nào đã nẵng mất

http://tieulun.hopto.org

của nó chiếc đồng hồ.

Mullér lắc đầu : «Tao đã dặn mày nhiều lần là không ai lại mang theo một chiếc đồng hồ tốt như thế.»

Muller vốn sẵn sàng bạ đâu nói đấy, bằng không nó đã không nói, vì không ai không thấy rằng Kemmerich sẽ không bao giờ còn ra khỏi nơi đây. Thấy đồng hồ hay không cũng vậy thôi. Giỏi lắm thì cũng chỉ gửi trả cho nhà nó là cùng.

«Sao đỡ không, Franz ?» Kropp hỏi.

Kemmerich ngoẹo đầu.

TIMSACH.COM.VN

«Cũng đã đỡ... nhưng chân tao đau muốn chết.»

Chúng tôi nhìn vải giường. Chân nó nằm dưới một cái rổ lưới thép. Vải giường trùm lên rổ. Tôi đưa chân đá cẳng thằng Muller vì nó đã toan nói thẳng Kemmerich nghe những gì bọn y tá ở ngoài kia cho chúng tôi hay: rằng Kemmerich đã mất chân. Chân đã bị cưa. Trông nó nhợt nhạt, vàng vọt, và yếu lả. Trên mặt đã hiện ra những đường căng thẳng

http://tieulun.hopto.org

mà chúng tôi quá biết, giờ đây chúng tôi đã thấy hàng trăm lần. Đúng ra là những dấu vết hơn là đường. Dưới lớp da, mạch sống không còn, mà đã dồn cả ra ngoài ranh giới của thân thể. Cái chết từ trong ăn ra. Nó đã hiển hiện trên đôi mắt. Nằm đây là thằng Kemmerich, thằng bạn chúng tôi, vừa mới đây còn nướng thịt ngựa với chúng tôi và ngồi xổm trong các hố đạn. Nó còn đây tuy nhiên không còn là nó nữa. Nét mặt của nó đã trở thành mờ ảo nhợt nhạt, như một kính ảnh chụp hai lần. Ngay cả giọng nữa nghe như tro.

Tôi nhớ cái lúc chúng tôi ra đi. Mẹ nó, một bà mập mạp phúc hậu, đưa nó ra ga. Bà khóc không ngớt, mắt bà sưng hẳn. Kemmerich cảm thấy ngượng nghịu vì trông bà thiểu não hơn hết mọi người, bà chỉ còn là mỡ với nước. Bà chợt nhìn thấy tôi, bà níu lấy tôi. Níu đi níu lại, khẩn khoản tôi ra đó hãy trông nom thằng Franz hộ bà. Quả thật, mặt nó trông non choẹt, và xương cốt yếu đến nỗi sau bốn tuần vác ba-lô chân nó bước còn

http://tieulun.hopto.org

chưa vững. Nhưng ở ngoài chiến địa ai mà trông nom được ai kia !

«Giờ thì bố sắp về nhà rồi,» Kropp nói. «Bằng không ít ra cũng phải ba bốn tháng mới được nghỉ phép.»

Kemmerich gật. Nhìn hai bàn tay nó tôi không chịu nổi, giống như sáp. Dưới móng tay còn dính đất chiến-hào, trông xanh đen như thuốc độc. Tôi lấy làm lạ là các móng tay này vẫn tiếp tục mọc như các cây kỳ lạ mọc trong các hầm rượu, mọc dài sau khi Kemmerich đã hết thở từ lâu, và cùng với các móng này là tóc trên cái sọ dừa đã mủn, giống như cỏ mọc trên đất tốt, giống như cỏ vậy, không hiểu tại sao.

Muller cúi xuống. «Chúng tớ mang theo các đồ của bố đây này, Franz.»

Kemmerich đưa tay ra hiệu. «Nhét xuống dưới gầm giường.»

Muller làm theo. Kemmerich lại nhắc đến chiếc đồng hồ. Nhưng làm sao dỗ được nó mà đừng làm nó nghi ngờ ?

http://tieulun.hopto.org

Muller lại xuất hiện với một đôi bốt phi công. Bốt Anh thật đẹp bằng da mềm màu vàng lên đến đầu gối và dây buộc — trông ai cũng phải mê.

Muller ngắm có chiều thích thú. Hắn cầm đế đôi bốt so với đôi bốt tang thương của hắn và nói ; «Bồ mang chúng theo chứ, Franz ?»

Cả ba thằng chúng tôi đều chung một ý nghĩ ; dù cho nó khỏi nó cũng chỉ dùng được một chiếc — thế có ích gì. Tuy nhiên để lại đây cũng không ổn ; dĩ nhiên nó chết là tụi y tá chớp liền.

«Để chúng tớ giữ hộ bồ nhé ?» Muller nói.

Kemmerich không bằng lòng. Đôi bốt là của nó quí nhất.

«Vậy thì ta đánh đổi vậy,» Muller lại đề nghị. «Ngoài kia dùng thì tốt.» Kemmerich vẫn không khứng.

Tôi dẫm chân Muller ; hậm hực nó đút đôi bốt xuống gầm giường lại.

http://tieulun.hopto.org

Chúng tôi trò chuyện thêm một lúc rồi cáo từ.

«Can đảm lên, Franz.»

Tôi hứa sáng tôi lại đến. Muller cũng nói thế. Hắn nghĩ đến đôi bốt buộc dây và muốn đến kịp thời.

Kemmerich rên rỉ. Nó sốt. Chúng tôi túm được một anh y tá ở ngoài phòng và nhờ hắn tiêm cho Kemmerich một mũi mọc-phin.

Anh ta không chịu. «Ai cũng đòi tiêm mọc phin thì rồi đào đâu ra...»

«Anh chỉ có chu đáo với sĩ quan thôi nhỉ,» Kropp nói khẩy.

Tôi vội can thiệp và mời anh ta một điếu thuốc. Anh ta cầm lấy.

«Vậy thường anh được phép tiêm chứ?» tôi hỏi anh ta.

Anh bực mình. «Nếu anh không cho là thế thì anh hỏi làm gì?»

Tôi nhét thêm hai điếu vào tay anh. «Chỗ anh em với nhau cả mà.»

«Được rồi không sao,» anh ta nói.

TLSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Kropp đi theo anh vào. Nó không tin anh ta và muốn mắt thấy kìa. Chúng tôi đợi bên ngoài.

Muller trở lại câu chuyện đôi bốt. « Chân tao đi vừa lắm. Đi đôi này hết phỏng lại phỏng. Mày liệu nó có qua nổi đến ngày mai sau giờ tập không? Nếu nó lại tịch đêm nay thì mình biết đôi bốt ở đâu rồi. »

Kropp trở lại. « Mày liệu? » nó hỏi.

« Lúa rồi, » Muller nói ra vẻ.

Chúng tôi trở về lều. Tôi nghĩ đến bức thư phải viết cho mẹ Kemmerich. Tôi lạnh người. Phải uống chút rum mới xong. Muller bứt cỏ nhai. Bỗng thằng choắt Kropp quăng điếu thuốc, lấy chân di di giận dữ, và nhìn quanh với vẻ mặt bực bội thẫn thờ, lầm bầm: « Đồ chó đẻ, đồ chó đẻ ! »

Chúng tôi đi bộ một hồi lâu. Kropp đã nguôi cơn giận; chúng tôi hiểu: hắn nổi đóa, ngoài này ai cũng có lúc như vậy.

« Lão Kantorek viết gì cho mày? » Muller hỏi.

http://tieulun.hopto.org

Nó cười. « Chúng mình là Thanh niên Sắt»

Cả ba thằng chúng tôi mỉm cười chua chát. Kropp gằn giọng: nó hả hê mình được nói ra.

Phải, họ nghĩ thế đấy, hàng vạn hàng ức Kantorek! Thanh niên Sắt. Thanh niên! Chúng mình chưa thằng nào ngoài hai mươi. Nhưng trẻ? Thanh niên? Xưa rồi. Chúng mình là dân cụ rồi.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG II

NGHĨ CŨNG KỲ LÀ Ở NHÀ TRONG NGĂN kéo bàn giấy của tôi còn nằm khúc đầu của một vở kịch nhan đề là «Saul» và một tập thơ. Lắm đêm tôi ngồi viết — chúng ta ai mà không làm một thứ gì đại loại như thế nhưng đối với tôi chuyện đó đã thành như huyễn khiến tôi không còn làm sao hiểu nổi. Thời niên thiếu của chúng tôi bị cắt ngang hẳn từ cái lúc chúng tôi đến đây, cắt mà chúng tôi không hề nhấc tay. Chúng tôi thường cố nhìn lại để tìm một giải thích, nhưng không hề tìm ra. Đối với chúng tôi những thằng

http://tieulun.hopto.org

thanh niên hai mươi tuổi cái gì cũng mơ hồ một cách kỳ lạ, thằng Kropp, thằng Muller, thằng Leer và thằng tôi, những thằng mà lão Kantorek mệnh danh là «Thanh Niên Sắt». Tất cả những người đứng tuổi đều có liên hệ với nếp sống trước kia của họ. Họ có vợ, có con, có công ăn việc làm, có quyền lợi này khác, họ có một hậu cảnh mạnh mẽ mà chiến tranh cũng không xoá nổi. Còn chúng tôi những thằng thanh niên hai-mươi tuổi, chúng tôi chỉ có cha có mẹ, và có thằng, có lẽ, có nàng — đâu có gì nhiều, vì vào cái tuổi chúng tôi ảnh hưởng cha mẹ là đến thời suy nhược nhất và các nàng thì cũng chưa nắm vững được chúng tôi. Ngoài ra chả còn gì khác — một chút hăng hái, một vài sở thích vặt, và học đường. Đời sống chúng tôi không đi xa hơn thế. Ấy thế mà chẳng còn lại gì.

Kantorek hẳn nói rằng chúng tôi đứng trên ngưỡng cửa đời sống. Và trông thì có vẻ như thế. Chúng tôi chưa hề bắt rễ. Chiến tranh đánh giạt chúng tôi. Đối với họ, với

http://tieulun.hopto.org

những người có tuổi, chiến tranh là một lũng đoạn. Họ còn có thể suy tư qua nó. Còn chúng tôi bị nó niu lấy và không biết chung cuộc ra sao. Chúng tôi chỉ biết rằng chúng tôi đã trở thành một mảnh đất hoang có phần kỳ dị có phần buồn buồn. Thì cũng vậy, chúng tôi cũng chẳng hay buồn.

o
o o

Mặc dầu Muller hẳn sung sướng nếu lại được đôi bốt của Kemmerich thật ra nó cũng như ai vậy, cũng xúc cảm, cũng không thể nghĩ đến một điều như thế mà không buồn bực. Nó chỉ có nhìn sự vật một cách sáng suốt. Nếu như Kemmerich lại sử dụng được đôi bốt, thì Muller hẳn thà là đi chân không dẫm lên dây thép gai còn hơn là nghĩ mưu chiếm đoạt đôi bốt. Nhưng sự thế nó là thế, đôi bốt trở thành vô dụng đối với Kemmerich, nhưng với Muller thì lại rất hữu dụng. Kemmerich sẽ chết : ai được đôi bốt là điều

http://tieulun.hopto.org

không quan trọng. Thế thì tại sao Muller lại không được thừa kế? Nó có quyền hơn là một anh y tá. Khi Kemmerich chết thì muộn quá rồi. Nên Muller phải lo rình rập.

Chúng tôi không còn suy nghĩ gì đến cái gì khác, vì cái gì thì cũng là giả tạo. Chỉ có các sự kiện là thật và là quan trọng đối với chúng tôi. Mà bốt tốt thì rất hiếm.

o
o o

Có dạo vấn đề từng khác hẳn. Khi chúng tôi đi đến tòa Tổng trấn để nhập ngũ, chúng tôi là một lớp hai mươi thanh niên trong số có nhiều thằng hãnh diện là lần đầu tiên được cạo râu trước khi đến doanh trại. Chúng tôi không có ý định gì nhất định về tương lai của mình. Những ý nghĩ của chúng tôi về một sự nghiệp hay một nghề nghiệp còn mang nặng tính chất viển vông nên chưa thể bảo là một kế hoạch sinh hoạt. Đầu óc còn đầy dặc những quan niệm mơ hồ gán cho đời sống và cả

TIMSACHCOM.VN

http://tieulun.hopto.org

chiến tranh nữa một tính chất lý tưởng và gần như lãng mạn. Vào quân đội chúng tôi được huấn luyện mười tuần lễ và trong thời gian ấy chúng tôi bị ảnh hưởng còn sâu hơn là mười năm ở trường. Chúng tôi học được rằng một chiếc khuy bóng còn nặng kí hơn là bốn pho Schopenbauer. Thoạt đầu bỡ ngỡ, rồi chua chát, và sau cùng là thờ ơ, chúng tôi nhận thấy rằng điều quan trọng chẳng phải là tâm trí mà là bàn chải đánh giầy, chẳng phải là trí tuệ mà là chế độ, chẳng phải là tự do mà là tập lính. Chúng tôi đi lính với cả một lòng hăng say nhiệt thành nhưng họ đã làm đủ thứ để diệt trừ cái đó ra khỏi chúng tôi. Sau ba tuần chúng ta chẳng còn lạ gì rằng một anh phát thư đeo lon còn có quyền uy đối với chúng tôi hơn là cả cha mẹ mình, các thày mình, và cả toàn thể cái hệ thống văn hóa từ Plato đến Goethe trước kia. Với đôi mắt thức tỉnh của tuổi trẻ chúng tôi thấy rằng cái quan niệm cổ điển về Tổ quốc do các thầy chúng tôi giảng dạy ở đây được thu gọn lại thành một

http://tieulun.hopto.org

sự từ bỏ nhân cách đến mức mà ta chắc cũng không đòi hỏi ở kẻ tôi tớ hạ tiện nhất — nào chào, nào nghiêm, nào diễn hành, nào bồng súng chào, quay phải, quay trái, đánh gót, chửi rủa, và hàng ngàn thứ lặt vặt vớ vẩn khác. Chúng tôi cứ ngỡ nhiệm vụ của chúng tôi khác thế, và rồi chỉ thấy mình được huấn luyện làm anh hùng giống như thể mình là những con ngựa xiếc. Nhưng rồi chả mấy lúc chúng tôi cũng quen? Chúng tôi học được rằng những cái này cũng có phần nào cần thiết, còn thì toàn là trò diễn xuất. Những nhận xét này lính chúng nó thính mũi lắm.

TIMSACH.COM.VN

o
o o

Lớp chúng tôi được chia ra từng nhóm ba hay bốn thằng tản mát sung vào các tiểu đội cùng với dân chài Frisian. Dân quê, cùng dân thợ mà chả mấy lúc chúng tôi kết bạn. Kropp, Muller, Kemmerich và tôi sung vào tiểu đội 9 dưới quyền hạ sĩ Himmelstoss.

Bác ta nổi tiếng là người kỷ luật khắc nghiệt nhất trong trại, và lấy thế làm hãnh diện. Bác người nhỏ bé dưới mức trung bình,

http://tieulun.hopto.org

có bộ râu mép thoa sáp thẳng như râu chồn, có mười hai năm phục vụ và trong đời sống dân sự làm nghề phát thư. Bác đặc biệt thù ghét Kropp, Tjaden, Westhus, và tôi, vì bác cảm thấy có sự âm thầm thách thức.

Tôi đã phải làm giường cho bác mười bốn lần nội một buổi sáng. Mỗi lần bác lại bẻ hoẹ chê bai và giũ tung ra. Tôi đã phải nhào nặn một đôi bốt tiền sử cứng như sắt suốt hai mươi tiếng đồng hồ—dĩ nhiên cũng có nghỉ—cho đến khi nó mềm như bơ và đến cả Himmelstoss cũng không biết chê vào đâu được; theo lệnh bác tôi đã phải cọ cả Câu lạc bộ Hạ sĩ bằng một cái bàn chải đánh răng. Kropp và tôi được giao phó cái công tác quét sạch tuyết ngoài sân trại bằng một cái chổi với một thùng rác. Và chúng tôi chắc phải làm cho đến khi chết cóng nếu không được một ông trung úy bất ngờ xuất hiện cho chúng tôi bãi và nạo Himmelstoss một trận nên thân. Nhưng kết quả chỉ tổ làm cho Himmelstoss càng thù ghét chúng tôi thêm. Sáu tuần

http://tieulun.hopto.org

liền chủ nhật nào tôi cũng phải gát và làm dịch vụ lều cũng suốt một thời gian bằng ấy. Với đủ bộ lệ quân nhu súng ống trên vai tôi đã phải tập dượt trên một cánh đồng mới cày còn mềm, còn ướt, nào là «Chuẩn bị tiến, tiến!» nào là «Nằm xuống!» đến khi tôi chỉ còn là một đống bùn và rốt cuộc nằm sóng soài. Bốn giờ sau tôi phải đến trình diện Himmelstoss với binh phục gột rửa sạch sẽ, hai tay xây xát và rớm máu. Cùng với Kropp, Westhus, và Tjaden tôi đã phải đứng nghiêm dưới trời sương giá tay không đeo găng suốt mười lăm phút, trong khi Himmelstoss canh chừng từng cử động nhỏ của các ngón tay đề trần của chúng tôi trên báng thép của súng. Tôi đã phải chạy tám lần từ lầu thượng trại xuống sân mặc độc sơ-mi và hai giờ sáng chỉ vì ngăn kéo tôi lòi ra bảy phân quá cạnh chiếc ghế đầu trên đó người ta xếp đống tất cả những vật dụng của mình. Chạy cạnh tôi là hạ sĩ Himmelstoss cố tình dẫm lên ngón chân không tôi. Khi tập đâm lưỡi lê, khi nào

http://tieulun.hopto.org

tôi cũng phải đấu với Himmelstoss, tôi với một vũ khí bằng sắt nặng, còn bác với một vũ khí bằng gỗ dễ sử dụng để bề nện vào cánh tay tôi cho đến khi bầm tím. Thật vậy, một lần, tôi nổi khùng liều mạng xông vào hắn giáng cho hắn một quả móc thôi sơn vào bụng khiến hắn nằm dài. Khi hắn tường trình nội vụ lên ông đại đội trưởng, ông ta biết Himmelstoss quá mà, và thấy hắn tiu nghỉu ông ta không phải là không khoái trá ra mặt. Tôi trở thành một tay thiện nghệ về môn chơi *barre* đôi và còn cố vượt cả huấn luyện viên về nhào lộn ; — mỗi lần chỉ nghe cái giọng hắn là chúng tôi đã run lên, nhưng tên phát thư trốn nghề này có bao giờ thắng nổi chúng tôi.

Một chủ nhật Kropp và tôi đang hì hục đặt một thùng nước lên đầu cột ngang sân trại, Himmelstoss đi ngang, binh phục chỉnh tề bốt bóng nhoáng, ra phố chơi. Hắn oai vệ đứng trước chúng tôi hỏi chứ mấy chú có khoái cái công tác này không. Vô tình chúng tôi trượt tay làm đổ cả thùng nước lên cẳng hắn. Hắn cáu phát biết, nhưng cũng chỉ đến thế là cùng.

http://tieulun.hopto.org

«Thế là tù,» hắn hét lên.

Nhưng Kropp cũng chịu hết nổi. «Tù thì cũng phải điều tra trước đã,» nó nói, «và rồi cũng kể như pha.»

«Liệu hồn ăn nói với một vị hạ sĩ quan!» Himmelstoss gầm lên. «Bộ mày điên sao chứ? Đợi người ta hỏi mày cái đã. Tao hỏi, chứ mày định làm cái thá gì?»

«Lật tẩy Hạ sĩ.» Kropp nói, hai ngón tay cái thẳng hàng với đường lai quần.

Himmelstoss hiểu ý chúng tôi nên bỏ ra đi một nước chẳng nói chẳng rằng. Nhưng trước khi biến dạng hắn còn gầm ghè : «Ông thì sẽ cho biết tay!» — nhưng đây cũng là sự cáo chung của uy quyền hắn. Một lần nữa hắn cố tái lập quyền uy ngoài cánh đồng cày với cái trò «Chuẩn bị tiến, tiến» và «Nằm xuống». Lệnh nào chúng tôi cũng tuân vì lệnh là lệnh phải được tuân. Nhưng chúng tôi tuân một cách chậm rải khiến Himmelstoss lộn tiết muốn hộc máu. Rất ư cẩn thận, chúng tôi từ từ quì xuống, rồi chống tay xuống, và cứ thế : đồng thời hùng hùng hổ hổ, hắn ra

http://tieulun.hopto.org

một lệnh khác. Nhưng trước khi chúng tôi đổ mồ hôi thì giọng hắn cũng đã khè khè. Sau buổi đó hắn để chúng tôi yên. Dĩ nhiên mỗi lần nói đến chúng tôi là hắn lại rủa đồ chó đẻ, tuy nhiên giọng đượm vẻ kiêng nể.

Hạ sĩ tham mưu thì thiếu gì, nhưng đa số biết điều hơn. Nhưng dù sao thì anh nào cũng muốn được ở lại hậu phương cho khỏe xác được lâu chừng nào hay chừng nấy, và muốn thế chỉ có cách là phải khắc nghiệt với tân binh.

Nói đúng ra thì hễ động đến chuyện lau bóng cho cả trại là y như chúng tôi lãnh đủ và lắm lúc chúng tôi cáu sườn hét ầm lên. Chúng tôi nhiều thằng ốm vì thế : thằng Wolf chết vì sưng phổi. Nhưng nếu mình giơ tay chịu hàng thì quả là nhục. Nên chúng tôi đâm ra cứng rắn, đa nghi, bất nhân, đểu giả, ba gai — và thế mà hay : vì trước kia chúng tôi làm gì có những đức tính này. Giá không có thời gian huấn luyện này mà lại nhảy ra chiến hào ngay, chúng tôi hẳn thằng nào cũng đã phát điên rồi. Chúng tôi chỉ được chuẩn bị có thể để đối phó với những gì chờ đợi

http://tieulun.hopto.org

chúng tôi. Chúng tôi không tuyệt vọng, nhưng chịu đựng : cái tuổi hai mươi của chúng tôi, từng làm lắm cái khác thêm phiền toái, thì ở đây lại rất được việc cho chúng tôi. Điều quan trọng hơn hết, rất ư quan trọng là nó thức tỉnh ở chúng tôi một ý thức thực tế, mạnh mẽ về cái gọi là *tinh thần tập thể*, cái tinh thần ở ngoài chiến trường đã phát triển thành cái gì đẹp nhất được nảy nở do chiến tranh — là tình chiến hữu.

o
o o

Tôi ngồi cạnh giường Kemmerich. Nó là dân. Chung quanh chúng tôi người ta nhốn nháo. Một chuyến tàu bệnh viện vừa tới và người ta đang đi xem những thương binh nào cần được tải đi. Bác sĩ thường đi qua giường Kemmerich mà không buồn nhìn.

«Lâu sau, Franz» tôi nói.

Nó chống khuỷu tay cố nâng mình trên gối. «Họ cưa chân rồi.»

Thì ra nó cũng biết. Tôi gật đầu đáp : «Thoát chết là may lắm rồi.»

Nó nín lặng.

http://tieulun.hopto.org

Tôi nói tiếp : «Không mất cả hai là còn may, Franz à. Thằng Wegeler mất cánh tay phải. Thế còn tệ hơn. Vả lại, cậu cũng sắp được về rồi.» Nó nhìn tôi. «Chắc vậy không ?»

«Dĩ nhiên.»

«Chắc vậy không ?» nó hỏi lại.

«Chắc chứ. Khi lành vết thương.»

Nó ra hiệu cho tôi cúi xuống. Tôi cúi xuống nó và nó thì thầm : «Tôi không chắc thế.»

«Đừng nói gở, Franz, hai ngày nữa thì bỏ biết. Cưa một chân ? Đã thấm gì, ở đây họ còn chắp nối những cái tệ hơn thế nhiều.»

Nó giơ một tay. «Nhìn xem, mấy ngón tay này.»

«Đó là vì mổ. Ăn uống tẩm bổ thì chả mấy lúc lại khoẻ ra. Họ trông nom có chu đáo không ?»

Nó chỉ vào một cái đĩa còn đầy nửa. Tôi hân hoan. «Franz, phải ăn đi. Ăn là cần. Trông cũng ngon đấy chứ.»

Nó quay đi. Một lúc sau nó nói chầm chậm : «Có lẽ tôi muốn trở thành chánh kiểm lâm.»

http://tieulun.hopto.org

«Thì rồi cũng có lúc,» tôi an ủi nó. «Giờ chân tay giả họ làm thần tình lắm, chả ai biết là mình thiếu gì. Bắt vào các bắp thịt. Mình có thể chuyển động các ngón, có thể làm việc, ngay cả viết bằng một bàn tay giả. Thêm nữa, họ vẫn tiếp tục cải thiện mỗi ngày mỗi tinh vi.»

Nó nằm yên một lúc. Đoạn nói: « Anh nhớ lấy đôi bốt buộc dây của tôi về cho Muller.»

Tôi gật và không biết phải nói năng gì để phấn khởi nó. Môi nó đã lả, miệng nó rộng ra, răng nó chìa ra và trông như thể bằng phấn. Thịt tan đi, trán dô ra, lưỡng quyền lộ hẳn. Xương xẩu đang lòi dần. Mắt đã lõm hẳn. Trong hai tiếng đồng hồ là xong hết.

Nó chẳng phải là thằng đầu tiên tôi thấy chết: nhưng chúng tôi lớn lên với nhau và thế đủ khác. Tôi từng cóp các bài luận của nó. Đi học nó thường mặc chiếc áo nâu có đai, ống tay bóng. Hắn là thằng duy nhất trong bọn chúng tôi quay được vòng khổng lồ trên thanh đôi. Tóc nó phất phơ như tơ trên mặt nó mỗi khi nó quay. Kantorek hãnh diện về nó. Nhưng nó không chịu được khói

http://tieulun.hopto.org

thuốc. Da nó trắng bạch ; nó như con gái.

Tôi nhìn đôi bốt tôi. Vừa to vừa thô quai nhét vào trong, sỏ đôi ống cống to tướng này vào mà đứng lên thì trông có vẽ to con vạm vỡ lắm. Nhưng khi đi tắm hay đi dạo thì bỗng chúng tôi lại thấy cẳng mình khẳng khiu và đôi vai mình mỏng mảnh. Chả còn có vẻ gì là lính tráng mà chỉ là mấy thằng nhóc; không ai lại tin rằng chúng tôi mà lại mang nổi ba lô. Khi đứng trần truồng thỗn thẽn là cả một lúc kỳ lạ; lúc đó chúng tôi lại trở lại là dân sự, và gần cảm thấy mình là dân sự. Khi tắm trông thằng Kemmerich ẽo lả như một đứa bé. Giờ đây hắn nằm đó—nhưng tại sao kia? Cả thế giới lẽ ra phải đi qua chiếc giường này và nói; « Đây là thằng Franz Kemmerich, mười chín tuổi rưỡi nó không muốn chết. Đừng để nó chết ! »

Đầu óc tôi hoang mang. Bầu không khí thạch thán toan và hôi thối này làm nghẹt phổi, nó như cháo đặc, nó làm nghẹt thở.

Trời đổ tối. Mặt Kemmerich đổi sắc, nó

http://tieulun.hopto.org

dâng lên mặt gối và trắng bệch đến nỗi nó sáng ra. Cái miệng mấp máy. Tôi ghé lại gần nó. Nó phều phào: «Nếu tìm ra đồng hồ, anh gửi về nhà —»

Tôi không đáp. Đáp có ích gì. Ai mà an ủi nổi nó. Tôi đau khổ vì bất lực. Cái trán này với hai màng tang sâu hóm, cái miệng này giờ đây chỉ là một kẽ, cái mũi nhọn này ! Và người đàn bà mập ú, khóc than ở nhà mà tôi phải viết thư. Phải chi thư đã gửi rồi !

Các y tá đi đi lại lại với chai với sô. Một anh đến, liếc nhìn Kemmerich rồi bỏ đi. Thấy ngay là anh ta đang đợi, anh ta ngóng chiếc giường.

Tôi cúi xuống Franz nói với nó như thể là cứu được nó không bằng : «Không chừng cậu về dưỡng đường Klosterberg, giữa các biệt thự, Franz à. Lúc đó có thể từ cửa sổ nhìn qua đồng sang hai cái cây ở chân trời. Mùa này là mùa đẹp nhất trong năm, lúa đang chín ; chiều đến dưới ánh nắng đồng trông như xà cừ. Lại còn con đường bạch dương cạnh giòng Klosterbach, nơi mình hay đến

http://tieulun.hopto.org

bắt cá ngạnh ! Cậu lại xây hồ nuôi cá, đi chơi chả cần phải xin phép ai và tha hồ đạo dương cầm nữa».

Tôi cúi nhìn mặt nó nằm trong bóng tối. Nó còn thở rất nhẹ. Mặt nó ướt, ra nó đang khóc. Rõ thật tôi ngu quá nói vớ nói vẩn chỉ tổ buồn thêm :

«Này Franz» — tôi quàng cánh tay dưới vai nó áp mặt tôi vào mặt nó. «Giờ thì ngủ đi chứ ? »

Nó không đáp. Nước mắt lăn trên má nó. Tôi muốn lau nhưng khăn mình lại bẩn quá.

Một giờ qua. Tôi ngồi cứng đờ nhìn từng cử động của nó ngóng xem nó có nói gì chăng. Lỡ nó mở miệng khóc oà lên chăng ! Nhưng nó chỉ khóc thầm, đầu ngả sang bên. Nó không nhắc đến mẹ, đến anh em chị em. Nó không nói gì cả ; tất cả đều nằm sau nó ; giờ đây nó hoàn toàn cô độc với cái kiếp sống nhỏ nhoi mười chín tuổi đầu của nó, khóc vì kiếp sống này đang rời bỏ nó. Thật là một cuộc từ biệt đau đớn nhất và ray rứt nhất

http://tieulun.hopto.org

tôi chưa từng thấy, mặc dầu lúc từ biệt thằng Tiedien cũng đã là đau khổ, nó đòi mẹ nó— một thằng to như vâm với đôi mắt trợn trừng khiếp đảm, cầm con dao chĩa ra không cho bác sĩ lại gần cho đến khi nó chết.

Bống Kemmerich rên rỉ và bắt đầu khò khè.

Tôi đứng phắt dậy, lảo đảo ra ngoài hỏi «Bác sĩ đâu? Bác sĩ đâu?»

Vừa thấy bóng một cái yếm trắng tôi túm ngay lấy: «Đến mau lên Franz Kemmerich đang hấp hối.».

Ông gỡ tay tôi và hỏi người y tá đứng bên: «Giường số mấy?»

Anh ta nói: «Giường 26, cưa đùi.»

Ông hít mạnh: «Làm sao tôi biết được, riêng hôm nay tôi đã cưa năm chân:» ông gạt tôi ra, bảo người y tá «Anh liệu xem,» rồi rảo bước đến phòng mổ.

Tôi tức giận tràn hông đi theo anh y tá. Anh ta nhìn tôi nói: «Hết mổ lại mổ từ năm giờ sáng nay. Anh biết không, riêng ngày hôm

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

nay đã có mười sáu mạng chết — bạn anh là thứ mười bảy. Chắc chắn là phải hai chục—»

Tôi nghe muốn xỉu, tức thì tôi chả biết làm gì hơn. Tôi không còn càu nhàu nữa, thật là vô lý, tôi có thể té xuống và không còn bao giờ dậy.

Chúng tôi đứng bên cạnh giường Kemmerich. Nó đã chết. Mặt còn ướt lệ. Đôi mắt hé mở vàng như đôi khuy sừng cũ.

Anh y tá thọc vào sườn tôi. «Anh lấy các đồ của anh ấy đi hẳn ?» Tôi gật.

Anh nói tiếp. «Chúng tôi phải đưa anh ta đi ngay, chúng tôi cần giường. Ngoài kia họ nằm dưới đất.»

Tôi thu xếp các thức, cởi thẻ căn cước của Kemmerich cất đi: Anh y tá hỏi số lương. Tôi nói chắc ở Phòng Y tá, rồi đi. Sau tôi họ đang khiêng Franz đặt lên một tấm vải không thấm nước.

Ra ngoài cửa tôi mới biết là đã tối và gió thổi như một luồng giải thoát. Tôi hít mạnh, cảm thấy gió thổi vào mặt, ấm áp dịu

http://tieulun.hopto.org

dàng như chưa bao giờ cảm thấy. Bỗng đầu óc tôi liên lưởng đến gái, đến đồng cỏ hoa tươi, đến mây trắng. Chân tôi bước tới trong đôi bốt, tôi rảo bước, tôi chạy. Linh tráng đi ngang, tôi nghe tiếng họ mà chả hiểu họ nói gì. Mặt đất tràn ngập những xung lực rót vào người tôi qua gan bàn chân. Đêm tối lốm đốm đèn điện, tiền tuyến nổ rền như trống đánh liên hồi. Chân tay tôi cử động mềm dẻo, tôi cảm thấy gân cốt rắn mạnh, tôi hít mạnh không khí. Đêm tối sống, tôi sống. Tôi cảm thấy đói, đói chẳng riêng gì trong bụng.

Muller đứng trước lều chờ tôi. Tôi đưa đôi bốt cho nó. Chúng tôi chui vào lều và nó đi thử. Vừa quá đi mất.

Nó lôi trong bao thực phẩm của nó ra một chiếc xúc xích thật ngon lành. Ăn với trà nóng và rum.

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG III

VIỆN BINH ĐÃ ĐẾN. CÁC CHÂN TRỐNG đã được bổ sung vào các ổ rơm đã được trải ra trong các lều. Có vài tên là tay cựu còn thì hăm-lăm tên mới gọi nhập ngũ từ căn cứ đến. Họ kém chúng tôi chừng hai tuổi. Kropp thích tôi : «Thấy tụi nhóc chưa ?»

Tôi gật. Chúng tôi cởi trần, cạo râu ngoài trời, thọc tay vào túi, dạo qua các tân binh và cảm thấy mình là kỳ cựu.

Katczinsky cùng đi với chúng tôi Chúng tôi phất phơ qua chuồng ngựa lại toán viện binh vừa được phân phát mặt nạ phòng hơi

http://tieulun.hopto.org

ngạt và cà-phê.

«Lâu lắm mới lại được ăn ra bữa nhỉ?» Kat hỏi một nhóc.

Nhóc nhăn mặt: «Ăn sáng, củ cải bánh mì — ăn trưa củ cải hầm — ăn tối củ cải sườn và củ cải sà lách.» Kat huýt sáo ra chiều thành thạo.

«Bánh mì làm bằng củ cải? Thế còn là may, có làm bằng mạt cưa cũng chẳng có gì lạ. Nhưng còn đậu? Nếm chưa?»

Nhóc đỏ mặt. «Khéo giỡn hoài.»

Katczinsky thản nhiên nói: «Mang cà mèn lại đây.»

Chúng tôi tò mò theo dõi. Bác đưa tôi lại cái chậu cạnh ổ rơm bác. Chậu gần đầy nửa thịt hầm đậu. Katczinsky dõng dạc đứng trước chậu như một ông tướng và nói:

«Mắt cho tinh tay cho lẹ! Dân Phổ đã bảo thế!»

Chúng tôi ngạc nhiên. «Chu choa, bác Kat, xoay đâu ra thế này?» tôi hỏi.

«Tao lấy đi Ginger mừng rơn. Tao cho

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

hắn ba miếng lụa dù cơ đấy. Đậu lạnh ăn cũng ngon chứ nhỉ?»

Bác cho thằng nhóc một phần và hậm hực nói :

«Lần sau có mang cà mèn lại thì tay kia nhớ cầm theo một điếu xi-gà không thì cũng một mồi thuốc nhai. Hiểu chưa ?» Đoạn bác quay lại chúng tôi. «Còn chúng mày dĩ nhiên miễn phí.»

o
o o

TIMSACH.COM.VN

Katczinsky không bao giờ lại bí; bác ta có một giác quan thứ sáu. Bất cứ ở đâu cũng có những người như thế nhưng thoạt đầu người ta không nhận ra cái giá trị của họ. Đại đội nào cũng có một hay vài người. Katczinsky là người tài tình nhất mà tôi được biết. Xuất thân là nghề vá giầy thì phải, nhưng cái đó chả ăn nhằm gì; nghề gì bác cũng thạo. Làm thân với bác là một điều lợi, như thằng Kropp và tôi, và thằng Haie

http://tieulun.hopto.org

Westhus nữa, không nhiều thì ít. Nhưng thằng Haie có thể nói là cánh tay thừa hành dưới lệnh của Kat mỗi khi cần đến đấm đá. Gì chứ chuyện này thì hắn nghề lắm.

Chẳng hạn, có đêm chúng tôi đổ bộ xuống một địa điểm hoàn toàn mù tịt, đến một cái ổ thật là thiếu não, tường tiếc gì là đồ nát cả. Chúng tôi đóng tại một cái xưởng máy nhỏ tối mò tạm dùng làm doanh trại. Có giường, hay đúng hơn là kệ—hai cái đà gỗ trên giăng lưới thép.

Lưới thép thì cứng. Lại không có gì lót trên. Các tấm vải sơn của chúng tôi lại mỏng quá. Chăn thì còn dùng để khoác.

Kat ngắm nghía địa điểm đoạn bảo Haie Westhus: «Đi theo tao.» Hai người đi xem xét khắp. Nửa giờ sau thấy về hai tay ôm đầy rơm. Kat tìm ra một chuồng ngựa có rơm. Giờ thì hắn ngủ ngon nhưng phải cái đói cào ruột.

Kropp hỏi một tay pháo thủ trước kia từng ở vùng này: « Gần đây có quán ăn quán

http://tieulun.hopto.org

iếc gì không?»

«Có cái gì?» hắn cười ồ. «Ở đây mà có cái mẹ rượt gì. Đến một mẩu bánh cũng đừng hòng tìm ra.»

«Bộ không có người ở sao chớ?»

Hắn nhổ đánh phẹt. «Có, một cặp. Nhưng chỉ biết la cà quanh nhà bếp xin ăn.»

«Thế thì chán thật! Chỉ còn việc siết chặt dây lưng chờ sáng ra khẩu phần đến.»

Nhưng tôi thấy Kat đã đội mũ lên.

«Đâu đó, Kat?» tôi hỏi.

«Ừ thì cũng đi xem chừng coi.» Bác đi khỏi. Tên pháo thủ khề khề có vẻ miệt thị. «Cứ đi mà xem chừng! Nhưng đừng quá hy vọng mà mệt đa.»

Chán phè chúng tôi nằm xuống và đã bảo nhau thử liều xài khẩu phần dự trữ xem sao. Nhưng làm vậy nguy hiểm quá, nên cố nhắm mắt ngủ cho qua.

Kropp chia đôi điếu thuốc đưa tôi một nửa. Tjaden chỉ cách nấu món ăn quốc hồn quốc túy của mình — đậu ván với thịt ba chỉ.

http://tieulun.hopto.org

Hắn ghét ăn món này mà lại không có tiêu làm nồi vị, và, «trời ơi, lại bỏ vào một lúc nấu đều, chứ đừng nấu khoai riêng và thịt ba chỉ riêng.» Có giọng hắn học bảo thằng Tjaden hãy cầm cái họng không thì ông nện nhừ ra tiêu bây giờ. Thế là trong căn phòng lớn lại im phăng phắc — chỉ còn hai ngọn nến chập chờn trên hai cái cổ chai và tên pháo thủ chốc chốc lại nhổ đánh phẹt.

Chúng tôi sẽ cựa mình thì cửa mở và Kat xuất hiện. Tôi ngỡ mình chiêm bao ; nách bác kẹp hai ổ bánh mì tay xách một bao đựng cát đầy thịt ngựa còn rớm máu.

Chiếc pip rơi khỏi mồm tên pháo thủ. Hắn hít mùi bánh. «Đúng là bánh, mẹ kiếp! mà lại còn nóng nữa chớ.»

Kat chả nói gì lôi thôi. Có bánh là rồi, còn thì không đáng kể. Tôi dám chắc có vứt bác ta ra giữa sa mạc, nửa giờ sau là bác xoay ra bữa ăn có đủ thịt quay, chả là, và rượu.

«Chặt ít củi,» bác buông thõng Haie.

Đoạn bác moi dưới áo ra một cái quánh,

http://tieulun.hopto.org

và một nắm muối lại cả một miếng mỡ trong túi. Bác chu đáo thật. Hai e nhóm lửa dưới đất. Lửa soi sáng căn phòng trống rỗng của nhà máy. Chúng tôi tụt xuống giường.

Tên pháo thủ còn do dự. Hắn phân vân không biết có nên ca tụng Kat để may ra còn được một miếng. Nhưng Kat không buồn nhìn hắn như thể có nó cũng như không. Hắn bỏ đi chửi thề.

Kat biết phải rán thịt ngựa sao cho mềm. Cứ thế bỏ ngay vào quánh là thịt phải dai. Phải đun ti nước sôi nhúng thịt trước cái đã. Chúng tôi ngồi quây quần cầm dao xẻo ăn đầy bụng.

Kat là thế. Nếu trong một năm chỉ có một giờ mới có một cái gì ăn và chỉ ở một nơi nào đó thôi, thì trong cái giờ ấy, như có thần nhỡn mách bảo, bác sẽ đội mũ, ra đi thẳng đến nơi ấy như theo địa bàn, và tìm ra cái ấy để ăn.

Không gì bác không tìm ra — nếu trời lạnh, thì tìm ra một cái lò nhỏ, ra củi, ra rạ

http://tieulun.hopto.org

ra rơm, ra bàn ra ghế — nhưng nhất là ra thức ăn. Thật là thần tình ; người ta ngỡ đâu bác làm phép lấy ở không trung ra vậy. Đặc biệt nhất là có lần bác xoay ra bốn hộp tôm hùm. Thú thật chúng tôi ước gì được một miếng bi tết bò thật ngon.

o o
o

Chúng tôi ngồi cả ở bên phía lều có ánh nắng. Thoang thoảng mùi dầu hắc, mùi hè và mùi mỡ hôi chân. Kat ngồi bên tôi. Bác có điều muốn nói. Hôm nay chúng tôi đã phải tập chào chỉ vì thằng Tjaden đã quên không chào một ông thiếu tá. Kat cứ thắc mắc mãi chuyện này.

«Mày thấy không, sở dĩ chúng mình thua trận là vì chúng mình chào giỏi quá,» bác nói.

Kropp đứng lên, dây quần cuộn lại và đi chân không. Nó trải đôi tất vừa giặt lên cỏ để phơi.

TIMSACHCUA.VN

http://tieulun.hopto.org

Hai tay bắt đầu lý sự. Đồng thời bỏ một chai bia ra cá kết quả của một trận không chiến đang diễn ra trên đầu chúng tôi. Katczinsky khăng khăng với cái lập trường mà vốn là một anh linh tác chiến kỳ cựu nên bác đặt thành vè là :

Cho chúng ăn uống đồng đều lương lậu đồng đều.

Chỉ trong một ngày là chiến tranh chấm dứt.

Trái lại Kropp là một nhà tư tưởng. Nó đề nghị rằng một cuộc tuyên chiến phải là một thứ hội hè bình dân có bán vé vào cửa có giàn nhạc, như thể đấu bò. Rồi trong võ trường các bộ trưởng cùng các tướng tá của hai nước, mặc đồ tắm tay cầm gậy, liệu mà khiệng nhau. Anh nào mà sống sót thì nước anh ấy thắng. Như thế giản dị hơn công bằng hơn là cách sử dụng hiện giờ, trong đó những thằng không muốn đánh lại phải đánh.

Vấn đề được bỏ ngang. Và giờ xoay sang chuyện tập luyện.

http://tieulun.hopto.org

Một hình ảnh đến trước mắt tôi. Trưa nắng chan chan trong sân trại. Nắng lơ lửng trên sân. Trại vắng tanh. Mọi vật ngủ vùi. Chỉ còn nghe tiếng mấy tên đang tập trống; chúng ở đâu đó và tập rồi nghỉ rồi tập, buồn tẻ chán như cơm nếp nát. Thật là hòa hợp dữ! Nắng trưa, sân trại, và linh trống gõ!

Các cửa sổ trại đều rỗng đen. Ở vài cái thấy phơi quần. Các phòng mát mẻ và thẳng nào cũng mong được về phòng.

Ôi các lều tiều đội tối tăm, ẩm mốc, với giường sắt, vải giường ô vuông, tủ khóa và ghế đẩu! Dù sao chúng mày cũng trở thành vật đáng thèm: ở đây chúng mày phảng phất giống như ở nhà: phòng chúng mày, đầy mùi thức ăn thiu thối, mùi ngủ, mùi khói và mùi quần áo!

Katczinsky đã mô tả mọi cái bằng những màu sắc sống động. Chúng tôi sẵn sàng cho hết để được trở về đó! Nhưng mình chả nên theo đuổi mãi luồng tư tưởng này.

Các giờ học tập sáng sớm ấy — «Các

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

thành phần của súng trường 98 là gì ?» — các giờ trưa thể dục — «Anh dương cầm, bước ! Quay phải, bước mau. Lại nhà bếp gọt khoai.»

Chúng tôi ngồi ôn lại. Kropp bỗng bật cười nói «Đến Lohne thì đổi !»

Đó là cái trò ruột của ông hạ sĩ chúng tôi. Lohne là một giao điểm thiết lộ. Để các chú tân binh đi phép đến đây đừng lạc, Himmelstoss cho thực tập sự đổi tàu tại phòng trại. Chúng tôi phải học rằng đến Lohne, muốn sang đường nhánh, phải đi qua một đường hầm. Các giường được coi là đường hầm và thằng nào thằng nấy đứng nghiêm phía bên trái giường. Đoạn khi nghe hô : «Đến Lohne thì đổi !» là như chớp thằng nào thằng nấy chui qua giường sang phía bên kia. Chúng tôi tập có thế mà suốt cả một tiếng.—

Trong lúc đó chiếc máy bay Đức bị bắn hạ. Như một sao chổi nó thành một dải khói đâm đầu xuống. Thế là thằng Kropp mất chai bia. Cẩu nhẩu càu nhàu nó móc ví đếm tiền ra trả.

http://tieulun.hopto.org

«Khi còn đi phát thư chắc chắn Himmelstoss là một thằng cha khác hẳn,» tôi nói, sau khi Albert đã nguôi thất vọng. «Không hiểu tại sao khi là một trung sĩ huấn luyện hắn ta lại hách xì xằng đến thế ?»

Câu hỏi làm sống lại Kropp, nhất khi nghe nói ở quán hết bia rồi. «Đâu riêng gì Himmelstoss, mà còn hàng đống thằng khác. Đã đeo lon đeo sao vào là người ta khác hẳn, khác gì như thể được nuốt bê-tông.»

«Đó là tại bộ binh phục,» tôi đưa ý.

«Đại khái thì là thế,» Kat nói, và rồi tràng giang đại hải ; «nhưng cái gốc rễ của vấn đề thì nằm ở chỗ khác. Chẳng hạn, khi ta tập cho một con chó ăn khoai và rồi sau đó lại chìa cho nó miếng thịt, bảo sao nó không đớp, vì đó là bản tính của nó. Thì gắn cho một thằng người nào đó chút uy quyền thì hắn cũng hành động như thế, hắn cũng đớp lấy. Hai cái giống đúc nhau. Con người ở ngay nó chính yếu vẫn là một con thú, có điều hắn phết lên mình chút ít lịch sự như phết

http://tieulun.hopto.org

bơ lên bánh khác gì. Quân đội là được căn cứ trên điều này ; người này là phải có quyền đối với người kia. Sở dĩ rắc rối chỉ là người nào cũng có nhiều quyền quá. Anh hạ sĩ hành hạ thằng binh nhì, ông trung úy hành anh hạ sĩ, ông đại úy hành ông trung úy, cứ thế đến phát điên. Và chính vì họ biết họ được hành, nên chả mấy lúc anh nào cũng quen thói không nhiều thì ít. Chẳng hạn chỉ một cái chuyện này nhé : mình đi tập diễn hành về mệt lử cò bợ. Thế rồi có lệnh đến phải hát. Được lê súng đã đủ sướng nhưng mình còn thú vị cái mẹ rượt gì mà hát với hỏng. Thế là cả đội phải quay lại bị phạt tập thêm một giờ nữa. Khi đi trở về lại có lệnh hát, thế là mình hát. Thử hỏi làm thế có ích lợi gì cơ chứ ? Chỉ vì cái đầu ông đại đội trưởng đang say sưa vì có quá nhiều quyền hành. Và chả ai trách ông ta. Trái lại, ông ta còn được khen là nghiêm khắc. Dĩ nhiên đây chỉ là một trường hợp vặt, nhưng những vụ nào khác đến đâu đi nữa thì cũng thế cả ;

http://tieulun.hopto.org

Giờ tao hỏi chúng mày : một thằng cha dù là gì chăng nữa vào thời bình, thử hỏi có cái địa vị nào cho phép hắn được hành động như thế mà không bị một quả đấm xẹp mũi ? Chỉ trong quân đội hắn mới làm thế được. Thấy chưa, anh nào cũng say quyền say thế cả mà. Và ở đời sống dân sự càng chả ra cái thá gì người ta lại càng hăng tiết vịt.»

«Dĩ nhiên, họ nói là cần phải có kỷ luật,» Kropp nói về suy tư.

«Đúng,» Kat gầm ghè, «khi nào cũng giở giọng ấy. Có thể là thế ; nhưng đừng để trở thành lạm dụng chứ. Nhưng thử đi nói thế với anh phó rèn, anh làm thuê hay anh làm thợ xem, thử giải thích cho thằng binh nhì xem — và vì kỷ luật mà phần lớn họ có mặt tại đây. Họ chỉ biết có độc một điều là họ được tập luyện kỹ càng để ra trận biết rõ mình phải làm gì và đừng làm gì trong mọi trường hợp. Thật là kỳ lạ, tao thấy không hiểu sao thằng lính thường lại sống dai đến thế ở ngoài tiền tuyến. Kỳ lạ thật !

http://tieulun.hopto.org

Chả ai cãi. Ai ai cũng biết rằng ra đến chiến tuyến là hết tập tành và cứ cách sau đó năm dặm là lại tập tành, với đủ trò vớ vẩn nào là chào thôi, nào là diễn hành thôi. Một qui luật sắt là thằng lính phải được tận dụng trong mọi trường hợp.

Đến đây thấy thằng Tjaden đi tới mặt đỏ gay. Nó hứng chí gì không biết mà lắp bắp nói không ra. Mặt hớn hở hắn lắp bắp: Himmelstoss sắp đến. Hắn ta cũng ra mặt trận! »

o
o o

TIMSACH.COM.VN

Tjaden có hận riêng với Himmelstoss, cũng vì thời gian giáo hóa ở trại. Tjaden đái dầm, đái về đêm trong giấc ngủ. Himmelstoss cho đó chỉ vì lười và sáng chế ra một cách mà chỉ có hắn mới nghĩ ra để chữa Tjaden.

Hắn đào ra được một tên đái dầm nữa, là Kindervater, ở lều bên và sắp cho nằm chung với Tjaden. Trong lều thường có giường kệ, từng đôi một, cái trên cái dưới, nệm thì

http://tieulun.hopto.org

bằng lưới thép. Himmelstoss sắp hai thằng một thằng ngủ trên một thằng ngủ dưới. Thằng nằm dưới dĩ nhiên ghê tởm. Đêm sau hai thằng thay chỗ, thằng dưới lên trên để được trả đũa. Đó là phương pháp tự huấn kiểu Himmelstoss.

Kể ra cũng đê tiện nhưng không phải không khéo. Khốn nỗi cái nó chẳng đi đến đâu vì giả thuyết đặt ra từ đầu đã là sai: cả hai thằng đái dầm đâu phải vì lười. Bất cứ ai chỉ nhìn nước da xanh xao vàng vọt của chúng là thấy liền. Kết cuộc là cứ có một thằng phải ngủ dưới đất, và vì thế hay bị cảm lạnh.

Lúc ấy có thằng Haie ngồi canh chúng tôi. Hắn nháy tôi xoa hai nắm đấm hộ pháp với cả một hậu ý. Chúng tôi một lần được sống một ngày đẹp nhất với nhau trong đời sống quân ngũ — ngày hôm trước khi ra mặt trận. Chúng tôi được bổ vào một trong số các liên đoàn mới thành lập, nhưng được trở về trại để được võ trang trước đã, không

http://tieulun.hopto.org

phải về trại viện binh, dĩ nhiên, mà về một trại khác. Sáng hôm sau phải khởi hành sớm. Tối đến chúng tôi chuẩn bị thanh toán ân oán giang hồ với Himmelstoss.

Hàng bao tuần qua chúng tôi thề rửa hận. Kropp còn tính xa hơn nữa là thời bình đến vào làm sở bưu điện để làm xếp thằng cha Himmelstoss khi hắn trở lại làm anh đưa thư. Nó khoái trá nghĩ đến cách hành hạ lão ta. Chính điều này khiến hắn không thể đánh hẹp chúng tôi - lúc nào chúng tôi cũng tính rằng sau này, khi mà chiến tranh chấm dứt, chúng tôi thế nào cũng phải trả thù hắn mới nghe.

Đồng thời chúng tôi quyết định cho hắn một trận đòn để đời. Hắn làm gì được chúng tôi khi không nhận diện được chúng tôi và chúng tôi sáng hôm sau đã đi rồi ?

Chúng tôi biết tối đến hắn thường lại quán nào. Trở về trại, hắn phải đi theo một con đường tối mò không có người ở. Chúng tôi nấp sau đống đá rình hắn. Tôi có mang

http://tieulun.hopto.org

theo một tấm vải giường. Chúng tôi run lên vì hồi hộp, hy vọng rằng hắn đi một mình. Mãi rồi chúng tôi nghe tiếng chân hắn, mà chúng tôi nhận ra một cách dễ dàng vì quá quen nghe vào các buổi sáng khi cửa mở tung và hắn rống : « Dậy ! »

« Một mình chứ ? » Kropp hỏi sẽ.

« Một mình. »

Tôi lủi vòng đống đá với Tjaden.

Himmelstoss hình như hơi hứng chí ; hắn lại còn hát nữa chứ. Khuy thắt lưng hắn sáng ngời. Hắn đi đến đâu có ngờ gì.

Chúng tôi cầm tấm khăn trải giường, phóng ra, trùm lên đầu hắn từ sau lưng và quấn quanh hắn khiến hắn đứng đấy như trong một cái bao trắng hai cánh tay hết cựa. Tiếng hát ngừng bặt. Rồi là Haie westhus nhảy ra, giang hai tay ra hiệu cho chúng tôi lui để hắn mở đầu. Nó lấy thế khoái trá ra mặt, giơ cánh tay như cột buồm hiệu và bàn tay như sẻng xúc than giáng xuống cái bao trắng một quả đến một con bò cũng phải đổ.

http://tieulun.hopto.org

Himmelstoss ngã lăn cù văng đi năm thước và bắt đầu la. Nhưng chúng tôi cũng đã chuẩn bị cả điều này nên mang theo một chiếc gối nệm. Haie ngồi xổm, đặt chiếc gối lên đầu gối, sờ xem đầu Himmelstoss ở đâu đoạn ấn lên gối. Tức thì giọng hắn im bặt. Thỉnh thoảng Haie lại nhấc lên cho hắn thở và hễ vừa la lên là tiếng la bị dìm liền.

Tjaden cởi cúc dây quần của Himmelstoss và tụt quần lão ra, chiếc roi cắn răng. Đoạn nó đứng lên ra tay quất.

Thật là một cảnh tượng ngoạn mục : Himmelstoss nằm dưới đất, Haie cúi xuống lão nhe răng cười tinh quái miệng há như khát máu ghì chặt đầu Himmelstoss trên đầu gối ; rồi là chiếc quần xà lỏn sọc quẩn quại như đỉa phải vôi, hai cẳng bắt chéo, cứ mỗi ngọn roi giáng xuống lại có những cử động hết sức độc đáo và sừng sững trên chúng như một anh đốn củi là Tjaden đánh không biết mỏi. Cuối cùng chúng tôi phải lôi hắn ra để còn đến phần mình.

http://tieulun.hopto.org

Sau hết Haie lại dựng Himmelstoss đứng lên và giáng một đòn cuối để hả hận riêng. Khi vung cánh tay phải để bợp lão trông nó như thể sắp với một vì sao xuống.

Himmelstoss lảo đảo. Haie lại dựng lão lại, lại chuẩn bị lại dùng tay trái bợp lão một bợp nữa thật là đích đáng Himmelstoss la lên và ngã xuống qui hai gối chống hai tay rủa không ngớt miệng. Đít quần xà lỏn sọc của lão lấp lánh dưới ánh trăng.

Chúng tôi tẩu như phi.

Haie nhìn quanh một lần nữa và nói giọng hằn học, thỏa mãn và có phần bí mật :

«Trả thù là rồi.»

Himmelstoss lẽ ra phải hài lòng mới đúng; lão thường nói rằng chúng ta phải tự giáo huấn lẫn nhau đã đưa lại kết quả cho lão. Chúng tôi đã trở thành những môn đồ lỗi lạc về phương pháp của lão.

Lão không bao giờ tìm ra người lão phải cám ơn về vụ này. Dù sao lão cũng được lợi một tấm khăn trải giường ; vì vài giờ sau

TIMSACHCOM.VN

http://tieulun.hopto.org

đó chúng tôi trở lại để tìm khăn thì không thấy nữa.

Cái công tác tối hôm ấy làm chúng tôi sáng hôm sau lên đường cũng được hả dạ một phần nào. Và một anh bạn già khoái trá mệnh danh chúng tôi là những «chàng trai anh hùng».

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG IV

CHÚNG TÔI PHẢI ĐI LÀM CÔNG TÁC đặt dây kẽm gai. Tối rồi các xe mới đến. Chúng tôi leo lên. Đêm ấy trời ấm áp và ánh hoàng hôn như một vòm trời mà chúng tôi cảm thấy muốn kéo nhau đến ẩn náu. Đến như thằng cùi sắt Tjaden cũng cho tôi một điếu thuốc và còn bật diêm cho nữa.

Chúng tôi đứng chen chúc nhau, vai kề vai, không có chỗ đặt đít. Nhưng chúng tôi đâu có dè. Lần đầu tiên thằng Muller hớn hở ; nó đi đôi bốt mới.

Các máy rù rì, xe nẩy lên nẩy xuống và

TIEUSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

lạch cạch. Đường sá đã hư hỏng và toàn ổ gà. Chúng tôi không dám bật đèn nên cứ phải chạy mò và lắm lúc gần văng ra khỏi xe. Tuy nhiên, điều này không làm chúng tôi lo ; một cánh tay gẫy còn hơn là thủng ruột, và lắm thằng còn mong được một cái may mắn như thế để tìm đường về bậu phương với gia đình.

Cạnh chúng tôi là đoàn xe tiếp tế đạn dược dài dằng dặc. Họ vội vã hơn nên vượt lên trước. Chúng tôi bông đùa với họ và họ cũng bông đùa lại.

Một bức tường hiện ra, bức tường của một ngôi nhà nằm bên vệ đường. Tôi bỗng vểnh tai nghe. Phải chăng tôi lầm ? Tôi nghe rõ ràng tiếng ngỗng cục tác. Tôi liếc nhìn Katczinsky — anh liếc lại ; chúng tôi thông cảm nhau.

«Kat, tôi nghe đằng kia có tiếng đôi kẻ muốn ngồi vào quánh thì phải.»

Bác gật. «Hôm nào trở lại mình sẽ tính. Tôi biết chúng có mấy tên rồi.»

http://tieulun.hopto.org

Dĩ nhiên là Kat biết chúng có bao nhiêu. Bác biết rõ có bao nhiêu cẳng ngỗng trong một phạm vi mười lăm dặm.

Xe đến các tuyến trọng pháo. Các địa điểm đặt đại bác được ngụy trang bằng các bụi cây để tránh các phi cơ thám sát, trông chẳng khác nào một đám hội căng lều nhà binh. Cành lá trông vui vẻ phởn phơ chỉ phải cái có đại bác nằm dưới.

Không khí sặc mùi khói súng và sương mù. Khói thuốc súng làm cay lưỡi. Đại bác nã ầm ầm làm xe chúng tôi lảo đảo, tiếng rền thịnh nộ kéo dài ra sau mọi vật rung chuyển. Nét mặt chúng tôi thay đổi lúc nào không hay. Thật ra chúng tôi chưa ở tiền tuyến, mới ở hàng trự bị, thế mà trên bộ mặt nào cũng như nói ra : Đây là Mặt trận, giờ đây mình nằm trong lòng nó.

Chẳng phải vì sợ. Những thằng xông pha như chúng tôi thì đã dày dạn. Chỉ có tụi tân binh non choẹt là xao xuyến. Kat giảng giải cho chúng ; «Đây là ba-mươi ly. Nghe tiếng nổ

http://tieulun.hopto.org

trước rồi mới đến tiếng súng.»

Nhưng tiếng nổ rống của hoả lực không kịp đến chúng tôi. Nó bị nuốt vào cái tiếng ì ầm toàn diện của mặt trận. Kat nghe ngóng: «Đêm nay thế nào cũng có dội bom.»

Chúng tôi đều nghe ngóng. Mặt trận không yên tiếng súng. «Tụi Ăng-lê đã bắn rồi,» Kropp nói.

Tiếng đại bác nghe rõ mồn một. Tiếng súng của bọn Anh ở bên phải khu vực chúng tôi. Chúng bắn sớm đến một tiếng đồng hồ. Theo chúng tôi kinh nghiệm, chúng thường lệ bắn đúng vào mười giờ.

«Chúng giở chứng gì đây?» Muller nói, «dễ thường đồng hồ chúng chạy mau.»

«Thế nào cũng có dội bom, tao đã bảo mà, cái gì chứ cái đó tao nhậy cảm lắm,» Kat nhún vai.

Ba quả đạn đại bác rơi cạnh chúng tôi. Lửa toé lên trong sương mù, các mảnh đạn rú lên và vù vù. Chúng tôi rùng mình mong sao sáng sớm được trở về lều.

http://tieulun.hopto.org

Mặt chúng tôi cũng chẳng xanh hơn chẳng đỏ hơn thường lệ ; cũng chẳng căng hơn chẳng xìu hơn — ấy thế mà có thay đổi. Chúng tôi cảm thấy trong máu mình đã có sự tiếp xúc. Đây chẳng phải là lối nói văn vẻ ; mà là sự thực. Chính cái mặt trận, cái ý thức mặt trận, nó gây nên sự tiếp xúc này. Ngay cái lúc mà các viên đạn đầu tiên rít trên đầu và không khí rền tiếng nổ, thì bỗng các mạch máu, tay, mắt, đều căng thẳng chờ đợi, rình rập, các giác quan sâu thêm rộng ra và sắc bén lạ kỳ. Cả cái thân hình đột nhiên chuẩn bị sẵn sàng.

Tôi thường có cái cảm giác như thể chính cái không khí rung động run rẩy chồm lên chúng tôi cứ êm như không ; hoặc như thế chính cái mặt trận đã phóng ra một luồng điện làm thức tỉnh những trung tâm thần kinh thầm kín.

Lần nào cũng y như lần nào. Khi khởi hành ra mặt trận, chúng tôi là những thằng lính được vui hoặc buồn ; nhưng vừa thấy

http://tieulun.hopto.org

các địa điểm đại bác đầu tiên là từng lời nói một của chúng tôi nghe đã khác.

Khi Kat đứng trước lều bảo : «Sẽ có đội bom», đó chỉ là ý kiến của bác ta ; nhưng khi nói tại đây thì câu nói nghe sắc bén như lưỡi lê dưới ánh trăng, nó cắt đứt phăng ý nghĩ, nó thọc gần hơn và nói với cái gì không rõ nó thức tỉnh ở nơi ta, một ý nghĩa đen tối. «Sẽ có đội bom. » Phải chăng đó là đời sống thâm hậu nhất thầm kín nhất của ta nó rùng mình thủ thế.

TIMSACH.COM.VN

o o
o

Đối với tôi mặt trận là một vũng nước xoáy bí mật. Mặc dầu đứng ở chỗ nước yên xa lòng nước xoáy, tôi vẫn cảm thấy cái sức xoáy của cái vũng kia từ từ cuốn lấy tôi, không sao cưỡng nổi, không sao tránh khỏi vào lòng nó.

Từ mặt đất, từ không trung, các sức mạnh bổ dưỡng rót vào chúng tôi — nhất là

http://tieulun.hopto.org

từ mặt đất. Không với ai bằng với người lính mặt đất lại thiết tha đến thế. Khi hắn nằm áp mình trên nó, dài người bám chắc, khi hắn vùi mặt mình chân tay mình sâu vào nó vì sợ chết vì bom đạn, lúc đó nó là bạn duy nhất của hắn, là anh hắn, là mẹ hắn : hắn vùi sự khiếp đảm của mình các tiếng kêu của mình vào sự câm lặng của nó vào sự an toàn của nó ; nó che ẩn hắn cho hắn tạm thuê thêm mười giây sống, rồi lại tiếp nhận hắn, nhận đi nhận lại, đời đời.

Đất ! — Đất ! — Đất !

Đất hỡi với các nếp của mày, các hố các hốc của mày, trong đó thằng người bất thần ném mình xuống nằm dài ! Trong cái rùng mình khiếp đảm, dưới tiếng kêu gọi của tận diệt, trong tiếng nổ rống lên giọng tử thần, ôi Đất hỡi, mày cho chúng tao cái xung lực kháng cự mạnh mẽ của một cái sống được chiếm lại. Bản thân chúng tao, gần như bị cái cuồng nộ của giòng tố cuốn đi, lại trào lại vào tay mình

http://tieulun.hopto.org

cũng nhờ mày, và chúng tao, những thằng mày chuộc lại, vùi mình trong mày, và trong những giây phút chết dở câm lặng dài dằng dặc của hy vọng, đôi môi chúng tao cắn chặt vào mày !

Vừa nghe tiếng vù đầu tiên của đạn đại bác, chúng tôi thụt lại vào một phần nào của con người mình hàng ngàn năm. Dìu dắt bao bọc cho chúng tôi là cái bản năng thú tính thức tỉnh ở mình. Nó không ý thức ; nó nhanh hơn, chắc hơn, ít lầm lẫn hơn là ý thức nhiều. Người ta không thể giải thích được. Con người chân bước đâu có nghĩ đâu có chú ý ; — bỗng hắn ném mình xuống đất và các mảnh đạn rào rào như bão bay bên trên hắn và hắn thoát nạn ;—tuy nhiên hắn không sao nhớ được là đã nghe tiếng đạn bay đến hay đã nghĩ phải lao mình nằm xuống. Nhưng nếu hắn không buông mình xuống theo cái xung lực kia thì giờ đây hắn chỉ còn là một đống thịt nát. Chính cái kia, cái thị giác thứ hai ở ta nó đã ném ta xuống

http://tieulun.hopto.org

đất và cứu ta, mà ta cũng chẳng biết sao ra sao. Bằng không thì từ Flanders đến rừng Vosges đã không còn ai sống sót.

Chúng tôi tiến bước, mấy thằng lính, hoặc buồn hoặc vui,—chúng tôi đến cái khu vực nơi mặt trận bắt đầu và tức thì trở thành những con người thú.

o
o o

Một đám rừng trông xơ xác tiếp đón chúng tôi. Chúng tôi đi qua đoàn hỏa đầu. Nhờ rừng bọc chúng tôi xuống xe. Các xe quay trở lại. Sáng, trước bình minh, họ sẽ trở lại đón chúng tôi.

Sương mù và khói súng nằm trên đồng cao đến ngực. Trăng còn soi. Trên đường, lính đi hàng dọc. Mũ sắt ống ánh dịu dưới ánh trăng. Đầu người, họng súng nhô trên sương mù trắng, đầu lắc lư, đu đưa vác súng.

Xa xa sương đã tan. Đầu đã trở thành người; áo, quần, bốt hiện ra khỏi sương

http://tieulun.hopto.org

mù như khỏi ao sữa. Họ trở thành một hàng dài. Hàng tiến bước, thẳng tới, các hình dáng trở thành một khối, các cá nhân không còn được nhận ra, mũi dùi đen thọc tới, toàn đầu và vũ khí bập bềnh trôi trong ao sữa trông thật dị kỳ. Một đội quân — đâu phải là người.

Đại bác và xe cộ tải đạn được trầy qua một ngã tư. Lưng ngựa bóng dưới ánh trăng, cử động uyển chuyển trông đẹp mắt, đầu ngúc ngắc, mắt long lanh. Đại bác và xe ngựa bập bềnh trước cái nền mờ ảo của cảnh vật dưới ánh trăng, những người cỡi ngựa với chiếc mũ sắt trông như những hiệp sĩ thời xa xưa; đẹp lạ kỳ, trông không chán mắt.

Chúng tôi tiến tới kho đạn tiền phong. Chúng tôi thẳng thì đặt lên vai những cây sắt nhọn ngoằn ngoèo, thẳng thì những thanh sắt trơn qua các cuộn dây thép rồi tiếp tục đi. Các thứ vừa nặng vừa kềnh càng.

Mặt đất trở nên gập ghềnh hơn. Từ đằng trước có tiếng báo: « Coi chừng, lỗ đạn sâu

http://tieulun.hopto.org

bên trái» — « Để ý, hào ».

Mắt nhìn chăm chú, chân mò gậy lần trước mặt trước khi lê sức nặng của thân xác. Bỗng hàng đứng lại; tôi đập mặt vào cuộn dây thép của thằng đi trước tôi và chưởi thề.

Trên đường có vài chiếc xe trúng đạn. Một lệnh khác: « Bỏ thuốc, bỏ píp. » Chúng tôi tiến gần chiến tuyến.

Đồng thời trời tối đen như mực. Chúng tôi đến viền một khu rừng nhỏ và chiến tuyến nằm ngay trước mặt chúng tôi.

Một ánh lửa đỏ mập mờ trải dài dọc theo chân trời, từ đầu này đến đầu kia. Ánh lửa luôn luôn lập lòe, điểm bằng những ngọn lửa phát ra từ miệng các đại bác. Những quả bóng ánh sáng tung lên cao, những quả cầu bạc và đỏ nổ tung và rơi xuống như mưa rào đầy sao đỏ, trắng, xanh. Hỏa tiễn Pháp phóng lên tỏa thành một dù bạc trên không và từ từ lượn xuống. Chúng soi sáng cảnh vật như ban ngày, ánh sáng soi lên chúng tôi và chúng tôi thấy các bóng mình hằn lên mặt

http://tieulun.hopto.org

đất. Chúng lượn chừng một phút rồi tắt ngúm. Tức thì những cái khác lại phóng lên, lại tỏa thành các vì sao xanh, đỏ, lơ.

«Oanh kích.» Kat nói.

Tiếng sấm đại bác dồn lên thành một tiếng ầm ầm duy nhất và rồi tản mát ra thành những tiếng nổ riêng. Tiếng súng máy lạch tạch ròn rã. Trên đầu chúng tôi không trung đầy đặc sự chuyển động nhanh nhẹn vô hình, tiếng rít, tiếng nổ như bắp rang, cùng tiếng vi vèo. Đó là những đạn nhỏ; và giữa chúng, đi đùng suốt đêm như một đàn phong cầm, là các đại bác cỡ bự. Tiếng chúng rống lên, khàn khàn, xa xa, như tiếng hươu đực đang động cỡn, bay trên cao, trên các tiếng rên hú và vèo vèo của các đạn nhỏ. Nghe chúng tôi lại nhớ đến đàn ngỗng rừng. Thu năm ngoái, đàn ngỗng rừng bay hết ngày này qua ngày khác giữa làn đạn đại bác.

Các tia rọi bắt đầu quét sạch bầu trời đen tối. Chúng lướt trên không như những dây đo khổng lồ. Một tia dừng lại và hơi

http://tieulun.hopto.org

rung rung. Tức thì một tia nữa dừng lại bên nó, một con côn trùng đen bị kẹt giữa hai tia và cố lẫn tránh — chiếc máy bay. Nó ngập ngừng, quáng mắt và rơi xuống.

o
o o

Cứ cách quãng đều chúng tôi lại thọc các cây sắt vào. Hai thằng giữa một cuộn còn mấy thằng kia kéo dây kẽm gai ra. Dây với dợ toàn những đinh nhọn dại dày đặc. Tôi không quen tháo dây nên bị rách tay.

Vài giờ sau xong công tác. Nhưng còn phải đợi xe đến. Phần đông nằm xuống làm một giấc. Tôi cũng cố chợp mắt, nhưng trời đã đổ lạnh. Gần biển nên lúc cũng bị lạnh phá giấc.

Có lần tôi ngủ say như chết. Bỗng chợt tỉnh không còn biết mình nằm đâu. Thấy các sao, thấy các hoả châu, trong một lúc tôi có cảm tưởng là mình ngủ giữa đám hội. Tôi không rõ là sáng hay tối, tôi nằm trong cái

http://tieulun.hopto.org

nôi lờ mờ của tranh tối tranh sáng, và lắng nghe những tiếng dịu dàng đưa đến, dịu và gần — phải chăng tôi khóc ? Tôi đưa tay lên mắt. thật là kỳ quái ; phải chăng tôi còn bé ? da mịn ; — chỉ thoáng trong một giây, và rồi tôi nhận ra bóng dáng Katczinsky. Vốn lính cựu, bác ngồi thong dong hút píp. dĩ nhiên píp cũng phải che. Khi thấy tôi tỉnh giấc, bác nói : «Chả là cái đầu đạn, nó rơi xuống cái bụi đằng kia ?»

Tôi ngồi dậy, tôi cảm thấy cô đơn kỳ lạ. Cô Kat đấy thật là phúc đức. Bác đăm đăm nhìn mặt trận và nói :

«Pháo bông đẹp tuyệt phải chi đừng nguy hiểm.»

Một quả rơi ngay sau chúng tôi. Hai anh tân binh nhảy lên hoảng hốt. Hai phút sau một quả nữa rơi còn gần hơn. Kat gõ điếu. «Nó sáng rực.»

Rồi là rơi đều đều. Chúng tôi bỏ đi cho lẹ. Một quả rơi ngay giữa chúng tôi. Hai tên hét lên. Hỏa châu xanh phóng lên ở chân

http://tieulun.hopto.org

trời. Họ bắn rào. Bùn tung toé lên cao, các mảnh đạn bay vèo vèo. Các tiếng nổ gầm lên mãi rồi mới nghe tiếng cắc của súng.

Cạnh chúng tôi một chú tân binh tóc vàng sợ thất đảm. Hai tay ôm mặt, mũ văng đâu không biết. Tôi nhặt được cố đội lại vào đầu cho hắn. Hắn ngước nhìn, hất mũ ra và như một đứa bé bò vào nách tôi đầu áp vào ngực tôi. Đôi vai nhỏ bé rưng rưng. Cũng như đôi vai Kemmerich. Tôi mặc hắn. Chiếc mũ còn có lúc hữu dụng, tôi buộc vào sau đít hắn ; — chẳng là phải là đùa, nhưng mà là vì cẩn thận, vì lúc đó cả người hắn chỉ có cái đít là cao hơn cả. Và mặc dầu lắm thịt, đạn mà bắn trúng cũng đau phải biết. Đã thế, có về bệnh viện gọi là cứ nằm sấp hàng tháng, và sau đó có khỏi thế nào cũng đi khập khiễng.

Hình như có kẻ không may hơn. Giữa các tiếng nổ, nghe có tiếng kêu la.

Thét rồi cũng yên tĩnh lại. Hoả lực giờ bỏ qua chúng tôi và rơi xuống hàng trừ bị.

http://tieulun.hopto.org

Chúng tôi hé nhìn thử. Hoả châu đỏ phóng đầy lên trời. Rõ ràng là địch sắp tấn công.

Chỗ chúng tôi còn yên. Tôi ngồi lên, nắm vai tân binh lay. «Xong rồi, nhỏ ! Lần này không sao đâu. »

Hắn nhìn quanh ngơ ngác. « Rồi chả mấy lúc quen,» tôi bảo hắn.

Hắn thấy mũ lấy đội lên đầu. Dần dần hắn hồi lại. Bỗng hắn đỏ bừng mặt và ngượng ngùng. Hắn từ từ đưa tay sờ đít và nhìn tôi thiều não.

Tôi hiểu ngay : sợ súng. Không phải vì thế mà tôi lại buộc mũ lên đít hắn. «Chả có gì phải thẹn,» tôi an ủi hắn : Trước chú thiếu gì thằng nghe bom dội lần đầu bĩnh đầy quần. Ra sau bụi kia kìa vứt mẹ nó xà lỏn đi. Đi đi.»

o
o o

Hắn đi. Tiếng súng đã lắng, nhưng tiếng kêu vẫn chưa dứt. «Gì thế, Albert ?» tôi hỏi.

«Hai toán trên trúng ngay giữa.»

http://tieulun.hopto.org

Tiếng kêu tiếp tục. Đâu phải người, người nào mà kêu kinh khủng thế.

«Ngựa bị thương,» Kat nói.

Nghe không chịu nổi. Chẳng khác tiếng rên la của cả trần gian, cả sinh linh đang bị hành hạ, điên lên vì đau đớn, vì kinh hoàng, và rồi rên rỉ.

Chúng tôi tái mặt. Detering đứng lên. «Trời ơi ! Trời đất quỉ thần ơi ! Sao không bắn chúng đi !»

Hắn vốn là nông dân rất qui ngựa. Hắn không chịu nổi. Rồi bỗng như có chủ ý tiếng súng lại im bặt. Tiếng la hét của mấy con vật nghe to thêm. Người ta không còn biết trong cái cảnh vật bàng bạc giờ đây yên tĩnh này nó từ đâu đến ; ma quái, vô hình, nó có khắp, giữa trời và đất, nó rền lên không biết đường nào mà lường. Detering điên tiết la hét : «Bắn chúng đi ! Bắn chúng đi có được không ? rõ đồ chết tiệt !»

«Họ phải lo cho người trước đã,» Kat nói bình thản.

http://tieulun.hopto.org

Chúng tôi đứng lên cố nhìn xem ở đâu. Phải như chỉ thấy mấy con vật thôi chúng tôi cũng đỡ bực mình hơn. Muller có chiếc ống nhòm. Chúng tôi thấy một nhóm đen, phu với cáng, và những cụm đen to hơn lăng xăng lít xít. Đó là những con ngựa bị thương. Nhưng chưa phải hết. Có con phi thật xa, ngã quị, rồi lại chạy xa nữa. Một con lủng bụng, ruột lòng thòng. Vướng ruột, nó ngã lăn cù, rồi lại đứng lên.

Detering giơ súng nhắm. Kat hất súng lên trời. «Bộ mày điên—?»

Detering run rẩy quăng súng xuống đất.

Chúng tôi ngồi xuống bịt tai. Nhưng cái tiếng ồn ma quái này, các tiếng la thét rền rĩ như đâm sâu vào, chúng đâm sâu vào khắp.

Chúng tôi có thể chịu đựng hầu hết mọi cái. Nhưng giờ đây chúng tôi mồ hôi đổ ra như tắm. Chúng tôi phải đứng lên chạy, không biết là chạy đâu, miễn là đừng nghe thấy những tiếng kêu ấy nữa. Và đấy không phải là người, mới chỉ là ngựa.

http://tieulun.hopto.org

Từ cái nhóm đen lại thấy các khiêng đi. Rồi nghe có tiếng súng lẻ tẻ đi đạch. Cái khối đen nhốn nháo và tan dần. Có thế chứ! Nhưng nào đã hết. Người ta không thể đuổi bắt những con vật bị thương đau đớn quá chạy cuống cuồng, miệng há hốc. Một người qui xuống, một tiếng súng — một con ngựa quị — một con khác. Con cuối cùng chống lên cẳng trước rồi quay tròn như bàn ngựa gỗ; rồi ngồi bệt xuống nó lại quay vòng trên đôi cẳng trước cứng đơ, rõ ràng là nó gãy lưng. Anh linh chạy đến bắn nó. Chầm chậm, kính cẩn, nó phủ phục xuống đất.

Chúng tôi bỏ tay xuống. Các tiếng kêu đã im bặt. Chỉ còn một tiếng thở hắt thật dài còn phảng phất trên không.

Rồi lại chỉ còn hỏa châu, còn tiếng hát của đạn, và các sao — và chúng sáng rực trông đẹp dị kỳ.

Detering đi đi lại lại rủa: «Muốn biết những tai hại chúng gây ra sao.» Hắn lại giở lại vấn đề. Giọng bồn chồn, nghe có vẻ

http://tieulun.hopto.org

đường bệ khi hắn nói : «Theo tôi không gì đê tiện bằng là dùng ngựa vào chiến tranh.»

o
o o

Chúng tôi trở lại. Đã đến giờ trở lại các xe. Trời đã hơi sáng hơn. Ba giờ sáng. Gió mát lạnh, còn sớm, mặt chúng tôi trông xám lại.

Chúng tôi lết bước theo hàng một qua các chiến hào, các hố bom và lại đến khu sương mù. Katczinsky bồn chồn, đó là điềm bất tường.

«Gì thế Kat ?» Kropp hỏi.

«Tao mong về đến nhà.» Nhà — ý bác nói là lều.

«Thì còn lân la gì, Kat.»

Bác nóng ruột. «Biết thế nào được, biết thế nào được--»

Chúng tôi đến các hào giao thông rồi ra cánh đồng trống. Khóm rừng nhỏ lại xuất hiện ; chúng tôi thuộc từng tấc đất một ở

http://tieulun.hopto.org

đây. Còn có bãi tha ma với các nấm mồ cùng cây thập tự đen.

Lúc ấy đàng sau chúng tôi bỗng vùng lên tiếng gầm, tiếng rú, tiếng sấm. Chúng tôi vội nằm xuống — một đám mây lửa bùng lên trước chúng tôi chừng trăm thước.

Phút sau đó, một tiếng nổ thứ hai, một góc rừng từ từ tung lên không trung, ba bốn cái cây văng lên rồi vụn ra từng mảnh. Đạn bắt đầu rít như sú bắp xả hơi — hỏa lực trọng pháo.

«Tìm chỗ ẩn ! » có người hét lên — Tìm chỗ ẩn ! »

Đồng thì bằng, rừng thì quá xa và nguy hiểm — chỗ ẩn duy nhất là bãi tha ma với các nấm mồ. Chúng tôi lảo đảo băng đường trong tối và dù thần trí đâu đâu thằng nào thằng nấy đã nằm dán mình sau các nấm đất.

Rồi chả mấy chốc. Đêm tối phát điên. Nó khạc, nó nhổ, nó gầm, nó ghè. Đêm tối như bưng sải bước xông đến chúng tôi, dẫm

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

lên chúng tôi rồi biến. Các ánh lửa của các tiếng nổ soi sáng bãi tha ma.

Hết đường trốn tránh. Tôi cố nhận diện cánh đồng qua ánh sáng của đạn. Cả một biến động, đạn nổ, các ngọn lửa chồm lên như các suối nước. Không tài nào vượt qua nổi.

Khóm rừng tan biến, bị dồi dập, cào nghiến, xé vụn. Chúng tôi chỉ còn cách nằm lại bãi tha ma.

Đất nổ tung trước chúng tôi. Đất rơi xuống như mưa. Một cục rơi lên tôi. Một mảnh miếng làm toạc ống tay áo tôi. Tôi nắm tay lại. Không thấy đau. Tuy nhiên tôi cũng chưa an tâm : các vết thương mãi sau mới đau. Tôi nắn khắp cánh tay. Bị sượt nhưng không gãy. Rồi một tiếng đánh chát trên sọ, tôi bắt đầu muốn ngất. Thoáng đến với tôi cái ý nghĩ : Đừng ngất, chìm xuống cháo đen rồi trồi lên ngay. Một mảnh miếng văng vào mũ tôi, nhưng từ xa đến nên không thủng. Tôi quẹt bùn văng vào mắt. Một cái

http://tieulun.hopto.org

lỗ được đào ngay trước tôi. Đạn ít khi lại rơi hai lần vào cùng một lỗ, tôi nhảy ngay vào đó. Tôi phóng người nằm bẹp xuống như con cá ; đạn lại rít, tôi vội co rúm người, cào đất để ẩn, sờ thấy cái gì bên trái, rúc vào cạnh nó, nó gẫy, tôi rên, đất nhảy lên tiếng nổ như sấm ngay tai tôi, tôi bò dưới cái vật gẫy, vớ nó đắp lên người để ẩn, gỗ vải, ẩn, ẩn, cái ẩn khốn nạn chống lại các mảnh miễng bay vèo vèo.

Tôi mở mắt — mấy ngón tay sờ nắn một ống tay, một cánh tay. Một người bị thương chăng ? Tôi hỏi hắn — không tiếng đáp — một người chết. Bàn tay tôi lần đi xa hơn, các mảnh gỗ — giờ tôi mới nhớ lại mình đang nằm ở bãi tha ma.

Nhưng bom đạn mạnh hơn gì hết. Nó quét sạnh các mẫn cảm, tôi chỉ lo bò sâu hơn, sâu hơn nữa trong cỗ quan tài, để nó bảo vệ tôi và nhất là chính Tử thần cũng nằm trong ấy.

Trước mặt tôi chành bành cái hố đạn. Tôi

http://tieulun.hopto.org

níu lấy nó cả bằng mắt lẫn bằng tay. Chỉ nhẩy một cái là tôi lọt vào đó. Nhưng, tôi bị một cái vả vào mặt, một bàn tay bấu lấy vai tôi, tôi quay đầu lại, trong một giây sáng tôi nhìn vào tận mặt Katczinsky, bác há hốc miệng đang gào. Tôi chẳng nghe thấy gì cả, bác cào tôi, sát lại gần, thoáng một lúc bặt tiếng súng giọng bác bảo tôi : «Hơi độc — Hơơi độôc — Hơơi đôôộc — Đeo nó vào.»

Tôi lần mặt nạ. Cách tôi một quãng có người nằm. Tôi chả nghĩ khác ngoài điều này : thằng cha kia chắc phải biết : Hơi độc — Hơơi đôôộc.

Tôi gọi, tôi nghiêng mình về hắn, Tôi vung cái bao da quật người nó, nó không thấy — lại quật, quật nữa — nó chỉ rúc đầu xuống — lại một anh tân binh — tôi nhìn Kat tuyệt vọng, bác đã đeo mặt nạ — tôi cũng lôi của tôi ra, mũ tôi rơi sang bên, trượt lên mặt tôi, tôi với đến tên kia, bao da hắn nằm gần tôi nhất, tôi túm lấy chiếc mặt nạ, choàng lên

http://tieulun.hopto.org

đầu hắn, hắn hiểu, tôi buông tay nhảy lại về lỗ đạn.

Tiếng đạn hơi độc rơi lụi đụi hòa với đồ ầm ầm của đạn nổ mạnh. Tiếng chuông leng keng giữa các tiếng nổ, tiếng cồng, tiếng kim khí lạch cạch báo cho mọi người hay — Hơi độc— hơơi độộc — hơơơi độộộc.

Có người ném mình đánh phịch sau tôi, lại một thằng nữa. Tôi chùi cặp mắt kính của mặt nạ bị mờ vì hơi thở. Thì ra là Kat, Kropp hổi hộp chờ đợi nặng nề và thở hết sức nhẹ.

Mấy phút đầu tiên này với chiếc mặt nạ quyết định sống hay chết: mặt nạ có chặt không ? Tôi nhớ lại các cảnh tượng hãi hùng ở bệnh viện : những người bị hơi độc nghẹt thở suốt ngày bị cháy phổi ho ra từng cục máu.

Thận trọng, miệng áp vào van, tôi thở. Hơi độc vẫn bò trên mặt đất và chìm vào mọi hang hốc. Như một con sứa lớn mềm nhũn nó bồng bềnh lướt vào hốc đạn chúng tôi và lần quần mãi một cách trơ trẽn. Tôi thích Kat,

http://tieulun.hopto.org

tốt hơn là bò ra nằm trên miệng hốc hơn là nằm đây nơi khí tụ lại nhiều nhất. Nhưng đâu dễ thế ; một trận pháo kích thứ hai bắt đầu. Nghe như thể không còn là đạn hú nữa : mà là chính trái đất đang nổi cơn thịnh nộ.

Có cái gì đen đen rơi xuống chúng tôi cái rầm. Rơi sát bên chúng tôi; ra là một cỗ quan tài bị hất tung lên.

Tôi thấy Kat cử động và tôi bò qua. Cỗ quan tài rơi ngay lên cánh tay thò ra của anh chàng thứ tư trong lỗ. Với tay kia hắn cố gỡ mặt nạ. Kropp kịp thời giữ tay hắn, bẻ quặt ra sau và siết chặt.

Kat và tôi lại gỡ cánh tay bị thương. Nắp quan tài lỏng và bật ra, chúng tôi kéo ra dễ dàng, chúng tôi lôi cái xác ra, nó trườn xuống đáy hốc đạn, rồi chúng tôi cố nâng phía dưới.

Cũng may mà anh chàng ngất lịm nên Kropp rảnh tay giúp chúng tôi. Chúng tôi không còn phải cẩn thận nữa, mà hì hụt cho đến khi cỗ quan tài trườn đi trước cái sẻng mà chúng tôi thọc bên dưới.

http://tieulun.hopto.org

Nó nhẹ hơn. Kat lấy một mảnh gỗ nắp, đặt dưới cánh tay bị dập, rồi chúng tôi lấy hết cả băng ra quấn lại. Lúc này chúng tôi không thể làm hơn.

Bên trong chiếc mặt nạ đầu tôi bùng bùng ầm ầm—hầu như muốn vỡ toang. Phổi tôi thắt lại, vì lúc nào cũng cứ thở cái không khí dùng đi dùng lại nóng hổi, gân thái dương sưng lên, tôi cảm thấy muốn nghẹt thở.

Một ánh sáng xám lọc qua đến chúng tôi. Tôi leo lên bờ hố đạn. Trong cái tranh tối tranh sáng đục ngầu, một cái cẳng nằm trơ trơ; chiếc bốt còn nguyên vẹn, liếc mắt qua tôi thoáng thấy. Cách tôi vài thước có người đứng. Tôi chùi mắt kính, tôi mừng quá, mắt kính lại mờ đục ngay, tôi nheo mắt nhìn qua chúng, người kia không còn đeo mặt nạ.

Tôi đợi vài giây—thấy anh ta không xỉu—anh nhìn quanh, bước đi vài bước—khò khè trong họng tôi cũng giật phăng mặt nạ ra và ngã xuống, không khí trào vào trong tôi như nước lạnh, mắt tay ngứa rát, làn sóng trào

http://tieulun.hopto.org

lên tôi và dập tắt tôi.

o o
o

Pháo kích đã ngừng. Tôi lết đến miệng hố bảo mấy người kia. Ai nấy bỏ mặt nạ ra. Chúng tôi lôi anh chàng bị thương lên, một người giữ cánh tay dập của anh. Và cứ thế chúng tôi thất thểu vội vã.

Bãi tha ma là một đống điêu tàn. Quan tài và thây ma nằm rải rác. Họ lại bị giết thêm một lần nữa; nhưng mỗi cái bị tung lên lại cứu một người chúng tôi.

Bờ dậu bị phá tan, đường rầy của con đường xe lửa nhẹ bị quằn và dựng đứng lên thành những vòng cung lớn. Có người nằm trước chúng tôi. Chúng tôi dừng lại; một mình Kropp dìu anh chàng bị thương đi.

Anh nằm dưới đất là một anh tân binh. Hông đẫm máu; hắn mệt lử, tôi lần lấy chai nước có đựng rum và trà. Kat giữ tay tôi lại cúi xuống hắn.

http://tieulun.hopto.org

«Trúng đâu, chiến hữu ?»

Mắt hắn cử động. Hắn yếu quá không đủ sức trả lời.

Chúng tôi thận trọng cắt quần hắn. Hắn rên rỉ. «Không sao, không sao, thế đã khá hơn...»

Nếu phải như lủng dạ dày thì không được uống gì cả. Không thấy mửa, thế là triệu chứng khá. Chúng tôi lột trần hông ra. Cả một đống thịt bầy nhầy và xương vụn. Gân bị đứt. Hắn không bao giờ còn đi được nữa.

Tôi nhúng ướt ngón tay thấm hai bên thái dương hắn và cho hắn uống một hụm. Mắt hắn lại cử động. Giờ chúng tôi mới thấy cánh tay mặt cũng chảy máu.

Kat trải rộng hai tấm bông thật rộng ra để bọc đủ vết thương. Tôi tìm một cái gì để buộc cho hơi lỏng. Chúng tôi không có gì khác nên tôi rọc ống quần anh chàng bị thương lên cao nữa để cắt một miếng quần lót của hắn làm băng. Nhưng hắn lại không mặc quần lót. Tôi mới nhìn kỹ hắn. Thì ra

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

hắn là thằng nhóc tóc vàng mới gặp mặt lúc trước đây.

Đồng thời Kat đã tịch thụ được một cuộn băng ở túi áo một anh chết và chúng tôi nhẹ nhàng bó vết thương. Tôi bảo chú nhỏ đang nhìn chúng tôi không chớp mắt : «Giờ thì lo tìm cáng — »

Hắn mở miệng thì thào : «Anh ở lại đây—»

«Chúng tao trở lại ngay,» Kat nói. «Chúng tao chỉ có đi tìm cáng cho mày.»

Chúng tôi chả rõ nó có hiểu không. Hắn rên rỉ như một đứa bé và giật giật chúng tôi ; «Đừng đi—»

Kat nhìn quanh và thì thầm : «Ta có nên lấy súng kết liễu cho rồi không ?»

Có khiêng đi thằng nhóc cũng khó lòng sống nổi, và cùng lắm cũng chỉ kéo dài được vài ngày. Những gì hắn đã phải chịu đến nay không thấm đâu với những gì hắn sẽ phải chịu cho đến lúc nó chết. Giờ nó đang còn tê chưa cảm thấy gì. Chỉ một giờ nữa nó sẽ chỉ còn là một bó đau đớn quá sức người chịu

http://tieulun.hopto.org

đựng và kêu la như bọng. Sống thêm ngày nào là ngày đó chỉ là cực hình la hét. Nó đau, hay không ai là người quan tâm.

Tôi gật. «Phải đấy. Kat, ta hãy giúp nó hết đau khổ.»

Bác đứng lặng một lát. Bác đã nhất định. Chúng tôi nhìn quanh — nhưng chúng tôi không còn một mình nữa. Một nhóm người đang tụ lại, từ các hốc đạn từ các chiến hào, các đầu thấy ló lên.

Chúng tôi đi tìm cáng.

Kat lắc đầu : «Còn nhỏ quá mà—» Bác lặp lại : «Còn ngây thơ quá mà —»

o
o o

Sự tổn thất của chúng tôi ít hơn là người ta tưởng. — Chết và tám bị thương. Đúng ra thì cuộc pháo kích cũng ngắn ngủi. Có hai tên chết nằm ngay trong các ngôi mộ bị quật. Chúng tôi chỉ việc lấp đất.

Chúng tôi trở về. Chúng tôi lẳng lặng

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

bước thẳng hàng dọc, kẻ trước người sau. Những tên bị thương được đưa lại trạm cứu cấp. Buổi sáng có mây. Các phu cáng còn làm khó dễ về số với thẻ, các người bị thương rên rỉ. Trời bắt đầu đổ mưa.

Một giờ sau chúng tôi đến xe và leo lên. Giờ thì rộng chỗ hơn trước.

Mưa nặng hạt hơn. Chúng tôi lấy vải dầu ra chùm lên đầu. Mưa lộp độp rơi và chảy xuống hai bên đường như suối. Xe xóc dữ vì các ổ gà, và chúng tôi bị lắc qua lắc lại trong cơn nửa thức nửa ngủ.

Hai người ngồi trước xe mang sào dài đầu có chĩa. Họ coi chừng dây điện thoại vắt ngang đường chẳng chịt đến có thể giẳng đứt đầu lìa khỏi cổ. Họ dùng chĩa nâng dây hất qua đầu chúng tôi đúng lúc. Chúng tôi nghe tiếng họ «Coi chừng—dây», chùn gối xuống rồi lại đứng thẳng lên.

Buồn tẻ xe rì rì chạy, buồn tẻ, tiếng nhắc nhở đều đều, buồn tẻ mưa rơi ray rứt. Rơi trên đầu chúng tôi, trên đầu những kẻ chết

http://tieulun.hopto.org

ngoài chiến tuyến, lên người thằng nhóc tân binh với vết thương toang hoác bên hông; rơi trên mả Kemmerich; rơi trong lòng chúng tôi.

Một tiếng nổ vang đâu đấy. Chúng tôi giật mình đánh thót, mắt trố lên, tay sẵn sàng vịn thành xe lao xuống hố bên đường.

Nhưng không nổ tiếp — chỉ còn tiếng nhắc nhở buồn tẻ: «Coi chừng — dây», — chúng tôi chùn gối — chúng tôi lại nửa thức nửa tỉnh.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG V

GIẾT TỪNG CON RẮN MỘT THẬT LÀ mệt khi phải bắt từng hàng trăm con. Đã nhỏ lại cứng, để lên móng tay ấn kêu cái tách chả mấy lúc mà ngấy. Tjaden lấp mầu dây thép bên trên một ngọn nến đang cháy chống cái nắp hộp kem đánh giầy lên. Bắt được con nào cứ ném vào đấy. Rồi là cắc một cái : giết ráo cả một lần.

Chúng tôi ngồi quây quần sơ-mi trải trên đùi, mình trần sưởi nắng, hai tay bắt không ngơi. Riêng thằng Haie có một loại chấy rất đẹp : trên đầu có hình thập tự đỏ. Nó nói

http://tieulun.hopto.org

nó đưa chúng theo từ bệnh viện Thourhout, nơi mà chúng còn đích thân hầu hạ cả một ông Y Sĩ trưởng. Cái nắp hộp dần dần đầy mỡ chấy và nó bảo nó sẽ dùng mỡ này để đánh giày cho láng, rồi thú vị cười ngất hằng nửa tiếng không thôi.

Nhưng hôm nay nó không thành công mấy, chúng tôi còn mải lo công chuyện khác.

Tin đồn thành thiệt. Himmelstoss đã đến. Nếu xuất hiện hôm qua: chúng tôi đã được nghe cái giọng quá quen thuộc của hắn. Nghe đâu hắn quá tay với hai thằng tân binh non choẹt trên cánh đồng cày ở nhà, không ngờ có anh con của ông thẩm phán ở đây rình thấy. Thế là hắn đi đoong.

Ra đây hắn sẽ gặp lắm sự bất ngờ. Tjaden suy nghĩ hàng giờ những gì để nói vào mặt hắn. Haie ngắm nghía hai bàn tay hộ pháp của mình và nháy tôi. Đời nó chỉ có thành tích đấm là đáng kể. Nó bảo tôi nó thường mơ thấy thế. Kropp và Muller đang mải tìm trò giải trí. Từ nơi nào đấy, có phần chắc

http://tieulun.hopto.org

là trạm hỏa đầu, Kropp đã xoay được một cà mèn đầy đậu hầm. Muller liếc nhìn thèm thuồng nhưng dằn bụng nói: «Albert, nếu như hòa bình bất thần đến thì mày làm gì?»

«Làm gì có đời sống dân sự,» Albert nói gọn lỏn.

«Đành; nhưng nếu như —» Muller cố nói «mày định làm gì?»

«Xéo khỏi nơi này!» Kropp lầm bầm «Dĩ nhiên. Thế rồi làm gì?»

«Nhậu cho say,» Albert nói.

«Đừng vớ vẩn, tao hỏi thật—»

«Thì tao cũng thật,» Kropp nói, «một thằng đàn ông còn biết làm gì khác?»

Kat để ý nghe. Bác bốc một ít đậu trong hộp của Kropp nuốt chơi vài hạt, nghĩ ngợi một lúc rồi nói: «Nhậu cho say khướt trước đã, dĩ nhiên, rồi sau đó lên tàu về nhà với mẹ. Thời bình, người ta, Albert—»

Bác lục lọi trong cuốn sổ túi vải dầu lôi ra một tấm hình và bỗng chìa cho mọi người xem. «Ông cụ bà cụ tao.» Đoạn bỏ lại vào sổ

http://tieulun.hopto.org

và chửi thề: «Mẹ kiếp chiến tranh chiến triếc—»

«Bác thì đã đành,» tôi bảo bác. «Bác có vợ có con.»

«Đúng», bác gật, «và tao phải lo nuôi chúng.»

Chúng tôi cười. «Chuyện đó thì họ chả lo thiếu, Kat à, bác xoáy thế nào chả ra.»

Thằng Muller láu ta láu táu không lúc nào yên. Nó đánh thức thằng Haie đang mơ mơ màng màng. «Haie, nếu hòa bình đến mày sẽ làm gì?»

«Đá vào hông mày, chỉ được cái nói lăng nhăng,» tôi nói. «Hòa bình đến, đến thế nào mới được chứ?»

«Thế chứ phân bò đến trên nóc thế nào?» Muller đối lại, rồi lại quay lại Haie Westhus.

Thằng Haie mà biết đàng nào mà đáp. Nó lắc cái đầu tàn nhang của nó:

«Mày muốn nói là khi nào hết đánh nhau?»

«Đúng thế. Mày nói đúng.»

http://tieulun.hopto.org

«Thì dĩ nhiên đi tìm gái, phải không?»— Haie liếm môi.

«Đã đành.»

«Ừ phải rồi,» Haie nói, mặt nở ra, «tao tìm một con vú thật bự, một con đúng là bếp núc, cái gì cũng nung núc, biết không, rồi là đưa nhau vào giường, không lôi thôi gì cả. Chúng mày tưởng tượng, một cái giường đệm lông đàng hoàng lại có lò xo; chắc là hàng tuần tao không xỏ quần rồi đó.»

Ai nấy lặng thinh. Thằng đến khéo tưởng tượng. Nghe nói mà rủn người. Mãi rồi Muller lấy lại bình tĩnh lại hỏi:

«Thế rồi sao nữa?»

Im lặng. Rồi Haie nói có phần ngượng nghịu «Nếu là hạ sĩ, tao ở lại quân đội cho đến ngày mãn.»

«Haie ơi, nhất định mày loạn óc rồi!» tôi nói.

«Mày đã bao giờ đào than bùn chưa?» nó đáp vui vẻ. «Thử đào xem.»

http://tieulun.hopto.org

Đoạn nó lôi chiếc muỗng giắt trên đầu bốt thọc vào cà mèn của Kat.

« Đâu có gay hơn là đào chiến hào, » tôi nói.

Haie vừa nhai vừa cười khà: « Dù sao cũng lâu hơn. Và không biết đời nào cho xong. »

« Nhưng mà này, ở nhà vẫn hơn, »

« Cũng có cái thôi, » hắn nói, đoạn há miệng, mơ mơ màng màng.

Chả hiểu nó nghĩ gì. Căn lều nhỏ tồi tàn trên bãi đầm, bì hục đào từ sáng đến tối dưới nắng, công xá chết đói, quần áo bẩn thỉu.

«Ở quân đội vào thời bình chả có gì phải lo » nó nói tiếp, « ngày ngày có ăn, không có thì làm dữ; có giường ngủ; xà lỏn áo lót giặt giũ hàng tuần sạch sẽ thơm tho đúng trang công tử, mình lo nhiệm vụ hạ sĩ của mình, có bộ đồ bảnh choẹ; tối đến tự do la cà ngoài quán rượu. »

Haie có lập trường vững chãi lạ. Nó say mê lập trường của nó.

http://tieulun.hopto.org

«Mã nhạn mười hai năm có tiền hưu, về làng làm ông trưởng tuần, suốt ngày nó đi đó đi đây.»

Nó đã say sưa với chức vụ. «Hơn nữa chúng mày nghĩ coi lại được trọng vọng. Đây mời một chén, kia mời một chai. Ai mà chả muốn được lòng ông trưởng tuần.»

«Tuy nhiên, Haie à, mày không bao giờ lên nổi hạ sĩ đâu,» Kat ngắt lời.

Haie nhìn bác tiu nghỉu nín thinh. Tâm trí nó vẫn còn mơ màng các buổi tối mùa thu, các ngày chủ nhật ở ngoài rừng, tiếng chuông làng, các buổi chiều buổi tối với mấy con sen con sến, thịt ba chỉ rán với bánh mạch, những giờ rỗi rãi tối đến la cà quán bia—

Giấc mơ đẹp thế đâu có thể bỗng dưng dẹp bỏ; nó chỉ lầm bầm: «Chúng mày khéo hỏi vớ vẩn.»

Nó xỏ sơ-mi qua đầu và gài cúc áo lại.

«Còn Tjaden, mày sẽ làm gì?» Kropp hỏi.

Tjaden chỉ nghĩ có một điều : «Làm sao

http://tieulun.hopto.org

để Himmelstoss đừng lọt khỏi tay tôi.»

Nó ước gì nhốt lão lại vào một cái chuồng rồi cứ sáng ra lại cầm gậy khiêng chơi. Với Kropp nó nói một cách nhiệt thành : «Nếu phải tôi là anh tôi học phải làm trung úy. Rồi là tôi nghiền lão ta kỹ cho đến khi lão bở hơi tai.»

«Còn bác, Detering ?» Muller hỏi như một ông dự thẩm. Hay hỏi như nó đi làm nghề gõ đầu trẻ là phải.

Detering vốn ít nói. Nhưng vấn đề này thì bác nói. Bác nhìn trời và nói gọn một câu : «Tôi đi gặt ngay.»

Đoạn đứng dậy bỏ đi.

Bác lo âu. Ở nhà vợ phải trông nom trại ấp. Nhà nước sung công mất hai con ngựa rồi. Ngày nào bác cũng đọc báo, để xem cái xó Oldenburg của bác có mưa không. Họ chưa đưa rơm vào.

Vừa lúc ấy Himmelstoss xuất hiện. Hắn đi thẳng lại bọn tôi. Mặt Tjaden đỏ bừng. Hắn nằm dài trên cỏ nhắm mắt bối rối.

http://tieulun.hopto.org

Himmelstoss hơi lưỡng lự, hắn bước chậm lại. Đoạn hắn đi lại chúng tôi. Chả ai buồn đứng dậy. Kropp ngước nhìn hắn vẻ soi bói.

Hắn vẫn đứng trước chúng tôi và đợi. Chả ai bảo sao, hắn thốt một tiếng «Sao ?»

Một vài giây qua. Rõ ràng là Himmelstoss không biết phải làm gì. Lão muốn bắt chúng tôi chạy một vòng. Nhưng hình như lão đã học được rằng ngoài chiến tuyến không phải là sân tập. Nhưng lão vẫn thử ra oai, lão ngỏ lời với một thằng thay vì với cả bọn hy vọng có kẻ đối đáp. Kropp gần lão nhất, nên lão chiếu cố đến nó.

«A, ra có cả chú mày ở đây ?»

Nhưng Albert chả thân thiện gì. «Hình như có lâu hơn bác,» nó đáp.

Bộ râu mép đỏ nhíu lại: «Bộ chú mày không nhận ra tao sao chớ ?»

Tjaden mở mắt : «Tôi nhận ra.»

Himmelstoss quay lại nó : «Thằng Tjaden, phải không ?»

http://tieulun.hopto.org

«Còn bác biết bác là ai không ?»

Himmelstoss chưng hửng. «Không hiểu mình thân mật nhau như thế này từ thuở nào nhỉ ? Tao không nhớ ra là chúng mình đã từng ngủ cống với nhau cơ đấy ?»

Lão không biết phải xử trí ra sao. Lão đâu có ngờ lại có sự thù nghịch công khai như thế này. Nhưng lão đề phòng: có người đã nhắn lão hãy coi chừng có kẻ bắn sau lưng.

Nói động đến cống làm thằng Tjaden điên tiết nên đâm ra hóm hỉnh : «Không, ngủ cống thì chỉ có nhà bác ngủ một mình.»

Himmelstoss bắt đầu sôi máu. Nhưng Tjaden đã đi bước trước. Nó nhất định phải chửi vào mặt lão mới xong : «Bác có muốn biết bác là giống gì không ? Là giống chó săn thôi thối đó bác là giống đó đó. Đã từ lâu tôi hằng đợi có ngày nói cho bác biết.»

Cái thỏa mãn của tháng đợi ngày chờ long lanh trong đôi mắt lợn luộc của nó khi nó thốt «Đồ chó săn hôi thối !»

Giờ thì Hemmelstoss cũng không còn dẫn

http://tieulun.hopto.org

nổi nữa, «Mày nói gì đồ vét cống, đồ chết bầm chết vầm ? Đứng lên, xếp gót lại khi cấp trên nói với mày.»

Tjaden nháy trịnh trọng: «Himmelstoss, Bác bảo nhà bác xéo đi cho rảnh.»

Himmelstoss là cả một cẩm nang qui luật quân đội. Thật có khác gì là chửi cả Hoàng đế Phổ Lỗ Sĩ. «Tjaden, với tư cách là thượng cấp, ta ra lệnh cho ngươi hãy : Đứng lên đứng !»

«Còn lệnh gì nữa ra nốt xem ?» Tjaden hỏi.

TIMSACH.COM.VN

«Ngươi có tuân lệnh ta không thì bảo ?»

Tjaden không ngờ mình lại đáp bằng cái câu cổ điển thông phàm nhất.

Đồng thời hắn quay lại quạt đít.

«Tao sẽ đưa mày ra tòa quân sự,» Himmelstoss quát lớn.

Chúng tôi nhìn hắn biến về hướng Phòng Trực. Haie và Tjaden cùng nhau hò bài hò của phu đào than bùn. Haie cười quá trệch cả quai hàm, nên bỗng đứng thừ người miệng

http://tieulun.hopto.org

há hốc không sao khép lại được. Albert phải giáng nó một quả đấm mới đâu vào đấy.

Kat lo ngại: «Lão mà đi trình mày, có chuyện lôi thôi to.»

«Bác bảo hắn có trình không nào?»

«Là cái chắc,» tôi nói.

«Ít nhất cũng năm ngày trọng cấm,» Kat nói.

Tjaden đâu ngán. «Năm ngày trọng cấm là năm ngày dưỡng lão.»

«Và nếu mà họ tống mày đi Cấm Thành?» Muller nói thẳng.

TIMSACH.COM.VN

«Thì kể như đối với tôi chiến tranh thế là kết thúc.»

Tjaden quả yêu đời. Hắn chả lo cái quái gì cả. Hắn với thằng Haie và thằng Leer rủ nhau đi để tránh cái nhốn nháo lúc đầu nếu họ có đến.

o o
o

Muller đâu đã thôi. Hắn lại túm lấy Kropp.

http://tieulun.hopto.org

«Albert, giả thử như bây giờ mày ở nhà, mày sẽ làm gì ?»

Giờ thì Kropp đã hả dạ nên dễ dãi hơn:

«Tụi mình trong lớp đúng ra có mấy thằng nhỉ ? »

Chúng tôi đếm: hai chục thằng, bảy thằng đã chết, bốn thằng bị thương, một thằng ở nhà điên. Thế là mười hai thằng binh nhì.

«Ba thằng giờ là trung úy,» Muller nói. «Theo mày nghĩ liệu chúng có chịu còn để cho Kantorek nắm đầu không? »

Chúng tôi chắc là không; chúng tôi đâu chịu để họ cởi đầu về vấn đề này.

«Các anh nghĩ gì về cái chủ đề tam diện trong William Tell? » Kropp liên tưởng lại, và phá lên cười.

«Chủ trương của Thi đoàn Gottingen là gì? » Muller bỗng hỏi một cách trịnh trọng.

«Charles Sói có bao nhiêu con ? » tôi đủng đỉnh xen lời.

«Baumer, suốt đời anh chẳng nên cơm cháo gì,» Muller gằn giọng.

http://tieulun.hopto.org

«Trận Zana là vào năm nào?» Kropp muốn biết.

«Kropp, anh thiếu óc chuyên chú, ngồi xuống, ba trừ—» tôi nhảy.

«Những chức vụ gì được Lycurgus coi là quan trọng nhất cho quốc gia?» Muller hỏi, vờ lấy đôi kính kẹp mủi ra.

«Câu nào đúng: 'Chúng ta dân Đức sợ Chúa và không ai khác trên thế giới,' hay 'Chúng ta, người Đức, sợ Chúa và.'» tôi đề nghị.

«Melbourne có bao nhiêu dân số?» Muller hỏi.

TIMSACH.COM.VN

«Thế mà còn không biết thì rồi ra đời còn làm được cái trò gì?» tôi mắng Albert.

Nó vặn lại: «kết hợp là gì?»

Chúng tôi còn chả nhớ được bao lăm những cái đại loại vớ vẩn như thế. Vả lại chúng cũng chẳng có ích mẹ gì cho chúng tôi. Ở trường chả ai bao giờ dạy chúng tôi châm thuốc trong mưa bão, hay nhóm lửa bằng củi ướt và tốt nhất là đâm lưỡi lê vào bụng vì vào bụng không sợ mắc như vào sườn

http://tieulun.hopto.org

Muller nói vẻ nghĩ ngợi : «Ích gì nhỉ. Khi mình trở về lại ngồi vào các lớp. »

Tôi cho làm gì có chuyện ấy. «Chúng mình hẳn có kỳ thi riêng. »

«Thì cũng cứ phải học. Nếu có thi đậu rồi để làm gì ? Đời sống sinh viên cũng chẳng hơn gì. Không có tiền, lại phải xoay xở trối chết. »

«Cũng còn hơn chút. Nhưng tất cả những cái họ dạy mình thì cũng rứa cả, cũng thối.»

Kropp ủng hộ tôi : «Đã từng ra đây rồi làm sao còn tin tưởng nổi ở những thứ ấy.»

«Dẫu sao thì cũng phải có một cái nghề gì chứ, » Muller cải, như thể nó là Kantorek không bằng.

Albert cầm dao cạy móng tay. Chúng tôi ngạc nhiên trước thái độ nó. Nhưng chẳng qua chỉ để suy nghĩ. Nó đặt dao xuống nói tiếp : «Vấn đề là đó. Kat và Detering với Haie sẽ trở về với công việc của họ vì họ đã từng làm có nề có nếp. Himmelstoss cũng vậy. Nhưng còn mấy thằng mình thì đã có

http://tieulun.hopto.org

nghề ngỗng gì đâu. Ở đây về mình làm sao có thể làm quen được với nghề nào? » Nó vung tay về phía mặt trận.

«Mình xoay xở làm sao có lợi tức riêng để rồi ra rừng ở thung dung một mình, » tôi nói, nhưng tức thì lại cảm thấy thẹn thuồng với cái vô lý của mình.

«Nhưng cái gì sẽ thực sự xảy ra khi mình trở về? » Muller thắc mắc và có phần hoang mang.

Kropp nhún vai. «Ai mà biết. Biết về cái đã, rồi sẽ liệu. »

TIMSACH.COM.VN

Chúng tôi quả thật bi đặc. «Mình biết làm gì?» tôi hỏi.

«Tao chả thiết làm cái mẹ gì cả,» Kropp đáp mệt mỏi. «Chết ngày nào không hay, nghĩ làm gì cho mệt. Tao không chắc mình lại được về.»

«Albert, mỗi khi tao nghĩ thế,» tôi nói sau một lúc, nằm ngả lưng, «khi tao nghe cái tiếng 'thời bình,' nó bốc lên đầu; nếu quả thật nó đến, tao nghĩ tao sẽ làm một cái

http://tieulun.hopto.org

gì không thể tưởng tượng được—một cái gì, chúng mày biết không, cho bõ cái đã phải lăn lộn nằm bùn ở đây. Nhưng tao cũng chưa tưởng tượng ra được là cái gì. Tao chỉ biết có một điều là tất cả những cái công việc như nghề nghiệp tự do như học hỏi như lương lậu và này khác—tao chán ngấy, xưa nó đã tởm giờ cũng lại tởm. Tao chẳng thấy mẹ gì cả. Tao chẳng thấy mẹ gì cả, Albert à.»

Thế là tôi lại cảm thấy hoang mang bất lực.

Kropp cũng cảm thấy thế. «Chúng mình thật là khổ tâm; Nhưng ở nhà hình như chả ai quan tâm về vấn đề này. Hai năm sơi bom đạn, người ta đâu dễ ném bỏ như ném tất.»

Chúng tôi đồng ý là ai thì cũng thế cả; chẳng riêng gì chúng tôi ở đây, mà ở bất cứ đâu đâu, cho bất cứ ai vào cái lứa tuổi chúng tôi; kẻ nhiều người ít. Đó là cái số phận chung cho cả thế hệ chúng tôi.

Albert đã diễn tả đúng: «Chiến tranh đã

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

tàn phá chúng ta về mọi mặt.»

Nó nói đúng. Chúng tôi không còn thanh niên nữa, Chúng tôi không muốn công chiếm thế giới. Chúng tôi đang trốn. Chúng tôi trốn khỏi chúng tôi. Khỏi đời sống chúng tôi. Chúng tôi từng mười tám tuổi đầu, từng bắt đầu yêu đời yêu thế giới; thế mà chúng tôi phải bắn nó tan ra từng mảnh. Quả bom đầu tiên, tiếng nổ đầu tiên, nổ trong lòng chúng tôi. Chúng tôi bị cắt đứt khỏi hoạt động, khỏi cố gắng, khỏi tiến bộ. Chúng tôi không còn tin tưởng ở những điều như thế nữa, chúng tôi tin tưởng ở chiến tranh.

o o
o

Phòng trực có vẻ rộn rịp. Himmelstoss hình như làm sống bọ.

Dẫn đầu toán là lão thượng sĩ béo. Kể cũng lạ là hầu như lão thượng sĩ trả lương lão nào cũng béo.

Himmelstoss đi theo lão, khao khát rửa

http://tieulun.hopto.org

hận. Bốt hắn bóng loáng dưới nắng.

Chúng tôi đứng lên.

«Thằng Tjaden đâu ?» lão thượng sĩ phều phào.

Dĩ nhiên chả ai biết. Himmelstoss lừ lừ nhìn chúng tôi. «Các chú thừa biết. Các chú không chịu nói, sự thật là thế. Nói xem !»

Lão béo nhìn qnanh ; nhưng chả thấy bóng vía Tjaden đâu cả. Lão xoay cách khác.

«Bảo thằng . Tjaden trong mười phút trình diện tại Phòng trực.»

Đoạn lão hồn hển bỏ đi với Himmelstoss theo sau.

«Tao có cảm tưởng kỳ tới mình lại đi đặt dây kẽm. Thế nào tao cũng để rơi một cuộn lên cẳng thằng Himmelstoss,» Kropp nói.

«Mình sẽ tha hồ chọc lão chơi,» Muller cười.

Đó là tham vọng duy nhất của chúng tôi : làm sao cho lão phát thư bỏ cái thói tự tôn.

Tôi đi vào lều nói Tjaden hay. Nó biến đi.

http://tieulun.hopto.org

Đoạn chúng tôi thay áo rồi lại nằm xuống đánh bài. Bây giờ thì chúng tôi sành: đánh bài, chửi thề, và ấu đả. Chả nhiều nhặn gì đối với cái tuổi hai mươi; — ấy thế mà lại quá nhiều đối với cái tuổi hai mươi.

Nửa giờ sau Himmelstoss lại trở lại. Chả ai để ý đến lão. Lão hỏi Tjaden đâu. Chúng tôi nhún vai.

«Vậy mấy chú đi kiếm nó,» lão nằng nặc. «Chứ mấy chú chưa đi kiếm nó sao chứ ?»

Kropp nằm ngả lưng trên cỏ nói: «Trước kia bác đã từng ra đây bao giờ chưa nhỉ ?»

«Thì việc gì đến mày,» Himmelstoss nói. «Tao hỏi phải trả lời.»

«Được rồi,» Kropp nói, đứng dậy. «Nhìn xa xa kia chỗ có những đám mây trắng nhỏ. Đó là súng cao xạ. Hôm qua chúng tôi có mặt tại đấy. Năm thằng chết tám thằng bị thương. Vui lắm. Lần sau bác có đi với chúng tôi, trước khi chết mấy thằng nó sẽ đi lại bác, đánh hai gót cái chát, và dõng dạc xin phép bác: «Hạ sĩ cho phép em đi chứ ? Hạ sĩ cho

http://tieulun.hopto.org

phép em sắc cò cò ổi chứ ? ở đây chúng em đã từ lâu mong chờ những người như hạ sĩ.»

Nó lại ngồi xuống và Himmelstoss biến đi như sao chổi.

«Ba ngày tù giam,» Kat đề nghị.

«Lần sau đề tao hả hơi,» tôi bảo Albert.

Nhưng thế là hết. Nội vụ được đưa ra xử vào buổi tối. Trong phòng trực Trung úy Bertinck ngồi gọi chúng tôi vào, lần lượt từng thằng một.

Tôi phải ra đối chứng giải thích lý do tại sao Tjaden lại bất tuân thượng lệnh.

Câu chuyện đái dầm gây sôi nổi. Himmelstoss được gọi lại và tôi lập lại lời khai.

«Có đúng không?» Bertinck hỏi Himmelstoss.

Lão muốn tránh né, nhưng rút cuộc phải thú thực, vì Kropp cũng kể lại đúng y như thế.

«Sao lúc đó không ai tường trình vấn đề cả ?» Bertinck hỏi.

Chúng tôi im lặng : Ông ta phải biết trong quân đội mà đi tường trình những chuyện

http://tieulun.hopto.org

như thế có ích gì, Trong quân đội đâu có cái lệ được kiện cáo. Tuy nhiên ông ta hiểu và khiển trách Himmelstoss, giảng giải cho lão biết rằng mặt trận chẳng phải là sân tập. Đoạn đến lượt Tjaden được huấn thị nên thân và lãnh ba ngày trọng cấm. Ông nháy Kropp và tặng nó một ngày trọng cấm. «Thế thời phải thế.» ông ân hận bảo nó. Ông quả là người biết điều.

Trọng cấm cũng thú đáo đề. Nhà giam trước kia là chuồng gà; chúng tôi còn được thăm viếng tù nhân, chúng tôi biết cách xoay sở. Còn tù giam thì nghĩa là sà lim.

Trước kia có lệ trói vào cây, nhưng giờ thì bị cấm rồi. Về nhiều cái chúng tôi đã được đối đãi như những con người.

Một giờ sau Tjaden và Kropp ngồi sau vách lưới chúng tôi lại thăm hai thằng. Tjaden gáy lên chào đón. Rồi chúng tôi chơi các—tê đến đêm khuya. Dĩ nhiên Tjaden ăn, chả số nó số đỏ.

http://tieulun.hopto.org

Khi rã đám Kat bảo tôi : « Chú ưng ăn ngỗng quay không.»

«Phải nói,» tôi đồng ý.

Chúng tôi leo lên một toa đạn dược. Chuyến đi tốn hai điếu thuốc. Kat đã đánh dấu kỹ địa điểm. Nhà kho thuộc hành dinh của một đại đoàn. Tôi đồng ý tiếp nhận con ngỗng và nhận chỉ thị.

Căn nhà dưới nằm sau tường và cửa chỉ có móc lại thôi à.

Kat kiệu tôi lên. Tôi đặt chân lên tay bác và leo lên tường. Kat canh chừng bên dưới.

Tôi đợi một lúc cho mắt quen với tối. Rồi tôi nhận ra cái kho. Tôi êm ru lẻn qua, nâng cái móc, kéo nó ra và mở cửa.

Tôi thấy hai đám trăng trắng. Hai con ngỗng, thế mới nguy : nắm con này thì con kia kêu quang quác. Đã thế, làm mẹ nó cả hai — có thể được, miễn cần lẹ tay .

Tôi nhảy lại. Vừa nắm con này vặn luôn con kia. Như điên tôi nện đầu chúng vào

http://tieulun.hopto.org

tường cho chúng ngất. Nhưng tôi không đủ cân. Chúng liền quang quác và vung chân vung cánh đánh lại. Tôi chiến đấu quyết liệt, nhưng Chúa ơi, giống ngỗng sao nó đá khỏe thế! Chúng kháng cự làm tôi lảo đảo. Trong tối hai cái đám trắng thật đáng sợ. Hai cánh tay tôi mọc cánh và tưởng đâu mình sắp bay lên trời, chả khác gì hai tay nắm hai quả bóng có giây buộc.

Thế là ầm ầm như vỡ chợ; một con hả được họng la thôi như chuông báo động. Tôi chưa kịp xoay sở, có cái gì từ ngoài đi vào; tôi cảm thấy một đòn giáng xuống, tôi nằm dài trên đất, nghe có tiếng gầm gừ khủng khiếp. Mot chú cầu. Tôi liếc nhìn bên, nó nhắm họng tôi đớp tới. Tôi vẫn nằm im rụt cằm vào cổ áo.

Lại cầu heo nữa chứ. Mãi rồi nó mới chịu rút đầu về ngồi bên tôi. Nhưng hễ cứ nhúc nhích là nó lại gầm gừ. Tôi nghĩ cách. Chỉ còn một cách là làm sao rút được khẩu súng lục trước khi có người tới. Tôi từ từ, từng li

http://tieulun.hopto.org

một duỗi tay về phía súng.

Tôi có cảm tưởng như hàng giờ. Cứ nhúc nhích là một tiếng gầm gừ nghe phát khiếp; tôi nằm im, đoạn lại thử. Và đến khi nắm được súng rồi tay tôi bắt đầu run. Tôi áp súng xuống đất đoạn bụng bảo dạ : Đưa nhanh khẩu súng bắn trước khi nó kịp ngoạm rồi đứng phắt lên.

Chậm rải tôi thở thật sâu và cảm thấy bình tĩnh hơn. Đoạn tôi nín thở, vung súng, nổ đánh tạch, chú cầu nhảy sang bên hú lên, tôi đâm đầu ra cửa và ngã chồng vó lên một con ngỗng quỉ.

Nhanh như chớp tôi nắm lấy nó, vung tay ném qua tường rồi leo lên. Vừa lên đầu tường chú cầu đã lại hiên ngang sống động hơn khi nào hết chồm lại tôi. Tôi buông tay rơi xuống. Cách đó mười bước, Kat đứng cặp con ngỗng dưới nách. Vừa thấy tôi hai thằng cắm đầu chạy.

Mãi rồi mới được lấy hơi. Con ngỗng đã chết, Kat đã ra đúng lúc. Chúng tôi định

http://tieulun.hopto.org

quay nó, mà không cho thằng nào hay. Tôi tìm lò kiếm củi và chúng tôi bỏ vào một gian nhà bếp vắng vẻ mà chúng tôi thường dùng vào những mục đích này. Cánh cửa sổ độc nhất được che kín. Ở đó có lò, một tấm sắt gác trên vài viên gạch. Chúng tôi nhóm lửa.

Kat vặt lông moi ruột. Chúng tôi thu gọn lòng vào một nơi. Định dùng nhồi hai cái gối với tựa đề: «Ngủ cho êm dưới lửa đạn. Tiếng súng bắn từ mặt trận lẻn vào tận nơi ẩn náu của chúng tôi. Ánh lửa soi sáng bộ mặt chúng tôi, các bóng nhảy múa trên tường. Thỉnh thoảng một tiếng rớt ầm và gian nhà rung rinh. Phi cơ dội bom. Có lần nghe tiếng kêu ú ớ. Lại một nhà nào trúng đạn.

Phi cơ vù vù; tiếng súng đại liên lạch tạch. Nhưng chúng tôi không để lọt ra một tí ánh sáng nào.

Kat và tôi hai thằng ngồi đối diện. Hai thằng lý quần áo tang thương, nướng một con ngỗng giữa đêm khuya. Chúng tôi không nói

http://tieulun.hopto.org

gì mấy, nhưng tôi tin chắc rằng chúng tôi ý hợp tâm đầu còn hơn cả đôi uyên ương.

Chúng tôi là hai thằng người, hai đốm sống nhỏ nhoi; bên ngoài là đêm tối và vòng tròn của tử thần. Chúng tôi ngồi trên bờ vòng, nằm phủ phục trong hiểm nguy, tay rỉ mỡ, trong tâm hồn gần gụi nhau, và cái giờ cũng như căn phòng : lốm đốm đầy ánh sáng và bóng tối của các tình cảm của chúng tôi do một ngọn lửa êm ả ném ra. Bác biết gì về tôi hay tôi biết gì về bác ? Trước kia chúng tôi làm gì có lấy một ý tưởng chung nhau— giờ đây chúng tôi ngồi với một con ngỗng giữa chúng tôi và cảm thấy hòa đồng thân mật đến độ chúng tôi không buồn nói.

Quay một con ngỗng lâu lắm, dù là non béo. Nên chúng tôi thay phiên nhau. Thằng này phết mỡ thì thằng kia nằm xuống ngủ. Dần dần mùi thơm phức gian nhà.

Các tiếng ầm ĩ không tăng gia bước vào giấc mơ của tôi tuy nhiên vẫn lẳng vẳng

http://tieulun.hopto.org

trong ký ức tôi. Chập chờn nửa tỉnh nửa ngủ tôi nhìn Kat cầm muôi đưa lên nhúng xuống. Tôi yêu bác ta, đôi vai bác, dáng người khom khom xương xẩu — và đồng thời tôi thấy sau bác nào rừng nào sao, và một giọng trong trẻo thốt lên những lời đưa lại cho tôi thanh bình, cho tôi, một thằng lính với đôi bốt to tướng, dây lưng to bản, với ba-lô, dấn bước lên con đường nằm trước mình dưới bầu trời cao, mau quên và ít khi sầu não, lúc nào cũng lao tới dưới trời đêm bao la.

Một thằng lính nhỏ bé và một giọng trong trẻo, và nếu có ai vuốt ve nó, nó cũng chẳng hiểu, thằng lính này với đôi bốt to tướng và trái tim khép chặt, nó đi vì nó mang bốt lớn, và đã quên hết mọi cái chỉ còn biết có đi. Bên kia chân trời là một xứ có hoa, nằm yên lặng đến nỗi nó muốn cất tiếng khóc. Ở đấy có những cảnh mà nó không bao giờ quên, vì nó không bao giờ nắm được — lạ kỳ, tuy nhiên đối với nó đã không còn nữa. Phải chăng hai chục cái mùa

http://tieulun.hopto.org

hè của nó nằm ở đấy ?

Mặt tôi có ướt không, và tôi đang ở đâu đây ? Kat đứng trước tôi, cái bóng khom khom khổng lồ buông xuống tôi như cái nhà ấm cúng. Bác nói dịu dàng, bác mỉm cười trở lại bến.

Đoạn bác bảo : «Chín rồi».

«Ừ nhỉ.»

Tôi vặn mình. Giữa phòng là con ngỗng vàng cháy bóng mỡ. Chúng tôi móc nỉa lấy dao trong túi và mỗi thằng cắt một đùi. Chúng tôi ăn kèm với bánh lính nhúng sốt. Chúng tôi ăn chậm rãi nhưng thú vị.

«Ngon chứ, bác Kat ?»

«Tuyệt ! Còn chú ?»

«Tuyệt !»

Chúng tôi là anh em nên nhường nhau những miếng ngon nhất.

Ăn xong tôi làm một điếu còn Kat hút xì gà. Ngỗng còn vô số.

«Bác Kat, hay ta mang cho tụi thằng Tjaden và Kropp ?»

http://tieulun.hopto.org

«Hẳn nhiên,» bác nói.

Chúng tôi xẻo một phần lấy giấy báo gói thật kỹ. Còn thì mang về lều. Kat cười, nói vỏn vẹn: «Cái thằng Tjaden.»

Tôi đồng ý, chúng tôi phải lo chu tất.

Chúng tôi đi lại chuồng gà đánh thức chúng. Nhưng trước hết phải gói lông cất kỹ.

Kropp và Tjaden gọi chúng tôi là các tay phù thủy. Đoạn hai thằng luyện răng. Tjaden cầm một cánh ngỗng lên miệng với cả hai tay như thổi khẩu cầm, và nhai ngấu nhai nghiến. Nó uống nước sốt trong bình và liếm môi liếm mép:

«Muôn đời không quên các anh!»

Chúng tôi về lều. Lại bầu trời cao với sao với bình minh sắp đến, và tôi đi qua dưới nó, một thằng lính với đôi bốt to tướng với bụng no ạch, một thằng lính nhỏ nhoi trong buổi sáng tinh sương nhưng cạnh tôi, khòm khòm xương xẩu, là bác Kat, chiến hữu của tôi.

Bóng dáng các lều bao lấy chúng tôi trong bình minh như một giấc ngủ say sưa âm thầm.

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG VI

CÓ TIN ĐỒN LÀ SẼ TẤN CÔNG. CHÚNG tôi ra mặt trận hai ngày sớm hơn thường lệ. Dọc đường, chúng tôi đi ngang một ngôi trường bị oanh kích. Sắn đọc theo chiều dài là hai dãy quan tài gỗ vàng không đánh bóng. Còn ngửi mùi thông, mùi rừng. Ít ra cũng đến trăm cỗ.

«Chuẩn bị công kích như thế kể cũng chu đáo,» Muller nói vẻ kinh ngạc.

«Cho bọn ta đấy,» Detering nó gắn.

«Đừng nói gở,» Kat cáu sườn bảo hắn. «Còn được cỗ áo quan là còn phúc đức.»

http://tieulun.hopto.org

Tjaden nham nhở, «cái thân cà khổ này họ thí cho mảnh vải dầu là may.»

Mấy thằng khác cũng đùa, những câu đùa bực mình, nhưng họ còn biết đùa sao ? — Thực ra thì các quan tài là dành cho mình. Tổ chức chu đáo đến thế là cùng.

Trước mặt chúng tôi, cái gì cũng đang âm i. Đêm đầu tiên chúng tôi thử tìm phương hướng. Khi êm êm đôi chút chúng tôi nghe tiếng các xe công voa sau các chiến tuyến địch không ngừng chạy cho đến bình minh. Kat nói chúng không trở lui mà chuyển lính đến — lính, và đạn dược.

Trọng pháo Anh đã được củng cố thêm, điều đó chúng tôi được biết ngay. Ít nhất cũng thêm bốn cỗ hăm-lăm li nữa đặt bên phải ngôi trại, và sau các cây bạch dương chúng đã đặt súng cối. Ngoài ra chúng còn đưa thêm một số súng phóng hỏa châu nhỏ của Pháp.

Chúng tôi xuống tinh thần. Nằm ẩn đến hai tiếng đồng hồ giờ đây chính đạn mình

http://tieulun.hopto.org

lại bắt đầu đổ xuống chiến hào mình. Đây là lần thứ ba trong bốn tuần. Nếu bảo là nhầm lầm thì chả ai sao, nhưng sự thật là nòng súng đã mòn. Đạn bắn không còn chính xác nên thường nhè ngay chính chiến tuyến nhà mà rơi xuống. Đêm nay có hai thằng bị thương vì thế.

o
o o

Mặt trận là một cái chuồng trong đó chúng tôi sợ sệt chờ đợi bất cứ những gì xảy đến. Chúng tôi nằm dưới cả một cái lưới đạn và sống hồi hộp hoang mang. May mắn rủi ro chập chờn trên đầu chúng tôi. Đạn bay đến chỉ biết nằm rạp, thế thôi; chẳng biết cũng chẳng nhất định được là nó sẽ rơi xuống đâu.

Chính cái May Rủi này khiến chúng tôi thản nhiên. Cách đây mấy tháng tôi đang ngồi tại một hầm chơi cắc tê : một lúc tôi đứng lên sang thăm mấy thằng bồ ở một hầm khác.

http://tieulun.hopto.org

Khi trở về chả còn thấy cái gì, hầm bị trúng đạn tiêu tan. Tôi trở lại hầm kia thì vừa đúng lúc giúp một tay đào bới. Sau đó hầm cũng sập luôn.

Tôi hiện còn sống nhăn răng hay cũng có thể đã ngỏm củ tỏi chẳng qua cũng là may rủi. Trong một cái hầm chống bom tôi vẫn có thể nát ra như cám và trong một cái hầm trống khơi khơi có thể chịu đựng mười giờ oanh tạc vẫn chẳng sao. Không thằng lính nào sống sót cả ngàn lần may rủi. Nhưng thằng lính nào cũng tin tưởng ở May Rủi và tin chắc ở cái may của mình.

o
o o

Chúng tôi phải canh chừng bánh. Chuột càng ngày càng lắm vì chiến hào không còn mới mẻ gì. Detering cho đó là dấu hiệu chắc chắn thế nào cũng có oanh tạc.

Chuột ở đây ghê tởm cách lạ, chúng béo thù lù—cái loại mà chúng tôi gọi là chuột thây

http://tieulun.hopto.org

ma. Trông mặt chúng trơ trẽn, thâm độc và gớm ghiếc quá. và thấy đuôi chúng dài thườn thượt trơ bóng mà lợm mửa.

Chúng hình như lúc nào cũng háu đói. Chả ai mà bánh lại không bị chúng gặm. Kropp lấy vải dầu gói lại nhét dưới đầu, nhưng cu cậu đếch ngủ được vì chúng leo cả lên mặt cu cậu mò bánh. Detering đòi khôn hơn chúng: hắn buộc một sợi dây thép nhỏ lên mái rồi treo bánh lủng lẳng. Giữa đêm khi bật đèn pin thấy dây đu đưa. Một con chuột béo ú ngồi chồm chỗm trên chiếc bánh.

Sau cùng chúng tôi phải tính chuyện chấm dứt cái trò này. Chúng tôi không thể phí bánh vứt đi, vì sáng ra gần như không còn gì để nhá, nên thận trọng cắt bỏ những chỗ bánh bị chúng gặm.

Những miếng cắt bỏ, chúng tôi chất đống lại giữa hầm. Mỗi thằng thủ sẵn bàn sẻng nằm chờ lúc ra tay. Detering, Kropp và Kat cầm đèn pin sẵn sàng bật.

Vài phút sau nghe có tiếng lào xào lôi

http://tieulun.hopto.org

kéo. Tiếng to dần, và rồi là tiếng nhiều bàn chân nhỏ bé. Thế là đèn pin bật lên và mấy thằng cũng đập lên đống bánh vụn, và bọn chuột chạy tung toé. Kết quả tốt đẹp. Chúng tôi liệng xác chuột qua bên kia hào và lại nằm rình.

Cứ như thế rất nhiều lần. Mãi rồi mấy con quỉ nó cũng khôn ra, hay có lẽ chúng ngửi thấy mùi giết gióc. Chúng tôi không trở lại nữa. Tuy nhiên, trước khi trời sáng, những mẩu bánh còn sót cũng được khiêng đi lúc nào không biết.

Ở khu bên, chúng tấn công hai con miu bự và một chú cầu, cắn kỹ đến chết rồi ăn thịt luôn.

Hôm sau chúng tôi được phát phó-mát Edamer. Mỗi thằng gần một phần tư miếng. Mặt được ăn thì cũng khoái khẩu, vì Edamer là loại ngon — nhưng mặt khác thì cũng đáng lo, vì các quả ban đỏ mập là dấu hiệu của chuyện chẳng lành sắp đến. Lời tiên đoán của chúng tôi càng đáng ngại khi lại được

TVSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

uống cả rum nữa. Dĩ nhiên uống vẫn uống : nhưng cũng chẳng thấy bớt lo bớt sợ.

Hàng bao ngày ngồi rảnh giết chuột. Đạn dược lựu đạn đến càng ngày càng lắm. Còn thay cả lưỡi lê — nghĩa là những lưỡi sống là lưỡi cưa. Tụi bên kia anh nào mà lại nhìn thấy một thằng với một lưỡi lê này cứ gọi là chết không kịp ngáp. Ở khu vực bên, có thằng sơ ý mất cha nó mũi và lòi tròng mắt cũng chỉ vì cái lưỡi lê có lưỡi cưa của mình. Miệng mũi lắm khi sặc vì mùn cưa.

Có đôi chú tân binh cũng được phát lưỡi lê loại này ; chúng tôi phải tịch thâu và cho các chú những lưỡi lê thường.

Nhưng trên thực tế lưỡi lê không còn quan trọng nữa. Cái lối thông dụng bây giờ là xung phong bằng bom và bàn sẻng mà mà thôi. Bàn sẻng sắc là một khí giới tiện lợi và đa diện : không những múa sẻng chặt địch thủ dưới cằm, mà cầm giáng xuống cũng mạnh hơn vì nặng hơn : và nếu chém trúng giữa cổ và vai nó còn chẻ xuống ngực.

http://tieulun.hopto.org

Lưỡi lê khi đâm thường bị vướng và phải đá mạnh vào bụng địch thủ để rút ra: và trong khi đó mình có thể lãnh đủ. Tệ hơn nữa, lưỡi dễ gẫy.

Đêm đến địch thả hơi ngạt. Chúng tôi tiên đoán chúng sẽ tấn công nên đeo mặt nạ nằm phục sẵn, sẵn sàng hễ thấy các bóng đầu tiên xông đến là đánh tan.

Bình minh sắp đến mà cũng chẳng thấy gì xảy ra—chỉ có tiếng rần rộ không ngừng nghe đến bực sau chiến tuyến địch, tàu, tàu, xe, xe; chả hiểu chúng tập trung cái mẹ gì mà lắm thế? Trọng pháo chúng tôi bắn liên miên, tuy nhiên cái tiếng kia vẫn chẳng dứt.

Mặt mũi rã rời, chúng tôi tránh nhìn thẳng mặt nhau. «Giống như trận Somme,» Kat nói lầm lì. «Trận đó chúng tao bị pháo kích ròng rã bảy ngày bảy đêm.» Từ ngày đến đây, Kat không còn vui tính nữa, một điềm không hay, vì Kat là tay kỳ cựu có thể ngửi được những gì sắp đến. Chỉ có Tjaden có vẻ thích thú vừa được ăn ngon vừa được

http://tieulun.hopto.org

uống rum; hắn cho rằng mình sẽ lại về nghỉ mà chả có mẹ gì xảy ra.

Trông thì có vẻ thế. Hết ngày này đến ngày khác. Đêm đến tôi ngồi chồm chỗm trong hầm canh. Trên tôi là hỏa châu bắn lên lơ lửng tà tà bay xuống. Vừa đề phòng vừa căng thẳng, tim tôi đánh thùm thụp. Mắt tôi chốc chốc lại nhìn xuống cái mặt sáng của chiếc đồng hồ đeo tay; kim như không muốn chạy. Buồn ngủ muốn rụng mắt, tôi cựa quạy ngón chân trong bốt đề khỏi ngủ. Chả gì xảy ra cho đến khi được thay phiên; — ngoài cái tiếng rần rộ ở bên kia. Dần dà chúng tôi bình tĩnh hơn đánh các tê xì phé suốt ngày. Có lẽ mình may chăng.

o
o o

Chúng tôi tỉnh giấc giữa đêm. Mặt đất như muốn long. Hoả lực trọng pháo rơi xuống chúng tôi. Chúng tôi nằm rạp vào các xó. Chúng tôi nhận rõ đạn đủ cỡ.

http://tieulun.hopto.org

Thằng nào thằng nấy ôm chặt lấy đồ lề chốc chốc lại nhìn xem cho chắc có còn đấy không. Hầm hố rung chuyển, đêm tối gầm rú chớp loè. Chúng tôi nhìn nhau qua các làn chớp, mặt xanh mét môi mím chặt, và lắc đầu.

Ai nấy đều biết các đạn nặng đang xé toạc bờ lũy, đang nhổ tung các chân đê, đang tàn phá các lớp bê-tông thượng tầng. Khi có quả rơi vào chiến hào, chúng tôi nhận thấy cái tiếng nổ oang oang cuồng nộ giống như cái táp của cái bàn chân một con ác thú. Sáng ra đã có mấy chú tân binh xanh mét như tàu lá và mửa thốc mửa tháo. Họ còn non quá mà.

Từ từ cái ánh sáng xam xám lọt vào hầm và làm nhạt các làn chớp của bom đạn. Trời đã sáng, tiếng mìn nổ xen lẫn tiếng súng. Nghe mà phát điên lên được. Cả một vùng chúng đến viếng trở thành một cái huyệt.

Toán thay phiên đi ra, toán quan sát đi vào, thất thểu, bần thỉu, run rẩy. Một anh

http://tieulun.hopto.org

nằm nín thinh trong xó, miệng nhai ; anh khác, viện binh trừ bị, khóc sụt sịt ; hai lần hắn bị sức nổ ném ra ngoài hào mà không sao chỉ chỉ có tức thở.

Bọn tân binh nhìn hắn. Chúng tôi phải canh chừng chúng, cái thứ này hay lây, có vài thằng đã mấp máy đôi môi. Cũng may mà là ban ngày ; không chừng địch tấn công trước trưa.

Pháo kích không ngừng. Pháo rơi cả phía sau. Chỉ thấy những chòm bùn và thép. Một vòng đai rộng đang bị cào xé.

Tấn công không thấy đến, nhưng pháo kích vẫn tiếp tục. Dần dà chúng tôi trở thành câm như hến. Chả thằng nào mở miệng. Có nói cũng chẳng ai nghe ra.

Chiến hào chúng tôi hầu như không còn. Nhiều chỗ thì chỉ còn chừng bốn tấc, toàn hang toàn hốc, và hàng núi đất. Một quả rơi ngay trước vị trí chúng tôi. Tức thì tối mù. Chúng tôi bị vùi đất phải bới để ngoi ra. Một giờ sau cửa hào lại thông, và chúng tôi cũng

http://tieulun.hopto.org

bình tĩnh hơn vì có việc phải làm.

Ông đại đội trưởng bò đến cho biết hai hầm bị tiêu. Thấy ông bọn tân binh cũng vững dạ. Ông nói người ta đang lo tiếp tế thực phẩm tối nay.

Nghe có vẻ ngon lành. Chả ai nghĩ đến ăn trừ thằng Tjaden. Giờ thì cái thế giới bên ngoài như gần gũi hơn một chút ; nếu còn tiếp tế được thực phẩm, bọn tân binh nghĩ; thì cũng chưa đến nỗi nào.

Chúng tôi không muốn làm chúng thất vọng; chúng tôi biết ăn cũng cần như đạn và vì thế cần được tiếp tế.

Nhưng không xong. Một toán thứ hai được phái đi, rồi cũng phải quay lại. Cuối cùng đến Kat đi thử, và ngay cả bác cũng không làm được gì hơn. Không ai qua lọt, dù là một con ruồi nhỏ, cái hàng rào hỏa lực này.

Chúng tôi siết chặt thắt lưng và mỗi miếng nhai lâu hơn gấp ba. Tuy nhiên lương thực cũng chẳng được lâu; Chúng tôi đói cào

http://tieulun.hopto.org

ruột. Tôi lấy ra một miếng bánh, ăn cái ruột cất cái vỏ vào ba-lô; chốc chốc lại nhấm một tí.

o
o o

Đêm không chịu nổi. Không tài nào chợp mắt, chỉ trố mắt nhìn trên đầu và chập chờn Tjaden tiếc là đã phí phạm những mẩu bánh chuột nhấm. Giờ có mà ăn phải thú biết mấy. Đã thế lại thiếu nước, nhưng cũng chưa đến nỗi nào.

Về sáng khi trời còn tối, có sự nhốn nháo. Một đàn chuột tản cư đâm bổ vào như phá tường. Đèn pin bật tứ tung. Thằng nào cũng hét cũng chửi cũng ra tay sát. Nhờ thế mà nhẹ được cái điên người, cái tuyệt vọng đè nén trong người suốt hàng bao nhiêu giờ dài đăng đẳng. Mặt nhăn nhó, cánh tay giáng xuống, bọn chuột kêu chút chít; chúng tôi vừa ngưng kịp để tránh nện vào nhau.

Cuộc tàn sát làm chúng tôi mệt lử. Chúng tôi lại nằm rình. Cũng là điều kỳ lạ là hầm

http://tieulun.hopto.org

chúng tôi cho đến giờ cũng chưa ai sao cả. Đây là một trong vài cái hầm sâu.

Một chú cai bò vào: mang theo một ổ bánh. Trong đêm qua có người may mắn lọt qua mang theo ít lương thực. Họ bảo pháo kích liên miên sang đến tận tuyến trọng pháo. Không rõ địch xoay đâu mà lắm pháo thế.

Chúng tôi hết đợi lại đợi. Vào trưa, cái gì tôi chờ đợi đã xảy ra. Một chú tân binh lên kinh. Tôi để ý hắn đã lâu. Thấy hắn nghiến răng kèn kẹt, hai tay mở ra nắm vào. Đôi mắt khờ khạo trợn trừng, chúng tôi biết quá mà. Trước đó vài giờ trông hắn có vẻ còn bình tĩnh. Hắn ngã xuống cái đụi.

Giờ hắn đứng lên, rờ rẫm bò qua hào, ngập ngừng một lát đoạn toan chuồi ra cửa. Tôi chận hắn lại bảo: «Đi đâu đấy?»

«Tôi trở lại ngay mà,» hắn nói, cố xô tôi ra.

«Đợi chút, pháo kích ngưng bây giờ.»

Hắn nghe ngóng một lúc mắt sáng ra. Nhưng rồi lại khờ khạo như con chó dại, hắn lẳng lặng gạt tôi ra bên.

http://tieulun.hopto.org

«Này nhóc, tao bảo,» tôi nói. Kat nhìn thấy. Vừa lúc chú tân binh giằng co với tôi thì Kat nhảy lại và chúng tôi giữ chặt lấy hắn.

Thế là hắn bắt đầu la hét: «Để mặc tôi. Buông tôi ra, tôi đi đây!»

Hắn không chịu nghe gì hết, vung tay đánh tứ tung, miệng sùi bọt nói lăng nhăng, tiếng được tiếng chăng. Đúng là chúng sợ tù túng, hắn cảm thấy mình ở đây như bị ngạt thở và muốn thoát ra với bất cứ giá nào. Để hắn ra là hắn sẽ chạy vung tứ mẹt bất chấp bom đạn. Hắn đâu phải là thằng đần.

Mặc cho hắn mắt lơ lơ láo láo, biết làm sao được, chúng tôi đành phải giáng những đòn thật đau cho hắn tỉnh. Chúng tôi giáng lạ, giáng không nương tay, rồi hắn mới chịu ngồi yên cho. Bọn kia tái mặt; mong rằng chúng ngán. Tội chúng quá, pháo kích như thế chúng sao chịu nổi ; chân ướt chân ráo từ phòng tuyến mọ bị tống ngay ra hàng rào pháo kích, chúng chứ đến lính cựu cũng sợ đến bạc tóc.

http://tieulun.hopto.org

Sau cái vụ này, bầu không khí kín bưng đặc sệt làm chúng tôi thêm căng thẳng, Chúng tôi như ngồi dưới huyệt chờ được lấp lại.

Bỗng lại hú lại chớp khủng khiếp, hầm kêu răng rắc dưới một quả rơi ngay trên đỉnh, cũng may là quả nhỏ nên bê tông còn chịu nổi. Các tường rung chuyển, nghe leng keng, súng, mũ, đất, bùn, bụi bay tứ tung. Mùi thuốc súng tràn ngập vào.

Nếu phải là hầm như kiểu họ mới xây đây thay vì là cái hầm sâu này chúng tôi giờ hẳn đã chết không còn một mống.

Nhưng không chết thì cũng mất vía. Thằng nhóc tân binh lại la hét và thêm hai thằng khác cũng la theo. Một thằng nhảy lên đâm đầu chạy ra, chúng tôi phải chật vật với hai thằng kia. Tôi chạy theo thằng chạy ra phân vân không biết có nên hắn vào cẳng nó không đây — và rồi lại tiếng rít, tôi nằm mình xuống và khi đứng lên tường hầm gắm đầy miếng khói đen, những mảng thịt, những mảnh đồng phục. Tôi bò lại.

http://tieulun.hopto.org

Thằng tân binh đầu hầu như điên loạn. Hắn húc đầu vào tường như một con dê. Đêm nay phải làm sao cho hắn về hậu phương. Giờ thì hãy trói hắn lại, nhưng trói cách nào để lỡ có tấn công thì cởi được ra ngay.

Kat đề nghị chơi cắc tê: mải làm gì dễ chịu đựng hơn. Nhưng vô ích, chúng tôi lắng nghe từng tiếng nổ lại gần, lầm lẫn nước bài, và không sao đánh tiếp. Chúng tôi đành chịu. Chúng tôi như thể ngồi trong một nồi xúp de sôi sùng sục bị tứ phía vần lộn.

Lại đêm. Chúng tôi như ngây như dại vì thần kinh căng thẳng — một sự căng thẳng như chết nó cọ nó cạo lần theo xương sống mình như một con dao mẻ. Chân không muốn nhúc nhích, tay run rẩy, người là một lớp da mỏng bị căng trên sự điên loạn dồn ép, trên một tiếng ầm gần như nổ tung không sao nén lại được. Chúng tôi không còn có thịt, có sức gì nữa, chúng tôi không dám nhìn nhau e xảy ra sự gì khôn lường. Chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi cắn chặt răng — nó sẽ hết — nó sẽ hết — không chừng chúng tôi thoát.

Bỗng các tiếng nổ gần dứt. Bom đạn vẫn rơi nhưng đã bỏ chúng tôi để rơi sau chúng tôi. Chiến hào chúng tôi được giải tỏa. Chúng tôi nắm lựu đạn, tung ra trước hầm và nhảy theo. Pháo kích đã ngưng và giờ đây hàng rào hỏa lực rơi sau chúng tôi. Cuộc công kích đã đến.

Không ai lại tưởng tượng được rằng trong cái tàn phá gầm thét này lại còn có người : nhưng giờ đây mũ sắt xuất hiện từ phía ngoài chiến hào, và cách chúng tôi năm chục thước một khẩu đại liên đã hờm sẵn và sủa ran.

Các hàng rào dây kẽm bị bắn tan nát. Tuy nhiên chúng vẫn còn là một trở ngại. Chúng tôi thấy các đội xung phong xông đến.

Trọng pháo chúng tôi khai hoả. Các đại liên lạch tạch, các súng trường tắc tắc. Chúng tôi xông lên. Haie và Kropp bắt đầu bằng lựu đạn. Ném sao cho xa hết sức, bọn

http://tieulun.hopto.org

khác vượt lên họ, mở sẵn chốt. Haie ném bảy-lăm thước, Kropp sáu mươi, sức ném đã từng được đo, ném xa là điều quan trọng. Vì phải chạy địch quân chưa thể giở được trò gì trước khi đến trong vòng bốn chục thước.

Chúng tôi nhận ra các mặt méo xệch, mũ sắt trơn : lính Pháp. Chúng cũng đã tổn thất nặng khi tiến đến những gì còn lại của các hàng kẽm gai. Cả một hàng gẫy gục trước các họng súng đại liên của chúng tôi ; rồi chúng tôi vướng phải bao nhiêu chướng lực và chúng đến gần hơn.

Tôi thấy một thằng, ngữa mặt lên, rơi vào một nôi dây kẽm. Người bổ nhào xuống, hai tay treo lơ lửng như thể đang cầu nguyện. Rồi người nó rơi đâu mất chỉ còn lại hai bàn tay với cánh tay trước bị bắn lìa ra còn treo trên dây kẽm.

Vừa lúc chúng tôi sắp sửa tháo lui ba bộ mặt từ đất ngước lên ngay trước chúng tôi. Dưới một chiếc mũ sắt một bộ râu nhọn đen với hai con mắt dán vào tôi. Tôi giơ tay, nhưng

http://tieulun.hopto.org

tôi không thể ném vào đôi mắt ấy ; trong lúc rối loạn hoàn cảnh chém giết quay cuồng như vòng xiếc quanh tôi, và chỉ hai con mắt kia là bất động : rồi là cái đầu trồi lên, một bàn tay, một cử động, và viên lựu đạn của tôi bay qua không trung vào ngay hắn.

Chúng tôi rút lui, kéo các bối dây gai xuống hào và gài bom sau mình có dây kéo, để rút lui cho oanh liệt. Các đại liên khạc nhổ từ vị trí kế.

Chúng tôi đã trở thành những con ác thú. Chúng tôi không chiến đấu, chúng tôi tự vệ chống diệt vong. Chúng tôi ném bom không phải vào các con người, chúng tôi còn biết gì là con người nào vào cái lúc này khi mà Tử Thần với những bàn tay với những mũ sắt đang săn giết chúng tôi — giờ đây, lần đầu tiên trong ba ngày chúng tôi mới được thấy bộ mặt nó, giờ đây, lần đầu tiên trong ba ngày chúng tôi mới được đương đầu với nó ; chúng tôi lồng lên như điên. Chúng tôi không còn nằm bất lực, nằm chờ trên đoạn đầu đài

http://tieulun.hopto.org

nữa, mà chúng tôi được phá được giết, để tự cứu mình và để trả hận.

Chúng tôi phục sau từng xó, từng rào kẽm gai, và hàng đống chất nổ vào bước tiến của địch quân trước khi bỏ chạy. Sức nổ của đạn như xâm chiếm cánh tay và chân cẳng chúng tôi, co người như mèo chúng tôi chạy, với cái làn sóng kia nó lừa chúng tôi, nó nhồi hung bạo vào chúng tôi. Biến chúng tôi thành những quân côn đồ, sát nhân. Thành những giống quỉ gì chỉ có Thượng Đế biết; cái làn sóng nó tăng cường sức lực chúng tôi bằng sợ hãi bằng điên rồ bằng tham sống, đi tìm và chiến đấu không phải cho cái gì khác là sự giải thoát của mình. Nếu phải chính bố mình lại cùng đi với chúng chắc mình cũng chẳng ngần ngại gì mà không liệng một quả bom vào cụ.

Các chiến lũy tiền phong đã được rời bỏ. Phải chăng đó còn là chiến lũy ? Chúng đã bị phá vụn, tan tành—chỉ còn những mảnh chiến lũy, những hang hố nối liền bằng đường

http://tieulun.hopto.org

mòn, những ổ bom, thế thôi. Nhưng tổn thất địch gia tăng. Chúng không ngờ lại gặp phải một kháng lực mạnh mẽ như thế.

o
o o

Đã gần trưa. Trời nắng như lửa đốt, mồ hôi chảy vào mắt, chúng tôi đưa tay áo lên quệt, đôi khi rớm máu. Mãi rồi chúng tôi đến một chiến hào có phần còn tốt. Có người chờ sẵn để phản công, họ tiếp đón chúng tôi. Trọng pháo chúng tôi khai hết hỏa lực cắt đứt sức tấn công của địch.

Các hàng sau chúng tôi dừng lại. Họ không thể tiến xa hơn. Cuộc công kích đã bị chúng tôi đánh tan. Chúng tôi ngóng nhìn. Hỏa lực giải tỏa một trăm thước và chúng tôi đánh thốc lên. Cạnh tôi một anh hạ sĩ bị trúng đầu. Anh chạy thêm vài bước trong khi máu từ cổ anh tuôn ra xối xả.

Chưa đến nỗi nhảy đánh xáp lá cà; địch đã bị đẩy lui. Chúng tôi lại đến cái chiến hào

http://tieulun.hopto.org

nát bượm của chúng tôi và băng qua nó.

A ha, sự trở lại này ! Chúng tôi đến cái hầm trừ bị chỉ muốn chui vào ẩn luôn— nhưng thay vì thế chúng tôi lại phải đi vòng nó để dấn thân vào khủng khiếp. Nếu lúc đó chúng tôi không là người máy chúng tôi bẳn đã nằm đại xuống đấy luôn rồi, kiệt lực và kiệt chí. Nhưng chúng tôi bị xô tới, bất lực, điên cuồng tàn bạo ; chung tôi sẵn sàng giết vì chúng vẫn là kẻ thù không đội trời chung; súng chúng bom chúng nhắm vào chúng tôi, và nếu chúng tôi không tiêu diệt chúng thì chúng cũng tiêu diệt chúng tôi.

Mặt đất nâu, cái mặt đất bị nổ bị xé, với một cái óng ánh mỡ màng dưới tia nắng: mặt đất là bối cảnh cho cái thế giới ảm đạm xáo trộn của những con người máy này, đầu óc chúng tôi xấu xa vì kinh khủng—chúng tôi dật dờ tiến bước, và đào sâu trong tâm hồn tan tác của chúng tôi là cái hình ảnh quẩn quại của mặt đất nâu với ánh nắng mỡ màng với những thằng lính chiến lồng lộn chết chóc

http://tieulun.hopto.org

ngã gục nơi đây—biết làm sao được—những thằng nó khóc nó đeo lấy chân cẳng chúng tôi khi chúng tôi băng qua chúng nó.

Chúng tôi đã mất hết tình cảm giữa con người. Chúng tôi không còn tự kềm chế được mình khi cái nhìn lơ láo của chúng tôi soi vào hình dáng của một thằng người khác. Chúng tôi không còn cảm xúc, là những con người đã chết, không hiểu nhờ ở cái ma lực, ở cái phép ma quái nào, mà vẫn còn chạy nổi vẫn còn sức giết.

Một thằng nhóc Pháp lạc lại sau, bị bắt kịp, nó đưa hai tay lên, một tay còn cầm khẩu súng lục—hắn định bắn hay định hàng? một nhát sẻng đưa vào mặt. Một thằng nữa thấy thế cố chạy xa hơn; một lưỡi lê đâm thủng lưng. Nó nhảy lên, hai cánh tay mở rộng, miệng há hốc, hét lên: nó lảo đảo, trong lưng nó lưỡi lê rung rung. Một thằng thứ ba quăng súng, đưa hai tay che trước mắt. Nó được tống lại sau cùng với mấy thằng tù binh khác khiêng thương binh.

TIMSACHIECOM.EN

http://tieulun.hopto.org

Bỗng trong lúc lùa địch chúng tôi đặt chân lên chiến tuyến địch.

Chúng tôi theo chúng bén gót đến nỗi đồng thời cùng đến với chúng. Nhờ thế chúng tôi bị tổn thất nhẹ. Một họng đại liên sủa, nhưng một quả bom làm câm họng. Tuy nhiên, sủa có hai giây cũng đủ chúng tôi năm thẳng trúng bụng. Với báng súng Kat đập nát mặt một thằng xạ thủ đại liên không bị thương. Chúng tôi dùng lưỡi lê thanh toán mấy thằng kia khiến chúng chưa kịp rút lựu đạn ra. Đoạn khát quá chúng tôi uống cái nước chúng dùng để làm mát súng.

Khắp nơi toán cắt dây gai lách cách, các ván được ném lên các bối dây, chúng tôi nhảy qua lỗ hẹp vào trong các chiến hào. Haie đưa bàn sẻng ngay cổ một tên Pháp khổng lồ và ném quả lựu đạn đầu tiên: chúng tôi ẩn sau một bờ lũy chừng vài giây, thế là cả chiến lũy trước chúng tôi được thanh toán. Quả thứ hai vèo chéo trên góc dọn quang một lối đi : vừa chạy qua, chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi vừa ném luôn mấy quả vào các hầm, mặt đất rung chuyển, đổ sụp ; mỏi đừ, xương cốt cứng đơ, chúng tôi trượt lên trượt xuống những đống thịt bầy nhầy, trên những thân hình bất lực ; tôi ngã vào một cái bụng bị phanh ra với một chiếc mũ sĩ quan sạch sẽ mới toanh nằm trên.

Trận đánh ngưng. Chúng tôi đã mất hút địch. Chúng tôi không thể ở lại lâu mà phải rút lui về ẩn dưới sự bảo vệ của trọng pháo để trở lại vị trí. Vừa biết thế là chúng tôi nhào vào các hầm gần nhất, vội vã vơ vét bất cứ thứ lương thực nào mình thấy, nhất là các hộp thịt bò và bơ, trước khi tháo lui.

Chúng tôi tháo lui yên lành. Địch không còn cựa quậy. Chúng tôi nằm thở lấy sức một tiếng đồng hồ rồi mới mở miệng nồi. Chúng tôi mệt đến nỗi bụng thì đói mà không nghĩ đến ăn. Rồi từ từ chúng tôi lại trở lại một cái gì gọi là con người.

Thịt bộ hộp của địch nổi tiếng khắp mặt trận. Đôi khi đó cũng là lý do chính chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi đi đánh úp, vì thức ăn của chúng tôi thường dở tệ ; chúng tôi lúc nào cũng đói.

Chúng tôi cho năm hộp vào một bao. Tụi lính địch được chăm sóc chu đáo ; đối với chúng tôi hầu như là cả một sự xa xỉ khi mình bị đói hành mà chỉ ăn toàn mứt củ cải, còn thịt thì chưa sờ đến đã biến. Haie vớ được một ổ bánh mì Pháp nhỏ dài giắt vào sau thắt lưng trông như cán sẻng. Một đầu có dính tí máu nhưng cắt bỏ chả sao.

Mãi được chút gì ăn khoái khẩu kể cũng thú ; chúng tôi cần có sức. Có đủ ăn cũng quan trọng như một hầm trú tốt : cũng cứu sống mạng mình ; vì thế mà chúng tôi thèm.

Tjaden đoạt được hai bi đông đầy cô-nhắc. Chúng tôi chuyền tay nhau tu.

o
o o

Cái sung sướng của đêm tối bắt đầu. Đêm đến, từ cái hang hốc, sương mù dâng lên. Trông như thể các lỗ đầy bí mật ma

http://tieulun.hopto.org

quái. Lớp hơi trắng quẩn quại bò quanh trước khi nó len lén leo lên bờ. Rồi là kéo dài từ hang này đến hốc khác.

Trời lạnh buốt. Tôi đứng gác soi mắt vào đêm tối. Sức tôi kiệt như mỗi lần sau một cuộc tấn công, nên có một mình với các ý nghĩ của mình lại càng thiều não. Đúng ra chẳng phải là ý nghĩ, mà là những ký ức trong phút kiệt lực quay về với gia đình và làm tôi xúc động lạ kỳ.

Ánh sáng hoả châu tung lên, — và tôi thấy một hình ảnh, một chiều hè, tôi đứng trong vườn nhà thờ nhìn những cây hồng lớn đầy hoa giữa ngôi vườn nhỏ, nơi chốn các tu sĩ. Chung quanh tường có những tấm đá chạm các Giai đoạn của Thập tự. Không một bóng người. Trong khu đất vuông nở hoa này yên tĩnh lạ, ánh nắng nằm ấm áp trên các tấm đá nặng xám, tôi đặt tay lên đá và cảm thấy ấm áp. Bên góc tay phải tháp chuông nhà thờ vươn lên trời xanh nhợt buổi chiều. Giữa các hàng cột rọi nắng của ngôi vườn là

http://tieulun.hopto.org

cái tối lạnh mà chỉ các nhà thờ mới có, và tôi đứng đó tự hỏi, khi mình hai mươi tuổi, phải chăng mình sẽ biết thế nào là các rung động đê mê của tình yêu.

Hình ảnh gần quá đi mất ; nó chạm người tôi trước khi nó tan biến dưới ánh sáng của một đạn hoả châu khác.

Tôi cầm lấy súng xem có sẵn sàng không. Nòng ướt, tôi cầm lên lấy ngón tay chùi hơi ẩm.

Giữa các đồng cỏ sau thị trấn tôi có một hàng bạch dương đứng bên giòng sông. Đứng xa cũng trông thấy, và mặc dầu chỉ mọc một bên bờ, chúng tôi gọi đó là đại lộ bạch dương. Ngay khi còn nhỏ chúng tôi đã rất thích mấy cây này, chúng hấp dẫn chúng tôi lại đấy, chúng tôi trốn học suốt ngày lãng vẳng quanh chúng nghe chúng rì rào. Chúng tôi ngồi dưới chúng bên bờ sông, buông chân lơ lửng trên mặt nước sáng, giòng chảy xiết. Nước thơm trong gió du dương trong lá làm chúng tôi thích thú. Chúng tôi yêu chúng vô

http://tieulun.hopto.org

cùng, và hình ảnh những ngày ấy vẫn còn làm tim tôi ngừng đập.

Kể cũng lạ, tất cả những ký ức đến với ta đều mang hai tính chất. Khi nào chúng cũng hoàn toàn êm ả, đó là đặc tính trước tiên của chúng ; và ngay cả khi không thực sự êm ả, chúng cũng trở thành êm ả. Chúng là những hình ảnh tĩnh lặng ngỏ lời với ta, bằng những cái nhìn, bằng những cử chỉ, không một lời — và chính vì cái đáng ngại của sự im lặng của chúng buộc tôi phải nắm vững lấy ống tay tôi lấy súng tôi e tôi tự buông thả mình cho cái giải phóng và cái cám dỗ trong đó thân xác tôi sẽ nở ra từ từ biến vào cái sức mạnh âm thầm nằm sau các sự vật này.

Chúng tĩnh lặng như vậy. Vì giờ đây đối với chúng tôi tĩnh lặng không tài nào đạt được. Tại mặt trận làm gì có tĩnh lặng và cái bất hạnh của mặt trận đi xa đến nỗi chúng tôi không bao giờ vượt qua được nó. Ngay cả trong các trại và các khu nghỉ ngơi hẻo lánh tiếng vù vù âm ỉ của pháo kích khi nào cũng văng vẳng

http://tieulun.hopto.org

bên tai chúng tôi. Chúng tôi không bao giờ đi xa được đến mức không còn nghe thấy nó nữa Nhưng mấy ngày hôm nay nó trở thành không sao chịu nổi.

Sự tĩnh lặng của chúng là lý do tại sao các ký ức này của các thời đã qua không thức tỉnh được ham muốn bằng là đau buồn một nỗi hoài bi kỳ lạ, khó hiểu. Có dạo chúng tôi đã có những ham muốn như thế — nhưng chúng không còn trở lại. Chúng đã thành quá khứ, chúng thuộc về một thế giới khác nó đã xa rời chúng tôi. Ở trại chúng khêu gợi một sự khao khát điên cuồng ngang ngược mong chúng trở lại; vì lúc đó chúng còn ràng buộc với chúng tôi. Chúng tôi còn thuộc vào chúng và chúng còn thuộc vào chúng tôi, mặc dầu rằng chúng tôi đã xa vắng chúng. Chúng bộc lộ trong những bài ca của linh mà chúng tôi khi đi giữa ánh lờ mờ của bình minh và các bóng đen của các khu rừng để thao dượt trên các đầm lầy, chúng là một sự hồi tưởng mạnh mẽ ở trong chúng tôi và đến

http://tieulun.hopto.org

từ chúng tôi.

Nhưng ở đây; cở các chiến hào, đối với chúng tôi chúng đã hoàn toàn mất. Chúng không trồi dậy nữa ; chúng tôi đã chết vào chúng đứng tách ra ở chân trời, chúng là một bóng ma, một phản ảnh huyền bí lôi kéo chúng tôi về nhà mà chúng tôi sợ và yêu vô vọng. Chúng mãnh liệt và lòng ham muốn của chúng tôi cũng mãnh liệt nhưng chúng không thể nào đạt được, và chúng tôi biết thế.

Và dù ngay cả các cảnh tượng này của tuổi trẻ chúng tôi có được trả lại cho chúng tôi chăng nữa chúng tôi cũng chẳng biết làm gì với chúng. Cái ảnh hưởng kín đáo êm đềm nó từ chúng chuyền vào chúng tôi cũng không thể trồi dậy được nữa. Chúng tôi khao khát được ở trong chúng được cử động trong chúng' ; chúng tôi khao khát được nhờ được yêu chúng và được rung động khi thấy chúng. Nhưng cũng giống như thể ngắm nhìn cái hình của một anh bạn đã chết : kia là các nét mặt của hắn, kia là mặt của hắn, và những

http://tieulun.hopto.org

ngày chúng tôi cùng sống với nhau mang một một đời sống sầu thảm trong ký ức : nhưng chính con người kia thì không.

Chúng tôi không bao giờ có thể, cũng vẫn là những con người xưa, lại tham dự vào các cảnh tượng kia nữa. Chẳng phải sự thừa nhận rằng chúng đẹp và chúng quan trọng gì đó đã hấp dẫn chúng tôi, nhưng mà là sự cảm thông, cái tình bạn với những sự vật và biến cố của đời sống chúng tôi đã tách rời chúng tôi ra khỏi cái thế giới của cha mẹ chúng tôi và làm cái thế giới này thành một cái gì mà chúng tôi không hiểu nổi - vì lúc đó chúng tôi đã đầu hàng các biến cố và chìm lỉm trong chúng, và chỉ một sự vật nhỏ bé nhất cũng đủ đưa chúng tôi xuống giòng vĩnh cửu. Có lẽ đó chỉ là cái đặc hiệu của tuổi trẻ chúng tôi, nhưng là cái thực hiệu mà chúng tôi chưa thừa nhận có giới hạn nào và chưa thấy đến đâu là kết thúc. Chúng tôi có trong huyết mạch cái hồi hộp đợi chờ kia nó kết hợp chúng tôi với đường

http://tieulun.hopto.org

hướng của thời đại chúng tôi.

Hôm nay chúng tôi dạo qua các cảnh trí của tuổi trẻ chúng tôi như những khách du hành. Chúng tôi bị các thực tại phũ phàng thiêu đốt; như những nhà buôn, chúng tôi hiểu rõ các sự phân biệt, và như những hàng thịt, chúng tôi hiểu các sự cần thiết. Chúng tôi không còn vô tư nữa - chúng tôi thờ ơ. Chúng tôi khao khát được đến đấy: nhưng liệu ở đấy chúng tôi có sống nổi không?

Chúng tôi bơ vơ như trẻ thơ, và dày dạn như người già, chúng tôi sồ sàng và đau khổ và hời hợt - tôi tin rằng chúng tôi đã lạc loài.

o
o o

Tay tôi lạnh ngắt và da tôi nổi gai: tuy nhiên đêm hôm nay ấm áp. Chỉ có sương mù là lạnh, cái sương mù bí mật nó theo chân các người chết trước mặt chúng tôi và mút lấy cái sinh lực dật dờ còn sót lại của họ. Sáng ra họ sẽ trắng bệch và xanh lè và máu họ đông lại đen đặc.

http://tieulun.hopto.org

Hỏa châu vẫn tung lên vẫn tỏa cái ánh sáng soi bói ác nghiệt của chúng lên cái cảnh vật cằn cỗi, đầy hố bom đầy ánh sáng đông lạnh như một mặt trăng. Máu dưới da tôi đưa lại sợ sệt và hoang mang vào trong tư tưởng tôi. Chúng trở thành yếu đuối và run rẩy, chúng khao khát ấm cúng khao khát sống. Chúng không thể chịu đựng mà không có cảm tình và thông cảm, chúng hỗn loạn trước cái hình ảnh trần truồng của tuyệt vọng.

Tôi nghe tiếng cà mèn lạo xạo và tức thì thèm được ăn cái gì nong nóng; ăn vào chắc khoẻ và lấy lại tinh thần phần nào. Đau khổ tôi cố đợi cho đến khi được thay phiên.

Đoạn tôi đi vào hầm tìm một ca cơm mạch. Nấu có bỏ mỡ, ăn ngon ra phết, tôi thong thả nhai. Tôi im lặng, mặc dầu mấy tay kia có vẻ phởn phơ hơn, vì tiếng pháo kích cũng đã dịu dần.

o
o o

Ngày này qua ngày khác đến và các giờ giấc không thể tưởng tượng được nối đuôi nhau như chuyện chẳng đừng. Tấn công xen

http://tieulun.hopto.org

lẫn phản công và chầm rải các người chết chồng chất nhau trên cánh đồng hang hốc giữa các chiến lũy. Chúng tôi đã cố lôi vào những người bị thương không nằm quá xa. Nhưng phần nhiều phải chờ đợi lâu nên chúng tôi phải nghe họ hấp hối.

Có một anh chúng tôi ra công tìm hai ngày trời mà không ra. Anh ta chắc phải nằm sấp nên không quay ngược lại được. Bằng không khó mà hiểu nổi tại sao chúng tôi lại không tìm ra: vì chỉ khi nào người ta sát miệng vào mặt đất mới không tài nào nhận hưởng được tiếng kêu của họ.

Anh ta cũng bị trọng thương, một thứ vết thương độc địa trông thì không nặng đến nỗi làm kiệt lực thân xác ngay và người ta mơ mơ màng màng nửa mê nửa tỉnh, nhưng cũng không phải nhẹ để người ta chịu đựng cái đau và mong lại được bình phục. Kat cho rằng anh ta một là bị gãy xương hông hai là bị bắn lủng xương sườn. Chắc chắn không phải bị thương ở ngực, vì nếu thế đâu còn đủ sức

http://tieulun.hopto.org

mà kêu. Còn nếu phải vết thương nào khác thì đã có thể thấy anh ta ngoi ngóp.

Tiếng anh càng ngày càng khàn. Giọng nghe tuyệt vọng đến nỗi không đâu không nghe. Đêm đầu vài thằng chúng tôi ra ba lần để tìm anh ta. Nhưng khi tưởng đã định hướng được anh ta và bò tới thì lại nghe anh ta hình như ở chỗ nào khác kìa.

Chúng tôi tìm cho đến tảng sáng mà không ra. Suốt ngày chúng tôi ngắm ống nhòm khắp khu đồng, nhưng chẳng thấy gì cả. Sang ngày thứ hai tiếng kêu yếu dần : là vì môi và miệng đã khô.

Ông đại đội trưởng hứa cấp giấy phép đặc biệt phụ thêm ba ngày cho thằng nào tìm ra. Thật là hấp dẫn, nhưng chẳng hứa thì chúng tôi cũng vẫn tận lực tìm : vì nghe tiếng anh ta kêu mà rởn gáy. Kat và Kropp còn mạo hiểm lùng cả buổi chiều, và Albert bị bắn cụt tai cũng vì thế. Công toi, hai anh trở về tay không.

Anh ta kêu gì thì cũng dễ hiểu. Thoạt đầu

http://tieulun.hopto.org

anh ta cầu cứu — đêm sau anh ta hẳn mê sảng, gọi vợ gọi con, chúng tôi thường nghe ra cái tên Elise. Hôm nay thì anh ta chỉ khóc, Tối đến giọng nhỏ dần chỉ còn nghe khục khục. Nhưng kéo dài suốt đêm. Chúng tôi nghe rõ mồn một vì gió tạt về phía chúng tôi. Sáng ra chúng tôi tưởng đâu anh đã an giấc ngàn thu, thế mà vẫn còn nghe anh khục khục nghẹn ngào.

Trời nóng bức mà các người chết lại không được chôn. Chúng tôi không thể đưa họ về hết. Vì đưa về để rồi làm gì đây. Đành để cho bom đạn vùi họ vậy. Nhiều người bụng phình như quả bong bóng. Họ rít, họ rống, họ dãy dụa. Hơi trong bụng chuyển nghe ầm ầm.

Trời xanh không mây. Tối đến oi ả, hơi nóng bốc từ đất lên. Khi gió thổi ngang, nó đưa theo mùi máu, nặng nề và ngòn ngọt. Hơi chết xông lên từ các hố đạn hình như pha lẫn mùi thuốc mê và mùi rửa thối khiến chúng tôi lộn mửa, khạc chẳng ra nuốt chẳng vào.

http://tieulun.hopto.org

o
o o

Các đêm sau yên tĩnh và chúng tôi bắt đầu đi lùng các đai đồng cùng các dù lụa của hỏa châu Pháp. Tại sao người ta lại thích đai đồng chả ai hiểu rõ. Mấy thằng đi nhặt chỉ biết là chúng có giá thế thôi. Nhiều thằng nhặt nhiều đến nỗi khi trở về đi khòm cả người.

Nhưng mãi sau Haie đưa ra một lý do. Nó định tặng con bạn gái nó để đeo bắp chân. Nghe thế bọn Friesian cười ầm. Họ vỗ đùi khoái trá : « Mèng đéc, thằng Haie thế mà khôn, thông minh quá xá.» Nhất là Tjaden ta thú vị khôn tả; chốc chốc lại cầm chiếc đai nào lớn nhất xỏ vào bắp vế mình để xem còn rộng đến chừng nào.

«Này Haie, nàng chắc phải có đôi bắp vế như là, đôi bắp vế——» hắn nghĩ đến cái gì to bự «và chà, mông cô em hẳn phải như là — như là mông voi !»

Haie hớn hở, hảnh diện là con bò của

http://tieulun.hopto.org

mình lại được tán thưởng nhiệt liệt đến thế.

« Nó ngon không chê được,» nó nói vẻ tự mãn.

Còn dù thì được sử dụng thực tế hơn. Theo cỡ ngực thì ba cái hay quá lắm là bốn cái đủ may chiếc áo. Kropp và tôi dùng làm khăn mù-soa. Mấy thằng khác gửi về nhà. Nếu mấy bà mà lại biết mấy cái mãnh giẻ này đôi khi đã phải vào sanh ra tử thế nào mới nhặt được, họ chắc phải kinh hoảng.

Kat bắt chợt Tjaden đang thản nhiên tháo đai một viên đạn không nổ. Phải ai mà làm thế không chừng nó đã nổ, nhưng Tjaden khi nào cũng là thằng số đỏ.

Một buổi sáng hai con bươm bướm đùa giỡn trước chiến hào chúng tôi. Cánh vàng đốm đỏ. Chúng bén mãn đến đây để mà kiếm gì kia ? Không có lấy một cây, không có lấy một cái hoa kể hàng bao dặm. Chúng đậu lên hàm răng một chiếc đầu lâu. Cả chim nữa cũng nhởn nhơ, chúng đã từ lâu làm quen với chiến tranh. Sáng nào, sơn ca cũng đến

http://tieulun.hopto.org

từ vùng Cấm Địa, chả hiểu để làm gì. Chúng béo ra; mỗi khi thấy con nào, chúng tôi cũng bông đùa về nó. Đêm đến chúng tôi nghe tiếng rần rộ sau các chiến tuyến địch. Suốt ngày chỉ là pháo kích thường lệ, nên chúng tôi có thì giờ sửa lại chiến lũy. Lúc nào cũng có trò giải trí, đã có các phi công. Ngày nào cũng tha hồ ngắm họ đánh nhau trên không đếm không xuể.

Máy bay chiến đấu không làm chúng tôi ngại, nhưng máy bay trinh sát thì chúng tôi ghét như hủi : để chúng thấy là ăn pháo kích. Chúng chỉ xuất hiện chừng hai phút là bom đạn rơi lên đầu. Có ngày chúng tôi thiệt mất mười một mạng cũng chỉ vì thế, trong số có năm anh phu cáng. Hai anh bị nát nhừ khiến Tjaden nói có thể lấy thìa cào họ ở vách hầm ra và chôn họ trong một cái cà mèn. Một anh khác bị đứt nửa dưới người và hai chân. Chết, ngực tựa vào bên chiến hào, mặt vàng như chanh, còn ngậm điếu thuốc lá đang cháy. Cháy cho đến khi tắt trên môi anh.

http://tieulun.hopto.org

Chúng tôi đặt mấy người chết vào một hố bom lớn. Đến nay thế là ba lớp, lớp trên đè lớp dưới.

o o
o

Bỗng pháo kích lại bắt đầu giáng xuống. Chả mấy lúc chúng tôi lại ngồi một lần nữa thức thâu canh với cái căng thẳng cứng đờ tiên liệu không không.

Tấn công, phản công, xung kích, đẩy lui — đó là những tiếng nhưng ngụ ý biết bao nhiêu chuyện! Chúng tôi tổn thất khá nặng, phần lớn là tân binh. Viện binh lại được phái đến khu vực chúng tôi. Một trong số các đại đoàn mới toàn những thanh niên mới gọi nhập ngũ hồi năm ngoái. Tập dượt chả được bao, bị đưa ra mặt trận với một kiến thức lý thuyết. Đành rằng biết lựu đạn là cái gì, nhưng chẳng biết tí gì về ẩn nấp, và quan trọng hơn hết, là thiếu hẳn mắt tìm ẩn nấp. Một nếp đất phải cao đủ nửa thước họa chúng mới thấy.

http://tieulun.hopto.org

Mặc dầu cần được viện binh, nhưng bọn tân binh hầu như còn làm vướng chúng tôi hơn là được việc gì cho chúng tôi. Ở cái khu vực tác chiến cam go này, họ quả thật vô tích sự, và rụng như sung. Cái lối đánh từ vị trí hiện nay đòi hỏi cả kiến thức lẫn kinh nghiệm : một anh lính chiến phải cảm quan được hình thù chiến địa, tai phải phân biệt được âm thanh và tính chất của các bom đạn, phải biết quyết định trước chúng sẽ rơi đâu. Chúng sẽ nổ ra sao, và làm sao để ẩn nấp phòng chúng.

Bọn tân binh nhóc dĩ nhiên chẳng biết tí gì về những điều này. Sở dĩ chết cũng chỉ vì không phân biệt được thế nào là đạn nổ ria hay đạn nổ phá, sở dĩ bị lia hàng loạt cũng chỉ vì lo nghe ngóng các tiếng gầm của các đạn nặng rơi tận xa mãi sau và quên cái tiếng léo xéo lạch tạch nhỏ nhẹ của các liên thanh bắn thấp. Chúng tụ vào nhau như đàn cừu thay vì là tản ra, nên ngay cả những kẻ bị thương cũng bị phi cơ rỉa như thỏ.

http://tieulun.hopto.org

Mặt trắng bệch như củ cải, tay nắm chặt trông đến tội, cái can đảm thiều não của tụi nhóc, các cuộc xung phong tấn công của mấy thằng anh dũng cà lơ này, chết khiếp đến nỗi không dám khóc to, má hốc hác, bụng, tay, chân xây xát chỉ thút thít gọi mẹ và ngưng bặt khi người ta nhìn mình.

Gương mặt hốc hác, thiều não, gương mặt chết của chúng trông vô hồn như những thằng bé đã chết.

Mình nghẹn ngào nhìn chúng lâm trận, rồi chạy rồi gục. Thấy mà muốn vả vào đít, chúng ngu quá đi mất, muốn túm chúng lôi đi khỏi cái nơi này mà chúng không được cái tích sự gì. Chúng cũng mặc áo xanh quần xanh cũng đi bốt, nhưng phần lớn đồng phục quá rộng quá dài, ống quần lùng bùng, ống tay lùng bùng, vai chúng quá hẹp, người chúng quá thon; có đời thuở nào binh phục được may theo kích thước trẻ con bao giờ.

Khoảng từ năm đến mười thằng tân binh gục mới có một tay lính cựu gục.

http://tieulun.hopto.org

Một trận tấn công hơi ngạt bất ngờ đã khiến chúng bao thằng mất mạng. Chúng chưa được học hỏi phải làm sao. Chúng tôi thấy một hầm đầy nhóc, đầu tím môi đen. Có thằng nằm trong hố đạn vội gỡ mặt nạ quá sớm : chúng không biết rằng hơi ngạt nằm trong lỗ phải lâu đi nhất : vừa thấy người ta ở trên tháo mặt nạ là ở dưới mình cũng tháo thế là nuốt đủ liều để rồi cháy phổi. Tình trạng chúng thật vô phương cứu thoát, chỉ còn hộc máu và nghẹt thở rồi là ngủm.

TIMSACH.COM.VN

o
o o

Tại một chiến hào, tôi bỗng chạm trán Himmelstoss. Chúng tôi cùng lao mình vào một hầm. Thở không ra hơi chúng tôi nằm cạnh nhau chờ xung phong.

Khi chạy ra, mặc dầu đang bừng bừng dũng khí, tôi chợt nghĩ :

«Ủa, thằng cha Himmelstoss đâu kìa ?» Tôi vội nhảy trở lại xuống hầm thì thấy lão

http://tieulun.hopto.org

chỉ có trầy da chút đỉnh mà nằm vào xó giả vờ bị thương. Mặt hắn trông thờ thẫn. Hắn hoảng ; hắn cũng lại là tay mơ. Nhưng nghĩ đến bọn tân binh đang phanh ngực ngoài kia mà hắn lại chui rúc ở đây, tôi điên tiết.

«Ra ngay !» tôi quát giọng khinh miệt.

Hắn không nhúc nhích, đôi môi run rẩy, râu mép rung theo.

«Ra !» tôi lặp lại.

Lão đứng lên, quị xuống theo bờ tường; răng nhe như con chó gầm gừ.

Tôi túm cánh tay lão lôi đi. Lão sủa.

Tức quá. tôi nắm cổ lão lắc như rũ bị, đầu lão lắc lư.

«Mày đồ giá áo túi cơm, mà có ra ngay không — đồ chó săn, đồ vô liêm sỉ, có ra ngay không thì bảo ?» Mắt lão thờ thẫn, tôi giáng đầu lão vào vách — «Đồ hèn nhát» — tôi đá hông lão — «Đồ chó đẻ» — tôi xô lão ra cửa và túm đầu lão dúi đi trước.

Một làn sóng tấn công khác vừa lên đến nơi. Có một Trung úy chỉ huy. Thấy chúng tôi

http://tieulun.hopto.org

ông hô : «Tiến lên, tiến lên, vào hàng, cùng tiến.» Và lời hô công hiệu hơn là các đòn của tôi. Himmelstoss nghe lệnh, nhìn quanh như thể hồi tỉnh, và cùng bước.

Tôi theo sau nhìn hắn bước. Một lần nữa hắn lại là Himmelstoss lỗi lạc sân tập ; hắn còn vượt lên cả ông Trung úy và còn xa hơn nhiều là khác.

Pháo kích, bắn chặn, màn hoả lực, mìn, hơi ngạt, xe tăng, đại liên, lựu đạn — danh từ, toàn danh từ, ấy thế mà làm thế giới kinh hồn thất đảm.

Mặt chúng tôi đóng vẩy, đầu óc chúng tôi tan hoang, chúng tôi phải đấm phải thụi huỳnh huỵch lắm thằng mới hoàn hồn theo chúng tôi — mắt rát bỏng tay xây xát, đầu gối rướm máu, khuỷu tay trầy trụa.

Bao lâu rồi nhỉ ? Mấy tuần — mấy tháng — mấy năm ? Chỉ biết có ngày. Chúng tôi nhìn thời gian đi qua trong các khuôn mặt nhợt nhạt của những kẻ hấp hối, chúng tôi nhồi thức ăn vào mình, chúng tôi chạy, chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi ném, chúng tôi bắn, chúng tôi giết, chúng tôi nằm bạ đâu nằm đó, chúng tôi yếu đuối kiệt lực, và không gì ủng hộ chúng tôi ngoài điều biết rằng còn có những kẻ yếu hơn, kiệt lực hơn, còn có những kẻ bất lực hơn, mắt trợn trừng, nhìn chúng tôi như những vị thần đã bao lần thoát chết.

Trong những giờ xả hơi, chúng tôi chỉ dẫn họ. «Kìa, nhìn cái đầu ve vẩy kia ? Đạn súng cối đang đến. Ngồi yên, nó chỉ bay qua. Nhưng nếu nó đến thẳng mình thì chạy ngay. Đạn súng cối thì chạy thoát.»

Chúng tôi tập họ thính tai nghe cái tiếng rì rào khó nhận mà thâm độc của các loại đạn nhỏ không phải dễ phân biệt. Phải tập nhận cho ra cái tiếng vù vù như tiếng côn trùng của chúng trong cái ầm ầm long trời lở đất — chúng tôi giảng giải cho họ biết rằng những loại này còn nguy hiểm gấp bội các đạn lớn có thể nghe tiếng trước khá lâu.

Chúng tôi chỉ bảo họ phải ẩn máy bay như thế nào, phải thúc đẩy một tay

http://tieulun.hopto.org

chết khiếp như thế nào khi mình bị tấn công tràn ngập, phải tính lựu đạn thế nào để nổ nửa giây trước khi chấm đất ; chúng tôi dạy họ ném mình vào hố nhanh như chớp các đạn nổ mau : chúng tôi bày họ cách thanh toán một chiến hào bằng một nắm bom ; chúng tôi giải thích sự khác biệt giữa mồi bom địch và bom mình dài ngắn hơn nhau thế nào : — chỉ họ đủ mọi bí quyết để thoát chết.

Họ chăm chú nghe, họ dễ bảo — nhưng khi hữu sự, họ cuống cuồng, thế là làm sai ráo.

Haie Westhus lết bước với một vết thương lớn sau lưng phập phồng theo hơi thở. Tôi chỉ biết siết tay nó ; «Lúa rồi, Paul à,» nó rên rỉ và cắn cánh tay vì đau chịu không thấu.

Chúng tôi từng thấy có người vẫn sống với sọ vỡ trông thấy óc: chúng tôi thấy những thằng lính chạy với hai bàn chân cụt, lảo đảo hai ống chân nát lăn xuống hố bom gần đấy : một anh hạ sĩ bò bằng hai tay hàng

http://tieulun.hopto.org

dặm rưỡi lê đôi đầu gối nát nhừ sau mình; một thằng đi đến trạm cứu thương hai tay nắm ruột thòng lòng : chúng tôi thấy những thằng không mồm, không hàm, không mặt : chúng tôi thấy một thằng răng cắn chặt động mạch của cánh tay mình suốt hai tiếng đồng hồ để khỏi mất máu, để khỏi chết. Mặt trời lặn, đêm đến, đạn vèo vèo, sự sống tàn tạ.

Mảnh đất cỏn con quằn quại trong đó chúng tôi nằm vẫn còn giữ vững. Chúng tôi đã nhường không đầy vài trăm thước cho địch với cái giá chúng đã phải trả. Nhưng trên mỗi thước lại có một thằng nằm chết.

o
o o

Chúng tôi được thay phiên. Bánh xe lăn dưới chúng tôi, chúng tôi đứng thẫn thờ, và mỗi khi nghe «Dây thép — coi chừng», chúng tôi lại chùn gối xuống. Khi ra đây là đang hè, cây cối còn xanh, giờ đã sang thu và đêm xám lạnh. Xe dừng, chúng tôi leo ra — Một

http://tieulun.hopto.org

đống hỗn độn, một mớ còn lại của bao nhiêu tên. Hai bên bờ đường người đứng, đen, gọi lên số liên đoàn, đại đội. Mỗi tiếng gọi lại một nhóm nhỏ đứng tách ra, lơ thơ vài thằng lính xanh xao bần thỉu, đến là lơ thơ, một số sót lại đến là lơ thơ.

Có người gọi số đại đội chúng tôi, ông đại đội trưởng thì phải, cả ông nữa, cũng mang thành tích, một cánh tay đeo băng. Chúng tôi đi lại ông và tôi nhận ra Kat và Albert; chúng tôi đứng với nhau, tựa vào nhau, và nhìn nhau.

Và chúng tôi nghe số đại đội chúng tôi gọi đi gọi lại. Cho ông tha hồ gọi, từ các bệnh viện các hố bom, họ làm sao nghe ông gọi.

Lại một lần nữa: «Đại đội Hai, đứng đây!»

Và rồi nhỏ hơn: «Đại đội Hai không còn ai à?»

Ông im lặng, đoạn nghẹn giọng ông nói: «Có thế thôi à?» và ra lệnh: «Số 1»

http://tieulun.hopto.org

Buổi sáng trời xám, khi ra đi còn hè, và chúng tôi cả thảy trăm rưởi thằng. Giờ chúng tôi rét run, đang độ thu, lá xào xạc, các giọng cất mệt mỏi: «Một — hai — ba —bốn!» và đến băm-hai là hết. Rồi một hồi im lặng, rồi một giọng hỏi. «Còn ai nữa không?» và chờ và rồi nói nho nhỏ: «Sắp thành đội —» và rồi nghẹn ngào và chỉ còn nói được: «Đại đội Hai —» một cách khó khăn: «Đại đội Hai — thủng thẳng bước!»

Một hàng, một hàng ngắn, nặng nề bước trong sáng sớm.

Băm hai thằng.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG VII

HỌ ĐƯA CHÚNG TÔI ĐẾN MỘT TRẠI tân binh xa hơn trước kia để tổ chức lại. Đại đội chúng tôi cần bổ sung trên một trăm người.

Đồng thời, những khi rảnh việc, chúng tôi đi la cà khắp. Hai ngày sau, Himmelstoss lại tìm chúng tôi. Lão không còn hống hách như trước từ cái ngày ra chiến lũy về và muốn làm lành với chúng tôi. Tôi thì sẵn lòng, vì tôi thấy lão đã tận tụy đưa Haie Westhus về khi nó bịthương ở lưng. Vả lại lão cũng biết điều là khi chúng tôi bí địa lão có nhã ý

http://tieulun.hopto.org

mời chúng tôi nhậu nhẹt. Chỉ có Tjaden là còn dè dặt và nghi ngờ.

Nhưng cả hắn nữa cũng bị chinh phục khi Himmelstoss bảo chúng tôi lão sắp thay thế lão trung sĩ hỏa đầu trong thời gian lão nầy đi phép. Để chứng minh lão xuất trình ký đường tặng chúng tôi và riêng tặng Tjaden hai lạng bơ. Lão còn cho chúng tôi ăn thực đơn sĩ quan nữa.

Như thế là lúc nầy chúng tôi có hai cái mà thằng lính nào cũng cần để được thỏa mãn : ăn ngon và khoẻ xác. Nghĩ ra thì chả đáng là bao. Hai năm trước đây chúng tôi ghét cái bản thân mình thậm tệ. Nhưng giờ thì chúng tôi khá sung sướng. Chẳng qua là thói quen — ngay cả mặt trận.

Thói quen giải thích cho điều tại sao ta hình như chóng quên mọi sự. Mới hôm qua chúng tôi còn nằm dưới hỏa lực, hôm nay chúng tôi đã nhanh nhở đi mò mẫm khắp vùng, mai chúng tôi lại ra chiến lũy. Thực sự chúng tôi không quên gì. Nhưng vì đã ở ngoài

http://tieulun.hopto.org

chiến trường lâu, các ngày ở chiến tuyến một khi đã qua chim lỉm trong chúng tôi như một cục đá; đối với chúng tôi chúng quá đáng ngại để chúng tôi có thể nghĩ ngay đến chúng. Nếu cứ nghĩ đến chúng, chúng tôi hẳn đã đi đời nhà ma từ khuya. Chả mấy lúc tôi tìm ra điều này : —ngày nào mình còn cứ rúc đầu nhắm mắt ngày đó mình vẫn còn chịu đựng được khủng khiếp; —nhưng nếu cứ nghĩ đến nó là nó xơi tái mình ngay.

Cũng như khi lâm trận chúng tôi trở thành những con thú, vì chỉ có thế chúng tôi mới còn sống sót, thì khi nghỉ xả hơi chúng tôi lại biến thành những thằng nghịch ngợm la cà. Chúng tôi không thể làm khác, đó là một sự cần thiết. Chúng tôi muốn sống với bất cứ giá nào; nên chúng tôi không thể làm nặng mình với những cảm tình mặc dầu có thể là văn vẻ đẹp đẽ vào cái thời bình, nhưng ở đây thì quả hợm hĩnh. Kemmerich chết rồi, Haie Westhus đang hấp hối, vào Ngày Phán xét họ sẽ phải mệt

http://tieulun.hopto.org

với cái thân bình thẳng Hans Kramer bị đạn rơi trúng ngay người nát bét như tương biết sao mà vá viu ; Martens mất cha nó hai cẳng Meyer chết, Max chết, Bever chết. Hammerling chết. Một trăm hai chục thằng bị thương nằm rải rác đâu đó; nghĩ thật xót xa, nhưng giờ thì ăn nhằm gì đến chúng tôi—chúng tôi còn sống mà. Nếu chúng tôi có thể cứu được họ, thì người ta thấy chúng tôi không quản ngại gì nhưng tôi sẵn lòng thử thách mặc dầu chính chúng tôi cũng đang bị thử thách; vì chúng tôi có thể lý tưởng hào hiệp khi chúng tôi thích; bảo sợ thì chúng tôi không biết sợ là bao—nhưng khiếp cái chết thì có; nhưng đó lại là chuyện khác, là thuộc về thể xác.

Nhưng các bạn đồng đội chúng tôi đã chết, chúng tôi đã không giúp gì được họ, họ đã được an nghỉ—và ai mà biết được những gì đang chờ đợi chúng tôi ? Chúng tôi chỉ biết sao cho khỏe xác và ngủ và ăn đầy bụng được chừng nào cứ ăn, và uống và hút để đừng

http://tieulun.hopto.org

phí thời giờ. Đời ngắn mà.

o
o o

Cái khủng khiếp của mặt trận chìm lỉm khi chúng tôi quay lưng lại nó: chúng tôi bông đùa sỗ sàng gớm ghiếc về nó ; như thế để khỏi phát điên : ngày nào còn quan niệm nó như thế ngày đó chúng tôi còn duy trì được kháng lực của mình.

Nhưng chúng tôi không quên. Thật là láo toét khi trong những tin chiến trường họ ba hoa về cái vui nhộn của lính tráng. Rằng vừa ra khỏi mặt trận là lo nhảy nhót. Chúng tôi làm thế chẳng phải vui nhộn : chúng tôi vui nhộn vì không vui nhộn chúng tôi không sống nổi. Nếu không thế chúng tôi lại không có sức chịu đựng ; mỗi tâm trạng chúng tôi chua chát thêm.

Và điều này tôi biết : tất cả các cái này mà giờ đây, trong khi chúng tôi đang còn trong chiến tranh, chìm lỉm trong chúng tôi như một hòn đá, sau chiến tranh sẽ lại trồi

http://tieulun.hopto.org

lên, và rồi sẽ mở đầu gỡ rối giữa sống và chết.

Những ngày, những tuần, những năm ở ngoài này sẽ trở lại, và các bạn đồng đội đã chết của chúng tôi lúc đó sẽ lại đứng lên diễn hành với chúng tôi, tâm trí chúng tôi sẽ sáng suốt, chúng tôi sẽ có một chủ trương, và chúng tôi sẽ diễn hành như thế, các bạn đồng đội đã chết bên cạnh chúng tôi, những năm ngoài Mặt Trận sau lưng chúng tôi : — để chống lại ai, để chống lại ai đây ?

TIMSACH.COM.VN

o
o o

Dạo trước ở nơi này có một hý viện quân đội. Các tấm quảng cáo màu của các buổi diễn còn dán trên một tấm bảng. Mắt thao láo Kropp và tôi đứng trước bảng. Chúng tôi không thể tin rằng những thứ này lại còn có. Một cô gái trong chiếc áo mỏng mùa hè với thắt lưng da láng bóng quanh hông. Nàng đứng một tay trên lan can một tay cầm chiếc mũ rơm. Nàng đi tất trắng giầy trắng, giầy

http://tieulun.hopto.org

đẹp có khoen cao gót. Sau nàng là một cái hồ mỉm cười với sóng bạc đầu, bên cạnh là một cái vũng sáng tươi. Nàng là một cô gái xinh xắn mũi dọc dừa, môi đỏ, đùi thon, hết sức sạch và rất trải chuốt, nàng chắc phải một ngày tắm hai lần và không bao giờ có đất dưới móng tay. Quá lắm thì cũng chơi vài hạt cát ngoài bãi.

Cạnh nàng là một người đàn ông mặc quần trắng, áo xanh lơ, đội mũ thuyền trưởng; nhưng chúng tôi không mấy để ý đến gã.

Đối với chúng tôi cô gái trên bức quảng cáo thật là một kỳ quan. Chúng tôi đã quên bẵng là còn có những của như thế, và ngay lúc này chúng tôi mắt nhìn mà cũng còn ngờ ngợ. Đã mấy năm nay chúng tôi đâu được thấy có ai như thế, có ai mà lại sung sướng, kiêu diễm và hớn hở đến như thế. Đó là thời bình, hẳn phải là thời bình ; chúng tôi cảm thấy sảng khoái.

«Nhìn đôi giầy mong manh kia xem, đi giầy đó nàng đi bộ được bao lăm,» tôi nói,

http://tieulun.hopto.org

và rồi bắt đầu cảm thấy ngớ ngẩn, vì không gì ngớ ngẩn bằng đứng trước tấm hình như thế mà lại chỉ nghĩ đến đi bộ.

«Nàng chừng bao nhiêu?» Kropp hỏi.

«Nhiều lắm hăm hai là cùng,» tôi phỏng đoán.

«Thế là phải nhiều tuổi hơn bọn mình. Theo tao thì không quá mười bảy!»

Chúng tôi nổi da gà.

«Phải thế thì hay quá nhỉ, Albert, mày nghĩ sao?»

Nó gật. «Ở nhà tao cũng có quần trắng.»

«Quần trắng,» tôi nói, «Nhưng một cô gái như thế—»

Chúng tôi liếc nhau. Ở đây còn có gì mà vây vố — hai bộ binh phục rách mướp, nhọ nhem, bẩn thỉu. Không biết cạnh tranh làm sao cho được.

Thế là chúng tôi xuống tay xé nát anh chàng mặc quần trắng khỏi tấm bảng, và cẩn thận không hại gì đến cô gái. Thế cũng là cạnh tranh rồi đấy chứ.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

«Dù sao thì mình cũng đi bắt rận đi.» Kropp đề nghị.

Tôi không hứng lắm, vì có sạch rận thì quần áo mình cũng chẳng đẹp gì hơn, và chỉ vòng hai tiếng đồng hồ sau, có rận lại hoàn có rận. Nhưng khi ngắm lại bức hình, tôi đồng ý. Tôi còn đi xa hơn.

«Mình đào đâu được một chiếc sơ-mi sạch thì hay quá —»

«Cần lo tất thì hơn,» Albert nói, không phải không đúng.

«Ừ, có lẽ phải xoay cả tất nữa. Thôi mình thử đi xem.»

Rồi là thấy Leer và Tjaden lảng vảng đến; chúng nhìn tấm quảng cáo và tức thì câu chuyện trở thành tục tĩu. Thằng Leer là thằng đầu tiên trong lớp chúng tôi đã nếm mùi gái, nên nó tả tỉ mỉ mê ly lắm. Nó tán thưởng tấm hình theo cái lối của nó, và Tjaden ủng hộ nó hết mình.

Đúng ra chúng tôi cũng không bất bình gì. Đã là linh thằng nào không tục tĩu : chỉ

http://tieulun.hopto.org

có điều lúc này không hợp ý chúng tôi nên chúng tôi lẳng đi đến trại diệt rận với cái cảm tưởng như đến một cửa hàng phục sức các người sang trọng vậy.

o
o o

Những ngôi nhà chúng tôi trọ nằm gần kênh. Bên kia kênh có mấy cái ao bên bờ có bạch dương — bên kia kênh cũng lại có cả gái nữa.

Các nhà bên này đều bị bỏ hoang. Bên kia tuy thế thỉnh thoảng còn thấy bóng người.

Chiều đến chúng tôi đi bơi. Có ba nàng lẳng vẳng bên bờ sông. Các nàng chầm chậm bước mà lại không chịu nhìn đi chỗ khác, mặc dầu chúng tôi đâu có mặc đồ tắm.

Leer cất tiếng gọi. Các nàng cười và dừng lại nhìn chúng tôi. Chúng tôi nói ghẹo họ bằng tiếng Pháp bồi, nói nhăng nói cuội, nói vội nói vàng, nói lung tung, miễn sao giữ các nàng lại. Các nàng cũng chẳng mỹ miều gì,

http://tieulun.hopto.org

nhưng ở cái xó này đào đâu ra của quí ?

Một nàng trông cũng mảnh mai, nhỏ nhắn, tóc nâu. Mỗi lần cười hàm răng trắng ởn. Lanh lẹn, chiếc váy lả lướt quanh đôi chân nàng. Mặc dầu nước lạnh chúng tôi rất phởn làm đủ trò để giữ các nàng lại. Chúng tôi bông đùa và họ nói lại những gì chúng tôi chẳng hiểu gì cả ; chúng tôi cười xòa ra hiệu. Tjaden ranh mãnh hơn. Nó chạy vào nhà, lấy một ổ bánh mì quân đội giơ lên.

Cái mồi thật là nhậy. Các nàng gật và ra hiệu cho chúng tôi đến. Nhưng chúng tôi đâu dám. Có lệnh cấm không được sang bờ bên kia. Các cầu đều có lính canh. Không có giấy phép đâu sang được. Nên chúng tôi ra hiệu là các nàng phải sang bên này ; nhưng các nàng lắc đầu chỉ cây cầu. Họ cũng không được phép qua. Các nàng quay đi chậm rải bước theo bờ kênh, nhưng vẫn không rời con đường mòn bên bờ. Chúng tôi bơi theo họ. Được vài trăm thước họ quay đi chỉ vào một ngôi nhà cách bờ kênh không bao xa, có cây

http://tieulun.hopto.org

có cối xum xuê.

Leer hỏi phải chăng các nàng ở đấy.

Các nàng cười — đúng rồi, nhà họ.

Chúng tôi nói chúng tôi muốn đến chơi, khi nào mà lính canh không thấy. Đêm. Đêm nay.

Các nàng giơ tay, áp vào nhau, đặt mặt lên và nhắm mắt lại. Họ hiểu. Nàng mảnh mai tóc nâu còn đi một điệu nhảy. Nàng tóc vàng líu lo : «Bánh mì — tốt tốt».

Chúng tôi nhanh nhảu cam đoan sẽ mang bánh đến. Và những thứ khoái khẩu khác nữa, chúng tôi đảo mắt đưa tay cố giải thích. Leer ta gần uống nước khi toan chứng minh một cái xúc xích. Nếu cần chúng tôi dám hứa khiêng cả kho quân lương sang. Các nàng bỏ đi và chốc chốc lại quay lại nhìn. Chúng tôi leo lên bờ bên này kênh và nhìn xem phải chăng họ vào ngôi nhà kia vì họ dám nói láo lắm a. Đoạn chúng tôi bơi trở lại.

Không ai được qua cầu mà không có giấy phép, nên chỉ còn cách chờ tối đến là bơi

http://tieulun.hopto.org

qua. Chúng tôi háo hức chờ đợi. Nóng lòng quá chúng tôi phải lại quán làm ly bia và uống tí rum.

Vừa uống rum vừa phịa chuyện ra điều mình sành gái. Thằng này sẵn sàng tin chuyện thằng kia, háo hức chờ đợi phiên mình để phét hơn thằng bạn. Tay chân bồn chồn, chúng tôi hút thuốc liên miên, cho đến khi Kropp nói : «Ta mang cho các nàng ít thuốc hút chơi chứ há». Thế là mỗi thằng dành ra ít điếu nhét dưới mũ.

Trời ngả màu táo xanh. Chúng tôi bốn thằng, nhưng chỉ có ba nàng ; chúng tôi phải khai trừ thằng Tjaden bằng cách đổ rum cho nó say bí tỉ. Trời vừa buông tối là chúng tôi trở về nhà trọ dìu thằng Tjaden đi giữa. Chúng tôi phởn phơ nghĩ đến chuyện sắp tới mà nóng ran người. Nàng nhỏ nhắn tóc nâu là của tôi, chúng tôi lật bài thằng nào hơn điểm thì được nàng.

Tjaden lăn xuống ổ rơm ngáy. Có lúc nó mở mắt nhe răng cười tinh quái khiến chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi đã giật mình lo ngại và tưởng đâu nó vờ để xỏ chơi, và chúng tôi đã tốn tiền đãi rượu nó khơi khơi. Nhưng rồi nó lại ngã xuống ngủ như chết.

Chúng tôi mỗi thằng mang theo một ổ bánh tướng gói giấy nhật trình. Thêm vào đó ít thuốc lá, ba khẩu phần xúc xích gan vừa được phát chiều nay. Quà thế kể cũng đã hậu.

Chúng tôi giấu kỹ vào trong bốt ; chúng tôi phải na theo e dẫm phải dây kẽm gai hay mảnh chai trên bờ bên kia. Vì phải bơi nên không mang theo quần áo gì khác. Nhưng cũng chẳng xa gì và trời lại tối như bưng.

Chúng tôi lẻn đi tay cầm bốt. Chúng tôi nhẹ nhàng trườn xuống nước, bơi ngửa, đôi bốt đựng quà giơ trên đầu.

Chúng tôi dọ dẫm leo lên bờ bên kia, lấy các gói ra và xỏ bốt vào. Chúng tôi kẹp các gói dưới nách. Và cứ thế, ướt như chuột lột trần như nhộng, có độc đôi bốt đi chân. Chúng tôi nhón chân rảo bước. Chúng tôi lần ngay ra nhà. Nhà nằm dưới đám cây.

http://tieulun.hopto.org

Thằng Leer dẫm phải cái rễ trợt chân xầy cùi chỏ.

«Chả sao,» chàng ta phởn phơ nói.

Cửa sổ đóng. Chúng tôi lẻn đi quanh nhà cố nhìn qua các khe hở. Chúng tôi đâm nóng ruột. Bỗng Kropp do dự :

« Lỡ có lão thiếu tá nào với các-ả thì sao?»

« Thì đánh bài tầu mã.» Leer nhe răng, « lão có giỏi thì ghi lấy quân số ở đây này» và vỗ vào đít.

Cửa sân mở. Tiếng bốt chúng tôi lộp cộp Cánh cửa mở, một khe sáng rọi và có tiếng đàn bà thốt vẻ sợ sệt.

«Suỵt! suỵt! *bạn mà — bạn tốt*» chúng tôi nói, và đưa các gói quà ra minh chứng.

Hai nàng kia giờ cũng đi ra, cửa mở rộng và ánh sáng tràn lên chúng tôi. Các nàng nhận ra chúng tôi và cười vang thấy chúng tôi như ba con nhộng. Các nàng vừa đi vào cười rủ rượi, múa may nhún nhảy. Trông mới dẻo chứ !

«*Chờ chút.*» Họ biến đi rồi ném cho chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi vài thứ mặc đỡ và chúng tôi hân hoan khoác lên người. Đoạn chúng tôi bước vào. Một chiếc đèn nhỏ cháy trong phòng; phòng ấm cúng thoang thoảng mùi thơm. Chúng tôi mở gói và giơ quà tặng các nàng. Mắt các em sáng rỡ, rõ ràng là các em đói.

Rồi là chúng tôi đâm ra ngượng nghịu. Leer ra hiệu bảo các em ăn, thế là các em lại sống động, đi lấy đĩa lấy dao và ăn ngon ăn lành, giơ từng miếng xúc xích gan lên ngắm nghía trước khi ăn, và chúng tôi bẽnh diện ngồi ngắm.

TIMSACH.COM.VN

Các em chuyện trò như pháo rang; — chúng tôi lõm bõm câu được câu chăng, nhưng chăm chú nghe, những tiếng nghe có chiều thân thiện. Chắc hẳn chúng tôi thằng nào trông cũng còn non choẹt. Tóc nâu mảnh mai vuốt tóc tôi và nói những cái mà tất cả phụ nữ Pháp đều nói:

« Chiến tranh — thật khổ — tội bọn trẻ »

Tôi ôm chặt cánh tay nàng di môi vào lòng bàn tay nàng. Các ngón tay nàng ôm lấy

http://tieulun.hopto.org

mặt tôi. Sát bên tôi là đôi mắt bỡ ngỡ của nàng, nước da nâu dịu đôi môi đỏ. Miệng nàng nói những lời tôi không hiểu. Tôi cũng chẳng hiểu rõ đôi mắt nàng; đôi mắt hình như nói nhiều hơn là chúng tôi tiên liệu khi thoạt đến.

Còn có nhiều phòng bên. Đi ngang tôi thấy Leer đang say sưa với nàng tóc vàng. Và nó có vẻ sành sỏi lắm. Còn tôi — tôi hoang mang trong cô tịch, trong bạc nhược, trong một sự đắm đuối mà tôi phó mặc thân mình một cách tin tưởng. Các dục vọng của tôi hỗn tạp dị kỳ, vừa là khao khát vừa là đau khổ. Tôi cảm thấy choáng váng, ở đây không còn có cái gì để mình còn vấu víu. Bốt để ở cửa ngoài, họ đưa dép cho chúng tôi, và giờ đây chả còn cái gì để nhắc nhở cho tôi cái nghênh ngang tự tin của thằng lính tác chiến: không súng, không dây lưng, không binh phục, không mũ. Tôi buông mình vào cái xa lạ, đến đâu thì đến — tuy nhiên, mặc dầu biết thế, tôi vẫn cảm thấy sờ sợ.

http://tieulun.hopto.org

Tóc nâu mảnh mai nhíu mày khi nàng suy tư ; nhưng khi nàng nói lông mày bất động. Và lắm khi âm thanh không còn là một tiếng mà nghẹn ngào hoặc lướt trên tôi đang dở : một vòng cung, một đường môn, một sao chổi. Tôi đã biết được gì — tôi biết được gì ?— Những cái tiếng của cái ngôn ngữ xa lạ này, mà chẳng hiểu quái gì, chúng mơn trớn tôi và làm lòng mình lắng lại, căn phòng trở thành mờ ảo, tan trong cái nửa sáng, và chỉ còn cái khuôn mặt trên tôi sống, là sáng.

Không gì biến đổi bằng một khuôn mặt ; mới trước đây một giờ nó còn xa lạ, thế mà giờ đây, nó đượm vẻ âu yếm chẳng phải phát ra từ nó, mà từ đêm tối, từ đời từ máu, tất cả đều như đồng sáng lên ở nó. Mọi vật trong phòng cũng được nó biến đổi, trở thành biệt lập, và tôi cảm thấy gần như kinh hoàng khi thấy cái bàn tay nâu mát vuốt lên làn da trắng trẻo của mình dưới ánh đèn mờ ảo.

Khung cảnh này mới khác hẳn khung cảnh các nhà thổ của lính làm sao chứ, nhưng nhà

http://tieulun.hopto.org

thổ mà chúng tôi được phép đến, và đến đứng nối đuôi nhau chờ đến phiên mình. Tôi ước gì mình đừng bao giờ nghĩ lại, nhưng cái thèm muốn cứ vô tình lái tâm trí mình phải nhớ và tôi sợ, vì có lẽ không khi nào mình lại còn thoát khỏi được sự ám ảnh của chúng.

Nhưng rồi tôi cảm thấy đôi môi của tóc nâu mảnh mai và áp chặt môi mình, nhắm nghiền mắt lại và buông trôi hết, chiến tranh và kinh hoàng và thô lỗ, để trở lại trẻ trung sung sướng ; tôi liên tưởng đến hình cô gái trên tấm quảng cáo và, trong một lúc, tưởng đâu đời mình sống là để chiếm cho được nàng. Và nếu tôi chìm sâu vào đôi cánh tay đang ôm chặt mình, không chừng một phép lạ sẽ diễn ra...

o
o o

Một lúc sau, chúng tôi lại quây quần. Leer phởn lắm. Chúng tôi xỏ bốt giã từ quyến

http://tieulun.hopto.org

luyến. Không khí ban đêm làm nguội thể xác nóng hổi của chúng tôi. Bóng các cây bạch dương lù lù trong tối. Trăng lơ lửng trên trời, lơ lửng dưới nước con kênh. Chúng tôi không chạy, chúng tôi sải bước bên nhau.

«Đáng giá một khẩu phần chứ nhỉ,» Leer nói.

Tôi không hé môi, tôi cũng sướng lắm chứ.

Đoạn chúng tôi nghe tiếng chân người vội lần sau lùm cây.

Tiếng chân lại gần, lại sát chúng tôi. Chúng tôi thấy một thằng lính cũng nhộng như chúng tôi : cũng một gói kẹp nách, cũng nhong nhong chạy tới. Đúng là thằng Tjaden tất ta tất tưởi. Nó đã biến mất.

Chúng tôi cười xòa. Sáng mai thế nào nó cũng rủa.

Chúng tôi lại trở về các ổ rơm của mình : chả ma nào thấy.

o
o o

http://tieulun.hopto.org

Tôi được gọi lên văn phòng. Ông đại đội trưởng cho tôi giấy phép, giấy đi đường và chúc tôi thượng lộ bình an. Tôi nhìn xem được phép bao lâu. Mười bảy ngày — mười bốn ngày phép và ba ngày đi đường. Thế không đủ, tôi xin năm ngày đi đường. Bertinck chỉ vào giấy. Tôi thấy mình không phải trở về để ra ngay mặt trận. Về phép phải đi trình diện tại một trại ở vùng đầm lầy để qua một lớp huấn luyện.

Mấy thằng chúc mừng tôi. Kat nhắn tôi một điều, là nên cố làm sao xoay được một công tác ở căn cứ. «Khéo ra thì cứ đeo cho đến hết chiến.»

Tôi thích giá được ở lại đây tám ngày nữa hãy đi phép ; chúng tôi còn ở được đây lâu hơn thế và ở đây đang sướng.

Dĩ nhiên tôi phải đưa mấy thằng lại quán đãi một chầu. Chúng tôi thằng nào cũng ngà ngà say. Tôi cảm thấy buồn: mình sẽ vắng mặt sáu tuần – Đành rằng thế là may, nhưng liệu những gì sẽ xảy ra khi tôi trở lại ?

http://tieulun.hopto.org

Liệu tôi sẽ gặp lại chúng nó không? Thằng Haie đi đoong rồi — và tới thằng nào đây?

Trong khi uống, tôi nhìn từng thằng một. Albert ngồi bên tôi phì phà điếu thuốc, lặng thinh, hai thằng xưa nay vẫn cặp kè bên nhau; — trước mặt ngồi chồm chỗm là Kat, vai khòm khòm, ngón tay cái bự, giọng bình tĩnh — Muller răng vẫn cười như vỡ chợ; Tjaden với đôi mắt chuột ranh mãnh; — Leer để râu xồm xoàm trông như thể ít nhất cũng bốn mươi.

Khói quyện đặt trên đầu chúng tôi. Lính mà không hút đâu có được? Quán rượu là nơi ẩn náu, và bia đâu phải chỉ là rượu, mà là một phép mầu cho người ta duỗi cẳng duỗi tay được thoải mái an toàn. Chúng tôi trịnh trọng duỗi cẳng ra trước và nhồ đánh phẹt, chỉ có thế. Tất cả những cái ấy trồi dậy hẳn trước một thằng sáng mai phải lên đường.

Đêm đến chúng tôi lại sang bên kia kênh. Tôi ngại ngùng bảo tóc nâu nhỏ nhắn

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

rằng tôi sắp đi, và khi trở lại chúng tôi chắc phải từ biệt đi xa; chúng mình sẽ không còn bao giờ tái ngộ. Nhưng cô nàng chỉ gật không mấy quan tâm. Thoạt đầu tôi thắc mắc không sao hiểu nổi, rồi bỗng tôi chợt hiểu. Phải, Leer nói đúng; nếu mình phải ra mặt trận, cô nàng sẽ lại bảo mình «*tội nghiệp thằng bé*»; nhưng chỉ có đi phép — thì cô nàng đâu thèm nghe, có gì là hay ho. Thế mà cứ chí choé cái lỗ miệng nghe phát tởm. Mình mơ một phép lạ tỉnh giấc chỉ thấy ổ bánh mì.

Sáng hôm sau, đi tẩy rận rồi, tôi ra ga. Albert và Kat đi tiễn. Đến nơi họ bảo còn hai giờ nữa tàu mới chạy. Hai thằng phải về làm công tác. Chúng tôi giã từ nhau.

«May mắn nghe, Kat; may mắn nghe, Albert.»

Họ đi, vẫy tay vài ba lần. Bóng họ nhỏ dần. Tôi biết từng bước một, từng cử động một của họ; xa mấy tôi cũng nhận ra họ. Rồi là mất dạng. Tôi ngồi lên ba - lô và đợi.

Bỗng tôi nôn nao muốn đi ngay cho rảnh.

http://tieulun.hopto.org

o
o o

Tôi nằm nhiều sân ga : đứng trước nhiều nhà bếp ; ngồi trên nhiều ghế băng ; — mãi rồi cảnh vật trở thành ảm đạm, bí mật, và quen thuộc. Nó lướt qua các cánh cửa sổ hướng tây với các làng mạc, các mái rơm như những chiếc mũ đặt lên các ngôi nhà nửa gỗ quét vôi trắng, các đồng lúa, ống ánh như xà cừ dưới ánh nắng chênh chếch, các vườn quả, các vựa thóc và các cây chanh.

Tên các ga bắt đầu mang ý nghĩa và tim tôi hồi hộp. Con tàu lạch chạy, tôi đứng ở cửa sổ bám lấy khung cửa. Những cái tên này đánh dấu các ranh giới của thời thơ ấu của tôi.

Các cánh đồng cỏ mềm mại, đồng lúa, nông trại ; xa xa bóng một cặp ngựa cô đơn cử động trên con đường chạy song song với đường chân trời — một hàng rào, với những dân quê đứng chờ, các cô gái vẫy tay, các trẻ nít tung tăng đùa giỡn trên bờ đê, các

http://tieulun.hopto.org

nẻo đường đi sâu vào cảnh vật, những con đường êm ả không bóng trọng pháo

Chiều rồi, và nếu con tàu không xình xịch chắc tôi phải khóc to. Cánh đồng trải mình thật rộng.

Xa xa, bóng dáng xanh dịu của dãy núi bắt đầu hiển hiện. Tôi nhận ra đường nét đặc thù của rặng Doldenberg, một cái lược gẫy, từ ven rừng nhảy chồm ra. Sau đó là thị trấn.

Nhưng giờ đây ánh nắng trào qua cảnh vật, hoà tan mọi cái trong cái sáng đỏ vàng của mình, con tàu uốn mình theo một khúc quanh, rồi một khúc nữa : — xa xa, thành một hàng dài cây trước cây sau là rặng bạch dương, huyền ảo, lơ lửng và mờ tối, làm bằng bóng tối, ánh sáng, và thèm khát.

Cánh đồng xoay tròn khi con tàu bao quanh nó, và các khoảng cách giữa các cây thu hẹp : rặng cây trở thành một khối và thoáng một lúc tôi chỉ thấy một cây — rồi chúng lại hiện ra sau cây trước nhất, lại đứng

http://tieulun.hopto.org

thành hàng dài trên nền trời cho đến khi bị các ngôi nhà đầu tiên che khuất.

Một ngã tư. Tôi đứng ở cửa sổ, tôi không sao dứt mình đi được. Tụi kia lấy hành lý sẵn sàng xuống tàu. Tôi nhẩm lại tên con đường vừa chạy ngang — Mremerstrasse — Bremerstrasse —

Bên dưới là người đi xe máy, xe vận tải, người và người, một con đường xám và một con đường hầm xám: — nó ôm lấy tôi như thể là mẹ tôi. Rồi tàu dừng lại, và đây là nhà ga với tiếng ồn, tiếng kêu và lính gác. Tôi xách ba-lô cài đai lại, cầm lấy súng và lảo đảo bước xuống.

Đứng trên sân tôi nhìn quanh ; tôi chả quen một ai trong số những người tất tưởi đi đi lại lại. Một dì phước Hồng Thập Tự đưa tôi một ly gì mời uống. Tôi quay đi, dì ta nhìn tôi mỉm cười ngu xuẩn ra điều tự phụ ; «Này chú, ta mời chú lính uống cà phê !»—Dì ta gọi tôi «Chiến hữu,» nhưng tôi cũng chẳng buồn uống.

http://tieulun.hopto.org

Bên ngoài trước ga giòng sông gầm gừ chảy dọc theo con đường phố, nó lao đi sủi bọt từ các thủy môn của con cầu nhà máy, Sừng sửng ở đấy là cái vọng lâu vuông cũ có mặt đồng hồ. Trước nó là cây chanh lớn lốm đốm và sau nó là trời chiều.

Nơi đây chúng tôi thường ngồi—cách đây bao nhiêu nhỉ—chúng tôi từng đi qua cây cầu này từng thở cái mùi nước đọng man mát hăng hắc : chúng tôi từng cúi nhìn cái mặt nước lặng lờ bên này thủy môn, nơi các cây leo và cỏ xanh bám lấy các cột chân cầu :—và những ngày nóng nực chúng tôi ngồi ngắm mặt nước sủi bọt ở bờ bên kia thủy môn và kể nhau nghe chuyện nầy chuyện nọ về mấy ông thầy dạy mình.

Tôi đi qua cầu, nhìn trái : nước vẫn đầy rêu như bao giờ, và vẫn tung toé lên thành những vòng cung lóng lánh. Trong ngôi nhà vọng lâu các cô thợ giặt vẫn đứng cánh tay trần như thủa nọ trước các quần áo giặt sạch, và hơi nóng máy ủi vẫn bốc qua các cửa sổ

http://tieulun.hopto.org

mở rộng. Mấy con chó tung tăng trên con đường hẹp, trước cửa nhà người ta đứng nhìn theo tôi đi qua, bằn thỉu lách cách.

Tại tiệm bánh này chúng tôi thường đến ăn kem, và tập hút thuốc ở đây. Đi xuôi đường tôi nhận ra từng tiệm một, các nhà kho thuộc địa, tiệm thuốc, tiệm thuốc lá. Và sau hết tôi đứng trước một cái cửa nâu với then đã mòn và tay tôi nặng hẳn. Tôi mở cửa và một luồng hơi mát lạ lùng ùa ra đón tôi. Mắt tôi mờ lại.

Cầu thang cọt kẹt dưới đôi bốt. Trên gác một cánh cửa lẹt kẹt, có người từ lan can nhìn xuống. Đó là cửa bếp, họ đang nướng bánh khoai, nhà sặc mùi bánh, và hôm nay dĩ nhiên là chủ nhật; đó hẳn là chị tôi đang nhìn xuống. Trong một lúc tôi thèn thẹn cúi đầu, đoạn tôi bỏ mũ ngước nhìn lên. Đúng, chị cả tôi.

«Paul,» chị kêu lên, «Paul.—»

Tôi gật, ba-lô va vào thành cầu thang; cây súng nặng quá.

http://tieulun.hopto.org

Chị mở một cánh cửa gọi : «Mẹ à, mẹ à, Paul về rồi.»

Tôi không bước được nữa — Mẹ ơi, mẹ ơi, Paul đã về.

Tôi tựa người vào tường nắm lấy mũ lấy súng. Tôi nắm thật chặt, nhưng không sao bước lên được một bước, cầu thang trước mờ hẳn, tôi chống báng súng áp vào chân tự đỡ mình và cắn răng thật chặt, nhưng tôi không nói được lên lời, tiếng kêu của chị tôi đã làm tôi kiệt lực, tôi không còn làm gì được. Tôi cố cười, cố nói, nhưng không ra lời, tôi chỉ biết đứng đấy, đứng giữa cầu thang, khổ sở, bất lực, tê liệt, và bất chấp ý chí tôi nước mắt chảy giòng trên má.

Chị tôi lại chạy ra bảo : «Sao, gì thế em ?»

Tôi mới lấy lại bình tĩnh lảo đảo bước tiếp lên đầu cầu thang. Tôi tựa súng vào một xó, đặt ba-lô sát vào chân tường, đặt mũ lên ba-lô, vứt các trang cụ và hành lý xuống. Đoạn dõng dạc nói : «Cho tôi chiếc khăn mù soa.»

http://tieulun.hopto.org

Chị mở tủ lấy một chiếc đưa tôi, tôi lau mặt. Trên đầu tôi trên tường vẫn còn treo cái hộp kính với những con bướm màu mà dạo nọ tôi sưu tầm.

Giờ thì tôi nghe tiếng mẹ tôi. Từ trong phòng ngủ vọng ra.

«Mẹ ngủ ?» tôi hỏi chị.

«Mẹ đau—» chị đáp.

Tôi vào, cầm tay mẹ và cố bình tĩnh nói : «Mẹ, con về đây này.»

Bà nằm yên trong cái sáng lờ mờ. Đoạn bà hỏi giọng lo âu :

«Con có bị thương không ?» và tôi cảm thấy cái nhìn soi bói của bà.

«Không, con về phép.»

Mẹ tôi xanh lắm. Tôi không dám thắp đèn.

«Thế mà giờ đây mẹ nằm,» bà nói, «nằm khóc thay vì là phải vui.»

«Mẹ đau sao mẹ ?» tôi hỏi.

«Hôm nay cũng đã ngồi dậy được chút đỉnh,» bà nói quay lại chị tôi chốc chốc lại

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

chạy sang bếp coi chừng bánh cháy: «Rồi lấy bình mứt nhàm lê ra, con ưa ăn lắm phải không?» bà hỏi tôi.

«Thưa mẹ, vâng, đã lâu con không được ăn.»

«Chị biết thế nào cũng về,» chị tôi cười, «bánh khoai là thứ em thích mà, lại ăn với mứt nhàm lê còn phải nói.»

«Và hôm nay lại là ngày chủ nhật.» tôi nói thêm.

«Con ngồi đây, cạnh mẹ,» mẹ tôi nói.

Bà nhìn tôi. Tay bà trắng xanh và gầy gò so với tay tôi. Hai mẹ con không nói gì nhiều : và cũng may bà không hỏi gì. Tôi biết nói sao ? Những gì tôi có thể mong ước đã an toàn ra khỏi, và ngồi đây cạnh mẹ. Và trong bếp chị tôi đứng làm bánh tối, vừa làm vừa hát.

«Con tôi,» mẹ tôi se sẽ nói.

Trong nhà tôi, chúng tôi không hay bộc lộ tình cảm ; những người nghèo cặm cụi mải lo làm lo ăn không nghĩ đến chuyện vồn vã.

http://tieulun.hopto.org

Không quen bàn cãi những cái mình đã biết. Khi mẹ tôi nói «con tôi», chỉ có hai tiếng đó có ý nghĩa nhiều hơn là từ một bà mẹ nào khác nói ra. Tôi thừa biết là bình mứt nham lê là bình mứt duy nhất để dành hàng bao tháng nay, và để dành cho tôi; và những chiếc bánh có phần đã cũ mà bà cũng cho tôi. Bà đã có dịp nào đó có được vài chiếc và đã cất đi cho tôi.

Tôi ngồi bên giường, và ngoài cửa sổ mấy cây dẻ ngoài vườn bia đắng trước ông ánh nâu vàng. Tôi hít mạnh tự nhủ thầm :— «Mày ở nhà, mày ở nhà.» Nhưng một cảm giác bỡ ngỡ xa lạ cứ bám lấy tôi, tôi không còn thấy gì là tôi ở các vật này. Kia là mẹ tôi, kia là chị tôi, kia là hộp kính đựng bướm, và kia là cây đàn dương cầm gụ — nhưng chính tôi lại không ở đó. Giữa chúng tôi có một khoảng cách, một bức màn.

Tôi đi lấy ba-lô mang lại cạnh giường và lục lọi các thức tôi đã mang về — cả một bánh phó-mát Edam mà Kat cho tôi, hai ổ bánh

http://tieulun.hopto.org

lính, gần nửa kí bơ, hai hộp xúc xích gan, nửa kí nước sốt và một bao gạo nhỏ.

«Các thức này chắc nhà dùng chứ —»

Hai người gật.

«Ở nhà chắc khan thực phẩm ?» tôi dọ.

«Ử, chả có gì. Ngoài ấy em có đủ không ?»

Tôi mỉm cười trỏ các thức tôi mang về. «Chả phải lúc nào cũng nhiều như thế, dĩ nhiên rồi, nhưng cũng phải chăng.»

Erna ra bưng thức ăn vào. Bỗng mẹ tôi nắm lấy tay tôi nghẹn ngào : «Paul, ngoài ấy khổ lắm phải không con ?»

Mẹ ơi, con biết trả lời sao đây ! Mẹ làm sao hiểu nổi, bao giờ mẹ ý thức được nổi. Và mẹ cũng nên biết mà làm gì. Khổ lắm phải không, mẹ hỏi. — Mẹ. — Tôi lắc đầu nói : «Không, Mẹ à, cũng chẳng khổ gì lắm. Lúc nào bạn bè cũng đông nên cũng chẳng khổ gì.»

«Ử, nhưng Heinrich Bredemeyer vừa đây về phép nói ở ngoài ấy bây giờ khủng khiếp lắm, nào hơi ngạt, ôi đủ thứ.»

http://tieulun.hopto.org

Đó là lời mẹ tôi nói. Bà nói: «Hơi ngạt, ôi đủ thứ.» Bà có biết gì những cái bà nói, bà chỉ lo cho tôi. Giá tôi mà lại kể bà nghe có lần chúng tôi thấy ba chiến hào địch với toàn thể binh sĩ đều chết cứng đơ như bị động kinh? Tựa vào bờ lũy, nằm trong nhà hầm, ở đâu ở đấy, người đứng kẻ nằm, mặt tím bầm, chết.

«Không, mẹ à, họ nói thế thôi.» tôi đáp, «Bredemeyer chỉ được cái có một nói mười. Thì mẹ thấy đây này, con có hề hấn gì đâu.»

Trước nỗi lo âu rụt rè của mẹ tôi lấy lại được bình tĩnh. Giờ tôi có thể đi đứng trò chuyện đối đáp mà không sợ phải bỗng nhiên tựa vào tường vì thế giới trở thành mềm như cao su và gân cốt trở thành đá cứng.

Mẹ tôi muốn đứng dậy. Tôi xuống bếp tìm chị tôi. «Mẹ làm sao chị?» tôi hỏi.

Chị nhún vai: «Hai tháng nằm liệt giường, nhưng nhà không muốn viết thư cho em hay. Mời đã nhiều bác sĩ. Một ông bảo không chừng ung thư trở lại.»

http://tieulun.hopto.org

o
o o

Tôi đến Tổng trấn khu vực trình diện. Tôi chầm chậm đi qua các phố. Thỉnh thoảng có người hỏi chuyện tôi. Tôi không dừng lâu vì không thích trò chuyện.

Từ trại về tôi nghe có tiếng gọi tôi. Đang mãi suy tư tôi quay lại thấy mình đứng trước một ông Thiếu tá. «Bộ chú mày không biết chào ?» lão ta quát.

«Xin lỗi thiếu tá,» tôi nói ngượng ngập, «Em không thấy Thiếu tá.»

« Chú mày không biết ăn nói đàng hoàng?» lão lại quát.

Tôi chỉ muốn đấm vào mặt lão, nhưng dằn lòng, vì muốn được nghỉ phép thì phải liệu hồn. Tôi nện gót đánh chát và nói: «Thưa Thiếu tá, em không trông thấy Thiếu tá.»

« Vậy liệu mà mở mắt,» lão gằn giọng. «Tên chú là gì ?» Tôi nói tên.

Bộ mặt đỏ gay lợn ỉ của lão hùng hổ: «Liên đoàn nào ?»

http://tieulun.hopto.org

Tôi cho đầy đủ chi tiết. Tuy nhiên lão vẫn chưa cho là đủ. « Đóng ở đâu?»

Tôi bực mình quá đáp : « Giữa Langemark và Bixschoote.»

«Gì?» lão hỏi, hơi sửng sốt.

Tôi giải thích lão biết rằng tôi mới về phép được một vài giờ, tưởng nghe xong thì lão xéo đi cho. Nhưng đâu có; Lão còn hùng hồ thêm: «Chú mày tưởng chú mày có thể đưa cái ba gai ngoài mặt trận về đây chắc? Này, ở đây chúng tao không ưa cái thứ ấy đâu nhé. Phúc đức, ở đây còn có kỷ luật !»

« Lùi hai chục bước, bước mau !» lão hô.

Tôi điên lên được. Nhưng còn biết nói gì với lão: lão hứng lão có thể bắt giam tôi. Nên tôi lùi mau , đoạn tiến lên lão. Cách lão sáu bước tôi đứng nghiêm giơ tay chào và giơ như thế cho đến khi đi qua lão sáu bước.

Lão gọi tôi lại và lấy giọng nhân từ giảng giải cho tôi hiểu rằng lần này lão đặt tình thương lên trước luật lệ. Tôi làm ra mặt

http://tieulun.hopto.org

tri ân sâu xa. «Giờ thì, tan !» lão hô. Tôi quay mình đúng điệu và đi thẳng.

Thế là cả buổi chiều mất vui. Tôi về nhà quăng binh phục vào một xó; lẽ ra tôi phải quăng từ trước. Đoạn tôi mở tủ lấy quần áo dân sự mặc vào.

Tôi cảm thấy bực bội. Quần áo vừa chật vừa ngắn, vào quân đội tôi lớn hẳn ra. Cổ cồn cà vạt lại càng làm tôi khó chịu. Rốt cuộc chị tôi phải thắt nơ cho tôi. Nhưng quần áo gì mà nhẹ thế mỗng thế, tôi có cảm tưởng như mình chỉ mặc có độc sơ mi với quần xà lỏn.

Tôi ngắm mình trong gương. Trông thật kỳ. Một anh thí sinh vào đại học sạm nắng ngỡng nghềnh trố mắt nhìn tôi.

Mẹ tôi hài lòng thấy tôi mặc đồ dân sự ; như thế trông tôi kém xa lạ hơn với bà. Nhưng bố tôi thì lại thích tôi mặc binh phục để đưa tôi đi thăm viếng bạn bè ông.

Nhưng tôi không chịu.

http://tieulun.hopto.org

o
o o

Được ngồi yên lặng ở một nơi nào đó, trong vườn bia chẳng hạn, dưới các cây dẻ bên đường phóng tên, thật là thích thú. Lá rơi trên bàn rơi xuống đất, mới vài chiếc, những chiếc đầu tiên. Trước tôi một ly bia, tôi học uống rượu trong quân ngũ. Ly đã cạn một nửa, nhưng còn uống được vài hơi, vả lại muốn uống thêm một vài ly nữa cũng cứ được có sao. Làm gì có kèn có bom có đạn, rẻ con nô đùa trên đường phóng tên, và con chó đặt đầu lên đầu gối tôi. Trời xanh, giữa các lá dẻ vươn lên cái bóng tháp xanh của giáo đường Thánh Margaret.

Quang cảnh hiền hòa, tôi thích thú. Nhưng tôi không sao hoà mình được với thiên hạ. Mẹ tôi là người duy nhất không hỏi lôi thôi. Bố tôi thì không. Ông muốn tôi kể ông nghe về mặt trận: ông hiếu kỳ đến độ tôi thấy là vớ vẩn và bực mình; tôi không còn có liên hệ thực sự gì với ông. Ông không

http://tieulun.hopto.org

thích gì bằng nghe chuyện mặt trận. Tôi nhận thấy ông không biết rằng người ta không thể kể những chuyện như thế : tôi sẵn lòng kể, nhưng kể những chuyện ấy ra thành lời đối với tôi quả thật nguy hiểm. Tôi e chúng sẽ trở thành quá ghê gớm khiến tôi không còn kềm chế được chúng. Nếu chúng ta ai ai cũng thấy rõ những gì xảy ra ngoài ấy thì không hiểu chúng tôi sẽ ra sao?

Nên tôi chỉ kể ông nghe vài chuyện vui vui. Nhưng ông muốn biết tôi đã đánh xáp lá cà bao giờ chưa. Tôi nói «Chưa», rồi đứng lên đi ra phố.

Nhưng đâu đã thoát nợ. Ra đường, sau một lúc giật mình vì tiếng rít của xe điện giống y như tiếng rít của đạn đại bác rơi thẳng đến tôi, có người vỗ lên vai tôi. Ra là ông thầy Đức văn của tôi, và ông bám lấy tôi với những câu hỏi thông thường : «Sao, ngoài ấy thế nào? Khủng khiếp, khủng khiếp lắm nhỉ? Ừ, ghê tởm thật, nhưng ta phải đi đến cùng. Và dù sao, nghe nói các anh

http://tieulun.hopto.org

ngoài ấy được tiếp tế đầy đủ lắm mà. Paul, trông anh khoẻ mạnh lắm, vạm vỡ. Dĩ nhiên ở đây càng ngày càng tệ. Dĩ nhiên. Cái ngon cái lành là dành cho lính, điều đó khỏi nói.»

Ông lôi tôi đến một chiếc bàn có nhiều ông khác. Các ông tiếp đón niềm nở, một ông hiệu trưởng bắt tay tôi nói : «Ra anh đây ở mặt trận về ? Tinh thần ngoài ấy ra sao ? Cao chứ ? Cao ?»

Tôi nói ai thì cũng mong được về nhà.

Ông cười ầm. «Đành rồi ! Nhưng trước hết hãy giáng cho cái tụi ăn ếch ăn nhái ấy một trận chí tử cái đã. Anh hút thuốc chứ ? Dùng một điếu. Bồi, cho anh chiến sĩ thanh niên của chúng ta đây một ly bia coi nào.»

Khổ quá tôi đã trót nhận điếu xì gà nên phải ngồi lại. Và các ông ấy cũng lại đầy thiện chí thành khó chối từ. Dù sao tôi cũng cảm thấy bực bội và hút lấy hút để. Để ít ra cũng cho thấy mình là lính, tôi làm một hơi hết ly bia. Tức thì các ông lại gọi thêm ly khác ; dân chúng biết tri ân người lính như thế nào chứ.

http://tieulun.hopto.org

Họ bàn cãi mình phải chiếm miền nào. Ông biện trưởng với sợi dây đồng hồ thép đòi ít nhất cũng phải chiếm hết đất Bỉ, các miền than đá của Pháp và một mảnh đất Nga. Ông viện ra các lý do tại sao mình phải chiếm và khăng khăng chiếm cho được kỳ cho đến khi mấy ông kia phải chịu theo ý ông. Đoạn ông mới giải thích phải đánh thọc vào đất Pháp đến tận đâu, và quay lại bảo tôi : «Giờ thì ở ngoài ấy mấy anh phải đẩy mạnh chiến tranh chiến hào trường kỳ — Đập tan các chiến tuyến của bọn Anh là mình có hòa bình.»

Tôi đáp theo sự nhận định của chúng tôi thì không dễ gì mà đánh thủng. Địch có thể còn nhiều, rất nhiều lực lượng trừ bị. Vả lại, chiến tranh không giống như thiên hạ tưởng.

Ông hách dịch bác bỏ cái ý kiến ấy và bảo rằng tôi chả biết tí gì về chiến lược. «Chi tiết vụn vặt, ừ thì được.» ông nói, «nhưng đây là vấn đề bao quát. Và bao quát thì các anh không biết gì mà xét đoán. Anh chỉ thấy cái khu vực nhỏ bé của anh nên không thấy được

http://tieulun.hopto.org

toàn diện. Anh làm nhiệm vụ, anh hy sinh tính mạng, đáng được cái danh dự cao nhất— các anh ai cũng đáng được Huy chương Sắt— nhưng trước hết toàn thể chiến tuyến địch ở Flanders phải đánh tan phải đánh dập đầu rắn.»

Ông hỉ mũi chùi râu, «Phải đánh dập đầu rắn. Rồi tiến thẳng đến Ba Lê.»

Tôi muốn biết theo ông thì phải làm sao, và tôi nốc một hơi hết ly bia thứ ba. Tức thì ông gọi thêm một ly nữa.

Nhưng tôi cáo từ. Ông nhét vài điếu xì gà trong túi tôi và tiễn tôi bằng một cái vỗ vai thân thiện. «Chúc anh mọi sự may mắn ! Mong sớm được nghe tin anh lập chiến công.»

o
o o

Tôi cứ tưởng nghỉ phép là thế nào chứ đâu thế này. Thật vậy, một năm trước đây đâu có thế. Dĩ nhiên là chính tôi đã thay đổi trong thời gian ấy. Giữa thời ấy và hôm

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

nay là cả một hố sâu. Hồi ấy tôi chưa biết gì về chiến tranh, chúng mới còn nằm trong các khu vực yên tĩnh. Nhưng giờ đây tôi thấy rằng mình không dễ đã bị nghiền nát. Tôi thấy tôi không còn liên hệ gì với nơi đây nữa, nó đã là một thế giới xa lạ. Có người hỏi han dọ dẫm, có người chẳng hỏi han gì, nhưng mình thấy được rằng họ tin là họ biết hết : họ thường nói ra như vậy với cái vẻ ta đây thừa hiểu của họ, nên có cãi vã với họ cũng chả đi đến đâu. Họ đã tự tạo cho họ một hình ảnh về chiến cuộc.

Tôi thích được ngồi một mình, đừng ai quấy nhiễu. Vì ai thì rồi cũng cứ quanh quẩn với một điều, tình hình ra sao, bi quan lắm hả lạc quan chứ hả ; người nghĩ thế này, kẻ cho thế nọ ; trong khi thật ra lúc nào họ cũng mải miết với những cái lặt vặt của chính đời sống họ. Trước kia tôi cũng sống cái lối đó, nhưng giờ đây tôi cảm mình không còn chút liên hệ gì với nơi đây.

Họ nói chuyện với tôi nhiều quá. Họ có

http://tieulun.hopto.org

những lo âu, những ý định, những dục vọng mà tôi không hiểu nổi. Tôi thường ngồi với một người bọn họ tại cái vườn bia nhỏ bé và cố giải thích cho hắn ta hiểu thật ra chỉ có một điều đáng kể : là ngồi yên lặng, như thế này này. Dĩ nhiên họ hiểu, họ đồng ý, họ có lẽ cũng cảm thấy thế, nhưng cảm bằng lời, chỉ bằng lời mà thôi, phải, đúng thế — họ cảm thấy thế, nhưng lúc nào cũng chỉ nửa con người họ, còn nửa kia thì chìm đắm trong các cái khác, bản thân họ bị phân hóa đến mức không một người nào cảm thấy bằng cả cái bản thể mình ; chính tôi, tôi cũng không thể nói một cách chính xác những gì ý tôi muốn nói.

Khi tôi gặp họ ở đây, trong phòng họ, trong sở họ, với công việc của họ, tôi cảm thấy bị lôi cuốn tưởng chừng như không sao cưỡng lại được, tôi cũng muốn ở lại đây và quên chiến tranh đi; nhưng đồng thời cái nếp sống này cũng xô đẩy tôi, nó hẹp hòi quá, làm sao làm đầy được một đời sống con người, nếp sống

http://tieulun.hopto.org

này, mình phải đập tan nó đi; nhưng sao họ làm nổi, trong khi ngoài mặt trận các mảnh miếng rì rào trên các hốc bom và các hỏa châu vút lên. Các kẻ bị thương được khiên về trong các tấm vải dầu và các chiến hữu nằm phục trong các hào.—Con người ở đây khác hẳn, những con người tôi không sao hiểu rõ, mà tôi vừa thèm thuồng vừa miệt thị. Tôi nghĩ đến Kat, đến Albert, đến Muller đến Tjaden, họ đang làm gì nhỉ? Chắc họ đang ngồi quán rượu, hay không chừng đang bơi—chả mấy lúc họ sẽ lại ra mặt trận.

o
o o

Trong phòng tôi sau bàn là một ghế sô-pha da màu nâu. Tôi ngồi xuống ghế.

Trên tường dán đầy hình trước kia tôi cắt ở các báo ra. Giữa các hình là những bức vẽ những tấm bưu thiếp mà tôi lượm lặt được. Trong góc có một lò sắt nhỏ. Kê sát tường đối diện là kệ sách với các sách vở của tôi.

http://tieulun.hopto.org

Tôi ở căn phòng này trước khi đi lính. Sách tôi mua dần bằng tiền kèm trẻ. Phần nhiều là sách mua lại, chẳng hạn các bộ cổ điển, một cuốn bìa vải xanh tôi đã phải mua với giá một mác hai mươi pfennig. Tôi hay mua trọn bộ vì bản tính thích đầy đủ, tôi không tin các nhà xuất bản tuyển lựa, dù là tuyển lựa những áng văn bảo rằng hay nhất. Nên tôi chỉ mua «trọn bộ». Tôi chăm chú đọc hầu hết, nhưng thực sự thì không mấy cuốn tôi thích thú. Thích các sách kia hơn, loại hiện đại, dĩ nhiên dắt hơn. Có vài cuốn tôi có được một cách không lương thiện, tôi mượn rồi không trả vì tôi không muốn rời.

Một ngăn đầy sách học. Sách không được giữ gìn cẩn thận, giở ra giở vào đã nhiều, có trang còn bị xé ra với chủ đích riêng. Bên dưới là tạp chí, nhật báo, thư từ xếp lẫn lộn với những bức vẽ, những phác họa.

Tôi muốn tưởng tượng mình trở lại với cái thời ấy. Nó vẫn còn sống trong căn

http://tieulun.hopto.org

phòng này, tôi cảm thấy nó ngay, mấy bức tường còn duy trì nó. Tay tôi đặt lên tay ghế; giờ thì tôi làm mình thoải mái, co chân lên ngồi thu vào một góc, trong vòng tay chiếc sô-pha. Cánh cửa sổ nhỏ mở rộng, qua khuôn cửa tôi thấy cái hình ảnh quen thuộc của con đường phố với tháp chuông nhà thờ vươn lên cuối đường. Trên bàn có hai bông hoa. Các cán bút, một vỏ sò làm cái chặn giấy, bình mực—ở đây chả có gì thay đổi.

Cũng lại như thế, nếu tôi may mắn, khi chiến tranh xong tôi được trở về. Tôi sẽ lại ngồi đây cũng như thế này và nhìn căn phòng và đợi.

Tôi cảm thấy nao nao; nhưng tôi không muốn thế, vì không thế được. Tôi thèm lại cái khoan khoái êm ả ấy. Tôi muốn cảm thấy cũng cái khao khát mạnh mẽ không tên mà tôi thường cảm thấy mỗi khi quay về với sách. Cái hơi thở dục vọng nó dâng lên từ các bìa màu của sách lại tràn ngập tôi, lại hòa tan cái cục chì nặng chết nằm đâu đó trong

http://tieulun.hopto.org

tôi, lại làm thức tỉnh cái bồn chồn của tương lai, cái hân hoan linh động của thế giới tư tưởng, nó lại trả lại tôi cái hăng say đã mất đi của tuổi trẻ. Tôi ngồi chờ.

Tôi bỗng nghĩ mình phải đi thăm mẹ Kemmerich; —phải đi thăm cả Mittelstaedt, lão chắc ở trại. Tôi nhìn ra cửa sổ;— bên kia cái hình ảnh đơn sơ của con đường là dãy đồi, xa xa tươi sáng, vào một ngày thu sáng sủa trông nó cũng có khác, và tôi ngồi bên lửa với Kat với Albert ăn khoai nấu cả vỏ.

Nhưng tôi không muốn nghĩ thế, tôi gạt đi. Căn phòng phải nói lên, nó phải bắt kịp tôi, phải giữ lấy tôi, tôi muốn cảm thấy là mình có liên hệ với nơi đây, tôi muốn nghe muốn biết khi tôi trở lại mặt trận rằng chiến tranh sẽ tàn lụi, sẽ chìm lỉm trong làn thủy triều hồi hương bao la, biết rằng nó sẽ đi luôn không bao giờ trở lại, không còn lúc nào cũng gặm nhấm mình, rằng nó không có một uy lực gì đối với mình ngoài cái uy lực ngoại diện.

http://tieulun.hopto.org

Lưng sách đứng thành hàng. Tôi vẫn còn nhớ hết, tôi nhớ đã sắp chúng theo thứ tự. Tôi van lơn chúng bằng đôi mắt : Hãy nói với ta — hãy lôi cuốn ta — hãy bắt lấy ta, hỡi cái Đời Sống Tuổi Trẻ của ta — ngươi vốn dĩ vô tư lự, tươi đẹp — hãy thu nhận ta lại đi —

Tôi đợi, tôi đợi.

Các hình ảnh lả lướt qua tâm trí tôi, nhưng chúng không níu lấy tôi, chúng chỉ là những hình bóng, những ký ức.

Chẳng gì khác — chẳng gì khác.

Tôi đâm hoang mang.

Một cảm tưởng bỡ ngỡ xa lạ bỗng dâng lên trong tôi. Tôi không tìm ra đường trở lại, tôi bị đóng cửa không cho vào mặc dầu tôi đã tận tình nài nỉ van lơn và đưa hết sức mình ra đẩy cửa.

Chẳng có gì rạo rực: thẫn thờ và thiểu não, như một kẻ bị kết án, tôi ngồi đấy và dĩ vãng rút lui. Và đồng thời tôi cũng lại sợ quấy rầy nó quá, vì tôi không biết rồi sẽ

http://tieulun.hopto.org

xảy ra những gì. Tôi là một thằng lính, tôi phải bám lấy đời lính.

Mệt mỏi tôi đứng lên nhìn ra cửa sổ. Đoạn tôi lấy một cuốn sách, toan đọc, lật vài trang. Nhưng tôi bỏ xuống rút một cuốn khác. Có những đoạn từng gạch đít. Tôi nhìn, giở qua các trang, lại lấy cuốn khác. Sách đã chất đống bên tôi. Rồi là báo, tạp chí, thư từ.

Tôi đứng đấy ngây như tượng gỗ. Như trước một ông toà.

TIMSACH.COM.VN

Chán nản.

Lời, lời, lời — chả lời nào ăn nhịp với tôi.

Uể oải tôi xếp lại sách lên kệ.

Không bao giờ nữa.

Lẳng lặng, tôi bước ra khỏi phòng.

o
o o

Tuy nhiên tôi vẫn chưa hết hy vọng. Đành rằng tôi không còn vào phòng tôi nữa,

http://tieulun.hopto.org

nhưng tự an ủi mình rằng vài ngày chưa đủ để phán xét. Sau đây — ít lâu nữa — tha hồ thì giờ mà phê phán.

Nên tôi lại trại thăm Mittelstaedt, và ngồi trong phòng nó ; một bầu không khí tôi chẳng ưa gì nhưng tôi đã quá quen thuộc.

Mittelstaedt nói tôi biết một cái tin làm tôi giật nẩy mình. Nó bảo tôi Kantorek đã bị gọi nhập ngũ vào địa phương quân.

« Này nghĩ xem,» nó nói, và lấy ra một cặp xì gà, « Tao vừa ở bệnh viện về đây đụng đầu ngay lão ta. Lão ta chìa, tay be be:, 'A ! Mittelstaedt, mạnh khỏe chứ?' Tao nhìn bẳn ta bảo: 'Địa phương quân Kantorek, công việc là công việc, nhậu nhẹt là nhậu nhẹt, bác phải hiểu thế chứ. Đứng nghiêm khi nói với thượng cấp ;' Mày tưởng tượng cái mặt lão lúc đó ! Méo như quả bóng xì hơi và nhăn như chuột ngâm dấm. Lão toan làm mặt thân thiện. Tao mới lại xì nẹt dữ hơn. Thế là lão mới lòi tẩy ra hỏi nhỏ tao ' Anh có muốn tôi nói giúp để anh dự thi một kỳ

http://tieulun.hopto.org

đặc biệt không ? Lão muốn nhắc nhở tao những cái chuyện đó, mày biết không. Tao điên tiết mới nhắc nhở lão cái mửng này. 'Địa phương quân Kantorek hai năm trước đây bác thuyết chúng tôi ngập ngũ ; và trong số chúng tôi có thằng Joseph Behm, nó không muốn nhập ngũ. Nó ngã gục ba tháng trước khi nó lẽ ra được gọi nhập ngũ theo thường lệ. Nếu không vì bác nó đã được sống thêm ba tháng rồi. Và giờ thì : Tan hàng. Tôi sẽ còn có chuyện nói với bác.' Muốn được chỉ huy toán lão có khó gì. Trước hết tao đưa lão xuống kho cho lão diện bảnh choẹ cái đã. Mày đợi đấy mà xem.»

Chúng tôi ra sân tập. Đại đội đã sắp thành hàng. Mittelstaedt hô nghỉ và đi khám xét.

Thấy Kantorek tôi không sao nhịn được phì cười. Mình mặc chiếc áo xanh đã bạc màu. Lưng và hai ống tay có vá những mụn vải thâm tướng. Áo hắn là của một anh khổng lồ. Quần đen đã sờn lại quá ngắn ; dài ngang bắp vế. Bốt thì bốt thợ cày vừa cũ vừa

http://tieulun.hopto.org

cứng, mũi cong tớn lại vẹt ra, dây lại buộc bên, lại to quá đối với lão. Nhưng bù lại, mũ lại nho xíu, bằn ôi là bằn, chả khác hộp đựng thuốc viên đã tàng. Trông toàn bộ thật là thiểu não.

Mittelstaedt đứng trước lão: «Địa phương quân Kantorek. Khuy thế này là khuy đánh bóng à? Chỉ có thế mà hình như bác không bao giờ học nên thân. Không được. Kantorek quả tình không được—»

Thật tôi cười muốn vỡ bụng. Ở trường Kantorek thường hay rằn vặt Mittelstaedt cũng đúng cái câu «Không được, Mittelstaedt, quả tình không được.»

Mittelstaedt vẫn chưa hết xì nẹt;« Nhìn Boettcher xem, đáng là gương mẫu cho anh học hỏi».

Thật tôi không ngờ. Lại có cả Boettcher nữa kia, Boettcher, anh phu khuân ở trường. Và lại là một gương mẫu ! Kantorek nhìn tôi như muốn ăn sống nuốt tươi. Nhưng tôi nhăn răng một cách thơ ngây, như thể tôi không

http://tieulun.hopto.org

còn biết ông ta là ai nữa.

Không gì nhìn khôi hài bằng cái mũ calô với bộ binh phục của lão. Ấy thế mà đây là cái đối tượng mà chúng tôi hằng đứng trước mặt lòng lo ngay ngáy, khi lão ngồi bệ vệ tại bàn trên bục cao, cầm bút chì trỏ mặt chúng tôi mỗi lần chia sai những cái động tự bất thường của Pháp mà rồi sau cũng chẳng giúp chúng tôi tiến sâu được hơn vào đất Pháp. Mới cách đây hai năm — và giờ đây đứng đó là Địa phương quân Kantorek, phép báu tiêu ma, chân vòng kiềng, tay khuỳnh như quai lọ, nút không đánh bóng, ăn mặc lôi thôi lốc thốc trông đến buồn cười — một thằng lính vô tích sự. Tôi không thể bảo đó lại là cái con người đáng sợ ngồi tại bàn giáo sư. Tôi tự hỏi không biết tôi, thằng lính cựu, sẽ làm gì khi cái bị da thiều não kia lại dám bảo tôi : «Baumer, hãy chia thì quá khứ động tự 'aller' coi.»

Đoạn Mittelstaedt bắt họ thực tập đụng độ, và đặc ân phong Kantorek làm đội trưởng.

http://tieulun.hopto.org

Trong đụng độ anh đội trưởng khi nào cũng đi trước đội mình hai mươi bước; khi nghe hô «Quay bước, quay,» thì toán binh sĩ chỉ việc quay, còn đội trưởng, giờ bỗng thấy mình ở sau toán hai chục bước, phải chạy mau lên vị trí mình như trước nghĩa là trước toán là hai chục bước. Như thế là phải chạy bốn chục bước cả thảy. Nhưng lão vừa chạy về đến nơi đã lại có lệnh «Quay bước, bước,» nên lão lại phải ra sức chạy thêm bốn chục bước nữa lên đầu đằng kia. Như thế cả toán chỉ việc quay lại và bước hai bước trong khi anh đội trưởng phải phóng lui phóng tới. Đó là một diệu kế được trọng dụng trong cẩm nang của Himmelstoss.

Kantorek không thể mong chờ gì khác ở Mittelstaedt, vì đã có lần lão làm hỏng dịp thăng thưởng của Mittelstaedt nên nó họa có gàn bát sách mới không lạm dụng cơ hội này trước khi lại ra mặt trận. Người ta có lẽ chết được mát ruột hơn sau khi quân đội đã cho mình được một chút may mắn này là đủ.

http://tieulun.hopto.org

Lúc này đây Kantorek đang phóng đi phóng về như con lợn rừng. Sau đó Mittelstaedt cho ngưng đụng độ và bắt đầu môn rất quan trọng là môn bò.

Xoài chân xoài tay, na súng theo đúng qui lực quân đội, Kantorek trườn cái thân hình tiền tụy của lão trên cát ngay trước chúng tôi. Lão thở hồn hển, và cái hồn hển của lão là cả một bản nhạc.

Mittelstaedt khích lệ Kantorek anh Địa phương quân bằng những lời đan cử của Kantorek nhà Mô phạm. « Địa phương quân Kantorek, chúng ta có cái đại phúc được sống trong một thời đại vĩ đại, chúng ta tất cả hãy hạ mình xuống và hãy một lần gạt ra bên mọi uất hận.»

Kantorek mồ hôi dầm dề khác một cái ràm gỗ bần đâm vào răng lão.

Mittelstaedt cúi xuống khiển trách : « Và trong những cái vụn vặt đừng bao giờ quên đó có thể là mầm mống của những biến cố vĩ đại, hỡi Địa phương quân Kantorek !»

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Kể cũng lạ là Kantorek lại không nổi dóa bằng một quả đấm, nhất khi, trong giờ thể dục, Mittelstaedt bắt chước lão y hệt, nắm đũng quần lão ngay khi lão đang leo lên xà ngang, khiến lão chỉ còn vừa đặt cằm lên xà, rồi là bắt đầu chỉ dẫn lão cái kiểu cái khéo. Rõ đúng y như cái lối Kantorek từng áp dụng với nó hồi ở trường.

Rồi là các dịch vụ phụ được phân phối. «Kantorek và Boettcher, đi lấy bánh ! đẩy xe cút kít theo.»

Chỉ hai phút sau cả hai đẩy xe cút kít đi. Kantorek giận tràn hông cắm đầu bước. Nhưng các phu khuân thì khoái chí vì là việc nhẹ.

Lò bánh ở xa mãi tận cuối thị trấn, và hai cha phải đi đến tận đấy lại từ tận đấy đẩy về.

« Hai cha làm vài lần rồi,» Mittelstaedt nhe răng. «vẫn có người chờ xem họ.»

«Hay lắm,» tôi nói, «nhưng lão đã khiếu nại gì mày chưa ?»

« Cũng đã có. Lão đại đội trưởng cười

http://tieulun.hopto.org

như điên khi nghe lão thuật lại. Ông ta cũng chẳng ưa gì mấy thằng cha thầy giáo. Vả lại, tao lại đu con gái lão.»

« Lão lại làm hỏng kỳ thi của mày à.»

« Tao đếch cần,» Mittelstaedt điềm nhiên nói. «Vả lại, lão có khiếu nại cũng chẳng đi đến đâu vì tao thừa chứng minh rằng lão làm toàn việc nhẹ.»

«Mày không rèn cho lão khá hơn được?» sao tôi hỏi.

«Ngu như bò, phải vạ mà rèn với riếc,» Mittelstaedt đáp, giọng khinh bỉ.

o
o o

Nghỉ phép là gì ? — Một thời gian ngưng chỉ làm mọi sự sau đó càng thêm tệ. Chưa chi cái cảm giác chia tay đã bắt đầu len lỏi. Mẹ tôi lẳng lặng nhìn tôi ; — tôi biết bà đếm từng ngày : — sáng ra là bà buồn. Lại bớt đi một ngày. Bà cất ba-lô tôi đi, bà không muốn nhìn, vì nhìn lại nhớ.

http://tieulun.hopto.org

Khi suy tư giờ giấc đi mau. Tôi thấy lại bình tĩnh, đi với chị tôi lại hàng thịt mua kí xương. Đó là một xa xỉ lớn và thiên hạ xắp hàng từ sáng sớm đứng đợi. Nhiều người xỉu.

Chúng tôi không hên. Chờ được ba tiếng thì rã đuội. Xương không đủ bán.

Cũng may mà tôi còn được lĩnh khẩu phần. Tôi đưa về cho mẹ và nhờ thế còn có cái mà ăn ra ăn.

Mỗi ngày mỗi thêm khó khăn, đôi mắt mẹ tôi mỗi ngày mỗi thêm sầu muộn. Còn bốn ngày nữa. Tôi phải đi thăm mẹ Kemmerich mới được.

o
o o

Tôi không sao viết nổi. Người đàn bà run lẩy bẩy khóc thút thít lay tôi hét vào mặt tôi : «Tại sao cậu còn sống mà nó lại chết ?» — mà nước mắt trào cả lên tôi và kể lể : «Con ra đó mà làm chi con ơi là con,

http://tieulun.hopto.org

khi con—» —rồi buông mình xuống ghế nị non : «Cậu có thấy không ? Cậu có thấy nó chứ ? Nó chết cách nào ?»

Tôi bảo bà nó bị bắn trúng tim chết ngay. Bà nhìn tôi, bà ngờ tôi : «Cậu nói dối. Tôi biết hơn. Tôi từng cảm thấy nó chết thê thảm lắm. Đêm đến tôi từng nghe giọng nó' tôi từng cảm cái đau đớn của nó — cậu nói thật đi, tôi muốn biết rõ, tôi phải được biết.»

«Thật mà,» tôi nói, «cháu ở bên anh ấy. Anh ấy chết không kịp trối.»

Bà sẽ van vỉ tôi ; «Nói đi. Cậu phải nói thật tôi nghe. Tôi biết cậu muốn an ủi tôi, nhưng cậu thấy không, cậu còn làm tôi đau khổ hơn thà là cậu nói thật đi ? Tôi không thể chịu được sự mập mờ. Nói tôi nghe sự thể ra sao và dù cho có ghê gớm thế nào cũng còn hơn là những gì tôi phải nghĩ nếu như cậu không chịu nói.

Tôi quyết không nói, dù bà có xé tôi ra làm trăm mảnh. Tôi dỗ dành bà, nhưng tôi vẫn cho bà là gàn dở. Tại sao bà cứ lo vớ

http://tieulun.hopto.org

vẫn đâu đâu? Bà biết hay không thì Kemmerich cũng đã chết rồi. Khi người ta đã thấy quá nhiều cái chết người ta không hiểu tại sao thiên hạ đau khổ đến thế vì một cá nhân. Nên tôi nói có hơi bực mình : « Anh ấy chết ngay. Anh ấy không cảm biết gì cả. Mặt anh trông rất bình thản. »

Bà im lặng. Đoạn bà chầm rải nói : « Cậu dám thề không? »

« Dám. »

« Bằng tất cả những cái gì thiêng liêng đối với cậu? »

Trời đất ơi, còn có cái gì thiêng liêng đối với tôi —? đối với chúng tôi những cái ấy thay đổi quá mau.

« Vâng anh ấy chết ngay. »

« Nếu như không thật, cậu sẵn sàng không bao giờ trở về nữa chứ? »

« Nếu như anh ấy không chết ngay thì tôi sẽ không bao giờ còn trở về nữa. »

Tôi sẵn sàng thề hết. Nhưng bà hình như tin tôi. Bà lại rên rỉ lại sụt sùi. Tôi phải kể

http://tieulun.hopto.org

câu chuyện ra sao nên tôi bịa ra và tôi hầu như tin là mình nói thật.

Khi tôi cáo từ bà hôn tôi và tặng tôi một tấm hình của nó. Hình chụp hắn mặc đồng phục tân binh đứng tựa vào một chiếc bàn tròn chân làm bằng cành phong. Sau hắn là một cảnh rừng vẽ trên một tấm phông, và trên bàn có một ca bia.

o
o o

Đây là đêm chót ở nhà. Ai nấy đều lặng thinh. Tôi đi ngủ sớm, tôi nắm lấy gối áp vào người và rúc đầu vào gối. Ai mà biết đượcc tôi sẽ bao giờ còn được nằm trên một chiếc giường lông nữa không?

Về khuya mẹ tôi vào phòng tôi. Bà ngỡ đâu tôi ngủ, và tôi vờ ngủ. Trò chuyện ư, thức mà trò chuyện với ai ư, ôi khổ tâm quá.

Bà ngồi mãi đó mặc dầu bà đau và thỉnh thoảng lại vặn mình. Mãi rồi tôi chịu không nổi, và vờ như thể mình chợt tỉnh giấc.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

« Mẹ đi ngủ đi chứ, ngồi đây lại cảm lạnh bây giờ. »

« Rồi nữa tha hồ mà ngủ; » bà nói.

Tôi ngồi dậy. «Mẹ à, con không phải ra thẳng mặt trận đâu. Con phải qua bốn tuần tại một trại huấn luyện. Không chừng ở đấy một chủ nhật nào đó con sẽ về chơi. »

Bà lặng thinh. Đoạn bà sẽ nói : «Con có sợ lắm không?»

«Không, Mẹ à. »

«Mẹ muốn dặn con phải coi chừng cái bọn đàn bà ở bên Pháp. Họ không tốt gì đâu.»

À ra thế ! Mẹ ơi, mẹ ơi ! Mẹ vẫn còn cho là con còn bé bỏng — tại sao con lại không thể đặt đầu vào lòng mẹ mà khóc ? Con cũng muốn khóc, muốn được dỗ dành lắm chứ, thật vậy, con còn bé hơn là bé bỏng nữa kìa; trong tủ còn treo mấy chiếc quần đùi của con — mới cách đây có bao lâu đâu; thế mà tại sao đã hết?

« Chỗ con ở có đàn bà đàn biếc gì đâu, mẹ,» tôi nói cố giữ giọng bình tĩnh.

http://tieulun.hopto.org

« Và ra trận hãy cẩn thận nghe con, Paul.»

Ôi mẹ ơi, mẹ! Sao con lại không ôm mẹ vào lòng và cùng chết với mẹ nhỉ! Mẹ con mình chỉ là những con người khốn khổ!

« Vâng, thưa mẹ, con sẽ cẩn thận.»

«Mẹ sẽ cầu nguyện cho con hằng ngày, Paul.»

Ôi! Mẹ ơi, mẹ! Mẹ con mình hãy đứng dậy đi ra, đi lùi lại năm tháng, nơi mà tất cả cái gánh nặng phiền não thống khổ này không còn đè nặng lên mẹ con mình, lùi lại chỉ còn mẹ và con, mẹ hỡi!

«Biết đâu con không được cắt vào một công việc đỡ nguy hiểm hơn.»

«Vâng thưa mẹ, biết đâu con lại không được cắt vào toán hỏa đầu, điều này cũng dễ»

« Vậy thì con xin đi, và nếu chúng bạn có nói gì—»

« Nói gì thì nói chứ con đâu có ngán, mẹ»

Bà thở dài. Khuôn mặt bà bàng bạc trong bóng tối.

«Giờ thì mẹ đi ngủ đi.»

http://tieulun.hopto.org

Bà không đáp. Tôi đứng lên cầm tấm khăn lớn của tôi choàng quanh vai mẹ tôi.

Bà tựa người vào cánh tay tôi, bà đau đớn. Và tôi dìu bà về phòng. Tôi ngồi với bà một lát.

« Và trước khi con về, mẹ phải khỏe lại lại nghe, mẹ.»

« Ờ, ờ, con.»

« Mẹ đừng có gửi gì cho con cả nghe, mẹ. Ngoài đó, chúng con thức ăn thừa thãi. Ở nhà cần hơn.»

Bà nằm trong giường trông đến mảnh dẻ nghèo nàn, bà, người yêu tôi hơn tất cả thế giới. Thấy tôi sắp rời phòng, bà vội nói : «Mẹ có sắm cho con hai chiếc quần trong. Bằng len toàn. Con mặc cho ấm. Đừng quên bỏ vào ba-lô nghe.»

Ôi ! Mẹ ơi! Con biết đôi quần này mẹ đã phải tốn bao nhiêu hơi sức đợi chờ, và đi bộ và xin xỏ ! ôi ! mẹ ơi, mẹ ơi ! tại sao con lại cứ phải xa mẹ nhỉ? Trên đời này còn ai có quyền đòi con hơn là mẹ? Con ngồi đây và

http://tieulun.hopto.org

mẹ nằm kia, hai mẹ con mình có nhiều cái cần nói mà không bao giờ chúng mình có thể nói ra.

« Ngủ ngon nghe, mẹ.»

« Con ngủ cho ngon.»

Phòng tối. Tôi nghe tiếng mẹ tôi thở, tiếng đồng hồ tí tách. Ngoài cửa sổ gió thổi mấy cây dẻ xào xạc.

Ra đầu cầu thang tôi vấp phải cái ba-lô nằm đó sẵn sàng, vì sáng tinh sương tôi đã phải ra đi.

Tôi cắn gối. Hai tay nắm chặt lấy chấn song giường. Lẽ ra tôi chả nên về. Ngoài ấy tôi thản nhiên và thường thì vô vọng; tôi sẽ không bao giờ như thế được nữa. Tôi là lính, và giờ đây tôi chỉ là một sự thống khổ cho chính bản thân tôi, cho mẹ tôi, cho tất cả những cái gì không tài nào an ủi nổi và vô tận.

Lẽ ra tôi không nên bao giờ về phép.

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG VIII

TÔI ĐÃ BIẾT CÁI TRẠI Ở VÙNG ĐẦM. Chính ở trại này Himmelstoss từng giáo huấn Tjaden. Nhưng giờ đây tôi chả còn biết ai ; mọi cái đều thay đổi. Thỉnh thoảng còn vài người trước kia tôi thỉnh thoảng gặp.

Tôi làm việc như máy. Tối đến tôi thường lại Nhà Lính, nơi có báo bày sẵn, nhưng tôi không đọc ; may còn có chiếc dương cầm tôi cũng thích chơi. Có hai cô bồi, một cô còn trẻ.

Trại r ào dây kẽm gai cao. Ở Nhà Lính lỡ về chậm phải trình giấy phép. Nhưng dĩ

http://tieulun.hopto.org

nhiên hầu với anh lính gác thì vẫn qua được như thường.

Giữa các cây đỗ tùng và cây phong trên bãi đất hoang, chúng tôi thao dượt mỗi ngày. Nếu chả mong mỏi gì hơn thì sống ở đây cũng dễ chịu. Chúng tôi tập chạy, tập ném mình xuống và hơi thở hổn hển của chúng tôi làm ngã nghiêng các ngọn cỏ cùng các các hoa dại. Nhìn thật sát mới thấy cát mịn là hàng hà sa số những viên sỏi li ti trong vắt như thể làm ở phòng thí nghiệm. Trông thấy chỉ muốn thọc tay mình vào.

TINSACH.COM.VN

Nhưng đẹp hơn hết là khu rừng với hàng cây phong Màu sắc thay đổi từng phút một. Lúc thì thân cây óng ánh trắng bạch, và giữa chúng, mong manh bàng bạc là những chiếc lá xanh như nước ; lúc thì tất cả lại chuyển sang màu xanh lơ lóng lánh, khi gió nhè nhẹ thổi từ các ngọn đồi và phẩy chút xanh đi ; và rồi có chỗ lại đậm hẳn gần như đen khi có đám mây lướt qua mặt trời. Và cái bóng này biến hiện như bóng ma qua các thân cây mờ

http://tieulun.hopto.org

mờ và lướt đi thật xa trên bãi đầm rồi lên trời — lúc đó các cây phong đứng nổi bật như những lá cờ phấp phới tung bay trên các cột trắng, với những đám lá nhuộm mùa thu vàng đỏ.

Thường khi tôi đê mê ngắm trò biến ảo của ánh nắng dịu với bóng trong đến gần như quên nghe lệnh hô. Chính những khi ngồi một mình người ta mới hay ngắm nghía thiên nhiên và yêu nó. Và ở đây tôi thiếu bạn bè, và cũng chẳng muốn kết bạn. Quen biết sơ sơ, bông đùa chút đỉnh, đánh xì phé, hoặc chơi bài cào vào buổi tối.

Song song với trại giam tù binh Nga. Giữa có hàng rào kẽm gai, nhưng bất chấp, bọn tù binh vẫn bén mảng lại bên chúng tôi. Họ hình như bồn chồn sợ sệt, mặc dầu phần lớn là những tên to con râu ria xồm xoàm — trông họ giống như những con chó St. Bernard hiền lành dễ bảo.

Họ lần quần gần trại chúng tôi lực lọi các thùng rác, Không biết họ còn tìm ra cái

http://tieulun.hopto.org

thá gì trong đó chứ. Với chúng tôi thức ăn đã hiếm lại chả ngon lành gì — củ cải cắt làm sáu bỏ vào nước đun sôi, với những đầu cà rốt không buồn rửa ; — khoai hà là cao lương, còn mỹ vị là cháo gạo loãng lẽnh bẽnh ít bạc nhạc bò, đã thế lại thái nhỏ đến nỗi mò cả ngày không ra.

Tuy nhiên cái gì cũng ngốn ráo, và nếu có thằng nào chơi sang lại không thèm phần mình thì đã có hàng chục thằng khác đứng sẵn xin ăn hộ. Chỉ có những cặn bã múc không ra mới bị nạo vứt vào thùng rác. Đôi khi còn bỏ thêm ít vỏ củ cải, bánh mốc và đủ thứ hầm bà làng.

Cái rác mong manh, khốn nạn, bần thỉu này tuy thế còn là mục đích của các tù binh. Họ vét sạch ở thùng rác hôi thối ra như kẻ háu đói và thủ dưới áo mang đi,

Thật là kỳ lạ khi thấy kẻ địch mình lại gần mình đến thế, họ có những bộ mặt khiến mình phải suy nghĩ — những bộ mặt quê mùa chất phác, trán rộng, mũi nở, miệng

http://tieulun.hopto.org

rộng, tay to và tóc rậm.

Lẽ ra phải để họ đập lúa, gặt hái, và hái táo. Trông họ cũng hiền hòa như dân quê chúng tôi ở Friesland.

Nhìn họ cử động mà xót xa, nhất khi thấy họ ngửa tay xin ăn. Người nào cũng ốm yếu, vì họ chỉ được ăn để đừng chết đói. Chính chúng tôi cũng không còn bao lăm lương thực. Họ bị kiết lỵ; nhiều người vô tình để lòi đuôi sơ mi dính máu. Vai, cổ khòm xuống, đầu gối chùn hẳn, đầu gục xuống khi chìa tay xin bằng một vài tiếng Đức mà họ biết — xin bằng những cái giọng mềm mại, trầm trầm, du dương, như những lò sưởi ấm và những căn phòng ấm cúng ở nhà.

Có người đá họ, họ bồ nhào; — nhưng những người nầy không có mấy. Phần đông chả làm gì họ, không biết đến họ, thế thôi. Đôi khi họ lạy lục bỉ ổi quá nên có người phát khùng giơ cẳng đá họ. Phải chi họ đừng nhìn người ta như thế—Trong hai

http://tieulun.hopto.org

cái đốm nhỏ thế kia, không bằng ngón tay cái, trong đôi mắt họ, là cả một biển trầm luân khổ ải!

Họ bèn mảng đến trại vào buổi tối để đổi chác. Có bất cứ gì họ đổi lấy bánh. Đôi khi họ cũng thành công, vì bốt họ rất tốt còn bốt chúng tôi thì quá tệ. Da mềm như da dê. Bọn dân quê bèn chúng tôi được nhà gửi ít quà ngon lành nên còn có cái mà đổi. Giá một đôi bốt khoảng hai ba ổ bánh mì lính, hay một ổ bánh và một cái xúc xích thịt dai nhỏ.

Nhưng phần lớn bọn Nga có gì thì cũng đã đi đời từ lâu. Giờ thì quần áo tả tơi, họ chỉ còn có những đồ chạm tay lặt vặt hay làm bằng những mãnh niềng và những đai đồng. Dĩ nhiên, những đồ này đâu được giá, mặc dầu đã tốn bao nhiêu công lao khổ cực,—một hay hai khoanh bánh. Bọn dân quê chúng tôi đã cứt sắt lại ranh mãnh, nhất khi mà cả. Họ dí miếng bánh hay mẩu xúc xích ngay tận mũi anh Nga cho để khi anh ta thèm

http://tieulun.hopto.org

đến muốn xỉu và đôi mắt láo liên và lúc đó thì mấy mà chả chịu. Họ gói ghém chiến tích một cách hết sức trịnh trọng, xong rồi mới móc túi lấy dao ra chầm rải thong dong cắt một khoanh bánh để tự thưởng và cứ mỗi miếng lại cắn một miếng xúc xích dài ăn một cách ngon lành, như ăn mừng một chiến thắng. Nhìn họ ăn một bữa cơm chiều cái lối đó thật bực mình, chỉ muốn nện vỡ sọ họ. Ít khi mà họ lại cho ai cái gì. Quả thật người ta khó mà hiểu nổi nhau !

TIMSACH.COM.VN

o
o o

Tôi thường phải đứng canh bọn người Nga. Trong tối người ta thấy bóng dáng họ đi lại như những con cò ốm, như những con chim to. Họ đến sát hàng rào lưới sắt tựa mặt vào : tay họ móc vào mắt lưới. Thường thì nhiều người đứng bên nhau, và hít cái gió từ các đầm và khu rừng thổi đến

Họ ít nói và nói cũng chỉ vài tiếng. Theo

http://tieulun.hopto.org

tôi thì hình như họ đối với nhau có nhân nghĩa và tình huynh đệ hơn là chúng tôi đối với nhau. Nhưng sở dĩ thế có lẽ cũng vì họ tự cảm thấy bạc phước hơn chúng tôi. Dù sao thì với họ chiến tranh đến đây cũng đã chấm dứt. Nhưng đợi bệnh kiết lị đến thì quả thật đời sống cũng chẳng còn gì đáng sống.

Bọn Địa phương quân phụ trách họ nói thoạt đầu họ cũng sống hơn nhiều. Giữa họ thường có mưu mô ám hại lẫn nhau, như thường xảy ra, và được thanh toán bằng ấu đả và bằng dao. Nhưng bây giờ thì họ thẫn thờ bạc nhược.

Họ đứng ở hàng rào lưới ; mỗi khi có người bỏ đi thì lại một người khác đứng thay trong hàng. Đa số lặng thinh ; thỉnh thoảng có người cất giọng xin mẩu thuốc.

Tôi thấy các bóng đen, các bộ râu của họ cử động trong gió. Tôi chả biết gì về họ, ngoài điều rằng họ là tù binh, và đó lại chính là điều làm tôi bối rối. Đời sống của họ tăm tối và vô tội ; — nếu tôi lại được

http://tieulun.hopto.org

biết hơn về họ, biết tên họ là gì, họ sống ra sao, họ chờ đợi gì, các nỗi lo âu của họ là gì thì cảm xúc của tôi hẳn có một đối tượng và có thể trở thành thiện cảm. Nhưng như hiện giờ tôi chỉ tri giác được sau họ cái đau khổ của kiếp người, cái u buồn đáng sợ của đời sống và lòng bất nhân của các con người với nhau.

Một mệnh lệnh đã làm những cái bóng dáng âm thầm kia thành những kẻ thù của chúng tôi; một mệnh lệnh cũng có thể biến họ thành các thân hữu của chúng tôi. Tại một bàn nào đó một văn kiện được ký do một vài người nào đó mà chúng tôi biết ai vào ai, thế rồi là suốt hàng bao năm chính cái tội mà trước kia thế giới lên án và trừng trị nặng nhất trở thành cái mục đích cao cả nhất của chúng tôi. Nhưng ai là người nhận định được như thế khi nhìn những con người trầm lặng này với những bộ mặt trẻ thơ và những bộ râu tông đồ. Bất cứ anh hạ sĩ nào đối với chú tân binh, bất cứ ông thầy

http://tieulun.hopto.org

học nào đối với chú học trò cũng đều có một cái thái độ thù địch còn hơn là thái độ họ đối với chúng tôi. Ấy thế mà chúng tôi lại bắn họ nữa và họ lại sẽ bắn chúng tôi nếu họ mà lại được tự do.

Tôi sợ: tôi không dám nghĩ vớ nghĩ vẩn như thế nữa. Nghĩ như thế là rơi vào vực thẳm. Giờ đây không phải lúc; nhưng tôi sẽ không để mất các tư tưởng này, tôi quyết giữ lấy, cất chúng đi cho đến khi chiến tranh chấm dứt. Tim tôi hồi hộp: đây là cái mục đích, cái mục đích cao cả, cái mục đích duy nhất, mà tôi từng nghĩ đến ngoài chiến lũy: mà tôi hằng tìm như là cái khả năng duy nhất của đời sống sau sự hủy diệt mọi tình cảm con người này; đây là một nhiệm vụ sẽ làm cho đời sống sau đây đáng giá với những năm ghê tởm này.

Tôi móc thuốc, bẻ mỗi điếu làm hai và phân phát cho bọn người Nga. Họ cúi đầu tạ ơn tôi rồi thắp thuốc. Giờ thì các đốm đỏ loé trên mọi khuôn mặt. Các đốm làm tôi

http://tieulun.hopto.org

thoải mái : trông giống như thể những cánh cửa sổ nhỏ trong các mái nhà tranh tối trong làng bảo rằng sau chúng là những căn phòng đầy thanh bình.

o
o o

Các ngày đi qua. Vào một buổi sáng sương mù lại thêm một người Nga được mang chôn ; gần như không ngày nào không có một người chết. Tôi đứng canh trong lúc chôn. Các tù binh hát một bài thánh ca, họ hát thành nhiều giọng, và nghe gần như không phải là giọng người, mà là tiếng đại phong cầm văng vẳng xa xa trên bãi đầm.

Công việc chôn cất được thi hành mau lẹ.

Tối đến họ lại đứng ở hàng rào lưới sắt và gió thổi xuống họ từ khu rừng dẻ gai. Ánh sao lạnh lẽo.

Giờ thì tôi quen một vài người bập bẹ đôi chút tiếng Đức. Trong số có một nhạc công, anh nói trước kia anh chơi vĩ cầm ở

http://tieulun.hopto.org

Bá Linh. Khi nghe nói tôi biết chơi dương cầm anh đi tìm đàn lại kéo. Các người kia ngồi xuống tựa lưng vào hàng rào. Anh đứng kéo, đôi khi trông mơ mơ màng màng như các nghệ sĩ vĩ cầm thường bộc lộ khi họ nhắm mắt lại; hay khi anh đu đưa cây đàn theo nhịp điệu và mỉm cười với tôi.

Phần lớn anh chơi các bài dân ca và các người kia cũng i ỉ giọng theo anh. Họ giống như một xứ đồi tối tăm hát xuống tận lòng đất. Tiếng vĩ cầm đứng như một cô gái mảnh mai trên cây đàn, trong trẻo và cô đơn. Các giọng ngừng và tiếng vĩ cầm vẫn tiếp tục cô đơn. Trong đêm tối tiếng đàn nghe đến mong manh, nghe như băng giá; người ta phải đứng sát lại; trong phòng tiếng đàn nghe hẳn hay hơn; — ngoài này nó chỉ làm người ta thêm buồn.

o
o o

Vì tôi đã được nghỉ phép dài rồi nên chủ

http://tieulun.hopto.org

nhật tôi không còn được đi phép. Nên cái chủ nhật cuối trước khi tôi trở lại mặt trận bố tôi và chị tôi đến đây thăm tôi. Chúng tôi ngồi tại Nhà Linh suốt ngày. Còn biết đi đâu nữa, chúng tôi lại không muốn ở lại trong trại. Vào trưa chúng tôi đi dạo ngoài bãi.

Giờ giấc qua như một cực hình; chúng tôi không biết nói chuyện gì, nên nói đến căn bệnh của mẹ tôi. Giờ thì đúng là ung thư, bà đã đi nằm nhà thương và sắp phải mổ. Các bác sĩ hy vọng sẽ khỏi, nhưng chúng tôi chưa từng nghe ung thư mà lại khỏi.

«Mẹ nằm đâu ?» tôi hỏi.

«Ở bệnh viện Luisa, » bố tôi nói.

«Hạng nào?»

«Hạng ba. Còn phải đợi xem mổ mất bao nhiêu tiền. Mẹ con đòi nằm hạng ba. Bà nói nằm đấy có bạn. Vả lại, cũng đỡ tốn hơn. »

«Thế là mẹ nằm đấy với các người kia. Không hiểu có ngủ được không.»

Bố tôi gật. Mặt ông thờ thẫn đầy vết răn Mẹ tôi xưa nay vẫn hay đau ốm; và mặc dầu

http://tieulun.hopto.org

bó buộc lắm bà mới phải đi nằm bệnh viện, tiền tốn cũng đã bộn và có thể nói là một đời cha tôi làm lụng là chỉ để thuốc men cho mẹ tôi.

«Giá biết được tiền mổ là bao nhiêu,» ông nói.

«Sao bố không hỏi xem ?»

«Hỏi thẳng đâu có được—bác sĩ giải phẫu có thể hiểu lầm mà không mổ chăng, phải để ông mổ mẹ con.»

Phải, tôi chua xót trong lòng, với chúng tôi là thế đó. Họ không dám hỏi giá, mà chỉ biết lo xoắn ruột về giá cả; nhưng với những người khác, mà giá cả đâu phải là điều quan trọng, thì trước tiên họ phải biết giá cả, và cho đó là chuyện dĩ nhiên. Và ông bác sĩ có bao giờ hiểu lầm họ đâu.

«Lại còn tiền băng bó sau đó nữa, cũng tốn kém lắm,» bố tôi nói.

«Thế chứ quỹ Tật nguyền không trả cho được phần nào sao?» tôi hỏi.

http://tieulun.hopto.org

«Mẹ con đau dằng dai hàng bao lâu nay rồi.»

«Nhà không có tiền?»

Ông lắc đầu : « Không, nhưng bố có thể làm thêm giờ. »

Tôi biết. Ông sẽ lại đứng ở bàn gấp dán và cắt cho đến mười hai giờ đêm. Đến tám giờ tối, ông ăn một chút những cái nuốt không vào mà phải đưa vé khẩu phần để lãnh, rồi uống ít thuốc bột trị nhức đầu rồi lại làm việc tiếp.

Để làm ông lên tinh thần đôi chút, tôi kể ông nghe vài chuyện, chuyện vui của lính và đại loại như thế, về các ông tướng các thầy đội.

Sau đó tôi tiễn cả hai ra ga xe lửa. Họ trao cho tôi một lọ mứt và một gói bánh khoai mà mẹ tôi làm cho tôi,

Đoạn hai người đi và tôi trở về trại.

Tối đến tôi phết mứt lên bánh ăn chút đỉnh. Nhưng ăn mà chẳng biết ngon. Nên tôi

http://tieulun.hopto.org

mang cho bọn người Nga. Nhưng tôi chợt nhớ là chính mẹ tôi làm và bà hẳn phải mệt nhọc khi đứng trước lò lửa. Tôi nhét gói bánh lại trong ba-lô và chỉ cho họ hai chiếc.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG IX

CHÚNG TÔI ĐI HÀNG NHIỀU NGÀY. CÁC máy bay đầu tiên xuất hiện trên bầu trời. Chúng tôi chạy qua các tuyến chuyền vận. Súng, súng. Con đường xe lửa nhẹ nhặt chúng tôi. Tôi tìm liên đoàn tôi. Chả ai biết rõ nó nằm đâu. Tôi chạy ngược chạy xuôi tìm chỗ ngủ đêm, xoay sở tìm chút lương thực và hỏi dọ được vài tin mơ hồ. Và cứ thế với ba-lô với súng tôi lại lên đường.

Tôi vừa đến nơi thì liên đoàn không còn ở nơi tàn phá ấy nữa. Tôi nghe nói chúng tôi đã trở thành một trong số các đoàn lưu động

http://tieulun.hopto.org

hễ đâu ác liệt nhất thì được tống lại đó. Tôi nghe mà chán. Họ còn nói tôi những tổn thất nặng nề mà chúng tôi phải chịu đựng. Tôi hỏi thăm về Kat và Albert. Chả ai biết gì về họ.

Tôi tìm xa hơn và lang thang hết nơi này đến nơi khác ; thật là một cảm tưởng kỳ lạ. Đêm này rồi đêm khác, tôi ngủ ngoài trời như một anh Da Đỏ. Rồi mãi tôi cũng lần được vài tin chính xác, và chiều đến tôi lại Văn phòng trình diện.

Thượng sĩ văn phòng giữ tôi ở lại đó. Hai ngày nữa ông đại đội trưởng mới trở lại. Có gửi tôi đi cũng vô ích.

«Thế nào, khác gì đi nghỉ phép nhỉ ?» bác ta hỏi, «khoái tỉ nhé ?»

«Phần nào thôi,» tôi nói.

«Ừ,» bác thở dài, «ừ, giá như đừng phải ra ngoài đó nữa kìa. Cái phần hai khi nào cũng bị cái chuyện đó phá thối.»

Tôi thơ thẩn đi quanh mãi đến sáng tinh sương thì đại đội trở về, xám xịt, bần thỉu,

http://tieulun.hopto.org

chua chát, và buồn chảy. Tôi nhảy lại, xô người này đẩy người kia, mắt lơ láo tìm. Kia là Tjaden, kia là Muller đang hỉ mũi, và kia là Kat kia là Kropp. Chúng tôi soạn lại ổ rơm sát liền nhau. Tôi cảm thấy bứt rứt khi nhìn họ, mà chẳng rõ tại sao. Trước khi đi ngủ tôi lôi mấy chiếc bánh khoai còn lại với mứt cho họ nhá.

Hai chiếc bên ngoài đã mốc, nhưng ăn còn được. Tôi để cho tôi còn đưa những cái kia cho Kat và Kropp.

Kat nhai và nói: «Của bà cụ làm ?»

Tôi gật.

«Ngon lắm,» bác nói, «ăn là biết liền.»

Tôi gần muốn khóc. Tôi không còn dằn lòng được nữa. Nhưng trở lại đây với Albert với Kat chả mấy lúc lại đâu vào đấy. Nơi đây mới thực là nơi của tôi.

«Mày số hên.» Kropp thì thầm với tôi trước khi nằm xuống ngủ, «họ nói chúng mình sắp đi Nga.»

Đi Nga. Ở đó mà đánh đấm gì.

http://tieulun.hopto.org

Xa xa mặt trận rền như sấm. Vách lều kêu răng rắc.

o o
o

Chúng tôi phải đánh bóng đến lắm. Mỗi công tác xong lại thanh tra. Bất cứ cái gì rách là được đổi mới liền. Tôi được một chiếc áo mới toanh và Kat dĩ nhiên được cả bộ. Có tin đồn rằng sắp hoà bình, nhưng cái tin kia nghe có phần đúng hơn — rằng chúng tôi sắp phải đi Nga. Nhưng tại sao đi Nga lại phải cần đồ mới? Mãi rồi mới bật mí — Hoàng đế đến duyệt chúng tôi. Do đó mà thanh tra liên miên.

Luôn tám ngày chúng tôi tưởng đâu mình ở một quân trường, tập dượt lu bù, cứ rối cả lên. Người nào cũng bẳn tính cũng nóng nảy, chúng tôi đã chán cái trò diễn hành. Những trò này còn làm thằng lính bực mình hơn là ra mặt trận.

Rồi là giờ phút trọng đại đến. Chúng tôi

http://tieulun.hopto.org

đứng không nhúc nhích và Hoàng đế giáng lâm. Chúng tôi tò mò muốn xem ông tướng mạo ra sao. Ông thủng thẳng bước dọc theo hàng, và thú thực tôi có phần thất vọng; xem các hình ảnh tôi tưởng đâu ông to lớn hơn thế và vạm vỡ hơn thế, và nhất là giọng phải vang như sấm cơ chứ.

Ông phân phát huy chương và nói với người này hỏi chuyện người kia. Rồi là chúng tôi diễn hành.

Sau đó chúng tôi cãi vã nhau. Tjaden nói có vẻ ngạc nhiên :

«Ra đó là cái Đấng cao nhất đấy ! Và ai nấy, không trừ một ai, phải đứng nghiêm trước mặt ông ta ! » Nó suy nghĩ : «Cả Hindenburg nữa, cũng phải đứng nghiêm trước mặt ông ta nhỉ ?»

«Hẳn nhiên,» Kat nói,

Tjaden đâu đã nói hết. Suy nghĩ một lúc. nó nói : «Thế ông vua có phải đứng nghiêm trước ông hoàng đế không nhỉ ?»

Chúng tôi chả thằng nào biết chắc, nhưng

http://tieulun.hopto.org

chúng tôi nghĩ rằng không. Cả hai đều cao cả nên vấn đề đứng nghiêm hẳn không nhất thiết bó buộc.

« Chúng mày khéo vớ vẩn, » Kat nói. « Điều chính yếu là chúng mày phải đứng nghiêm. »

Nhưng Tjaden vẫn còn thắc mắc. Cái óc tưởng tượng có phần thiết thực của nó đang lúc cao hứng. « Nhưng mà này, » nó tuyên bố, «tớ không tin rằng một vị Hoàng đế lại cũng phải đi nhà cầu như tớ.»

« Mày dám cá đôi bốt mày không nào. »

« Nghĩ lắm quá khùng, » Kat nói. « Mày khùng rồi, Tjaden à, chạy đi nhà cầu đi mày cho cái đầu mầy nó tỉnh táo ra, ngồi đấy mà nói quàng nói xiên như trẻ lên hai.»

Tjaden biến.

« Nhưng có điều tớ muốn biết,» Albert nói, «là liệu có chiến tranh hay không nếu ông Hoàng đế lại nói Không, »

« Tao thì tao tin điều này, » tôi ngắt lời «rằng ông chống chiến tranh ngay từ đầu. »

http://tieulun.hopto.org

« Ừ, nếu một mình ông không đủ, thì có lẽ phải vài ba chục người trên thế giới này nói Không.»

« Hẳn thế rồi; » tôi đồng ý, nhưng khốn nỗi họ lại nói phải Có. »

« Kể cũng lạ, khi người ta nghĩ đến nó,» Kropp nói tiếp, «chúng mình ở đây là để bảo vệ tổ quốc mình. Và tụi Pháp ở bên kia là để bảo vệ tổ quốc chúng. Vậy thử hỏi ai phải?»

« Có lẽ cả hai, » tôi nói, mà không tin ở lời mình nói.

«Ừ, thì cho là vậy đi, » Albert nói tiếp và tôi thấy ý nó muốn dồn tôi vào ngõ bí, «nhưng các giáo sư và mục sư và báo chí mình bảo rằng chỉ có chúng mình là phải, và mình hãy hy vọng là thế : nhưng các giáo sư và mục sư và các báo chí Pháp lại bảo rằng cái phải về bên họ. thế là thế nào ?»

« Tao xin chịu » tôi nói, « nhưng cái phải ở bên nào đi nữa là chiến tranh vẫn có đó và mỗi tháng lại có thêm các nước lăn xả vào. »

http://tieulun.hopto.org

Tjaden tái hiện. Hắn vẫn còn hào hứng lắm và lại xen vào câu chuyện, thắc mắc không hiểu chiến tranh khởi sự cách nào.

«Phần lớn là vì một nước làm nhục một nước khác quá mức,» Albert đáp có vẻ ta đây hiểu biết.

Thế là Tjaden giả bộ ngớ ngẩn. «Một nước? Tao không hiểu rồi. Một hòn núi ở Đức đâu có thể làm nhục gì một hòn núi ở Pháp. Hay một con sông, hay một khu rừng, hay một cánh đồng lúa.»

«Bộ mày ngu thật hay mày định xỏ tao phỏng?» Kropp nói gắn. «Ý tao đâu nói vậy. Mà là một dân tộc này làm nhục một dân tộc khác —»

«Nếu thế thì việc quái gì tao phải có mặt ở đây.» Tjaden đáp, «Tao chả cảm thấy gì là tao bị nhục cả.».

«Mày nghe tao nói đây này,» Albert nói mỉa, «những thằng đần độn như mày thì có ăn nhằm gì.»

«Đã thế thì tao có thể về nhà luôn ngay

http://tieulun.hopto.org

giờ,» Tjaden đáp, và chúng tôi cười ồ.

«Này, bồ ! ý nó muốn nói là toàn thể dân tộc nói chung, là Quốc gia —» Muller thốt.

«Quốc gia. Quốc gia,» — Tjaden bật ngón tay vẻ khinh miệt. «Sen đầm a, cảnh sát a, thuế má a, đó cái Quốc gia của nhà mày đó ; — nếu thế mày muốn nói, thì tao xin lậy.»

«Đúng,» Kat nói, «Tjaden, đã lâu mới nghe mày một câu nghe được. Quốc gia và xứ sở quê hương, thật cả một trời một vực.»

«Nhưng hai cái đi đôi với nhau,» Kropp cãi, «không có Quốc gia làm gì có xứ sở quê hương.»

«Đúng, nhưng mày nghĩ xem, chúng mình đây hầu hết những thường dân bình dị. Và ở Pháp, đa số thường dân là dân cày, dân thợ, hay thư ký quèn. Giờ tao hỏi mày một anh phó rèn Pháp hay một anh thợ giầy Pháp tội vạ gì mà lại muốn đánh chúng mình kia ? Không, chẳng qua chỉ là bọn cầm quyền. Trước khi ra đây tao cả đời chẳng thấy một anh Pháp mặt mũi ra sao, thì đa số dân Pháp

http://tieulun.hopto.org

đối với chúng mình thì cũng thế. Họ cũng như mình đâu có được hỏi đến.»

«Thế thì đúng ra chiến tranh để làm gì?» Tjaden hỏi.

Kat nhún vai. «Hẳn có những người mà chiến tranh làm lợi cho họ.»

«Trong bọn ấy không có thằng tôi rồi đó,» Tjaden nhe răng.

«Chẳng có mày, mà cũng chẳng có thằng nào ở đây.»

«Thế thì họ là ai?» Tjaden hỏi gặng. «Cũng chẳng có lợi gì cho ông Hoàng đế. Những gì ông ấy cần ông ấy có đủ rồi.»

«Tao không dám chắc», Kat ngắt lời, «cho đến nay ông ấy còn cần một cuộc chiến tranh. Và bất cứ ông hoàng đế nào muốn là đại đế cũng cần ít nhất là một cuộc chiến tranh, bằng không sao nổi danh được. Mày cứ đọc lại sách vở nhà trường thì thấy ngay.»

«Và cả đại tướng nữa,» Detering nói thêm,« họ nổi danh cũng nhờ chiến tranh.»

http://tieulun.hopto.org

«Còn nổi danh hơn cả các hoàng đế là khác,» Kat nói thêm.

«Có nhiều thằng đứng sau ở hậu phương cũng lại đầu cơ chiến tranh, chắc chắn thế rồi,» Detering nói gắn.

«Tao cho nó cũng như thể một cơn sốt,» Albert nói. «Chả ai nói riêng lại muốn chiến tranh, ấy thế mà đùng một cái chiến tranh bùng nổ. Chúng mình không muốn chiến tranh, bọn kia cũng nói thế—ấy thế mà phân nửa thế giới lâm vào chiến tranh.»

«Nhưng có điều tụi bên kia chúng nói láo nhiều hơn mình,» tôi nói; «cứ đọc các truyền đơn mà bọn tù binh mang trong người đủ biết, trong đó chúng bảo tụi mình ăn thịt con nít. Những cái thằng nào viết như thế đáng đem treo cổ. Chính chúng mới là thủ phạm.»

Muller đứng lên. «Dù sao, thì thà chiến tranh diễn ra tại đây còn hơn là ở Đức. Cứ nhìn các hố bom mà tởn.»

«Đúng,» Tjaden tán thành, «nhưng giá đừng có chiến tranh còn hay hơn biết mấy.»

http://tieulun.hopto.org

Nó tự đắc ra mặt vì có lần nó đã chỉ trích chúng tôi là đã tình nguyện. Và ý kiến của nó ở đây khá tiêu biểu, thỉnh thoảng người ta lại gặp, và người ta không biết viện lý gì ra để phản đối, vì đó là cái giới hạn của sự hiểu biết của họ về các yếu tố trong cuộc. Ý thức quốc gia của thằng lính rút cục lại là ở điều này—là nó có mặt tại đây. Và đến đây là hết; Còn những gì khác từ lúc nhập ngũ trở đi nó có chỉ trích cũng chỉ là ở trên quan điểm thực tế.

TIMSACH.COM.VN

Albert nằm trên cỏ lầm bầm cáu kỉnh: «Tốt hơn hết là đừng nói đến cái vấn đề khốn nạn này. »

«Nói cũng chẳng đi đến đâu, đúng thế,» Kat đồng ý.

Còn như của trời cho, thì chúng tôi phải hoàn lại tất cả những thứ gì mới và lại khoác lại đồ rách cũ của mình. Các thứ tốt lành kia chẳng qua chỉ để chưng lúc duyệt binh.

http://tieulun.hopto.org

o
o o

Thay vì đi Nga, chúng tôi lại ra tiền tuyến. Dọc đường chúng tôi đi qua một khu rừng bị tàn phá với thân cây sứt mẻ và đất bị cày lên.

Nhiều chỗ có những hố bom to tướng. « Chu choa, chứ trúng thứ gì vậy », tôi hỏi Kat.

« Súng cối chiến hào », bác đáp, và chỉ lên một ngọn cây.

Các xác chết treo trên cành. Một anh lính trần như nhộng ngồi trên một chĩa, đầu còn đội mũ sắt, bằng không thì hoàn toàn lõa thể. Chỉ có nửa người anh ngồi trên ấy, nửa trên, cẳng đâu mất.

« Thế là thế nào ? », tôi hỏi.

« Hắn bị bắn văng quần áo », Tjaden lầm bầm.

« Kể cũng nực cười », Kat nói, « tao từng thấy mấy lần rồi. Hễ trúng súng cối là gần như cởi truồng. Đó là vì sức nổ ».

http://tieulun.hopto.org

Tôi tìm quanh. Và đúng thế. Chỗ này phất phơ những mảnh binh phục, chỗ kia là một đống máu bầy nhầy cái gì trước kia là chân là cẳng. Đằng kia là một cái xác chả còn gì ngoài một mảnh quần đùi đắp lên một cẳng và cái cổ áo đắp quanh cổ. Bằng không thì trần truồng và quần áo nằm phơi trên cây. Cả hai cánh tay đều mất như thể bị giật ra. Tôi thấy một cánh tay nằm trong một bụi cây cách đó hai chục thước.

Người chết nằm áp mặt. Cạnh vết thương cánh tay, đất đóng máu đen đặc. Dưới chân lá bị rách như thể bị người kia đá.

« Đâu phải chuyện đùa, Kat », tôi nói.

« Cũng như mãnh niễng găm vào bụng vậy », bác đáp, nhún vai.

« Thôi đa cảm vừa chứ », Tjaden nói.

Tất cả cảnh tượng này chỉ mới xảy ra đây, máu còn tươi. Cũng như mọi người thấy có người chết chúng tôi không để mất thì giờ, mà báo cho trạm phu cáng gần đấy hay. Dù sao thì công việc của chúng

http://tieulun.hopto.org

tôi đâu phải là tranh việc của mấy anh phu càng.

o
o o

Một toán tuần tiễu được phái đi xem vị trí địch đã tiến bao xa. Từ ngày đi phép về tôi cảm thấy quyến luyến mấy thằng bạn một cách lạ kỳ, nên tôi tình nguyện đi theo chúng. Chúng tôi đồng ý làm theo kế hoạch là luồn qua dây kẽm đoạn phân tán và bò lên. Được một hồi tôi thấy một hố đạn nông, tôi bò vào. Từ đấy tôi quan sát trước mặt.

Có hỏa lực đại liên cũng vừa phải. Bắn chéo từ mọi hướng, không dữ dằn lắm, nhưng lúc nào cũng vừa đủ bắt mình phải nằm ẹp.

Một hỏa châu dù tỏa ra. Mặt đất nằm trơ trụi dưới ánh sáng lờ mờ, và rồi đêm tối khép lại còn đen hơn bao giờ hết. Ở chiến lũy chúng tôi được dặn là có những tụi lính đen đối diện chúng tôi. Thế mới rầy, vì khó

http://tieulun.hopto.org

nhận ra chúng lắm ; chúng lại giỏi tuần tiễu. Nhưng kể cũng kỳ là chúng cũng lại hay ngu xuẩn ; chẳng hạn ; Kat và Kropp cả hai đã có lần bắn hạ một toán tuần tiễu đen của địch cũng vì chúng trong lúc phởn phơ thèm thuốc nên vừa bò vừa hút. Kat và Albert chỉ việc nhắm các đốm lửa thuốc mà nã súng,

Một trái bom hay gì đó rơi cạnh tôi. Tôi không nghe nó đến nên hoảng kinh. Đồng thời một cái sợ phi lý tràn ngập tôi. Giờ đây có một mình mình bất lực trong đêm tối — không chừng đôi mắt khác đang rình tôi từ lâu từ một hố bom khác đằng trước tôi, với một quả bom sẵn sàng tung tôi ra từng mảnh. Tôi cố lấy lại bình tĩnh. Đâu phải lần đầu tôi đi tuần tiễu và cũng đâu phải là đặc biệt nguy hiểm gì. Nhưng mà là lần đầu đi tuần tiễu từ ngày đi phép về, và thêm nữa, địa thế đối với tôi còn bỡ ngỡ.

Tôi tự nhủ mình rõ khéo lo vớ lo vẩn, rằng trong đêm tối chả có gì rình mình, vì nếu có thì quả bom đã chả rơi lệch.

http://tieulun.hopto.org

Nhưng vô ích. Bối rối hoang mang, các ý nghĩ vo ve trong óc tôi — Tôi nghe giọng căn dặn của mẹ tôi hãy cẩn thận, tôi thấy bọn người Nga râu ria phất phơ tựa vào hàng rào lưới sắt, tôi thấy rõ ràng cái cảnh một quán rượu với các ghế đẩu, một rạp hát bóng ở Valenciennes; dẫn vặt, kinh hoàng, trong tưởng tượng tôi thấy cái họng xám xì mờ ảo của một cây súng nó âm thầm bò trước mắt tôi dù là tôi quay đầu đi hướng nào cũng không khỏi thấy. Mồ hôi toát ra từng lỗ chân lông.

TIMSACH.COM.VN

Tôi vẫn nằm trong cái hốc nông. Tôi nhìn đồng hồ; mới được vài phút. Trán tôi ướt, hốc mắt tôi ướt, tay tôi run lẩy bẩy, và tôi hồn hển nhỏ nhẹ. Đó chẳng qua chỉ là một cơn sợ, một cái sợ đặc thú tính không dám thò đầu ra và không dám bò lên nữa.

Mọi sự cố gắng của tôi tiêu tan như bọt nước vào cái muốn duy nhất là được nằm lại đây luôn. Chân tay tôi như dính vào mặt đất. Tôi cố nhúc nhích: chúng chẳng chịu nhấc

http://tieulun.hopto.org

tới. Tôi trì mình xuống đất. Tôi không sao bò lên được, tôi nhất định nằm lại đây.

Nhưng tức thì cái làn sóng lại tràn lên tôi, một cảm thức lẫn lộn cả thẹn thùng, cả hối hận, và đồng thời cả cầu an. Tôi sẽ ngước lên nhìn quanh.

Trố lên nhìn vào đêm tối, mặt tôi rát bỏng. Một hoả châu tung mình lên ; — tôi lại rúc đầu xuống.

Trong tôi là cả một sự giằng co mãnh liệt và phi lý, tôi muốn trườn ra khỏi hốc tuy nhiên lại trườn vào, tôi bụng bảo dạ ; «mình phải tiến lên, vì các bạn mình, chẳng phải vì cái mệnh lệnh ngu xuẩn nào cả,» và rồi : «Thì ăn nhằm gì đến mình, mình chỉ được sống có một lần —».

Đó là cái kết quả của ngày đi phép, tôi tự trách một cách chua chát. Nhưng tôi không thuyết phục nổi tôi, tôi trở thành bạc nhược lạ. Tôi từ từ ngước lên đưa hai cánh tay nhoài lên trước, lết người theo và nằm trên bờ hốc, nửa trong nửa ngoài.

http://tieulun.hopto.org

Tôi nghe có tiếng động và thụt lùi xuống. Những tiếng khả nghi nghe rõ mồn một bất chấp tiếng ồn ào của hoả lực trọng pháo. Tôi nghe ngóng ; tiếng ở sau tôi. Tiếng người chúng tôi bò dọc theo chiến lũy. Giờ thì tôi nghe giọng nói thì thầm. Nghe như giọng Kat.

Tức thì một sự ấm áp mới trào lên trong tôi. Các giọng nói này, vài tiếng nhỏ nhẻ này, các bước chân này trong chiến lũy sau tôi tức thì lôi tôi ra khỏi cái cô đơn khủng khiếp, khỏi sợ chết nó gần hủy diệt tôi. Đối với tôi, chúng còn hơn cả sự sống, các giọng nói này, chúng còn hơn cả tình mẫu tử và hơn cả sự sợ hãi ; chúng là cái gì mạnh mẽ nhất, phấn khởi nhất, không đâu có được, chúng là các giọng nói của mấy thằng bạn đồng đội của tôi.

Tôi không còn là một cái bọt bèo run rẩy của sự sống, cô đơn trong tối tăm nữa ; — tôi thuộc vào họ và họ thuộc vào tôi, chúng tôi cùng chia sẻ một cái sợ và một cái sống, tôi còn gần gũi nhau hơn là đôi uyên ương,

http://tieulun.hopto.org

gần gũi một cách bình dị, cứng rắn hơn ; tôi có thể vùi mặt vào chúng, vào các giọng nói này, các lời này, những giọng những lời đã cứu sống tôi và sẽ vẫn đứng bên tôi.

o
o o

Từ từ tôi trườn lên miệng hố và trườn tới. Xa hơn một chút tôi bò bốn cẳng, tôi giữ phương hướng, nhìn quanh mình và quan sát vị trí hỏa lực trọng pháo để dễ bề rút lui. Đoạn tôi tìm cách liên lạc với mấy thằng bạn.

TIMSACH.COM.VN

Tôi vẫn còn sợ nhưng mà một cái sợ minh mẫn, một sự thận trọng cao độ phi thường. Đêm có gió và các bóng chập chờn đây kia trong ánh lửa chớp nhoáng của hỏa lực trọng pháo. Nó tiết lộ quá ít và cũng quá nhiều. Tôi ngóng nhìn trước mặt, nhưng thường chẳng thấy gì. Cứ thế tôi bò tới một quãng dài rồi quay vòng lại theo một đường vòng rộng. Tôi không tìm liên lạc với bọn kia. Mỗi thước sát lại gần chiến lũy của chúng tôi làm tôi thêm yên dạ:—và cũng vội vã nữa. Vì giờ đây mà lạc thì thật khốn đốn.

http://tieulun.hopto.org

Rồi tôi lại đâm hoảng. Tôi không còn nhớ phương hướng. Tôi ngồi yên trong một hố bom và cố nhận định vị trí của mình. Chuyện rất thường xảy ra là người ta hớn hở nhảy vào một chiến hào để rồi thấy rằng mình đã lầm.

Sau một lúc tôi lắng nghe lại, nhưng vẫn chưa chắc lắm. Hố bom đầy rẫy khiến trong lúc hoang mang tôi không còn biết đường nào mà lần. Không chừng tôi đang bò song song với chiến tuyến, và nếu thế bò chừng nào cho hết. Nên tôi bò lại vòng quanh một vòng nữa theo một vòng rộng.

Mấy cái hỏa châu chết tiệt ! Chúng hình như cháy hàng giờ không hết, và cứ hơi nhúc nhích là đạn bay rào rào quanh mình.

Nhưng biết làm sao, cũng cứ phải bò ra chứ. Tôi chập choạng bò tới, tôi quờ quạng trên mặt đất như một con cua, tay đụng phải các mảnh niễng răng cưa sắc như lưỡi dao cạo, xước ra đau buốt. Lắm lúc tôi tưởng như trời sáng hơn ở chân trời, nhưng có thể đó

http://tieulun.hopto.org

chỉ là tưởng tượng. Rồi dần dà tôi nhận thấy rằng vấn đề sinh tử là phải bò sao cho đúng hướng.

Một quả đạn rớt xuống đánh sầm. Tức thì hai quả nữa tiếp theo. Rồi là bắt đầu rơi liên miên. Một cuộc pháo kích. Đại liên lạch tạch; giờ thì không còn cách nào khác là nằm ẹp mình xuống. Rõ ràng là sắp có cuộc công kích. Khắp nơi hỏa châu bắn lên. Không ngừng.

Tôi nằm phục mình trong một hốc bom lớn, nước lên ngang bụng. Khi cuộc công kích bắt đầu, tôi sẽ buông mình xuống nước, mặt úp xuống bùn làm sao cho đừng nghẹt thở. Mình phải vờ chết.

Bỗng tôi nghe giải tỏa hỏa lực. Tức thì tôi trườn xuống nước, mũ sắt trên gáy, miệng tránh bùn để còn thở.

Tôi nằm bất động; — đâu đó một cái gì lạch cạch, thình thịch, đổ xuống, tiến lại — tất cả gân cốt tôi se lại, đọng lại. Nó loảng xoảng trên tôi rồi xa dần, làn sóng

http://tieulun.hopto.org

đầu tiên đã qua. Tôi chỉ có một ý nghĩ : Lỡ có kẻ nhảy xuống hốc đạn mình thì mình làm sao đây ? — Tôi vội rút con dao ra, nắm chặt lấy và vùi tay lại vào bùn. Nếu kẻ nào mà nhảy xuống đây là tôi quyết một còn một mất ; cái ý nghĩ nện vào trán tôi ; tôi thì đâm bắn giữa họng khiến hắn chết không kịp ngáp ; chỉ có cách ấy ; hắn cũng sẽ hoảng sợ như tôi, khi hai thằng rơi lên nhau trong lúc kinh hoàng, và tôi phải là thằng ra tay trước.

Giờ là đến trọng pháo chúng tôi khai hỏa. Một quả đạn rơi gần tôi. Điều này làm tôi điên tiết ; không gì oái oăm bằng mình lại chết vì chính bom đạn của mình ; tôi chửi thề, nghiến răng trèo trẹo trong bùn ; thật là điên lên được ; rút cuộc tôi chỉ còn biết lầm bầm và cầu nguyện.

Tiếng đạn nổ chát chúa bên tai. Nếu tui bạn mình mà phản công thì mình thoát. Tôi áp đầu xuống đất lắng nghe tiếng sấm rền, như tiếng mìn nổ ở các lò đá — và lại ngược

http://tieulun.hopto.org

lên nghe ngóng các tiếng động bên trên.

Các đại liên lạch tạch. Tôi biết hàng rào kẽm gai của chúng tôi vững chắc và gần như không hư hao; — phần lớn lại được truyền điện mạnh. Hỏa lực súng trường tăng gia. Chúng đã chọc không thủng; chúng phải rút lui.

Tôi lại chìm mình xuống, lại áp đầu, lại căng thẳng đến cực độ. Tiếng đì đùng, tiếng bò, tiếng lách cách lại rõ mồn một. Một tiếng kêu duy nhất thét lên giữa chúng. Chúng bị hỏa lực quạt tả tơi, cuộc công kích bị đẩy lui.

o
o o

Hỏa lực đã có phần nhẹ bớt. Các bước chân hớt hãi trên tôi. Tên đầu tiên. Gục. Lại một tên nữa. Tiếng lạch tạch của đại liên trở thành một sợi dây không muốn đứt. Tôi vừa toan cựa mình thì có cái gì nặng đổ xuống, và một thân hình rơi lên tôi đánh thịch trong

http://tieulun.hopto.org

hố bom, tụt xuống, và nằm ngang tôi —

Tôi không suy nghĩ gì cả, tôi không quyết định — tôi đâm ngay vào như điên, và chỉ cảm thấy cái thân xác bỗng quằn quại, rồi mềm nhũn, và đổ sụp. Khi tôi hồi lại, tay tôi dính dính ươn ướt.

Kẻ kia khò khè. Tôi nghe như thể hắn rống, mỗi hơi thở phều phào là một tiếng kêu một tiếng sấm — nhưng chẳng qua chỉ là tiếng tim tôi đập mạnh. Tôi muốn chặn miệng hắn lại, nhét đất vào nó, lại đâm hắn nữa, hắn phải câm ngay, hắn đang bại lộ tôi ; nhưng rồi tôi lấy lại bình tĩnh, nhưng bỗng cảm thấy kiệt lực đến nỗi không tài nào giơ dao lên được để đâm hắn.

Tôi mới bò ra xa, ra tận góc và ngồi đấy, mắt dán vào hắn, tay nắm chặt con dao — sẵn sàng, nếu hắn cử động, là chồm lên hắn. Nhưng hắn không còn nhúc nhích nổi, tôi nghe rõ điều này trong cái khò khè của hắn

Tôi không thấy rõ hắn. Tôi chỉ mong mỏi một điều, thoát khỏi nơi đây. Bằng không chả

http://tieulun.hopto.org

mấy lúc sẽ sáng quá ; ngay bây giờ cũng đã khó khăn rồi. Tôi toan ngẩng đầu lên và thấy ngay là đã không thể được. Hoả lực đại liên quét khắp mặt đất và nhảy ra là bị bắn thủng tơi bời.

Có lần tôi thử bằng mũ, tôi cầm mũ giơ lên để dọ tầm cao của đạn. Vừa giơ lên một viên đạn đã bắn văng mũ khỏi tay tôi. Đạn lia thật sát đất. Tôi không xa chiến tuyến địch là bao nên nếu toan thoát thế nào cũng có một thằng bắn sẻ cho mình một phát.

Trời sáng thêm. Tôi nóng ruột chờ bên mình phản công. Cùi tay tôi trắng bệch vì tôi nắm quá chặt, nôn nao chờ đợi hoả lực ngưng cho bạn tôi tiến lên.

Phút này qua phút khác, tôi không dám nhìn lại cái thân hình nằm lù lù trong hốc bom. Tôi cố nhìn qua nó và đợi, đợi. Đạn réo, làm thành một lưới thép, không ngừng, không ngừng.

Hoả lực không giảm. Cả hai bên đều

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

bẩn dữ. Mấy thằng bạn tôi hắn cho tôi là tiêu đã lâu.

o
o o

Mới sáng tinh sương, vừa trong vừa xám. Tiếng khò khè tiếp tục, tôi bịt tai tôi, nhưng rồi lại bỏ tay ra, vì như thế tôi không thể nghe tiếng động khác.

Cái bóng dáng trước tôi cử động. Tôi thu người lại và vô tình nhìn nó. Rồi là mắt tôi dán vào nó. Một con người với một bộ râu càm nhọn nằm kia, đầu ngã sang bên, một cánh tay co lại, đầu tựa vào bất lực. Tay kia đặt trên ngực, đầy máu.

Hắn chết rồi, tôi tự nhủ, hắn chắc chết rồi, hắn không còn cảm thấy gì nữa; chỉ còn cái xác khò khè. Rồi cái đầu toan ngóc lên, trong một lúc tiếng rên rỉ lại to lên, trán hắn gục vào cánh tay. Hắn ta không chết, hắn ta mới hấp hối, nhưng chưa chết. Tôi lết lại gần hắn, do dự, chống tay lên, bò lại gần hơn,

http://tieulun.hopto.org

đợi, lại một cuộc hành trình khủng khiếp dài ba thước, một cuộc hành trình khủng khiếp dài dằng dặc. Và rồi tôi đến bên hắn.

Rồi hắn mở mắt. Hắn hẳn nghe thấy tôi và nhìn tôi với đôi mắt trợn trừng khiếp sợ. Cái thân hình nằm yên, nhưng trong đôi mắt biểu lộ cả một sự trốn chạy khiến tôi nhìn mà tưởng chừng như chúng đủ sức mạnh để khiêng cả cái thân hình chạy theo chúng. Hàng trăm dặm bằng một cái nhảy vọt. Cái thân hình bất động, hoàn toàn bất động, không một âm thanh, tiếng khò khè cũng đã dứt, nhưng đôi mắt kêu lên, thét lên, tất cả sinh lực tụ lại ở đôi mắt trong một sự cố gắng tẩu thoát, tụ lại trong một cái khiếp đảm sợ chết, sợ tôi.

Tôi quỳ xuống chống khuỷu tay. «Không, không, » tôi thì thầm.

Đôi mắt theo dõi tôi. Đôi mắt còn đấy tôi không đủ sức để bỏ đi.

Đoạn bàn tay hắn từ từ tuột khỏi ngực, chỉ một chút thôi, chỉ tụt đi vài đốt ngón tay,

http://tieulun.hopto.org

nhưng cái cử động này phá tan thần lực của đôi mắt. Tôi cúi xuống, lắc đầu nói sẽ: «Không, không, không. » Tôi giơ một bàn tay, tôi cho hắn thấy rằng tôi muốn giúp hắn tôi vuốt trán hắn.

Đôi mắt thu nhỏ lại khi bàn tay đến gần, đoạn không còn trừng trừng nữa, mí mắt hạ xuống, sự căng thẳng đã qua. Tôi mở cổ áo hắn và đặt đầu hắn lại cho ngay ngắn thoải mái.

Miệng hắn vẫn hé mở, cố nói điều gì. Đôi môi khô. Bình nước tôi không có đây. Tôi đã không mang theo. Nhưng có nước trong bùn, dưới đáy hố bom. Tôi leo xuống, lấy khăn mù soa, trải ra, ấn xuống vét lấy tí nước vàng khè chảy qua khăn vào lòng bàn tay.

Hắn hớp nước. Tôi lấy thêm. Đoạn tôi mở khuy áo hắn để băng cho hắn nếu như băng được. Dù sao tôi cũng phải làm, cho bọn bên kia nếu bắt được tôi cũng thấy rằng tôi muốn cứu hắn, và do đó sẽ không bắn tôi. Hắn toan cưỡng, nhưng tay hắn yếu quá. Sơ

http://tieulun.hopto.org

mi bó chặt cởi không ra, vì gài cúc đằng sau. Nên chỉ còn cách rọc nó ra.

Tôi tìm dao và tìm lại được. Nhưng khi tôi bắt đầu rọc chiếc sơ-mi thì đôi mắt lại mở ra và tiếng kêu lại hiện ra trong đôi mắt với cả cái nét mặt cuồng loạn kia khiến tôi phải khép chúng lại, khép chặt và nói sẽ: «Tôi muốn giúp anh, anh bạn, *bạn, bạn, bạn* -» lập đi lập lại tiếng này một cách thành khẩn, để cho hắn hiểu.

Có ba vết đâm. Tôi lấy băng ra băng, máu thấm ra, tôi ấn chặt rồi; hắn rên rỉ.

Tôi chỉ làm được thế. Giờ thì chúng tôi đợi, đợi.

o
o o

Ba tiếng đồng hồ... Tiếng khò khè lại trồi — con người ta chết mới chậm chứ! Điều này tôi biết — hắn vô phương cứu. Thật vậy, tôi cứ tự nhủ rằng hắn sẽ qua, nhưng đến trưa, sự tự dối ấy không còn đứng vững và

http://tieulun.hopto.org

tiêu tan hắn trước các tiếng rên rỉ của hắn. Phải chi tôi đừng mất khẩu súng lục khi bò quanh, tôi hắn đã cho hắn một phát. Còn bảo đảm hắn tôi không đâm nổi.

Trưa đến tôi đã mò đến mức tận cùng của lý trí. Cái đói cồn cào tôi. Tôi sẵn sàng khóc để xin ăn, tôi không thể cưỡng lại nó. Chốc chốc tôi lại đi lấy nước cho kẻ hấp hối và chính tôi cũng uống.

Đây là người đầu tiên mà tôi hạ sát bằng tay, mà tôi được thấy tận mắt, mà cái chết là do tôi làm. Kat và Kropp và Muller đã từng trải qua vụ này, từng tay mình hạ sát ; nhiều người đã trải qua, nhất là khi xáp lá cà. —

Nhưng mỗi cái khò khè là như phơi trần tim tôi. Kẻ hấp hối này còn có thời gian đi với hắn, hắn có một con dao vô hình để hắn đâm vào tôi : đó là Thời gian và các ý nghĩ của tôi.

Tôi sẵn sàng cho hết miễn sao hắn sống. Còn nằm đây và phải nhìn hắn phải nghe hắn thì quả thật không sao chịu nổi.

http://tieulun.hopto.org

Chiều đến, vào khoảng ba giờ, hắn chết.

Tôi thở đánh phào. Nhưng chỉ được một lúc. Rồi sự im lặng còn khó chịu hơn là những tiếng rên rỉ. Tôi lại mong nghe lại tiếng khò khè, tiếng hồn hển, tiếng khàn khàn khi thì rít nhẹ khi thì rên to.

Thật là điên, điều tôi làm. Nhưng tôi phải làm một cái gì. Tôi kéo kẻ chết kia lại sắp xếp cho hắn nằm sao cho thoải mái mặc dầu hắn có còn cảm thấy gì nữa đâu. Tôi vuốt mắt hắn. Đôi mắt nâu. Tóc hắn đen và hai bên hơi quăn.

TVSACH.COM.VN

Miệng đầy đặn và mềm dưới bộ râu mép; mũi hơi cong, da nâu nâu; giờ đây không nhợt nhạt hơn trước, như khi hắn còn sống. Khuôn mặt có lúc nhìn như khỏe mạnh; đoạn nó bỗng xẹp xuống thành cái khuôn mặt lạ kỳ của những người chết mà tôi thường thấy, những bộ mặt lạ kỳ, mặt nào cũng như mặt nào.

Chắc chắn là vợ hắn còn nghĩ đến hắn; nàng đâu đã biết chuyện gì đã xảy ra. Trông

http://tieulun.hopto.org

hắn như thể hắn thường hay viết thơ cho vợ; nàng hẳn còn nhận được thư hắn—ngày mai, trong một tuần nữa — không chừng thư thất lạc, một tháng nữa. Nàng sẽ đọc, trong thư hắn còn trò chuyện với nàng.

Tâm trạng tôi mỗi lúc mỗi tệ, tôi không còn kềm chế nổi các ý nghĩ của tôi. Vợ hắn nhìn người ra sao? Có giống cái nàng tóc nâu nhỏ nhắn ở bờ kênh bên kia không? Giờ nàng có là của mình không? Không chừng vì cái hành động này mà nàng trở thành của mình. Ước gì có Kantorek ngồi đây bên mình. Nếu mẹ mình mà lại thấy mình—kẻ chết kia lẽ ra còn có thể sống thêm ba chục tuổi nữa nếu như tôi lại in sâu được vào ký ức tôi con đường trở lại chiến lũy của mình. Nếu hắn chỉ chạy chệch sang bên trái chừng hai thước thôi, thì giờ đây hắn đã ngồi ở chiến lũy bên kia và viết một lá thư khác về cho vợ.

Nhưng tôi không muốn suy nghĩ vẩn vơ thế nữa, vì đó chẳng qua là số phận của mọi

http://tieulun.hopto.org

người chúng ta : nếu chân thằng Kemmerich mà lại chệch chừng sáu ngón tay về bên phải ; nếu thằng Haie Westhus mà lại cúi xuống chừng ba đốt tay nữa về phía trước —

o
o o

Im lặng lan rộng. Tôi nói và tôi phải nói. Nên tôi trò chuyện với hắn và bảo hắn : «Này bạn, tôi đâu muốn giết bạn. Nếu bạn lại nhảy lại vào đây, tôi sẽ không giết, nếu như bạn cũng biết điều. Nhưng trước kia đối với tôi bạn chỉ là một ý niệm, một trừu tượng sống trong tâm trí tôi và khích gợi sự phản ứng thích thời của nó. Tôi đâm là đâm cái trừu tượng ấy. Nhưng giờ đây, lần đầu tiên, tôi thấy bạn là một thằng người cũng như tôi. Tôi nghĩ đến các quả lựu đạn, đến lưỡi lê, đến cây súng của bạn; giờ đây tôi thấy vợ bạn và mặt bạn và tình bạn giữa chúng ta. Xin bạn thứ lỗi cho. Chúng ta khi nào thấy được thì cũng đã muộn. Tại sao họ không bao giờ

http://tieulun.hopto.org

nói cho bạn biết rằng các bạn cũng chỉ là những kẻ khốn khổ khốn nạn như chúng tôi, rằng các bà mẹ các bạn cũng lo âu như các bà mẹ chúng tôi, và rằng chúng ta cũng đều sợ chết như nhau, cũng đều hấp hối và cũng đều đau đớn như nhau — Bạn ơi, xin bạn tha thứ ; làm sao bạn lại có thể là kẻ thù của tôi ? Nếu ta quăng các cây súng và bộ binh phục này đi bạn cũng có thể là anh em tôi như Kat như Albert. Bạn ơi, hãy lấy đi hai mươi tuổi của đời tôi và hãy đứng dậy — lấy nữa đi, vì giờ đây tôi cũng chẳng biết tôi còn thể toan tính làm gì với cái tuổi của tôi.»

Cảnh vật êm lặng, mặt trận cũng yên tĩnh ngoại trừ tiếng tạch tạch của hoả lực súng trường. Đạn bay rào rào như mưa trên đầu, chẳng phải là bắn bừa, mà từ mọi phía nhắm bắn có chủ đích. Tôi không thể bò ra.

«Tôi sẽ viết thư cho chị ấy,» tôi nói vội với kẻ chết, «tôi sẽ viết cho chị ấy, chị ấy phải nghe tin từ tôi, tôi sẽ kể hết những gì tôi đã nói với bạn, chị ấy sẽ không đau khổ, tôi sẽ

http://tieulun.hopto.org

giúp chị ấy, và cả ông cụ bà cụ bạn nữa, và cả con bạn —»

Áo anh ta nửa hở. Cuốn sổ tay tìm cũng dễ. Nhưng tôi ngại ngùng không dám mở. Trong đó có tên anh. Còn chưa biết tên không chừng tôi còn có thể quên anh, thời gian sẽ tẩy xóa hết, cái hình ảnh này. Nhưng tên anh, nó là một chiếc đinh đóng vào tôi và không bao giờ còn nhổ ra được. Nó có cái phép nhắc nhở lại hình ảnh này đời đời, nó sẽ lúc nào cũng trở lại đứng trước mặt tôi.

TAISACH.COM.VN

Do dự tôi cầm cái ví trong tay. Nó tuột khỏi tay tôi, rơi xuống mở toang. Vài tấm hình và vài lá thư rơi ra. Tôi thu lại và có ý bỏ lại vào ví, nhưng tâm trạng căng thẳng của tôi lúc đó, sự hoang mang, cái đói, cái nguy hiểm, những giờ một mình với người chết này làm tôi bối rối, tôi muốn mau được nhẹ lòng, muốn tăng gia và chấm dứt cái cực hình, như khi người ta đấm một cái bàn tay đau không chịu nổi vào một thân cây,

http://tieulun.hopto.org

bất chấp mọi sự.

Có mấy bức hình của một thiếu phụ với một con bé con, những hình chụp lấy nhỏ bé, đứng trước một bức tường có hoa tường vi. Cùng với hình là thư từ. Tôi lấy ra đọc thử. Phần lớn tôi không hiểu, chữ viết đã khó đọc và tôi lại chả biết gì về tiếng Pháp. Nhưng chữ nào tôi dịch được thì lại như thể một viên đạn bắn vào ngực tôi : — như một nhát dao đâm vào ngực tôi.

Óc tôi mỏi mệt quá sức. Nhưng tôi nhận thức được điều này, là tôi không bao giờ lại dám viết cho những người này như tôi định. Tôi nhìn lại các tấm chân dung một lần nữa : trông họ không phải là những người giàu. Tôi có thể vô danh gửi tiền cho họ nếu sau này tôi làm ra tiền. Tôi níu lấy ý nghĩ này, ít ra cũng là một cái gì cho mình vấu víu. Kẻ chết này được ràng buộc với đời tôi, do đó tôi phải làm mọi cái, phải hứa hẹn mọi điều, để tự cứu lấy mình ; tôi thề liều rằng tôi sẽ sống chỉ để cho anh và gia đình anh

http://tieulun.hopto.org

với đôi môi ướt tôi cố xoa dịu anh — và trong thâm tâm tôi, tôi mong rằng mình có thể chuộc tội bằng cách này và không chừng còn thoát khỏi nơi đây ; âu cũng là một kế mọn ; nếu tôi mà được thoát khỏi cảnh hiểm nghèo này tôi sẽ xin lo mọi sự được chu đáo. Nên tôi mới giở sách ra đọc chầm chậm : — Gérard Duval, thợ sắp chữ.

Bằng bút chì của kẻ chết, tôi biên địa chỉ trên một phong bì, đoạn bỏ nhanh mọi cái vào trong áo anh ta.

Tôi đã giết chết anh thợ in Gérard Duval. Ta sẽ làm thợ in tôi nghĩ hoang mang, là thợ in, thợ in —

o
o o

Chiều đến, tôi bình tĩnh hơn. Nỗi sợ của tôi thật vô lý. Cái tên không làm tôi bận tâm nữa. Sự điên loạn đã qua. «Này bạn,» tôi nói với kẻ chết, nhưng nói bằng một giọng bình tĩnh, «hôm nay là bạn, mai là tôi.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Nhưng bạn hỡi, nếu tôi thoát khỏi vụ này, tôi sẽ tranh đấu chống chiến tranh, nó đã đánh gục cả hai ta ; lấy của anh mạng sống — và của tôi —? Cũng sự sống. Bạn hỡi, tôi xin hứa với bạn. Cảnh tượng này sẽ không bao giờ còn diễn ra.»

Mặt trời đã tà. Tôi thẫn thờ cả mệt cả đói. Đối với tôi hôm qua như một sương mù, chưa có hy vọng gì thoát ra khỏi nơi đây. Tôi ngủ gà ngủ gật và thoạt đầu không nhận ra là trời buông tối. Hoàng hôn đã đến. Tôi cảm như giờ đây nó đến rất mau. Thêm một giờ nữa. Nếu là mùa hè, phải ba giờ nữa. Một giờ nữa.

Bỗng tôi bắt đầu run ; không chừng có chuyện gì xảy ra trong khoảng cách. Tôi không còn nghĩ đến kẻ chết kia, giờ thì hắn ta không còn nghĩa lý gì đối với tôi. Vọt một cái ham sống lại loé lên và mọi cái từng làm đầy ý nghĩ tôi chìm hẳn trước nó. Giờ thì cốt để tránh cái đen, tôi lẩm bẩm như máy : «Tôi xin làm trọn mọi điều, làm

http://tieulun.hopto.org

trọn mọi điều tôi đã hứa với anh—» nhưng tôi đã biết ngay rằng mình sẽ không làm trọn.

Bỗng tôi chợt nghĩ rằng chính mấy thằng bạn mình có thể bắn vào mình nếu mình bò lên ; họ đâu có ngờ là mình bò về. Mình sẽ gọi lên ngay khi thuận tiện để họ nhận ra mình. Mình sẽ nằm trước chiến hào cho đến khi họ trả lời mình.

Ngôi sao đầu tiên mọc. Mặt trận vẫn yên tĩnh. Tôi hít mạnh hồi hộp bụng bảo dạ : «Giờ thì coi chừng, đừng có điên rồ nghe Paul— bình tĩnh nghe Paul, hãy bình tĩnh— rồi mày sẽ thoát chết. Paul à.» Khi tôi dùng đến tên tục của tôi, tôi có cảm tưởng như người nào khác nói với tôi, nó mầu nhiệm hơn.

Trời tối thêm. Tôi bớt hồi hộp. Tôi thận trọng chờ đợi cho đến khi chiếc hỏa châu đầu tiên bay lên. Đoạn tôi bò ra khỏi hố đạn. Tôi đã quên kẻ chết kia rồi. Trước tội là đêm đi đến và cánh đồng lấp loáng lờ mờ. Tôi nhắm chừng một hố đạn : ánh sáng vừa

http://tieulun.hopto.org

tắt tôi phóng nhanh vào đây, bò xa hơn, phóng vào một lỗ khác, phục mình xuống, bò tới.

Tôi đến gần. Ở đấy, nhờ ánh sáng một hỏa châu tôi thấy cái gì động đậy trong đám kẽm gai, rồi khựng lại và nằm yên. Lần sau tôi nhìn lại, đúng, có người trong chiến hào chúng tôi. Nhưng tôi còn nghi ngại chờ nhận xem có phải mũ bọn mình không. Rồi tôi gọi. Và tức thì một tiếng đáp vang lên, tên tôi « Paul — Paul — »

Tôi đáp lại. Đúng là Kat và Albert mang cáng đi theo để tìm tôi.

« Mầy có bị thương không?»

«Không, không —»

Chúng tôi nhảy xuống chiến hào. Tôi đói ăn và nuốt như vâm như voi. Müller đưa tôi điếu thuốc. Trong vài câu tôi thuật lại những gì đã qua. Chả có gì lạ; đó là chuyện thường xảy ra. Chỉ có công kích ban đêm là điều bất thường trong vụ này. Ở Nga Kat có lần phải nằm hai ngày sau chiến tuyến địch

http://tieulun.hopto.org

trước khi lần được đường về.

Tôi không nói đến anh thợ in chết.

Nhưng sáng hôm sau tôi không thể giữ kín được lâu nữa. Tôi thuật lại cho Kat và Albert nghe. Cả hai đề cố an ủi tôi: « Mày không thể làm khác. Mày còn biết làm gì hơn? Đã ra đây là phải thế rồi. »

Tôi nghe họ và cảm thấy nhẹ lòng một phần nào, an tâm trước sự hiện diện của bạn. Thật là rõ khéo lảm nhảm ngồi nói một mình trong cái hốc đạn đằng kia.

«Nhìn kia chẳng bạn, » Kat trỏ.

Trên cấp tác xạ có vài anh bắn sẻ đứng. Họ đặt súng có ống kính viễn vọng lên bờ lũy và quan sát mặt trận địch. Thỉnh thoảng lại nổ một phát.

Đoạn chúng tôi nghe kêu : «Trúng cái phóc! » «Mày có thấy thằng ấy nó nhảy lên trời không? Trung sĩ Oellrich quay lại đắc chí và ghi điểm mình. Hôm nay bác ta đứng đầu sổ với với ba phát trúng.

«Cậu nghĩ sao ?» Kat hỏi.

TIMSACHCUM.VN

http://tieulun.hopto.org

Tôi gật đầu.

«Nếu cứ giữ được cái đà này thì đến tối nay bác sẽ được một con chim màu nhỏ đính ve áo.» Albert nói.

«Hoặc chả mấy lúc lên lon trung sĩ nhất,» Kat nói.

Chúng tôi nhìn nhau. «Tôi thì tôi xin hàng,» tôi nói.

«Thế cả,» Kat nói, «giờ cậu được thấy là phúc còn lớn.»

Trung sĩ Oellrich trở lại cấp tác xạ. Họng súng mò đi mò lại.

«Đừng vì cái chuyện ấy mà mất ngủ nghe,» Albert nhắn.

Và giờ thì tôi không sao hiểu nổi nữa.

«Chỉ vì mình phải nằm ở đó với hắn ta có hơi lâu,» tôi nói. «Dù sao, chiến tranh là thế.»

Súng của Oellrich nổ cái cạch, nghe chát chúa.

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG X

CHÚNG TÔI ĐƯỢC GIAO PHÓ MỘT công tác bở béo. Tám thằng có phận sự canh gác một ngôi làng đã bị di tản vì bị pháo nặng nề.

Đặc biệt là phải canh chừng một kho quân nhu vì chưa tiêu thụ hết. Chúng tôi được tự tiếp tế lấy cũng trong kho tàng này. Chúng tôi đúng là hợp người hợp cảnh ; — Kat, Albert, Muller, Tjaden, Detering, đủ bọn. Tuy nhiên Haie đã chết. Nhưng kể ra chúng tôi còn là may chán, tất cả các đội kia đều tổn thất nặng hơn chúng tôi.

http://tieulun.hopto.org

Chúng tôi chọn, làm hầm trú ẩn, một hầm bê tông cốt sắt có bực thang từ trên xuống dưới. Đường vào lại có một bức tường bê-tông riêng biệt bảo vệ.

Giờ thì chúng tôi phát triển một nền kỹ nghệ vĩ đại. Đây là một cơ hội không những được duỗi chân duỗi cẳng mà duỗi cả linh hồn. Chiến tranh quá tuyệt vọng nên không cho phép chúng tôi được đa cảm lâu dài. Chỉ có thể đa cảm lâu dài khi nào tình hình không đến nỗi quá bi đát. Dù sao, chúng tôi cũng không thể là gì khác hơn là thực tế. Thật vậy, thực tế đến nỗi lắm khi tôi rùng mình khi một tư tưởng từ những ngày trước chiến tranh thoáng qua trong đầu tôi. Nhưng nó cũng không ở lại lâu.

Chúng tôi phải coi mọi sự càng nhẹ càng hay, nên chúng tôi tận dụng mọi cơ hội, và phi lý đứng trần truồng ngay bên khủng khiếp. Không thể làm gì khác, đó là cách tự phấn chấn của chúng tôi. Nên chúng tôi sốt sắng ra công thiết lập một địa đàng — một

http://tieulun.hopto.org

địa đàng ăn với ngủ, lẽ dĩ nhiên.

Trước hết sàn nhà được trải nệm mà chúng tôi vác từ các nhà xuống. Ngay cả đứt một thằng lính thì cũng thích được ngồi êm. Chỉ ở giữa nhà là để một khoảng trống. Rồi chúng tôi đi vơ vét chăn, nệm bông, toàn những thứ luých. Trong thị trấn có đủ thứ chả thiếu thứ gì. Albert và tôi tìm ra một chiếc giường gỗ gụ có thể tháo ra từng mảnh có đính màn lụa xanh lơ và vải trải đăng-ten. Chúng tôi mướt mồ hôi mới khiêng về được, nhưng của qui như thế mà bỏ lơ thì thật uổng vì một vài ngày nào đó thế nào cũng bị pháo tan tành.

Kat và tôi đi tuần tiễu khắp các nhà. Trong một thời gian rất ngắn chúng tôi đã sưu tầm được một lô trứng một kí bơ tươi. Bỗng rầm một tiếng trong phòng khách, và một cái lò sắt văng thủng tường qua chúng tôi rồi đâm thủng bức vách sau chúng tôi chừng một thước. Hai lỗ. Nó từ ngôi nhà đằng trước văng qua, nơi vừa trúng một quả đạn đại bác. «Đồ

http://tieulun.hopto.org

chó chết.» Kat nhăn mặt, và chúng tôi tiếp tục lục lọi. Bỗng cả hai chúng tôi đều vểnh tai, chạy ùa qua và rồi đứng ngây người — trong một cái chuồng nhỏ hai con lợn sữa chạy tung tăng. Chúng tôi dụi mắt nhìn nhau để xem mình tỉnh hay mê. Mà thật đúng là hai con lợn sữa. Chúng tôi túm lấy chúng — không còn nghi ngờ gì nữa, — đúng là hai con lợn sữa.

Thứ này ăn thì mê ly. Cách hầm chúng tôi chừng hai chục thước có một ngôi nhà nhỏ trước dùng làm nhà trọ cho sĩ quan. Dưới bếp là một cả lò sưởi lớn tướng với hai hàng nào nồi niêu soong chảo — đủ thứ, lại có cả một đống củi chẻ sẵn trong một nhà ngang — một thiên đàng của một đầu bếp thực thụ.

Hai thằng trong bọn tôi đã ra đồng từ buổi sáng để bới khoai, cà rốt, và đậu xanh. Chúng tôi ra mặt khinh khỉnh trước các thứ đồ hộp trong lương thực, chúng tôi cần rau tươi. Trong phòng ăn đã có sẵn hai chiếc su lơ.

http://tieulun.hopto.org

Hai con lợn sữa được làm thịt. Chuyện đó đã có Kat lo. Chúng tôi muốn dùng bánh khoai ăn với thịt quay. Nhưng chúng tôi không tìm ra cái nạo khoai. Tuy nhiên, sự khó khăn này được giải quyết ngay. Chúng tôi dùng một chiếc đinh đục lỗ một cái vung nồi thế là có cái nạo. Ba thằng đeo găng dày vào để cái nạo đừng xây xát tay, còn hai tay khác gọt khoai, thế là đâu vào đấy.

Kat nếm lợn sữa, cà rốt, đậu và su lơ. Bác còn làm sốt trắng để ăn su lơ. Mười phút sau tôi đã quen nhồi quánh khi bánh đã chín một bên nhồi bánh lên lật ngược trên không rồi hứng lại vào quánh. Hai con lợn sữa được quay nguyên con. Chúng tôi đứng quây quanh chúng như trước một bàn thờ.

Đồng thời chúng tôi cũng đãi khách, hai anh vô tuyến điện viên được chúng tôi mời vào cùng đớp. Họ ngồi trong căn phòng khách có cây dương cầm. Một anh chơi đàn, anh kia hát bài *'An der Weser'* Anh hát có tình cảm nhưng bằng một giọng Saxon. Dù

http://tieulun.hopto.org

sao chúng tôi nghe cũng vẫn cảm xúc, chúng tôi đứng tại lò sưởi lo làm món ăn.

Sau đó chúng tôi mới bắt đầu nhận thấy là mình đang lâm nguy. Các khinh khí cầu quan sát đã nhận ra khói bốc lên từ lò sưởi, và đạn pháo bắt đầu rơi xuống chúng tôi. Toàn là loại đạn ria chết tiệt rơi xuống chỉ thủng một lỗ nhỏ nhưng vừa sát đất là toé rộng ra. Chúng rơi mỗi lúc mỗi siết chặt quanh chúng tôi ; tuy nhiên đâu bỏ rơi các món hầu sực được. Hai mảnh niễng vèo một cái chém thủng đầu cửa sổ nhà bếp. Lợn thì quay rồi. Còn rán bánh thì khó quá. Nổ nhanh đến nỗi các mảnh niễng loáng cái đã lại đập vào tường nhà và văng tua tủa qua cửa sổ. Mỗi lần nghe có quả nào bay đến tôi lại cầm cả chảo bánh quỳ xuống, nép mình sau tường cửa sổ. Sau đó tức thời tôi lại đứng lên lại tiếp tục rán.

Hai chàng Saxon đã ngưng hát—một mảnh niễng đập vào dương cầm. Mãi rồi các món đều sẵn sàng và chúng tôi tổ chức chuyển dịch

http://tieulun.hopto.org

lại vào hầm. Tiếng nổ kế vừa dứt hai thằng ôm các chậu rau băng qua năm chục thước vào hầm. Chúng tôi thấy họ biến.

Tiếng nổ khác. Ai nấy nằm ép và hai thằng khác phóng đi, mỗi thằng ôm một hộp lớn đựng cà phê thứ hảo hạng và vừa đến hầm thì lại thêm một tiếng nổ.

Rồi đến Kat và Kropp nắm lấy món thượng thặng chiếc đĩa lớn với hai con lợn sữa quay vàng dòn. Một tiếng hô, một đầu gối quì xuống, và cả hai thoát đi một mạch năm chục thước ở ngoài trời.

Tôi ở lại rán nốt bốn chiếc bánh ; tôi phải nằm xuống đất hai lần ;— dù sao, thế là cũng thêm được bốn chiếc bánh nữa, và bánh này là thứ tôi khoái nhất.

Đoạn tôi cầm cái đĩa với chồng bánh ụ nép mình sau cánh cửa. Một tiếng rít, một tiếng rầm, thế là hai tay ôm đĩa ghì vào ngực phi như bay. Tôi gần đến nơi, tôi phóng như hươu: chạy vòng bức tường, các mảnh niễng va chan chát vào bê-tông, tôi trượt chân xuống

http://tieulun.hopto.org

các bực hầm, hai khuỷu tay bị trầy da, nhưng không rơi lấy một chiếc bánh, và đĩa cũng chẳng vỡ.

Vào khoảng hai giờ thì chúng tôi bắt đầu ngồi vào ăn. Bữa tiệc kéo dài đến sáu giờ. Chúng tôi uống cà phê đến bảy rưỡi — cà phê sĩ quan lấy ở kho ra — hút xì gà thuốc lá sĩ quan — cũng lấy ở kho ra. Đúng bảy rưỡi chúng tôi bắt đầu vào ngồi ăn cơm tối. Vào khoảng mười giờ chúng tôi vứt xương lợn sữa ra ngoài cửa. Rồi thưởng thức cô-nhác và rum — cũng trích ở cái kho qui hóa kia ra; và lại phì phà cái thứ xì gà dài bự có dán nhãn hiệu ở giữa. Tjaden ân hận còn thiếu một thứ : gái ở lục xì sĩ quan.

Về khuya chúng tôi nghe có tiếng meo meo. Một con mèo xám nhỏ ngồi ở cửa hầm. Chúng tôi dụ nó vào cho nó ăn. Thế là chúng tôi lại thấy buồn mồm xoay ra đánh chén thêm chầu nữa. Miệng nhai, lưng đặt xuống ngủ. Nhưng ngủ không xong.

http://tieulun.hopto.org

Ăn nhiều mỡ quá. Lợn sữa ăn vào đầy bụng. Thế là chúng tôi cứ thẳng vào thẳng ra không ngớt.

Các ngôi nhà trúng đạn bốc cháy như đuốc trong đêm. Đạn bay ngang bay dọc, rơi ầm ầm. Các đoàn tiếp vận vẫn chạy nối đuôi nhau ngoài đường. Kho lương bị trúng bom toang hoác một bên. Mặc dầu miễng bay vèo vèo các anh tài đoàn xe tiếp vận tràn vào như đàn ong vỡ lấy bánh. Chúng tôi mặc họ lấy thả dàn. Có nói gì lại chỉ tổ rước lấy một trận đòn nhừ tử. Nên chúng tôi mới phải quyền biến. Chúng tôi bảo chúng tôi có nhiệm vụ canh giữ nên biết rõ đường đi nước bước trong kho, chúng tôi đề nghị đổi các đồ hộp lấy những thứ mà chúng tôi đang thiếu. Dù sao có ăn nhằm gì — rồi đây tất cả cứ gọi là tan tành xí oách. Riêng chúng tôi, chúng tôi lấy ít súc củ là trong kho ra bẻ ăn. Kat bảo thứ này ăn dễ tiêu.

Suốt gần nửa tháng cứ thế, chỉ ăn,

http://tieulun.hopto.org

uống, la cà suốt ngày. Chả ai hoạnh hoẹ. Thị trấn tiêu dần dưới bom đạn pháo kích và chúng tôi sống thảnh thơi vui thú. Ngày nào còn chút gì ở kho ngày đó chả có gì phải lo, chúng tôi chả ước ao gì hơn là nằm lại chốn này cho đến khi chiến tranh kết thúc.

Tjaden đâm ra xài sang đến nỗi xì gà chỉ hút có nửa. Mũi hếch lên trời hắn bảo chúng tôi là nó sinh ra quen thói phong lưu rồi. Và Kat thì hớn hở ra mặt. Cứ sáng ra là trước hết bác gọi : « Emil, bưng ca-vi-a và cà phê lên đây ». Chúng tôi thằng nào thằng nấy lên mặt ta đây, thằng này coi thằng kia như tôi tớ, quát tháo ra lệnh.

«Dưới bàn chân tao có cái gì rân rân ngứa ngáy ; thằng Kropp đâu, bắt cái con rận ấy cho tao coi,» Leer nói giơ chân lên như có vũ nữ ba-lê, thế là Albert cầm cẳng lôi nó xềnh xệch lên gác. «Tjaden !» — «Cái gì ?» — «Nghỉ, Tjaden ; nhưng mà này, không được nói 'Cái gì,' mà phải 'Dạ, thưa ông gọi

http://tieulun.hopto.org

gì,' — nào thử xem : Tjaden !» Tjaden đáp lại bằng cái câu trứ danh của Goethe trong «*Gotz von Berlichingen*», mà xưa nay nó hằng xài không biết chán.

Thêm tám ngày nữa, rồi là chúng tôi được lệnh trở lại mặt trận. Những ngày vàng son thế là hết. Hai chiếc cam nhông tải chúng tôi đi. Xe chất đầy ván. Tuy nhiên Albert và tôi vẫn thượng lên chiếc giường bốn cọc với đinh màn lụa xanh, với nệm, và hai tấm vải trải giường bằng đăng-ten. Và đầu giường treo một cái bao đầy món đớp hảo hạng. Chốc chốc lại thọc tay vào, xúc xích dai, xúc xích gan đóng hộp, trái cây đóng hộp, thuốc lá hộp, chúng tôi thấy tâm hồn sảng khoái. Thằng nào cũng có một bao riêng.

Kropp và tôi cũng neo theo hai chiếc ghế bành to nệm đỏ. Ghế lồng vào lòng giường và chúng tôi ngồi đường bệ như ngồi ghế lô ở rạp hát. Trên đầu chúng tôi, đinh màn lụa phồng lên như một cái trướng. Thằng nào thằng nấy miệng ngậm xì gà. Ngồi thượng

http://tieulun.hopto.org

trên xe chúng tôi ngắm cảnh.

Giữa chúng tôi là một cái lồng vẹt dành cho con mèo. Nó đi theo chúng tôi, nằm trong lồng, trước đĩa thịt, và rù rì.

Xe từ từ chạy trên đường. Chúng tôi cất tiếng vang ca. Đằng sau chúng tôi, bom đạn rơi làm tung toé từng cụm trên cái thị trấn giờ đây hoàn toàn tan nát.

o
o o

Vài ngày sau, chúng tôi được phái đi di tản một ngôi làng. Trên đường chúng tôi gặp dân chúng tị nạn mang theo của cải tài sản hoặc trên xe cút kít, hoặc trên xe nôi, hoặc trên lưng. Những thân hình khom khom những bộ mặt bi đát, đầy tuyệt vọng, bấp tấp và chịu đựng. Con trẻ níu chặt tay mẹ, thỉnh thoảng con chị dắt mấy đứa em thơ ngã lên ngã xuống chốc chốc lại quay nhìn lại. Có đứa còn ôm theo những con búp bê trông đã thiều não. Tất cả đều lầng lặng đi qua.

http://tieulun.hopto.org

Chúng tôi đi thành hàng dài ; bọn Pháp không pháo kích một thị trấn mà còn dân chúng Nhưng vài phút sau không trung gào thét mặt đất chuyển động, các tiếng kêu vang lên, một quả đạn rơi giữa đội tập hậu. Chúng tôi tản ra nằm ẹp xuống đất, nhưng vừa lúc ấy tôi cảm thấy cái lanh lẹn bản năng đã rời tôi cái bản năng nó xưa nay vẫn khiến tôi tự động làm đúng cái phải làm dưới hỏa lực ; cái ý nghĩ thoáng đến với một sự thất thần khiếp đảm : «Mày nguy rồi» — và ngay sau đó một quả quất như một ngọn roi bên trên cẳng trái tôi. Tôi nghe Albert kêu lên một tiếng, nó nằm bên tôi.

« Albert, mau lên ! » tôi hét, vì mình nằm phơi ngay giữa trời, không vật ẩn nấp.

Nó lảo đảo đứng lên chạy. Tôi đeo bên nó. Chúng tôi phải chạy đến một bờ dậu, bờ dậu cao hơn chúng tôi. Kropp nắm lấy một cành, tôi giữ chân nó nâng nó lên, nó kêu lên, tôi hất mạnh tung nó sang bên kia. Tôi nhảy lên theo nó và rơi vào một cái rãnh

http://tieulun.hopto.org

bên bờ dậu.

Mặt chúng tôi dính đầy rêu và bùn, nhưng chỗ ẩn tốt. Nên chúng tôi dầm mình xuống đến cổ. Mỗi lần nghe một quả đạn rít chúng tôi lại rúc đầu xuống nước. Cứ thế hàng hơn chục lần, tôi mệt lử.

« Ta đi đi thôi, bằng không tao dám chìm và chết đuối luôn,» Albert rên.

« Mày trúng đâu? » tôi hỏi nó.

« Đầu gối thì phải.»

« Còn chạy được không? »

« Có lẽ được. »

« Vậy thì chạy. »

Chúng tôi nhắm cái rãnh bên đường chạy tới đoạn khom người chạy dọc theo rãnh. Đạn rơi theo chúng tôi. Con đường đưa đến kho đạn. Kho đạn mà nổ thì chúng tôi không thằng nào còn đầu cắm vai. Nên chúng tôi đổi ý, chạy băng qua đồng.

Albert đã bắt đầu lết chân. «Mày cứ đi, tao sẽ theo sau,» nó nói, và nằm ẹp xuống.

Tôi túm cánh tay hắn lắc. « Albert, đứng

http://tieulun.hopto.org

lên, đã nằm xuống là hết đi nổi. Đứng mau, tao diu.»

Mãi rồi chúng tôi đến một cái hầm nhỏ. Kropp nhảo vào và tôi băng bó cho nó. Đạn trúng trên đầu gối một chút. Xong rồi tôi soát lại tôi. Quần tôi có máu và cánh tay tôi cũng rướm máu. Albert lấy băng của nó ra băng cho tôi. Chân nó giờ nhấc không nổi, và cả hai không hiểu mình làm thế nào mà lại chạy xa được thế. Chỉ có sợ mới mọc cánh ; khi đó bàn chân có đứt vẫn cứ chạy ; — chạy trên hai ống.

TIMSACH.COM.VN

Tôi còn bò được. Tôi lên tiếng gọi một xe cứu thương chạy qua và họ đến nhặt chúng tôi. Xe đầy thương binh. Có một anh cai y tá đi theo, anh tiêm cho tôi mỗi thằng một mũi ngừa sài uốn ván vào ngực.

Đến trạm cứu thương chúng tôi dàn xếp để được nằm gần nhau. Họ cho chúng tôi ít cháo loãng, chúng tôi cầm thìa múc ăn ngon lành nhưng vẻ miệt thị, vì từng ăn ngon nhưng bây giờ thì đói.

http://tieulun.hopto.org

«Albert, giờ thì về nhà chứ,» tôi nói.

«Hy vọng vậy,» nó đáp, «Tao chỉ ước tụi mình bị gì.»

Vết thương đau thêm. Băng nóng như lửa. Chúng tôi uống hết ly nước này đến ly nước khác mà vẫn khát.

«Tao trúng trên đùi bao xa ?» Kropp hỏi.

«Ít ra cũng mười phân.» tôi đáp. Không chừng mà rắc rối.

«Tao nhất định rồi,» nó nói sau một hồi suy nghĩ, nếu họ cưa cẳng tao, tao sẽ kết liễu luôn. Tao không muốn suốt đời sống què quặt.»

Chúng tôi nằm đấy với các ý nghĩ của mình và chờ đợi.

o
o o

Tối đến chúng tôi được đưa đến khu mổ. Tôi hoảng vía chợt nghĩ mình phải làm gì ; vì ai ai cũng đều biết rằng các y sĩ ở trạm cứu thương hễ động chút là cưa thẳng tay.

http://tieulun.hopto.org

Chả đông quá mà, cưa còn giản dị hơn là băng bó lôi thôi. Tôi nghĩ đến Kemmerich. Muốn gì thì tôi gì sẽ không để họ đánh thuốc mê tôi, dù cho tôi phải đập vỡ sọ vài thằng.

Không sao. Y sĩ ấn ấn quanh vết thương và mắt tôi thấy tối sầm. «Gì mà sợ,» ông nói cộc cằn, và cắt bỏ băng bông. Các dụng cụ lóng lánh dưới ánh sáng như những con thú độc. Đau chết người được. Hai anh y tá ghì chặt hai cánh tay tôi, nhưng tôi giẫng được một tay và giáng vào đôi kính của ông, nhưng vừa thấy nên nhảy lui né kịp. «Đánh thuốc mê thằng quỉ này coi,» ông gầm lên.

Tôi bình tĩnh lại .« Xin lỗi bác sĩ, tôi xin ngồi yên, nhưng đừng đánh thuốc mê tôi.»

«Được rồi,» ông hục hặc lại cầm dụng cụ lên. Ông trông cũng điền giai, không ngoài ba mươi, có sẹo và đeo đôi mục kỉnh trông đếm tởm. Giờ thì tôi thấy ông ta muốn hành tôi, ông chỉ có nạo nạo trong vết thương và liếc liếc nhìn tôi trên đôi kính. Tay tôi siết

http://tieulun.hopto.org

chặt quanh cái móc, nhất quyết không kêu một tiếng.

Ông ta lôi ra một mảnh niễng và ném cho tôi. Ông ta có vẻ khoái cái gan lì của tôi, vì giờ thì hình như ăn nói cũng từ tốn hơn, ông bảo tôi : «Mai là anh về nhà.» Rồi tôi được bó thạch cao. Khi trở về với Kropp tôi nói nó nghe là mai có chuyến tàu cứu thương đến.

«Albert, mình phải tán lão thượng sĩ y tá làm sao cho lão xắp hai thằng cùng đi một chuyến.»

Tôi dấm dúi cho lão ta hai điếu xì gà có có nhãn dán bụng, và ngỏ ý mình cho lão biết. Lão hít hà đoạn hỏi : «Chú mày còn nữa không ?»

«Còn cả nắm,» tôi nói, «cả thằng bạn tôi nữa,» tôi chỉ Kropp, «nó cũng có ít nhiều. Sáng mai ra tàu chúng tôi sẵn sàng dúi cho bác qua cửa sổ.»

Dĩ nhiên lão hiểu, hít hà một lần nữa và nói : «Được rồi.»

http://tieulun.hopto.org

Suốt đêm chúng tôi không lúc nào chợp mắt. Trong phòng chúng tôi bảy thằng chết. Một thằng hát thánh ca bằng một giọng tê-no lệnh vỡ trước khi khò khè đi đứt. Một thằng nữa bò từ giường ra cửa sổ. Hắn nằm trước cửa như thể để nhìn ra ngoài một lần chót.

o
o o

Cáng chúng tôi nằm trên sân ga. Chúng tôi chờ tàu. Trời mưa, ga lại không mái. Chăn đắp lại mỏng. Chúng tôi chờ đã hai tiếng.

Lão thượng sĩ chăm sóc chúng tôi như mẹ đẻ. Mặc dầu đau buốt tôi vẫn nhớ đến kế hoạch đã tính. Thỉnh thoảng tôi lại hé cho lão thấy gói xì gà và cho lão một điếu trước. Để đền bù lão đắp cho chúng tôi một tấm vải dầu.

« Albert, bồ à, tớ sực nhớ lại cái giường bốn cột của chúng mình với con mèo —. .»

http://tieulun.hopto.org

«Và hai chiếc ghế bành,» nó nói thêm.

Ừ nhỉ, hai chiếc ghế bành nệm đỏ. Tối đến hai thằng thường ngồi xuống ghế như hai vị vương tôn công tử, và đã tính sau đó cho thuê giờ. Mỗi giờ ngồi một điếu thuốc. Có thể cứ thế làm ăn đều đều, đủ phong lưu chán.

«Rồi cái bao cao lương mỹ vị nữa chứ, Albert.»

Chúng tôi đâm buồn. Có những thức ấy kể cũng đỡ. Phải chi tàu chậm lại một ngày Kat thế nào cũng tìm ra chúng tôi và mang lại cho chúng tôi.

Rõ thật đen ! Trong bụng mình toàn là cháo, thực đơn khốn nạn của bệnh viện, mà trong bao mình lại có lợn quay. Nhưng chúng tôi còn yếu quá nên cũng không đủ sức mà sảng khoái thêm.

Sáng ra tàu đến thì cảng cũng vừa ướt đẫm. Lão thượng sĩ lo xắp chúng tôi lên một toa. Có cả một đoàn nữ y tá Hồng Thập tự. Kropp được đặt nằm giường dưới, còn tôi

http://tieulun.hopto.org

được khiêng đặt lên giường trên nó.

«Trời đất ơi!» tôi bỗng thốt lên.

«Gì thế ?» một cô hỏi.

Tôi liếc nhìn giường. Trải vải sạch trắng bong, còn in dấu bàn là. Mà sơ mi tôi thì sáu tuần chưa giặt lại dính đầy bùn.

«Anh không nằm xuống lấy được à ?» cô ta dịu dàng hỏi.

«Được chứ,» tôi đáp hồn hền, «nhưng trước hết cô lấy vải giường ra cái đã.»

«Để làm gì ?»

Tôi cảm thấy mình bẩn như lợn. Mà chui vào đấy sao được — « Sợ nó — » tôi ngập ngừng.

«Hơi bẩn phải không ?» cô đỡ lời. «Có sao, bẩn thì lại giặt.»

«Không, không, không phải —» tôi nói bối rối. Tôi không xứng với cái thanh lịch kia chút nào cả.

«Anh đã phải nằm ngoài mặt trận trong hang hố, chúng tôi giặt một tấm vải thì đã sao,» cô nói tiếp.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Tôi nhìn cô, trẻ trung xinh xắn, sạch sẽ tươm tất, như mọi cái ở đây; một thằng lính không thể ý thức được rằng đây chẳng phải chỉ dành riêng cho sĩ quan, nó cảm thấy bỡ ngỡ, và tệ hơn thế, cảm thấy hoảng hốt.

Đàn bà là đàn bà, lúc nào cũng thích hành người ta, cô lại muốn buộc tôi phải nói ra. «Chỉ vì là —» tôi lại cố, chắc chắn là cô phải biết ý tôi muốn nói gì chứ.

«Vì là gì nào ?»

«Vì rận,» mãi rồi tôi nói toạc ra.

Cô cười. «Thì chúng cũng được chia vui chứ sao.»

Giờ thì tôi cóc cần nữa. Tôi chui vào giường, kéo chăn lên đắp.

Một bàn tay lần trên vải giường. Lão thượng sĩ. Lão lấy xì gà đi.

Một giờ sau chúng tôi thấy mình đang di chuyển.

o
o o

Đêm đến tôi ngủ không được. Kropp cũng

http://tieulun.hopto.org

trằn trọc. Con tàu lướt nhẹ trên đường ray. Tôi còn chưa ý thức nổi ; nằm giường, tàu chạy, về nhà. «Albert !» tôi gọi sẽ.

«Gì —»

«Cậu biết chỗ đi tiểu đâu không ?»

«Hình như phía bên phải cửa.»

«Tớ lại đi xem chút.» Trời tối, tôi đi mò thành giường và từ từ toan tụt xuống. Nhưng chân tôi không có chỗ đặt, tôi tuột luôn, cẳng bó thạch cao đâu đỡ nổi, thế là tôi rơi xuống sàn cái rầm.

TMSACH.COM.VN

«Mẹ kiếp !» tôi thốt.

«Bồ rơi à ?» Kropp hỏi.

«Thì mày nghe đấy,» tôi hậm hực, «cha cái đầu —»

Một cánh cửa mở đằng cuối toa. Cô y tá soi đèn đến thấy tôi.

«Nó trên giường lăn xuống —»

Cô y tá bắt mạch tôi, sờ trán tôi. «Anh đâu có sốt.»

«Không,» tôi đồng ý.

«Chắc anh nằm mơ ?» cô hỏi.

http://tieulun.hopto.org

«Có lẽ —» tôi nói lắng. Cô lại hỏi. Cô nhìn tôi với đôi mắt trong sáng, và cô càng ngọt ngào càng khả ái tôi lại càng không sao nói được tôi muốn gì.

Tôi lại được đỡ lên giường. Thế là ổn. Nhưng cô vừa đi khỏi tôi lại toan leo xuống. Phải như cô là một bà già, mình còn dễ nói mình muốn gì, nhưng cô còn trẻ quá, giỏi lắm hăm-mốt, thì sao mà nói nổi, quả thật tôi không thể nói với cô ta được.

Albert mới phải giúp tôi. nó không rụt rè, muốn gì thì nói, chẳng nể nang ai. Nó gọi cô y tá. Cô quay lại. « Cô à, nó muốn —» nhưng ngay cả Albert cũng không biết diễn tả sao cho tranh nhã lịch sự. Ngoài mặt trận chúng tội chỉ vỏn vẹn nói một tiếng, còn ở đây, với một tiểu thư thế kia— Bỗng nó nhớ ra hồi còn đi học và vội chấm dứt: « Nó muốn ra ngoài, cô à.»

«À ra thế !» cô y tá nói, «nhưng băng bó thế kia chớ nên leo ra khỏi giường. Thế anh muốn gì ?» cô nói, quay lại tôi.

http://tieulun.hopto.org

Lần này thì tôi chết khiếp, vì tôi không biết những cái đó tiếng nhà nghề gọi là gì. Cô đỡ lời tôi.

« Tiểu hay đại ? »

Thật là của nợ ! Tôi mướt mồ hôi, thẹn thùng nói : «Dạ, chút chút tiểu thôi —»

Dù sao thì cũng có hiệu quả.

Tôi được một cái chai. Vài giờ sau tôi không còn là kẻ duy nhất, mà gần về sáng chúng tôi đâm quen và đòi hỏi những cái mình cần không còn giữ kẽ nữa.

Con tàu chạy chầm chậm. Đôi khi dừng lại và những người chếtđược khiêng xuống. Tàu dừng luôn.

Albert lên cơn sốt. Tôi cảm thấy đau khổ và nhức nhối,nhưng bực nhất là hình như còn có rận cả dưới lớp băng. Ngứa kinh khủng mà không sao gãi được.

Chúng tôi ngủ li bì suốt mấy ngày trời. Cảnh vật êm lặng lướt qua cửa sổ. Đêm thứ ba thì đến Herstal. Tôi nghe cô y tá nói đến ga sau phải cho Albert xuống gì nó sốt quá.

TIMSACHTAMAN

http://tieulun.hopto.org

« Tàu chạy đến đâu? » tôi hỏi.

« Đến Cologne.»

«Albert,» tôi nói, « chúng mình phải bám lấy nhau ; bỏ thấy không.»

Lần đi soát sau của cô y tá, tôi nín thở làm máu dồn lên đầu. Mặt tôi sưng lên đỏ gay. « Anh đau lắm không ?» « Đau lắm,» tôi rên, « bỗng nhiên à.»

Cô đưa tôi một ống nhiệt độ kế rồi đi luôn. Nhờ Kat dạy bảo nên giờ tôi phải biết mình làm gì. Cái thứ nhiệt độ kế của quân đội này chẳng phải làm cho mấy tay lính cựu. Chỉ làm sao cho thủy ngân lên là rồi nó nằm chết đấy không xuống nữa.

Tôi cầm nhiệt độ kế vào nách hơi chênh chếch đoạn dùng ngón tay trỏ chà chà luôn tay. Xong rồi lắc mạnh một cái. Nhiệt độ lên đến 39. Thế cũng chưa đủ. Tôi lại miết thật kỹ đưa lên 41 độ.

Khi cô y tá trở lại, tôi làm mặt sưng lên, thở hồn ha hồn hển, nhìn cô mắt trợn trừng, vật mình vật mẩy, và lẩm bà lẩm bẩm :

http://tieulun.hopto.org

« Trời ơi đau chết mất thôi . . .»

Cô ghi lên một miếng giấy. Tôi thừa biết là người ta chỉ tháo băng khi không thể đừng được kìa.

Albert và tôi được xếp với nhau.

o
o o

Chúng tôi nằm cùng một phòng tại một bệnh viện Thiên chúa giáo. Thật là phúc đức, các bệnh viện Thiên chúa giáo nổi tiếng là điều trị hay và ăn uống ngon lành. Chuyến xe lửa của chúng tôi làm bệnh viện chật ních, trong số có lắm vụ trầm trọng. Hôm nay chúng tôi chưa được khám vì đơn bác sĩ quá. Các xe cáng bánh cao su lăn đi lăn lại không ngừng dọc theo hành lang, lúc nào cũng với người nằm thẳng cẳng ở trên. Một thế nằm khốn nạn, người cứ thẳng đơ đơ; — thời gian duy nhất dễ chịu là khi mình ngủ.

Tối đến là chán nhất. Không ai ngủ được.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Vào chập choạng sáng mới chợp mắt được đôi chút. Tôi tỉnh giấc thì trời vừa sáng. Cửa mở toang và nghe có nhiều giọng ngoài hành lang. Bọn kia cũng tỉnh giấc cả. Một anh ở đây đã được hai ngày nói chúng tôi biết : «Ngoài hành lang sáng nào các dì phước cũng cầu kinh. Họ gọi đó là Công phu sáng. Và để chúng mình cũng được nghe kinh, họ để cửa mở.»

Dĩ nhiên là hảo ý, nhưng lại làm buốt đầu buốt xương chúng tôi.

«Thật là vớ vẩn !» tôi nói, «ngay khi mình vừa thiu thiu ngủ.»

«Tất cả các vụ nhẹ được qui tụ tại đây, nên họ mới cầu kinh tại đây,» anh ta nói.

Albert rên. Tôi cáu tiết hét to : «Ngoài đó hãy im đi !»

Một phút sau, một dì phước chạy vào. Trong bộ áo đen trắng cô trông như một cái giành ấm đẹp. «Đóng dùm cái cửa, dì .» có người nói.

«Chúng tôi đang cầu kinh, vì thế nên để

http://tieulun.hopto.org

cửa mở,» dì đáp.

«Nhưng chúng tôi cần ngủ —»

«Cầu nguyện còn tốt hơn là ngủ,» dì ta đứng đấy mỉm cười ngây thơ. «Vả lại cũng bảy giờ rồi.»

Albert lại rên. «Đóng cửa lại,» tôi gằn giọng.

Dì không hề nao núng. Rõ ràng là dì không hiểu nổi. «Nhưng chúng tôi đang cầu nguyện cả cho các người nữa kia mà.»

«Cầu cứ cầu, nhưng đóng cửa lại.»

Dì đi biến, vẫn để cửa mở. Giọng cầu kinh vẫn tiếp tục.

Tôi điên tiết nói. «Tôi đếm đến ba. Nếu mà không ngưng tôi sẽ ném.»

«Cả tôi nữa,» một anh khác nói.

Tôi đếm đến năm. Đoạn cầm một cái chai, nhắm, và ném qua cửa ra ngoài hành lang. Chai vỡ tan. Tiếng cầu dừng lại. Một bầy dì phước xuất hiện và đồng thanh khiển trách chúng tôi.

«Đóng cửa lại!» chúng tôi hét.

http://tieulun.hopto.org

Họ rút lui. Nhà dì nho nhỏ thoạt đầu đến cũng lại là người tháo lui cuối cùng. «Trời đất,» dì chép miệng, nhưng rồi cũng đóng cửa lại. Chúng tôi đã thắng.

o
o o

Trưa đến ông thanh tra bệnh viện đến và nguyền rủa chúng tôi. Ông dọa bỏ nhà giam và này khác. Nhưng một thanh tra bệnh viện thì cũng chẳng khác gì một thanh tra cảnh sát, hay bất cứ một kẻ nào đeo gươm đeo đai, nhưng thật ra chỉ là một anh thơ lại, và có bao giờ được lính, ngay cả tân binh, coi là một sĩ quan. Nên chúng tôi mặc cho lão nói. Dù sao thì họ làm gì được chúng tôi kia.—

«Ai ném chai,» lão hỏi.

Trước khi tôi chưa biết có nên tự tố cáo mình không thì đã có người đáp: «Tôi.»

Một người râu ria tươi tốt ngồi lên. Ai

http://tieulun.hopto.org

nấy đều hồi hộp : tại sao anh ta lại nhận kia?

«Anh ?»

«Phải. Tôi bực mình vì đánh thức chúng tôi dậy một cách không cần thiết nên điên tiết không biết là mình đã làm gì.»

Anh ta nói như đọc bài.

«Tên anh là gì ?»

«Trừ bị tiếp viện Josef Hamacher.»

Viên thanh tra bỏ đi.

Chúng tôi đều chưng hửng. «Nhưng tại sao lại nhận là anh ? Đâu phải là anh !»

Anh cười «Ăn nhằm gì. Tôi có chứng chỉ loạn thần.»

À thì ra thế, chúng tôi đều vỡ lẽ. Ai mà có chứng chỉ này muốn làm gì thì làm.

«Ừ,» anh cho biết. «Tôi bị bắn trúng đầu nên cấp cho tôi một chứng chỉ rằng tôi có khi không còn trách nhiệm về hành động của mình. Từ đó trở đi tôi sướng như tiên. Chả ai dám làm bực tôi. Và chả ai làm gì được tôi.

«Tôi nhận là vì tôi khoái cái cú ném ấy.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Mai mà họ còn để cửa mở mình còn ném.»

Chúng tôi mừng rơn. Đả có Josef Hamacher trong bọn chúng tôi giờ chả có gì phải ngán.

Rồi các xe cáng êm ru đến đưa chúng tôi đi.

Băng dính chặt quá. Chúng tôi rống như bò.

o
o o

Phòng chúng tôi có tám thằng. Peter, tóc đen quăn, bị nặng nhất; — trọng thương ở phổi. Franz Wachter, cạnh hắn, trúng cánh tay, thoạt đầu trông cũng vầy vậy. Nhưng đến đêm thứ ba hắn gọi chúng tôi nhờ chúng tôi rung chuông, hình như hắn bị ra máu.

Tôi rung ầm lên. Dì phước trực không đến. Suốt đêm chúng tôi có phần không ngớt kêu dì ta vì chúng tôi vừa được băng bó xong, nên thường nhức buốt. Thằng thì

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

muốn đặt chân mình thế này, thẳng thì thế kia, thẳng thì khát nước, thẳng thì muốn rũ gối lại ; — thét rồi cái thân hình bồ tượng già nua của dì cũng đâm bực mình và dì đóng cửa sầm sầm. Giờ đây chắc dì cũng lại cái gì đại loại như thế nên dì không đến.

Chúng tôi đợi. Đoạn Franz lại nói : «Rung nữa đi.»

Tôi lại rung. Cũng chẳng thấy mặt mũi gì. Bên phía chúng tôi chỉ có độc một dì trực đêm, có lẽ dì bận làm gì tại một phòng khác. «Franz, mày có chắc mày ra máu không ?» tôi hỏi «Bằng không chúng mình lại bị rủa nữa.»

«Băng ướt đẫm. Ai thử bật đèn lên coi.»

Bật cũng chẳng được. Chỗ bật bên cạnh cửa và chúng tôi có thằng nào đứng lên được. Tôi dí ngón tay cái vào nút chuông đến nỗi tê cả tay. Không chừng dì ta ngủ quên. Họ phải làm nhiều quá và cứ thế hết ngày này đến ngày khác. Đã thế lại lúc nào cũng cầu nguyện.

http://tieulun.hopto.org

«Ta ném một chai nữa chăng ?» Josef Hamacher có chứng chỉ loạn thần hỏi.

«Chuông nghe còn chưa ra huống hồ là chai.»

Mãi rồi cánh cửa mở. Dì phước già xuất hiện lầm bầm lầm bầm. Khi thấy tình trạng của Franz bà mới cuống cuồng lên, hỏi : «Tại sao không ai gọi tôi cả ?»

«Chúng tôi bấm chuông. Chứ có thằng nào đi được đâu.»

Nó ra máu nhiều quá và dì vội băng lại. Sáng ra chúng tôi nhìn mặt hắn, nó đã trở thành hốc hác, vàng khè, trong khi mới đêm hôm trước trông nó gần như bình phục. Giờ thì dì phước đến thường hơn.

o
o o

Đôi khi cũng có những cán bộ Hồng Thập Tự tình nguyện. Họ vui vẻ khả ái, nhưng thường thì vụng. Họ thường làm đau chúng tôi khi làm lại giường nệm, và rồi cuống

http://tieulun.hopto.org

cuồng lên họ lại còn làm đau thêm.

Các dì phước đáng tin hơn. Họ biết phải chăm sóc chúng tôi như thế nào nhưng nếu họ lại tươi tỉnh hơn thì chúng tôi thích biết mấy. Có đôi dì thật là đầy tinh thần, thật là khả kính. Không ai lại không muốn xả thân cho Dì Libertine, một dì phước có một không hai, đi đến đâu là làm phấn khởi đến đấy mặc dù chỉ thấy dì ở xa xa. Cũng có những gì khác như dì. Bà bảo nhảy vào lửa chúng tôi cũng dám nhảy. Thật ra thằng lính chả có gì phải phàn nàn, ở đây nó được các dì chăm sóc cũng y như một thường dân. Trái lại mỗi khi nghĩ đến bệnh viện đồn trú thằng lính không khỏi rùng mình.

Franz Wachter không hồi lại sức. Một hôm nó được đưa đi và không thấy trở lại. Josef Hamacher rõ đầu đuôi câu chuyện. «Không còn thấy nó nữa đâu. Họ cho nó vào phòng Chết rồi.»

«Mày bảo sao. Phòng Chết ?» Kropp hỏi.

«Thì phòng Hấp Hối —»

http://tieulun.hopto.org

«Là nhà gì ?»

«Một căn phòng nhỏ ở đằng góc. Anh nào sắp đi đoong thì được đưa lên đấy. Đấy có hai giường. Người ta gọi đó là phòng Hấp Hối.»

«Nhưng tại sao họ lại làm thế ?»

«Để cho tiện việc. Tiện hơn nữa là phòng nằm ngay cạnh thang máy xuống nhà xác. Không chừng cũng vì thương mấy thằng khác, để đừng thằng nào lại chết theo vì tình cảm. Và cũng để chăm sóc cũng chu đáo hơn, nếu nó nằm một mình.»

«Thế còn nó ?»

Josef nhún vai : «Thường thì nó cũng chẳng bận tâm đến nữa.»

«Ở đây mọi người đều biết thế chứ ?»

«Ở đây một thời gian dĩ nhiên ai lại không biết.»

o
o o

Tôi được mổ và mửa luôn hai ngày.

http://tieulun.hopto.org

Xương tôi sẽ không bao giờ còn liện, cô thư ký bác sĩ bảo. Một thằng khác bị vẹo cũng vì thế, và rồi lại gãy. Nghĩ mà tởn.

Trong số mới đến đó hai thằng lính trẻ chân lệch. Y sĩ trưởng trong lúc khám bệnh khám phá ra, ông mừng rơn. «Để ta chữa cho các chú,» ông bảo chúng, «chỉ mổ chút xíu là chân lại hoàn toàn. Dì ghi tên họ.»

Ông vừa đi khỏi, Josef, chả gì không biết, cảnh cáo chúng : «Chớ để lão mổ mà khốn ! Lão hơi có máu điên khoa học. Vớ được ai có chút gì là lão lại nổi máu điên. Lão mà mổ chân chúng mày, thì cứ gọi là chân lệch tiêu cha nó luôn, thành chân què, suốt đời chống nạng.»

« Thế vậy phải làm sao ?» một thằng hỏi.

« Nói Không. Đến đây là để chữa vết thương, chứ không để chữa chân lệch. Lệnh thì lệch thì chứ chúng mầy ra trận đã sao chưa ? Chưa chúng mầy thấy không ? Đến nay chúng mầy vẫn đi vẫn đứng, nhưng để cho lão ta mà xớ rớ thọt dao vào là

http://tieulun.hopto.org

chúng mầy què luôn. Lão chỉ cần những con chó con để thí nghiệm, nên chiến tranh là lão khoái tỉ, mấy gã giải phẫu khác cũng thế cả. Chúng mình hãy nhìn mấy bọn dưới kia xem ; còn hơn chục thằng khập khà khập khiễng nhảy cò cò toàn là tụi lão mổ cho đấy. Nhiều thằng ở đây từ năm « mười bốn » mười lăm. Không có lấy một thằng nào lại đi đứng ra hồn hơn là trước kia, hầu hết còn tệ hơn, và đa số còn bó chân. Cứ sáu tháng lão lại túm lấy chúng lại bẻ gãy xương chúng, và mỗi lần lại bảo lần này là hoàn toàn. Nhớ lấy lời tao nói, chúng mầy cứ nói Không là đố lão dám.»

« Thôi cha nội , » một thằng bạc phước kia nói, «thà mất chân còn hơn mất óc. Ai biết được mình sẽ ra sao nếu lại trở lại ngoài ấy. Cho họ muốn làm gì tôi thì làm, miễn tôi được ở nhà. Thà là chân què còn hơn là ngỏm củ tỏi.»

Thằng kia, một thằng còn trẻ cũng như chúng tôi, nhất định không để mổ. Một buổi

http://tieulun.hopto.org

sáng lão y sĩ gọi hai thằng lên thuyết phục nhăng cuội làm sao chả rõ mà hai thằng đều bằng lòng. Chúng biết làm sao ? — Chúng chỉ là những thằng lính hạng bét, còn lão thì là tay bự. Chúng được đưa về mê man và bó bột.

o
o o

Bệnh tình Albert có vẻ bi quan. Họ đưa hắn đi cắt chân hắn. Cắt cả đùi. Giờ thì nó câm như hến. Có lần nó đã bảo nó mà với được súng lục là nó tự cho mình một phát là rồi đời.

Một chuyến công-voa mới đến. Phòng chúng tôi thêm hai tên mù. Một tên là nhạc công còn trẻ măng. Khi cho hắn ăn các dì không bao giờ mang dao theo ; có lần nó đã giật dao của một dì. Nhưng mặc dầu đã đề phòng vẫn có chuyện xảy ra. Tối đến trong khi cho hắn ăn, dì ta bị gọi đi nên để đĩa với nĩa trên bàn. Hắn mò

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

được cái nỉa, nắm lấy và đâm hết sức mạnh vào tim, rồi vớ lấy chiếc giầy đóng thình thịch lên cán nỉa. Chúng tôi kêu cứu và phải ba người mới lấy được cái nỉa ra. Răng nỉa đã tà mà còn cắm sâu. Suốt đêm hắn chửi chúng tôi khiến không thằng nào ngủ được. Sáng ra hắn bị sài uốn ván.

Thế là giường lại trống. Ngày này qua ngày khác cũng vẫn chỉ đau đớn, sợ hãi, cũng chỉ những tiếng rên rỉ, những tiếng khò khè của thần chết. Ngay cả căn phòng Chết cũng trở thành vô vị, cũng nhỏ quá ; trong phòng chúng tôi đêm nào cũng có thằng tử biệt. Tử biệt nhanh đến nỗi các dì phước không kịp săn sóc đến.

Nhưng một hôm cửa mở toang, chiếc xe cáng lăn vào, và kìa trên cáng thằng Peter ngồi, xanh xao, gầy gò, ngay ngắn và hớn hở. Dì Libertine hân hoan đẩy nó về giường cũ của nó. Nó từ phòng Hấp Hối trở về. Chúng tôi đã tưởng nó chết từ lâu.

Nó nhìn quanh : «Chúng mày bảo sao ?»

http://tieulun.hopto.org

Và ngay cả Josef cũng phải công nhận rằng đây là lần đầu tiên nó được thấy chuyện lạ này.

o
o o

Dần dần chúng tôi có vài thằng thử đứng dậy. Và người ta cho tôi nạng để cò cò quanh quẩn. Nhưng tôi không hay sử dụng; tôi không chịu được cái nhìn của Albert khi tôi cò cò quanh phòng. Đôi mắt nó luôn luôn theo dõi tôi với một cái nhìn kỳ dị. Nên thỉnh thoảng tôi lết ra ngoài hành lang; — ở đây tôi cử động được tự do hơn.

Ở ngay tầng dưới là các người bị thương ở bụng và xương sườn, bị thương ở đầu và cưa cả hai chân. Bên phải cánh là các người bị thương ở cằm, bị hơi ngạt, bị thương ở mũi, tai, và cổ. Bên trái cánh là các người bị mù, bị thương ở phổi, ở hông, ở các gân, ở dịch hoàn, ở ruột. Ở đây thằng lính mới đầu tiên nhận thấy rằng đến lắm chỗ mình có thể bị trúng thương.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Hai tên chết về sài uốn ván. Da xanh lè, chân tay cứng đơ, sau cùng chỉ còn có đôi mắt là sống — sống cho được. Nhiều người bị thương nằm với chân cẳng dập nát treo lên trên không; dưới vết thương đặt một cái chậu để hứng mủ. Cứ vài ba giờ lại mang chậu đi đổ. Kẻ thì nằm băng bó cứng ngắc với những quả tạ treo ở cuối giường. Tôi thấy những vết thương ở ruột lúc nào cũng đầy phân. Anh thư ký y sĩ cho tôi xem những hình chiếu điện những xương háng, xương đầu gối, xương vai dập nát.

Thằng lính không ngờ được rằng trên những thân hình rách nát ấy lại còn có những bộ mặt người trên đó cái sống vẫn ngày ngày qua lại. Và đây mới chỉ là một cái bệnh viện, một trạm mà thôi; còn có hàng trăm hàng ngàn cái khác ở Đức còn có hàng trăm hàng ngàncái khác ở Pháp, hàng trăm hàng cái khác ở Nga. Tất cả những gì đã viết ra, đã từng được làm, đã từng được nghĩ thật chả có nghĩa lý gì khi còn có

http://tieulun.hopto.org

những cái như thế này. Tất cả chỉ là láo khoét và vô tích sự khi mà nền văn hoá của hàng ngàn năm đã không ngăn chặn được suối máu này tràn chảy, đã không dẹp bỏ được những phòng cực hình này nảy nở hàng trăm hàng ngàn. Chỉ một bệnh viện thôi cũng đủ cho thấy chiến tranh như thế nào.

Tôi còn trẻ, tôi mới hai mươi tuổi đầu ; ấy thế mà tôi chẳng biết gì về đời sống ngoài tuyệt vọng, chết chóc, sợ hãi, và cái phiến diện huyền hoặc đắp lên một vực thẳm phiền não. Tôi thấy các dân tộc tập thù giết nhau như thế nào, và lẳng lặng, dốt nát, ngu xuẩn, ngoan ngoãn, ngây thơ, giết chóc nhau ra sao. Tôi thấy rằng các đầu óc thông minh nhất thế giới chỉ chế biến ra các vũ khí cùng các lời nói làm cho chiến tranh thêm tinh xảo và thêm dẳng dai. Và tất cả những thằng người trạc tuổi tôi, ở đây và ở bên kia, ở khắp nơi trên thế giới, đều thấy rõ những điều này ; tất cả thế hệ tôi đang thực nghiệm những điều này với tôi. Cha ông chúng

TMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

tôi sẽ làm gì nếu đột nhiên chúng tôi đứng lên trước họ và nói lên tâm trạng của chúng tôi ? Họ chờ đợi gì ở chúng tôi một khi chiến tranh rồi cũng phải chấm dứt ? Trong mấy năm qua công việc của chúng tôi là chém giết ; — đó là công tác đầu tiên của chúng tôi trong đời sống. Kiến thức của chúng tôi về đời sống chỉ giới hạn ở cái chết. Rồi những gì xảy ra sau đó ? Rồi thân phận chúng tôi sẽ ra sao ?

o
o o

TIMSACH.COM.VN

Vài tuần sau cứ sáng sáng tôi lại phải đến phòng nắn bóp. Đến để treo chân lên và làm cho bắp thịt chuyển động. Cánh tay đã khỏi từ lâu.

Nhiều chuyến công - voa khác từ mặt trận trở về. Băng không còn bằng vải nữa, mà bằng giấy cờ—rếp trắng. Mặt trận thiếu hẳn băng vải.

Cái đùi cụt của Albert lành lặn khả

http://tieulun.hopto.org

quan. Vết thương đã gần khép hẳn. Trong vài tuần nữa nó sẽ đến viện chỉnh hình để làm chân giả. Nó vẫn lầm lầm lì lì, và trịnh trọng hơn trước nhiều. Hắn thường bỏ ngang câu chuyện và nhìn đăm chiêu trước mặt mình. Nếu nó không ở đây với chúng tôi, hẳn nó đã tự thí cho mình một phát từ lâu. Nhưng giờ đây nó như đang qua một cơn khủng hoảng và thường nhìn đi đâu trong khi chúng tôi đánh các-tê.

Tôi được phép nghỉ dưỡng bịnh.

Mẹ tôi không muốn cho tôi đi. Bà yếu lắm. Còn tệ hơn lần trước nhiều.

Rồi tôi lại được tự căn cứ phái ra mặt trận lại.

Phải chia tay với thằng bạn Albert Kropp của tôi thật quả đau đớn. Nhưng thằng lính trong quân đội phải quen với những tình trạng này.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG XI

CHÚNG TÔI KHÔNG CÒN BUỒN ĐẾM từng tuần nữa. Khi tôi ra lại mặt trận thì vào tiết đông, nên khi bom đạn nổ tung các cục đất băng giá cũng nguy hiểm không kém gì các mảnh niễng. Giờ thì cây cối lại xanh. Đời sống chúng tôi chạy đi chạy lại các nhà trọ và mặt trận. Chúng tôi hầu như đã quen với nó; chiến tranh là một nguyên nhân chết cũng như ung thư và lao phổi, cũng như cảm cúm và kiết lị. Chỉ có chết thường hơn, biến thiên hơn và khủng khiếp hơn.

Tư tưởng chúng tôi là đất sét, chúng

http://tieulun.hopto.org

được đóng khuôn theo các thay đổi của thời gian; khi nào nghĩ ngơi thì tư tưởng vui; khi nào dưới lửa đạn tư tưởng chết. Những cánh đồng hang hốc ở bên trong và bên ngoài. Ai thì cũng thế, chả cứ gì chúng tôi ở đây — những cái từng sống trước đây hiện giờ không còn giá trị, và người ta gần như không còn biết đến chúng. Danh giá, nuôi nấng giáo dục đều thay đổi, hầu như bị xóa bỏ và hầu như không còn được thừa nhận. Đôi khi chúng đưa lại một lợi thế để có một địa vị kiếm chác; nhưng đồng thời cũng mang theo những hậu quả, ở như chỗ chúng thức tỉnh những thành kiến cần được khắc phục. Giống như thể trước kia chúng ta là những đồng tiền của những tỉnh khác nhau; và giờ đây chúng ta bị nấu chảy và tất cả đều mang chung một dấu. Muốn tìm ra lại các giá trị xưa, chính cái kim khí phải được thử lửa. Trước hết chúng tôi là lính và sau nữa, cũng là những con người theo một cách kỳ dị và xấu hổ.

http://tieulun.hopto.org

Đây là một tình huynh đệ vĩ đại, nó thêm cho một hoàn cảnh sống thoát thai từ giữa lòng nguy hiểm, từ cái căng thẳng và tuyệt vọng của sự chết, một cái gì là tình bạn chân thành của dân ca, của cái tình đoàn kết giữa các kẻ tù đầy, và của cái lòng chung thủy tuyệt vọng đối với nhau của những con người bị kết án tử hình—đi tìm một cách hoàn toàn lạnh lùng một sự hưởng thụ phù du những giờ theo như chúng đến. Nếu người ta muốn ca tụng nó, nó tức thì là anh hùng và tầm thường—nhưng ai mà muốn ca tụng nó kia ?

Chính sự hưởng thụ phù du này, chẳng hạn, đã khiến Tjaden cầm thìa xúc vội xúc vàng phần súp thịt hầm nấu đậu của mình khi có tin địch tấn công, chỉ vì nó không dám chắc rằng một giờ nữa nó có còn sống hay không. Chúng tôi từng cãi vã nhau rằng làm thế là đúng hay sai. Kat không tán thành, vì, bác nói, mình phải trù tính có thể bị thương ở bụng, và trong trường hợp này, dạ dày đầy nguy hiểm hơn là dạ dày rỗng.

http://tieulun.hopto.org

Những cái như thế là những vấn đề thực sự, là những vấn đề nghiêm trọng đối với chúng tôi, chúng không thể nào khác. Ở đây, ở bên bờ cái chết, cái sống theo một đường hướng giản dị một cách lạ kỳ, nó giới hạn ở cái gì cần thiết nhất, tất cả những gì khác nằm vùi trong giấc ngủ mơ hồ;—tính cách man dại và sự tồn tại của chúng tôi là ở đó. Nếu chúng tôi lại phân tách tế nhị hơn thì chúng tôi hẳn đã phát điên từ lâu, hẳn đã đào ngũ hoặc đã ngã gục. Cũng như trong một cuộc thám hiểm bắc cực mỗi một biểu thị sống chỉ nhắm vào sự duy trì sống, và tuyệt đối tập trung vào đấy. Tất cả những gì khác đều bị gạt bỏ vì chúng tất làm hao phí sinh lực một cách không cần thiết. Đó là phương sách duy nhất để tự cứu mình. Vào những giờ tĩnh lặng, khi cái phản ảnh dị kỳ của ngày trước kia, như một tấm gương mờ, rọi qua tôi cái bóng dáng của tôi hiện giờ, tôi thường đối diện với chính tôi, như trước một kẻ xa lạ, và tự hỏi cái nguyên lý hoạt

http://tieulun.hopto.org

động không thể có tên, cái nguyên lý nó tự mệnh danh nó là sự sống đã tự thích ứng thế nào ngay cả với cái hình dáng này. Tất cả các biểu thức khác nằm trong một giấc ngủ đông, sự sống chỉ là một sự không ngừng canh chừng sự đe doạ của cái chết;— nó đã biến chúng tôi thành những con thú không suy tư để trao cho chúng tôi cái vũ khí bản năng--nó đã tăng cường chúng tôi bằng sự đần độn, để chúng tôi không rã rời trước sự khủng khiếp, cái khủng khiếp nó tất tràn ngập chúng tôi nếu chúng tôi lại có một nếp tư tưởng sáng suốt và ý thức-nó đã thức tỉnh ở chúng tôi cái ý thức tình bạn, để chúng tôi thoát khỏi cái vực thẳm cô đơn —nó đã cho chúng tôi mượn cái thờ ơ của những con dã thú nào để bất chấp mọi sự chúng tôi lúc cũng tri giác được cái thực tế, và tích trữ nó như một dự phòng trước sự tàn sát của cái không. Do đó chúng tôi sống một nếp sống kham khổ khép kín hết sức là phiến diện và một chuyện xảy ra ít khi làm nầy

http://tieulun.hopto.org

lửa. Rồi là bất ngờ một ngọn lửa khao khát phẫn uất ghê gớm bùng cháy.

Đó là những phút nguy hiểm. Chúng cho chúng tôi thấy rằng sự xắp xếp chỉ là giả tạo, rằng sự nghĩ ngơi chẳng phải là nghỉ ngơi, mà là sự tranh đấu ác liệt nhất để tìm nghỉ ngơi. Cứ nhìn cái hình thức bề ngoài của nếp sống chúng tôi, chúng tôi không khác gì giống người man rợ ; nhưng trong khi họ lúc nào cũng được là man rợ, vì cái thực chất của họ là thế, và có giỏi ra cũng chỉ phát triển hơn tí nữa bằng cách sử dụng các ma lực của họ ; còn như chúng tôi thì ngược hẳn lại ; — các nội lực của chúng tôi đâu phải được sử dụng để đi đến tiến hóa, mà để đi đến thoái hoá. Người man rợ vốn dĩ cổ lỗ, vì bản chất họ cổ lỗ, còn như chúng tôi cổ lỗ theo một chiều hướng giả tạo, và do sự cố tình triệt để.

Và đêm đến, chợt tỉnh giấc chiêm bao, hoang mang ám ảnh bởi hàng ngàn hàng vạn khuôn mặt,thằng lính cảm thấy một cách kinh

http://tieulun.hopto.org

hoàng rằng sự yểm trợ mới mong manh làm sao, cái giới hạn phân chia nó với tối tăm mới mong manh làm sao. Chúng tôi là những ngọn lửa nhỏ nhoi nép sau những bức vách mong manh trước cơn giông tố của tiêu tan và điên loạn, trong đó chúng tôi chập chờn le lói và lắm khi gần như phụt tắt. Rồi cái rền rền âm ỉ của chiến trận trở thành một vòng vây bao quanh chúng tôi, chúng tôi bò vào lên chính chúng tôi và đôi mắt thao láo nhìn chằm chằm vào đêm tối. Sự phấn khởi duy nhất của chúng tôi là hơi thở đều đều của mấy thằng bạn đang say giấc điệp, và cứ thế chúng tôi chờ ban mai đến.

o
o o

Từng ngày từng giờ, từng quả đạn và từng cái chết một chém vào cái yểm trợ mong manh này, và năm tháng làm tiêu hao chúng một cách mau lẹ. Tôi thấy nó đang dần dần tan rã quanh tôi.

http://tieulun.hopto.org

Chuyện thằng Detering nghe mà phát điên được.

Nó là một thằng hết sức thận trọng. Vô phúc một hôm lại thấy một cây anh đào trong một ngôi vườn. Chúng tôi vừa ở mặt trận về, và khi rẽ vào con đường đến chỗ trọ mới, trước mặt chúng tôi một cây anh đào xuất hiện, đẹp tuyệt trần dưới ánh bình minh. Không một chiếc lá, cả một đống hoa.

Tối đến Detering mất dạng. Mãi mới thấy nó về tay cầm hai nhánh anh đào. Chúng tôi đùa nó, hỏi phải chăng nó đi đám cưới. Nó không đáp, nhưng đặt hai nhánh lên giường. Đêm tôi nghe nó lục đục, hình như gói ghém. Tôi cảm có cái gì bất thường mới đi lại nó. Nó nói có gì đâu, và tôi bảo hắn : «Detering, đừng có làm trò thối nghe.»

«Chà cái gì mà thối — có cái tao đều ngủ được.—»

«Thế chứ mày đi bẻ anh đào làm gì ?»

«Tao còn muốn bẻ thêm,» nó đáp, bâng quơ—và sau một lúc: «Chả ở nhà tao có cả

http://tieulun.hopto.org

một vườn anh đào. Khi chúng nở hoa, đứng trên đồng rơm nhìn xuống như cả một tấm vải trắng xoá. Độ này là hoa nở.»

«Biết đâu mày sắp được về phép. Không chừng còn được trả về làm ruộng.»

Nó gật, nhưng óc nó để đâu. Khi hứng lên, mấy cái thằng dân quê này trông mặt thật kỳ, nửa rụt rẹ nửa khao khát, nửa ngây ngô nửa say sưa. Để đánh trống lảng, tôi xin nó một mẩu bánh mì. Nó lẳng lặng đưa tôi. Thật đáng ngại, vì bình thường nó chó đá lắm. Nên tôi mới thức rình xem. Không gì xảy ra; sáng hôm sau nó vẫn bình thường.

Có vẻ như nó nhận thấy tôi rình nó; — nhưng sáng hôm sau nó biến mất. Tôi thấy nhưng không nói gì cả, để cho nó có thì giờ, không chừng nó đang suy nghĩ. Bạn nhiều thằng đã xâm nhập Hoà Lan.

Nhưng khi điểm danh thấy vắng nó. Một tuần sau chúng tôi nghe tin nó bị hiến binh dã chiến tóm, cái tụi quân cảnh dễ ghét ấy. Nó đi về phía Đức Quốc, thật là vô

http://tieulun.hopto.org

phương, dĩ nhiên — và, dĩ nhiên, nó còn làm nhiều cái khác một cách xuẩn ngốc. Ai thì cũng thừa hiểu rằng hắn trốn chỉ vì nhớ nhà và trong một lúc loạn thần. Nhưng làm sao một toà án quân sự ở xa mặt trận hàng mấy trăm dặm biết thế? Rồi chúng tôi biệt tăm luôn thằng Detering.

o
o o

Nhưng đôi khi cái nguy hiểm này còn bùng nổ bằng nhiều cách khác, những cái bị dồn ép này, như từ một nồi hơi quá nóng. Chuyện thằng Berger chết thật là thảm thương.

Giờ thì các chiến hào của chúng tôi bị bắn tan tành, và chúng tôi có một chiến tuyến co dãn, cho nên có thể nói là không còn chiến tranh chiến hào. Khi đánh đi đánh lại liên miên, mãi rồi chỉ còn một chiến tuyến nát vụn và các chiến giành giật nhau từng hố bom một. Chiến tuyến đã bị chọc

http://tieulun.hopto.org

thủng, và khắp nơi đều tự lập thành những nhóm nhỏ tiếp tục đánh nhau tự các cụm hang hốc.

Chúng tôi nằm trong một hốc, quân Anh đang đánh xéo tới, chúng đi vòng hông để đánh tập hậu. Chúng tôi bị bao vây. Muốn hàng không phải dễ, sương mù và khói đạn lơ lửng trên đầu chúng tôi, không ai có thể nhận ra nổi là chúng tôi muốn đầu hàng, và không chừng chúng tôi cũng chẳng muốn, những lúc như thế chính thằng lính cũng không biết rõ ý mình. Chúng tôi nghe tiếng lựu đạn nổ đến phía chúng tôi. Khẩu đại liên chúng tôi quét thành nửa vòng trước mặt. Nước mát bốc thành hơi, chúng tôi vội vã chuyền thùng tay nhau, mỗi thằng đái vào thùng, và như thế lại có nước, súng lại tiếp tục nhả đạn. Nhưng sau lưng chúng tôi đạn nổ mỗi lúc mỗi gần.

Vài phút nữa là chúng tôi đi đời.

Rồi, sát bên chúng tôi, một khẩu đại liên khác rền lên. Súng đặt trong một hốc

http://tieulun.hopto.org

ngang với chúng tôi, Berger đã đi mò được, và giờ thì phản công từ sau, thế là chúng tôi được giải toả và liên lạc được với hậu quân.

Sau đó, khi nằm ẩn nấp tương đối khá an toàn rồi, một thằng hoả đầu vận lương cho biết cách đấy chứng hai trăm thước có một con chó đưa tin nằm bị thương.

«Ở đâu ?» Berger hỏi.

Tên kia chỉ rõ dịa điểm. Berger đi một là đưa con chó về hai là bắn nó chết. Sáu tháng trước kia chắc nó đã không bận tâm, nó đã biết điều hơn. Chúng tôi cần nó. Nhưng nó khăng khăng đi, chúng tôi chỉ biết nói: «Mày khùng rồi,» và đành mặc nó. Vì những vụ khùng ở mặt trận như thế này trở thành nguy hiểm nếu mình không đến thằng lính nắm xoài và ghì chặt lấy nó. Khốn nỗi Berger lại cao thước tám và là thằng khoẻ nhất đại đội.

Quả tình là nó điên vì nó phải băng qua hàng rào hỏa lực; nhưng cái tiếng sét nó đập xuống đâu đấy trên đầu chúng tôi đã đập

http://tieulun.hopto.org

trúng nó nên nó nổi cơn điên. Nó cũng đánh trúng mấy thằng khác nên chúng bắt đầu la hét và bỏ chạy—có thằng còn đưa tay đưa cẳng đưa răng ra cào đất để vùi mình.

o
o o

Muller đã chết. Một thằng đã bắn thẳng vào bụng nó với một khẩu Verey. Nó sống sót trong nửa giờ, rất tỉnh táo nhưng vô cùng đau đớn.

TEMGACH.COM.VN

Trước khi chết nó trao sổ tay nó cho tôi và tặng tôi đôi bốt –vẫn cái đôi nó thừa hưởng được của Kemmerich. Tôi đi, vì bốt vừa như in. Sau tôi là Tjaden, tôi đã hứa để lại cho nó.

Chúng tôi đã chôn cất Muller được xong xuôi, nhưng chắc gì nó nằm được yên xác. Chúng tôi đang tháo lui. Bên kia có quá nhiều quân Anh quân Mỹ. Cũng lại quá nhiều thịt bò hộp và bánh mì trắng. Quá nhiều súng mới nữa. Quá nhiều máy bay.

Còn chúng tôi thì hốc hác, đói dở. Lương

http://tieulun.hopto.org

thực quá tệ lại thêm những thức nhân tạo làm chúng tôi thêm ốm. Các chủ nhà máy ở Đức giàu to;—kiết lỵ tàn phá lòng ruột chúng tôi. Dãy nhà cầu lúc nào cũng đông khách; phải cho những người ở nhà thấy các bộ mặt xám xịt, vàng khè, thiếu não, tàn tạ ở đây, những thân hình muốn xụm này mà ỉa chảy vắt ra từng giọt máu, mà đôi môi run rẩy méo xệch vì đau quặn, nhe răng bảo nhau: «Kéo quần lên không muốn nổi mày ơi—»

Trọng pháo chúng tôi khạc chẳng ra, đạn quá ít, nòng đã mòn bắn chẳng đâu vào đâu, mà còn toác ra cho đạn rơi ngay lên đầu chúng tôi. Ngựa lại thiếu. Các lính mới toàn là những thằng nhóc thiếu máu cần được nghỉ ngơi, vác không nổi ba-lô, chỉ tài biết chết. Chết hàng vạn. Chúng chẳng biết gì là chinh chiến, chỉ biết đi tới đề rồi bị bắn gục. Một chiếc máy bay đánh tan hai đại đội như bỡn, chúng vừa chân ướt chân ráo xuống tàu—chưa kịp nghe nói đến cái gì gọi là ẩn nấp.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

«Chả mấy lúc nước Đức trống rỗng,» Kat nói.

Chúng tôi không còn hy vọng có ngày kết thúc. Chúng tôi không bao giờ nghĩ xa đến thế. Thằng lính có thể cản một viên đạn và chết toi; nó có thể bị thương, và bệnh viện là chỗ dừng chân. Ở đấy, nếu họ không cưa chân cưa tay nó, thì không sớm thì muộn nó cũng rơi vào tay một trong số những y sỹ giải phẫu đeo Quân công bội tinh trên ve áo bảo nó: «Ơ kìa, một chân có hơi ngắn? Nếu mày gan chút mày khỏi ra mặt trận. Thằng này số dách. Tan !»

Kat kể lại một chuyện mà suốt từ Vosges đến Flanders không ai không biết,—chuyện một lão y sỹ giáo nghiệm đọc các tên trên danh sách, và mỗi lần một thằng đi đến trước lão, lão không buồn nhìn chỉ nói vẻn vẹn: «Số dách. Ngoài kia cần lính.» Một thằng lê một chân gỗ đến trước lão, lão nói Số dách— «Và rồi,» Kat cao giọng, «thằng kia bảo lão: 'Em đã có một cẳng gỗ rồi,

http://tieulun.hopto.org

nhưng khi chúng bắn mất đầu em trở lại đây, lúc đó em hẳn được lắp một cái đầu gỗ và được làm y sỹ giảo nghiệm'» Câu đáp làm chúng tôi khoái trá vô cùng.

Cũng có những bác sĩ giỏi, và có chứ không phải không; nhiều là khác; nhưng thế đó, bất cứ thằng lính nào một lần nào đó trong hàng trăm lần khám nghiệm vô phúc có thể rơi vào móng vuốt của một trong số những con người thích tạo anh hùng không phải là ít ấy, tự hào là mình có thể biến cải những thằng C3 và B3 thành những A1, biến mấy cũng được.

Có nhiều chuyện đại loại như thế, phần lớn còn chua chát hơn. Nhưng thế đó, và chả thấy nói gì là nổi loạn hay xúi giục nổi loạn gì. Những câu chuyện rất chân thật và từng bảo trắng bảo đen: vì trong quân đội thiếu gì chuyện giả mạo, bất công, đê tiện. Vậy chứ hết liên đoàn này đến liên đoàn liên tiếp được tung vào một cuộc chiến đấu mỗi ngày mỗi vô vọng, hết cuộc công kích này đến cuộc công kích khác dọc theo cái chiến

http://tieulun.hopto.org

tuyến hao mòn, rút lui, tan nát, không là gì đáng kể sao?

Từ một sự làm trò cười các chiến xa đã trở thành một vũ khí khủng khiếp. Toàn bằng thép chúng lao đến thành những hàng dài, và không gì hơn chúng lại hoá thân cho sự khủng khiếp của chiến tranh.

Chúng tôi không thấy những khẩu đại bác pháo kích chúng tôi; các hàng công kích của địch là những thằng bộ binh cũng như chúng tôi; nhưng các chiến xa này là những cái máy, bánh xích chúng chạy không biết ngừng cũng như chiến tranh, chúng là tiêu diệt, chúng lăn vô tri vô giác vào các hang hốc, rồi lại leo lên không ngừng không nghỉ cả một đoàn rầm rồ, phà khói, thép đầy mình, những con vật thép bất khả xâm phạm nghiến nhừ những kẻ chết cũng như bị thương—chúng tôi rùng mình dưới lớp da mỏng mảnh của mình trước chúng, trước cái sức nặng khổng lồ đồ sộ của chúng vũ khí chúng tôi chỉ là những cọng rơm, và lựu đạn

http://tieulun.hopto.org

chỉ là lửa diêm.

Bom đạn, mây hơi ngạt, và các đoàn xe tăng—nghiến nát, đói khát chết chóc.

Kiết lị, cảm cúm, thương hàn—giết gióc thiêu đốt, chết chóc.

Chiến lũy, bệnh viện, mồ tập thể—chả còn gì khác.

o
o o

Trong một cuộc tấn công, đại đội trưởng chúng tôi, Bertinck, ngã gục. Ông là một trong những vị sĩ quan anh dũng ngoài tiền tuyến lúc nào cũng dẫn đầu vào bất cứ chỗ nào hiểm nguy nhất. Ông xông xáo với chúng tôi đã hai năm không hề bị thương, nên rút cuộc một cái gì phải đến.

Chúng tôi chiếm một hố bom và bị vây. Mùi xăng mùi dầu bốc lên với mùi khói đạn. Chúng tôi thấy hai tên với một cái phun lửa, một thằng vác thùng sau lưng, một thằng cầm vòi phun lửa ra. Nếu chúng lại được

TIMSACHCUONG.VN

http://tieulun.hopto.org

gần vừa tầm thì chúng tôi đành tới số, chúng tôi chưa thể rút lui

Chúng tôi khai hỏa. Nhưng chúng vẫn lầm lì tiến tới và tình trạng coi mòi nguy kịch. Bertinck cũng nằm trong hốc với chúng tôi. Khi thấy rằng chúng tôi không thể thoát vì dưới lằn hỏa lực bắn rát chúng tôi phải bám lấy khẩu súng trường, bò ra khỏi hốc, nằm ép người chống cùi tay và nhắm. Ông bắn— đồng thời một viên đạn găm vào ông, ông bị hạ. Tuy nhiên ông vẫn nằm và lại nhắm;—ông đã đảo đảo nhưng lại nhắm ; và rồi súng nổ đánh tạch. Bertinck buông súng nói «Xong» và trườn lại xuống hốc. Thằng phun lửa đi sau bị trúng đạn, hắn ngã gục, rồi lửa tuộc khỏi tay thằng kia, lửa bén từ phía và hắn bị thiêu.

Bertinck bị trúng ngực. Một lúc sau một mảnh niễng văng trúng cằm, và cũng mảnh ấy còn đủ sức mạnh rách đùi thằng Leer. Leer chống lên cánh tay rên rỉ, máu chảy như xối, không ai còn biết xoay sở cách

http://tieulun.hopto.org

nào để cứu hắn. Như một cái ống lủng, chỉ vài phút sau nó lịm.

Giờ thì toán tiếc còn ích gì cho nó, thằng giỏi toán nhất trường?

o
o o

Các tháng trôi qua. Hè 1918 là cái hè đẫm máu nhất và khủng khiếp nhất. Các ngày đẹp như những thiên thần mặc áo vàng xanh, khó hiểu, đứng trên cái vòng tiêu diệt. Ở đây thằng nào cũng biết là mình sắp phải thua. Chả cần phải nói nhiều, chúng tôi đang tháo lui, sau trận tổng công kích này, chúng tôi không còn đủ sức tấn công nữa, không còn người, không còn đạn dược.

Tuy nhiên vẫn hành quân — cái chết vẫn tiếp tục.

Hè 1918 — Chưa bao giờ cái sống dè xẻn đối với chúng tôi lại hấp dẫn như lúc này; — các hoa mào gà đỏ ngoài đồng cỏ quanh chỗ chúng tôi đóng, các con côn

http://tieulun.hopto.org

trùng êm ả đậu trên các lá cỏ, các buổi tối nóng nực trong các căn phòng tối tối mát mẻ, các bóng cây đen huyền bí buổi hoàng hôn, các tinh tú cùng các giòng nước chảy trào, các giấc mơ và giấc ngủ dài — Ôi sống, sống, sống!

Hè 1918 — Chưa bao giờ chúng tôi lại âm thầm đau khổ bằng là khi lại lên đường ra mặt trận. Những tin đồn đãi rùm beng ray rứt về một cuộc đình chiến và hoà bình lởn vởn trên không, chúng nằm trong lòng chúng tôi khiến sự trở lại mặt trận càng thêm đau khổ hơn bao giờ hết.

Hè 1918 — Chưa khi nào nếp sống ngoài chiến tuyến lại chua chát hơn lại đầy khủng khiếp hơn là trong những giờ pháo kích oanh tạc, khi các bộ mặt tái xanh nằm vùi xuống đất, và các bàn tay níu chặt lại cái ý nghĩ: Đừng! Đừng! Đừng bâygiờ! Đừng bây giờ vào cái phút chót này.

Hè 1918—hơi thở hy vọng tràn ngập các cánh đồng xơ xác, sự bồn chồn nóng nảy đến

http://tieulun.hopto.org

điên người, bồn chồn thất vọng, bồn chồn sợ chết đến tê tái tâm can, cái câu hỏi cuồng loạn: Tại sao? Tại sao họ không kết thúc cho rồi? Và tại sao các tin đồn đãi kết thúc kia lại cứ bay luẩn quẩn?

o
o o

Ở đây đến lắm máy bay, và chúng tự tin đến mức còn bay săn từng thằng lính một, giống như thể săn thỏ. Vì cứ mỗi chiếc phi cơ Đức bay lên là ít nhất có năm chiếc Anh và Mỹ bay lại. Vì cứ mỗi thằng lính Đức đói khát, tiều tụy tiến lên thì lại có năm thằng lính địch xông lại, khoẻ mạnh dồi dào. Vì cứ một ổ bánh mì quân đội Đức lại có năm chục hộp thịt bò ở bên kia. Chúng tôi không phải đánh thua, vì là lính, chúng tôi đánh giỏi hơn, kinh nghiệm hơn; chúng tôi bị đánh tan, bị đẩy lui trước quân số đông hơn thập bội.

Sau chúng tôi là những tuần mưa gió— trời xám, đất cháy xám, chết xám. Bước ra là

http://tieulun.hopto.org

mưa thấm đẫm áo trong áo ngoài;—và ngoài tiền tuyến lúc nào chúng tôi cũng ướt đẫm. Chúng tôi không bao giờ lại được khô ráo. Những thằng đi bốt cao buộc bao cát quanh miệng bốt để cho bùn rót vào chậm lại. Súng ướt, binh phục ướt, cái gì cũng chảy cũng tan, đất là một đống bầy nhầy sũng nước, trơn bóng với những vũng vàng vàng và những giòng máu đỏ chảy quanh co trong đó nằm co ro những thằng đã chết với những thằng bị thương và những thằng sống sót.

Giòng tố quất xuống chúng tôi, giữa tiếng ầm ầm hỗn độn xám vàng mảnh đạn bay rào rào xen lẫn tiếng kêu như trẻ thơ của những thằng bị thương, và trong đêm tối cái sống tan tác rên rỉ rụng rời trong im lặng.

Tay chúng tôi là đất, thân xác chúng tôi là đất sét và mắt chúng tôi là vũng nước mưa. Chúng tôi không rõ phải chăng chúng tôi còn sống.

Rồi là hơi nóng chim nặng vào các hốc bom của chúng tôi như một con sứa

http://tieulun.hopto.org

âm ầm làm nghẹt thở, và một ngày cuối hè, khi mang thức ăn đến, Kat đã gục ngã. Chỉ có hai thằng chúng tôi. Tôi băng vết thương cho bác ; hình như bác bị dập ống chân. Đạn thấu xương, và Kat rên tuyệt vọng : «Mãi rồi cũng—nhè ngay cái lúc cuối—»

Tôi an ủi bác. «Ai biết được nó còn kéo đến bao lâu ! Giờ thế là bác được thoát— »

Vết thương bắt đầu chảy máu xối xả. Tôi không thể bỏ Kat lại một mình để đi tìm cáng. Dù sao, tôi có biết quanh đây có trạm cáng nào.

Kat không nặng lắm ; nên tôi vác bác lên lưng để đi đến trạm cứu cấp.

Hai lần chúng tôi phải nghỉ. Dọc đường bác đau buốt. Chúng tôi không nói gì nhiều. Tôi đã mở cổ áo tôi và thở ì ạch, mồ hôi đầm đìa vì vác nặng. Dù sao tôi cũng giục bác phải đi tới, vì chỗ này nguy hiểm.

« Ta đi nữa chứ, Kat?»

« Phải đi, Paul.»

http://tieulun.hopto.org

« Thế thì đi.»

Tôi đỡ bác lên, bác đứng trên một chân còn lành và tựa mình vào một gốc cây. Tôi nâng cái chân bị thương lên rất từ từ, đoạn bác nhảy một cái và tôi ôm lấy đầu gối của chiếc chân lành dưới cánh tay mình.

Đi khó hơn. Thỉnh thoảng một quả đạn rít qua. Tôi cố đi mau hết sức mình, vì máu ở vết thương của Kat chảy giòng trên đất.

Chúng tôi không thể ẩn nấp tránh các bom đạn ; trước khi đến chỗ ẩn thì nguy cơ cũng đã qua.

THISACH.COM.VN

Chúng tôi nằm xuống một hố đạn nhỏ để nghỉ. Tôi mở bình nước cho Kat uống ít trà. Chúng tôi hút một điếu. « Thế nào, Kat,» tôi nói buồn rầu, « mỗi rồi chúng mình cũng đến sắp xa nhau.»

Bác im lặng nhìn tôi.

«Nhớ không, Kat, bữa hai thằng bắt trộm ngỗng? Và cái lần bác đưa tôi ra khỏi một hàng rào hỏa lực khi tôi còn là một thằng tân binh non choẹt và bị thương lần đầu? Lúc đó

http://tieulun.hopto.org

tôi khóc dữ. Kat, thế mà đã gần ba năm rồi».

Bác gật.

Cái đau khổ phải cô đơn lại dâng lên trong tôi. Kat mà đi khỏi là tôi chẳng còn một thằng bạn nào.

«Kat, dù sao chúng mình phải còn gặp lại nhau, nếu hoà bình đến, trước khi bác trở lại.»

«Liệu chú mày có cho tao sẽ lại được đánh dấu A1 với cái cẳng này không?» bác hỏi chua chát.

TIMSACH.COM.VN

«Được tĩnh dưỡng rồi nó lành. Gân cốt không sao. Không chừng khập khiễng chút đỉnh.»

«Cho tao thêm điếu thuốc,» bác nói.

«Không chừng sau này chúng mình cùng làm gì với nhau, Kat?» Tôi khổ tâm hết sức, không thể nào mà Kat, — Kat bạn tôi, Kat với đôi vai khom khom và bộ râu mép lưa thưa, Kat, mà tôi biết hơn là biết bất cứ ai khác, Kat mà cùng tôi chia sẻ mọi nỗi suốt mấy năm nay — không thể nào mà không

http://tieulun.hopto.org

chừng tôi sẽ không bao giờ còn gặp lại Kat.

«Dù sao cũng nhớ cho tôi địa chỉ nhà nghe, Kat. Và đây là địa chỉ tôi, để tôi ghi cho.»

Tôi viết địa chỉ bác vào sổ tay. Mới giờ mà tôi đã cảm thấy bơ vơ trơ trọi biết bao, mặc dầu bác vẫn còn ngồi bên tôi. Phải chi mình tự bắn mình vào chân để được cùng đi với bác?

Bỗng Kat khò khè và mặt tái hẳn. «Ta đi thôi,» bác lắp bắp.

Tôi nhảy lại, nóng lòng giúp bác, lại vác bác lên lại cố chạy, và rồi bước đều đều chầm chậm, để khỏi xóc chân bác quá nhiều.

Họng tôi rát bỏng; mọi cái nhảy múa đỏ đen trước mắt tôi, tôi cố lảo đảo bước trông đến thiều não và mãi rồi cũng đến trạm cứu cấp.

Vừa đến tôi ngã quị, nhưng còn đủ sức ngã xiên về bên chân lành của Kat. Vài phút sau tôi lại đứng lên. Chân tay run lẩy bẩy. Tôi lần mãi mới lấy được bình nước tu một

http://tieulun.hopto.org

hơi. Môi tôi run rẩy cố tu. Nhưng tôi mỉm cười — Kat được cứu thoát.

Một lúc sau tôi mới dần dần nhận ra các giọng nói hỗn độn bên tai mình.

« Rõ anh phí sức toi,» một anh y tá nói.

Tôi nhìn anh bàng hoàng.

Anh ta trỏ Kat. «Hắn chết cứng rồi.»

Tôi không hiểu. «Chỉ có trúng ống chân mà,» tôi nói.

Anh ta vẫn đứng yên. «Cả đây nữa.»

Tôi quay lại. Mắt tôi còn mờ, mồ hôi tôi lại toát, nó chảy trên mí tôi. Tôi đưa tay quẹt và nhìn chăm chăm vào Kat. Bác nằm bất động. «ngất,» tôi thốt.

Anh y tá huýt sẽ. «Tôi biết chứ. Hắn chết rồi. Các tiền không nào.»

Tôi lắc đầu: «Không thể thế được. Mới mười phút trước đây tôi trò chuyện với bác ấy mà. Bác ấy ngất đó thôi.»

Tay Kat còn ấm. Tôi luồn tay dưới vai bác để xoa màng tang bác với chút nước trà. Tôi cảm thấy các ngón tay tôi ươn ướt.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

Khi rút tay ra khỏi sau đầu bác, thấy tay dính máu. «Thấy chưa.» Anh y tá huýt một lần nữa qua hai hàm răng.

Dọc đường tôi không dè Kat đã bị một mảnh niễng găm vào đầu. Một cái lỗ nhỏ, phải là một mảnh niễng rất nhỏ chạy lạc. Nhưng thế cũng đủ. Kat chết rồi.

Tôi chầm chậm đứng lên.

«Anh lấy sổ lương và các đồ vật của bác ấy đi chứ?» anh cai hỏi tôi.

Tôi gật và anh ta trao cho tôi.

Anh y tá chưng hửng. «Các anh không họ hàng chứ?»

Không, chúng tôi không họ hàng. Không, chúng tôi không họ hàng.

Phải chăng tôi bước? Phải chẳng tôi còn đôi chân? Tôi ngước mắt, tôi để chúng chạy quanh và tôi quay lại với chúng, một vòng, một vòng, và tôi đứng giữa. Mọi vật đều như thường. Chỉ có anh lính Stanislaus Katczinsky đã chết.

Rồi tôi không biết gì nữa.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

CHƯƠNG XII

GIỜ LÀ SANG THU. LÍNH CŨ CHẲNG còn mấy tay. Tôi là thằng cuối cùng trong số bảy thằng cùng một lớp.

Ai cũng bàn tán hoà bình với đình chiến. Tất cả đều chờ đợi. Nếu lại là một ảo ảnh, thì chắc họ sẽ tuyệt vọng ; hy vọng dâng cao, không thể làm mất mà không có một cuộc hỗn loạn. Nếu không có hoà bình thì phải có cách mạng.

Tôi được nghỉ phép hai tuần, vì nuốt phải ít hơi độc ; trong một ngôi vườn nhỏ tôi ngồi suốt ngày dưới nắng. Đình chiến sắp đến,

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

giờ đây đến tôi cũng tin. Thế là chúng tôi sẽ được về.

Đến đây thì ý nghĩ tôi dừng lại và không muốn đi xa hơn nữa. Tất cả những gì gặp tôi, tất cả những gì trào lên tôi chỉ là những cảm xúc — ham sống, yêu nhà, cái khát khao của máu, cái làm độc của giải thoát. Nhưng không mục đích.

Phải chi chúng tôi về năm 1916, với cái đau khổ cái sức mạnh của kinh nghiệm của mình chúng tôi không chừng đã khởi ra một cơn giông tố. Còn bây giờ có trở về chúng tôi cũng đã mệt mỏi tan nát, thiêu rụi, bật rễ, và vô vọng. Chúng tôi chẳng còn biết đường nào mà lần.

Và thiên hạ cũng lại chẳng hiểu chúng tôi — vì cái thế hệ lớn trước chúng tôi, mặc dầu cùng trải qua các năm này với chúng tôi ở đây, cũng đã có gia đình có nghề nghiệp; giờ thì họ sẽ trở về với các công việc trước kia của họ, và rồi chiến tranh sẽ được quên lãng — còn cái thế hệ lớn lên sau

http://tieulun.hopto.org

chúng tôi sẽ xa lạ với chúng tôi và gạt bỏ chúng tôi. Chúng tôi sẽ là những kẻ thừa ngay cả đối với chính mình, có thằng hẳn sẽ chỉ cắm đầu quy thuận, còn phần lớn chúng tôi sẽ lạc lõng bơ vơ;—năm tháng trôi qua và rút cuộc chúng tôi sẽ rơi vào tàn tạ.

Nhưng có lẽ tất cả những gì tôi nghĩ đây chỉ là đau buồn và chán nản, rồi nó sẽ bay đi như gió bụi, khi tôi lại đứng lại dưới rặng bạch dương nghe tiếng lá xạc xào. Không thể bảo là nó đã đi, cái khát khao nó làm máu chúng tôi bồn chồn, những cái mình không biết, những cái làm mình hoang mang, những cái sắp đến, hàng ngàn bộ mặt của tương lai, các điệu du dương trong mơ mộng trong sách vở, các thủ thỉ và đùa đoán của đàn bà, không thể bảo rằng tất cả những cái này đã biến tan thành pháo kích, thành tuyệt vọng, thành các ổ điếm.

Ở đây cây cối tốt tươi vàng rực, các chùm thanh lương đỏ ối giữa lá, các con đường quê trăng trắng chạy đến tận chân trời, và các

http://tieulun.hopto.org

quán rượu rì rầm như tổ ong với những tin đồn hòa bình.

Tôi đứng lên.

Tôi rất bình tĩnh. Mặc cho năm tháng trôi đi, chúng chả mang lại cho tôi được gì, chúng chả mang lại cho tôi được gì thêm. Tôi cô đơn quá đi, lại quá vô vọng để có thể đương đầu với chúng mà không sợ sệt. Cái sống nó đã mang tôi suốt mấy năm nay vẫn còn trong tay tôi trong mắt tôi. Phải chăng tôi đã chinh phục được nó, tôi cũng chẳng biết. Nhưng ngày nào nó còn có đấy nó sẽ tự tìm đường thoát ra, bất chấp cái ý chí ở trong tôi.

o
o o

Nó gục vào tháng Mười, 1918, vào một ngày đến là êm ả và yên tĩnh trên khắp mặt trận, khiến bản tin quân đội chỉ ghi vỏn vẹn có một câu: Mặt trận miền Tây hoàn toàn yên tĩnh.

http://tieulun.hopto.org

Nó ngã gục người ra trước và nằm trên mặt đất như thể đang ngủ. Lật người nó lại người ta thấy rằng nó không phải đau lâu ; mặt nó trông bình thản, như thể mừng rằng kết cuộc đã đến.

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

NHÀ XUẤT BẢN KINH THI

SÁCH ĐÃ IN

1

CON NGƯỜI VÀ KỸ THUẬT

của

OSWALD SPENGLER

Đây là một trong những tác phẩm quan trọng nhất suy tư về những vấn đề trọng đại nhất của con người. Một tác phẩm cần thiết cho các sinh viên triết học và khoa học xã hội, đã không còn lạ gì tên tuổi của Oswald Spengler, triết sử gia sâu sắc nhất hiện đại.

TMSACH.COM.VN

Bản dịch : Hoàng Thiên Nguyễn

2

ÁC QUỈ TRÊN THIÊN ĐÀNG

của

HENRY MILLER

Henry Miller nhà văn lạ lùng của thế kỷ XX. Tác phẩm của ông khai mở những cái nhìn mới mẻ, tế nhị vào những vấn đề quen thuộc tầm thường nhất. Một người đã nhìn ra được đời sống, một người tự tại. Đây là tác phẩm «vui» nhất của ông.

Bản dịch : Tâm Nguyễn

http://tieulun.hopto.org

3

SIÊU HÌNH TÌNH YÊU SIÊU HÌNH SỰ CHẾT

của

SCHOPENHAUER

Nietzsche đã viết về Schopenhauer như sau : «Vào cái thời buổi nhân loại lai căng này của chúng ta, những ai cảm thấy gì khi gặp được một con người trọn vẹn, mạnh lạc, đủ khớp đủ gân, không lưỡng lự, không ràng buộc, hẳn thông cảm được cái sung sướng, cái ngạc nhiên của tôi, cái ngày tôi khám phá ra Schopenhauer.»

Hai vấn đề trọng đại nhất của con người được phân tích dưới khía cạnh siêu hình hết sức thấm thía và sâu sắc bởi tư tưởng gia độc đáo nhất tây phương.

TIMSACH.COM.VN

Bản dịch : Hoàng Thiên Nguyễn

4

CHÀNG TUỔI TRẺ GAN DẠ TRÊN CHIẾC ĐU BAY

của

WILLIAM SAROYAN

Trong những nhà văn viết truyện ngắn, William Saroyan và O' Henry là hai khuôn mặt nổi bật hơn cả. Tập truyện gồm 32 truyện ngắn do chính William Saroyan tuyển chọn và ghi chú. Một tác phẩm mà những người yêu văn học và sành truyện ngắn không thể nào bỏ qua được.

Bản dịch : Huy Tưởng

http://tieulun.hopto.org

5

THẾ GIỚI THI CA NGUYỄN DU

của

NGUYỄN ĐĂNG THỤC

Đây không phải là một tác phẩm giáo khoa hạng trung như hầu hết các sách viết về Nguyễn Du từ trước đến nay. Tác phẩm viết với nhiều «biến chuyển tâm linh» nhất của nhà học giả lừng danh Nguyễn Đăng Thục. Lần đầu tiên thi hào Nguyễn Du được nhìn lại một cách mới mẻ nhưng trọn vẹn nhất dưới các khía cạnh Đạo học, Thiền học, Nghệ thuật, và Tư tưởng. Có đọc tác phẩm này ta mới thực sự thấy rõ được tầm vóc «lớn» của Nguyễn Du. Một cuốn sách cần cho mọi người Việt Nam nói chung và cho các sinh viên phân khoa văn học nói riêng.

TIMSACH.COM.VN

6

NHẬT KÝ CỦA CHÉ GUEVARA

của

CHÉ GUEVARA

Một tác phẩm cảm động bộc lộ những khía cạnh thầm kín, nhỏ nhoi nhất của một người làm chính trị, cách mạng. Đọc tác phẩm này không để ta tìm một ý thức hệ chính trị nào cả, mà chỉ để cho ta thấy được những nét đẹp trong cuộc đời của một con người đã sống, đã dấn thân, và cái «thơ mộng» của...sự thất bại.

Bản dịch : Nguyễn Minh Chính

http://tieulun.hopto.org

7

NGƯỜI LỮ HÀNH CÔ ĐƠN

của

C. V. GHEORGHIU

Gheorghiu đã mô tả những tâm trạng, những khát khao, những chua xót, những ước mơ của một thanh niên thời chiến một cách hết sức sống động. Tác phẩm đã được nồng nhiệt đón nhận, vì đây quả thật là tác phẩm của tuổi trẻ Việt Nam hiện tại.

Bản dịch : Tâm Nguyễn

8

TIMSACH.COM.VN

THIỀN ĐẠO TU TẬP

của

CHANG CHEN-CHI

Thiền là Đạo Sống của Đông Phương và con đường đưa ta đến giải thoát viên mãn. Trung hoa là mảnh đất đã nuôi dưỡng và phát triển Thiền tông. Tác phẩm này lại do một Thiền gia Trung Hoa từng tu tập lâu năm tại Tây Tạng, mang hết kinh nghiệm tâm linh ra để trình bầy một hình ảnh đúng đắn về Thiền. Vì thế tác phẩm hẳn phải mang một sắc thái độc đáo, khác biệt với các tác phẩm của những học giả Nhật Bản và Tây Phương.

Bản dịch : Như Hạnh

http://tieulun.hopto.org

9

CHIẾN HỮU

của

E.M. REMARQUE

«Chiến Hữu», một câu chuyện của thời hậu chiến. Đọc tác phẩm này ta bắt gặp tất cả những tâm trạng khó khăn, rã rời, bi quan, thấp thỏm, và âu lo của đời sống sau thời chiến. Nhưng có bao giờ con người lại chịu mỏi mòn tuyệt vọng, vì cuộc đời vẫn luôn luôn có một cái gì đáng cho ta sống, đó là hy vọng, tình người, và tình yêu. «Chiến Hữu» lại cũng là một chuyện tình mang nhiều nét trẻ trung, vui nhộn, thơ mộng và xót xa.

Một tác phẩm yêu dấu của tất cả mọi người ở thời hiện tại.

Bản dịch : Tâm Nguyễn

TIMSACH.COM.VN

10

THÁNH THƯ

của

KAHLIL GIBRAN

Tác phẩm dị kỳ huyền bí nhất của Kahlil Gibran. Bằng một thể văn đã khiến người ta gọi ông là «Dante của thế kỷ Hai Mươi», Thánh Thư ca ngợi một cách xúc động sự chiến thắng của đức tin đối với khổ đau, và của tình yêu đối với cô đơn. Đây là những lời thổ lộ dịu dàng nhất về những vấn đề huyền ẩn nhất của đời sống.

Bản dịch : Nguyễn Yến Anh

http://tieulun.hopto.org

11

GIỌT LỆ VÀ NỤ CƯỜI

của

KAHLIL GIBRAN

Tác phẩm gồm những sáng tác sớm nhất, mang nhiều sắc thái Đông phương nhất của Gibran. Nếu có thể coi «Thánh Thư» là tác phẩm huyền bí nhất thì có thể coi «Giọt Lệ Và Nụ Cười» là tác phẩm đẹp nhất của Gibran.

Bản dịch : Nguyễn Yến Anh

12

ÂM THANH VÀ CUỒNG NỘ

của

WILLIAM FAULKNER

TIMSACH.COM.VN

Thường được coi là tiểu thuyết gia lỗi lạc nhất của Mỹ hiện đại, William Faulkner từng đoạt hầu hết các giải văn chương cao quí nhất như giải Nobel, giải Pulitzer, giải National Book. Ngay từ các tác phẩm đầu tiên của ông như *Soldier' s Pay* (Lương lính), *Mosquitoes* (Muỗi), *Sartoris*, và nhất là *The Sound and the Fury* (Âm Thanh Và Cuồng Nộ), đã rất được các độc giả ái mộ. William Faulkner là một tiểu thuyết gia độc đáo vô song, nhất là trong cuốn *Âm Thanh Và Cuồng Nộ*, ông không cần bố cục mạch lạc, ông không cần dựng lên một cốt truyện, vai chính chỉ là một cái bóng ám ảnh tâm tư cùng nếp sống của tất cả các vai phụ. Ông không phân tách các tâm trạng, các tâm trạng tự bộc lộ qua những lời nói rất tầm thường, qua những hành động rất vụn vặt, qua

http://tieulun.hopto.org

những ý nghĩ hầu như rất hỗn độn chính thế mà vô cùng sống động, những âm thanh tầm thường vụn vặt chứa đựng những cuồng nộ hỗn độn làm thành những con người sống động là mọi người chúng ta. Chỉ có Faulkner mới nắm vững được cái kỹ thuật này.

Faulkner cũng đã nổi tiếng từ lâu ở Việt Nam, nhưng chưa có bản dịch trọn vẹn tác phẩm nào của ông được cống hiến bạn đọc. Vì tác phẩm của ông rất khó dịch, có nhiều tác phẩm hầu như không thể dịch nổi. Đây là lần đầu tiên tác phẩm khó khăn và độc đáo nhất của ông được gửi tới bạn đọc qua ngòi bút dịch vững vàng và sống động của Tâm Nguyễn.

Bản dịch : Tâm Nguyễn

13

KHÁCH ĐA TÌNH

của

THOMAS HARDY

Tác phẩm vĩ đại của văn hào bậc nhất Anh Quốc : Thomas Hardy.

Dưới ngòi bút trác tuyệt và nhận xét sâu sắc của Thomas Hardy, tác phẩm này sẽ đưa ta về những đồng cỏ xanh, những ngọn đồi êm dịu, những bầy cừu trắng... xa hẳn cõi đời điên đảo. Tác phẩm còn tìm lại cho ta mối gần gũi mà mình đã mất đi với thiên nhiên ; Nhưng tác phẩm này cũng liên hệ đến một vấn đề trọng đại đời đời, vì nó cốt yếu là một chuyện tình.

Tác phẩm đưa ta vào những mê đắm say sưa, những khía cạnh dị kỳ nhất của tình yêu.

Một kiệt tác phẩm tuyệt vời về tình yêu mà chưa nhà văn nào trên thế giới vượt qua nổi.

Bản dịch : Nguyễn Quỳnh

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

14

DỤC TÍNH VÀ VĂN MINH

của

HERBERT MARCUSE

Herbert Marcuse, hiện là giáo sư triết học Đại Học California, sinh tại Berlin và đã theo học ở các Đại Học Berlin và Freiburg. Từng làm giảng sư ở các Đại Học Columbia và Harvard, và giáo sư về chính trị học và triết học tại Đại Học Brandeis. Khi *Dục Tính và Văn Minh* (EROS AND CIVILIZATION) được xuất bản lần đầu ở Mỹ năm 1955, tác phẩm lập tức được công nhận là một tái-xét quan trọng và độc đáo về tư tưởng của Freud. Những phân tích thấm thía của ông về những lầm lẫn và thất bại của xã hội kỹ nghệ hiện đại đã biến ông thành thần tượng của giới trẻ trí thức hiện nay bên Âu Mỹ. Đây cũng là một cuốn sách rất cần thiết cho giới trẻ trí thức Việt Nam, nhất là các sinh viên triết học và khoa học xã hội.

http://tieulun.hopto.org

SÁCH SẼ XUẤT BẢN

1

THIỀN VÀ TÂM PHÂN HỌC

của

D.T. SUZUKI

ERICH FROMM

Đây là nỗ lực nghiêm nghị đầu tiên để tìm ra nền tảng chung trong hai lãnh vực khảo cứu : Thiền và Tâm Phân Học. Chỉ hai cái tên D.T. Suzuki, tác giả uy tín nhất về Thiền ; và Erich Fromm, nhà Tâm Phân Học có nhiều độc giả nhất, cũng đủ nói lên tầm vóc của tác phẩm.

D.T. Suzuki trình bầy những mục tiêu và lối nhận thức của Thiền về các vấn đề nhân sinh trên cả bình diện thực hành lẫn lý thuyết. Erich Fromm phê bình một số điểm gặp gỡ cho quan điểm tôn giáo này và lập trường tâm lý học của ông.

Bản dịch : NHƯ HẠNH

2

THỰC NGHIỆM TÂM LINH

(SADHANA)

của

RABINDRANATH TAGORE

R. Tagore người Á đầu tiên đoạt giải Nobel về thơ, quả thật là một thiên tài đa diện. Nổi tiếng về thơ cũng

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

như văn, về hoạ cũng như nhạc, nhưng hơn hết, ông là một con người với một tấm lòng : tất nhiên, một người khả ái nhất. Không phải không có lý do mà triết gia Đức Keysersling đã gọi Tagore là «con người bao quát nhất, sâu rộng nhất, hoàn toàn nhất» mà ông từng biết. Keyserling còn nhận định thêm rằng nhà thơ đã ảnh hưởng đến ông "như một người khách từ một cõi cao siêu hơn, linh thánh hơn," và ông nói thêm đầy ý nghĩa rằng: «Có lẽ chưa từng bao giờ tôi thấy nhiều chất liệu tâm linh như thế..... kết tụ nơi một người." Khác với những thi tập đã được giới thiệu với các độc giả trước đây, SADHANA là một tác phẩm triết lý thâm trầm uyên áo nhất của Tagore.

TIMSACH.COM.VN

Bản dịch : NHƯ HẠNH

3

LINH HỒN, THƯỢNG ĐẾ VÀ TÔN GIÁO

của

SWAMI VIVEKANANDA

Tiếng nói của Swami Vivekananda là tiếng nói của sức mạnh tâm linh, của tình người man mác. Đọc tác phẩm của người là lắng nghe lại tiếng nói vĩnh cửu của những bậc hiền triết muôn đời của nhân loại. Lời nói của người mang sức nồng ấm của một thứ lửa thiêng giúp

http://tieulun.hopto.org

chúng ta nung nấu sức mạnh tâm linh của chính mình. Hơn bao giờ hết, trong thời buổi xô bồ này, đúng là lúc ta phải để tâm lắng nghe tiếng nói của tâm linh...

Bản dịch : NHƯ HẠNH

4

LẦN THỬ THÁCH CUỐI

của

NIKOS KAZANTZAKIS

...«Sở dĩ tôi viết cuốn sách này là vì tôi muốn đưa ra một gương mẫu tối thượng cho con người tranh đấu : tôi muốn cho họ thấy rằng chả có gì phải sợ đau đớn, cám dỗ hay chết chóc — vì cả ba đều có thể khắc phục được. Christ đã chịu đau đớn, và từ đó đau đớn đã được thánh hoá. Cám dỗ đã chiến đấu đến phút cuối cùng để mê hoặc Người, và Cám dỗ đã thất bại. Christ chết trên cây Thập tự, và từ lúc ấy sự chết cũng bị khắc phục đời đời.

Mỗi chướng ngại trên lộ trình của Người đều trở thành một cái mốc một cơ hội để chiến thắng thêm. Giờ đây chúng ta đã có một gương mẫu trước mặt, một gương mẫu làm sáng rực con đường của chúng ta và làm chúng ta phấn khởi.» (N. KAZANTZAKIS)

Bản dịch : TÂM NGUYỄN

http://tieulun.hopto.org

Thư Mục Hiện Đại

SÁNG TÁC PHẨM

MAI THAO

Tùy bút
Mang xuống tuyền đài
Cũng đủ lãng quên đời
Sau giờ giới nghiêm
Hết một tuần trăng
Trong như hồ thu
Căn nhà trên biển
Ôm đàn sống giữa đời
Ánh lửa cuối đường hầm
Mười đêm ngà ngọc
Bản chúc thư trên ngọn đỉnh trời

NGUYEN ĐÌNH TOÀN

Giờ ra chơi
Đêm hè
Không một ai
Thành phố
Đưa em về phương Nam

THANH TÂM TUYỀN

Mà khơi
Tiếng động

NGUYEN THỊ HOÀNG

Cho đến khi chiều xuống
Vực nước mắt
Trên thiên đường ký ức

TÚY HỒNG

Biển điên
Mùa hạ huyền

LỆ HẰNG

Thung lũng tình yêu
Tóc mây
Chết cho tình yêu
Bản tango cuối cùng
Sắc màu chinh chiến

TẠ TỴ

Phạm Duy còn đó nỗi buồn

HOÀNG LY

Một thời ngang dọc

TRẦN HỮU LỤC

Cách một giòng sông

NGUYÊN SA

Một bông hồng cho văn nghệ
Mây bay đi
Gõ đầu trẻ

NGUYEN NGU Í

Sống và viết

CAO VĂN LUẬN

Bên giòng lịch sử
Chiến tranh Việt Nam

VƯƠNG HỒNG SEN

Chuyện cười cổ nhân

NGUYỄN YẾU

Trò chơi của người tình
Công viên đàn bà
Nỗi buồn của khuôn mặt đẹp

THI PHẨM

NGUYÊN SA

Thơ Nguyên Sa

TRẦN DẠ TỪ

Thuở làm thơ yêu em

TIMSACH.COM.VN

http://tieulun.hopto.org

NHÃ CA
Thơ Nhã Ca

PHẠM THIÊN THƯ
Kinh ngọc
Động hoa vàng
Đoạn trường vô thanh

DU TƯ LỄ
Thơ Du Tử Lê

DỊCH PHẨM

KAHLIL GIBRAN
Mật khải
Kẻ tiên tri
Trầm tưởng
Ca ngợi cô đơn
Uyên ương gãy cánh
Giọt lệ và nụ cười
Thánh thư

HENRY MILLER
Ác quỉ trên thiên đàng
Thời của những kẻ giết người
Mùa xuân đen

THOMAS HARDY
Khách đa tình

QUỲNH DAO
Cơn gió thoảng
Cánh hoa chùm gởi
Song ngoại
Khói lam cuộc tình
Buổi sáng, bóng tối, cô đơn
Trôi theo dòng đời
Bên bờ quạnh hiu
Giòng sông ly biệt
Mùa thu lá bay

E. HEMINGWAY
Chuông gọi hồn ai

ELIA KAZAN
Trở lại thiên đường
Vàng trời mơ ước
Những kẻ sát nhân

NGUYEN HỮU ĐÔNG
20 danh tướng và những trận đánh lịch sử.

HAN SUYIN
Đường về Trùng Khánh

Y. KAWABATA
Xứ tuyết
Ngàn cánh hạc

NIKOS KAZANTZAKIS
Cuộc đời và kinh nghiệm của Alexis Zorba
Xin chọn người yêu là thượng đế

WILLIAM SAROYAN
Chàng tuổi trẻ gan dạ trên chiếc du bay

WILLIAM FAULKNER
Âm thanh và cuồng nộ

PEARL BUCK
Nạn nhân buổi giao thời

A. SOLJENITHSINE
Một ngày trong đời của Ivan Demsovitch

ERICH SEGAL
Chuyện tình

PHILIP ROTH
Một ngày cho người yêu

DOSTOIEVSKI
Người chồng muôn thuở

D.H LAWRENCE
Buổi sáng cuối cùng

TAGORE
Khúc hát dâng đời

HERMAN RAUCHER
Mùa hè năm ấy

http://tieulun.hopto.org

RECHUNG
Milarepa, con người siêu việt
CHÊ GUEVARA
Nhật ký của Chê Guevara
NHIỀU TÁC GIA QUỐC TẾ
Những cuộc tình không trở lại
SIÊU THIỀN
Phương pháp trị bệnh ung thư
LIÊU QUỐC NHĨ
Những tháng ngày có em
C. V. GHEORGHIU
Người lữ hành cô đơn
Kiếp đọa đày
HERMANN HESSE
Tuổi trẻ và cô đơn
E.M. REMARQUE
Chiến hữu
Mặt trận miền tây vẫn yên tĩnh
BORIS PASTERNAK
Vĩnh biệt tình em
FLETCHER
Trên đường tranh đấu
JOSEPH CONRAD
Dã tràng xe cát
A. MALRAUX
Thân phận con người

BIÊN KHẢO

ERICH FROMM
Phân tâm học tình yêu
50 TÁC GIẢ THẾ GIỚI
Tình dục 1,2,3,4
S. FREUD
Phân tâm học tình dục
Tình dục 15-20
E. MOUNIER
Những chủ đề triết hiện sinh
CHOPENHAUER
Siêu hình tình yêu
siêu hình sự chết
OSWALD SPENGLER
Con người và kỹ thuật
VŨ ĐÌNH LƯU
Thăm dò tiềm thức
KIM ĐỊNH
Triết lý cái đình
Lạc thư minh triết
Vấn đề quốc học
PHAN KHOANG
Trung Quốc sử lược
LỮ PHƯƠNG
Mấy vấn đề văn nghệ
D.T. SUZUKI
ERICH FROMM
Thiền và tâm phân học
NGUYỄN SA
Descartes nhìn từ phương đông
NGUYỄN VĂN TRUNG
Ngôn ngữ thân xác
ĐẶNG PHÙNG QUÂN
Triết học Aristote
NGUYỄN ĐĂNG THỤC
Thế giới thi ca Nguyễn Du
PHẠM CAO DƯƠNG
Thượng cổ sử Tây Phương
CHANG CHEN-CHI
Thiền đạo tu tập
TÁM TÁC GIẢ
Kỷ niệm 100 năm
Phan bội Châu
Kỷ niệm 100 năm
Pháp chiếm Nam Kỳ

GIÁO DỤC

NGUYỄN VĂN TRUNG
Góp phần phê phán giáo dục Đại học
TRẦN ĐỨC AN
Bộ sách Triết

http://tieulun.hopto.org

lớp 12 ABCD đủ bộ

P. C. DƯƠNG. N. K. NGỮ

Bộ sách Sử Địa
từ lớp 6 đến lớp 12

CHÍNH TRỊ

MACHIAVEL

Quân vương

ROBERT BOSS

Thế giới đệ tam
trong nền chính trị quốc tế

VŨ TÀI LỤC

Thủ đoạn chính trị
Mưu kế chính trị
Thân phận trí thức

NHẠC TUYỂN TẬP

PHẠM DUY

Ngày đó chúng mình yêu nhau
Thương ca chiến trường
Đạo ca
Con đường tình chúng ta đi
Cho nhau riêng nhau một đời
Giọt lệ cho tình ta
17 tình ca bất tử
Kỷ vật chúng ta
Vòng tay thế giới
Ca khúc cho ngày mai

LÊ UYÊN – PHƯƠNG

Khi loài thú xa nhau
Yêu nhau khi còn thơ

PHẠM ĐÌNH CHƯƠNG

Ca khúc Phạm Đình Chương
10 bài ngợi ca tình yêu

TỪ CÔNG PHỤNG

Tình khúc Từ Công Phụng
Trên ngọn tình sầu

VŨ THÀNH AN

Tình đầu
Những bài không tên

PHẠM TRỌNG

12 bài ca trên đất Pháp

ĐOÀN CHUẨN – TỪ LINH

Tình khúc mùa thu

CUNG TIẾN

Ca khúc Cung Tiến

20 TÁC GIẢ

Nhi đồng ca

30 TÁC GIẢ

Thiếu nhi ca

5 TÁC GIẢ TRẺ

Một ngày cho tình yêu

32 TÁC GIẢ

Ca khúc một thời vang bóng

20 TÁC GIẢ

Nhạc tiền chiến

13 TÁC GIẢ

Những tình khúc tiền chiến

10 TÁC GIẢ

Tình ca người cô đơn

TUYỂN TẬP NHẠC TRẺ
1, 2, 3

12 TÁC GIẢ DU CA

Hát cho những người sống sót

CHUYÊN BIỆT

TÔ VĂN

Nghệ thuật trang hoàng
nhà cửa

E. CHIERICI

Tự điển Tây Ban Cầm

THANH THÚY

Đẹp, đẹp, đẹp

BÀO SƠN

Kỹ thuật xây cất

HÀ DƯƠNG THỊ DI

Phương pháp tự mắc len sợi

NGỌC QUỲNH

Bí quyết để trở thành người
đàn bà tuyệt vời.

http://tieulun.hopto.org

MẶT TRẬN MIỀN TÂY VẮN
YÊN TĨNH CỦA ERICH MARIA
REMARQUE BẢN DỊCH TÂM
NGUYỄN BÌA HỒ THÀNH ĐỨC
IN TẠI ẤN QUÁN TRUNG VIỆT
170B CHI LĂNG PHÚ NHUẬN

TIMSACH.COM.VN

Tổng phát hành Hiện Đại
44/5 Công Lý Saigon

giấy phép số 353/1U/DV/PHNT/QN ngày 31-1-1973

150

http://tieulun.hopto.org

mặt trận miền tây vẫn yên tĩnh

Tôi cúi xuống Franz nói với nó như thể là cứu được nó không bằng : «Không chừng cậu về dưỡng đường Klosterberg, giữa các biệt thự Franz à. Lúc đó có thể từ cửa sổ nhìn qua đồng sang hai cội cây ở chân trời. Mùa này là mùa đẹp nhất trong năm, lúa đang chín : chiều đến dưới ánh nắng đồng trông như xà cừ. Lại còn con đường bạch dương cạnh dòng Klosterbach, nơi mình hay đến bắt cá ngạnh ! Cậu lại xây hồ nuôi cá, đi chơi chả cần phải xin phép ai, và tha hồ đạo đương cầm nữa».

TIMSACH.COM.VN

Tôi cúi nhìn mặt nó nằm trong bóng tối. Nó còn thở, rất nhẹ. Mặt nó ướt, ra nó đang khóc. Rõ thật tôi ngu quá nói vớ nói vẩn chỉ tổ buồn thêm... Nhưng nó chỉ khóc thầm, đầu ngả sang bên. Nó không nhắc đến mẹ, đến anh em chị em. Nó không nói gì cả ; tất cả đều nằm sau nó ; giờ đây nó hoàn toàn cô độc với cái kiếp sống nhỏ nhoi mười chín tuổi của nó, và khóc vì kiếp sống này đang rời bỏ nó.

http://tieulun.hopto.org

e.m.remarque

BIA MỘ ĐEN

TIMSACH.COM.VN

Kinh thi

150

http://tieulun.hopto.org